

The Journey to Greek Citizenship: A Review of the Experiences of Long-Term Residents of Migrant Origin

A Study Among Three Groups of Greek Citizenship Applicants: (i) Born in Greece; (ii) Residing in Greece for Over 20 Years; And (iii) Arrived in Greece Less Than 20 Years Ago

Cover page artwork by IOTOFF

Maria Iotova (20211464)

Aalborg University (Copenhagen)

MSc Development and International Relations (GRS)

Supervised by Anja Kublitz & Danny Raymond

October 16, 2023

Abstract

A citizenship application in Greece may take up to ten years to be processed, and there are individuals of migrant origin, who have been residing in Greece for all, or most of their lives, without having attained citizenship. This study analyses the experiences of 12 long-term residents of migrant origin in Greece in relation to citizenship practices and policies, identity formation, and (dis)empowerment. A key finding of this research is that the citizenship application process in Greece lacks clarity and consistency, and is characterised by sudden legislative changes, minimal communication of new requirements to the public, and an intricate bureaucracy. Drawing on Boudieu's conceptual framework, the analysis shows that the symbolic violence applied by the Greek state has significant repercussions, not only on immigrants' legal status but also on their sense of belonging and agency. By acknowledging the power dynamics inherent in the citizenship journey, this paper offers a pathway to new ways of thinking and talking about citizenship and, ultimately, its attainment.

Keywords: Greek citizenship; citizenship application; Greece; symbolic violence; long-term residency; bureaucracy; migration.

List of Contents

Abstract	2
List of Contents	3
List of Tables	6
Acknowledgements	7
List of Abbreviations	8
1. Introduction	9
1.1 Migration Background in Greece	9
1.1.1 Language and Misconceptions of Greek Citizenship Terms	11
1.1.2 Pertinent Terms Explained	12
1.2 Problem Statement and Significance of the Study	13
1.2.1 Personal Motivation	13
1.3 Research Structure	14
2. Literature Review	14
2.1 Introduction	14
2.2 Perspectives on Citizenship Acquisition: Consensus and Divergence	15
2.2.1 Interdisciplinary Approaches to Citizenship Studies	15
2.2.2 Key Concepts Shaping Citizenship Discourse	16
2.2.3 Classical Athenian Perspectives on Citizenship and Exclusion	19
2.2.4 Navigating Bureaucracy	20
2.3 Evolution of Greek Citizenship Laws and Their Impact on Immigrants	21
2.4 Uncovering Gaps and Forging New Perspectives	27
3. Methodology	28
3.1 Research Purpose	29
3.2 Research Objectives	29
3.3 Research Design	29
3.3.1 Sampling Method	29
3.3.2 Participants' Profiles	31
3.4 Data Collection Methods	35
3.4.1 Interviews	35
3.4.2 Documents	37
3.5 Data Analysis	38
3.5.1 Inductive Procedure	39

3.5.2 Interviews' Transcription	40
3.5.3 "Manual" Coding of Interviews	41
3.6 Ethical Considerations	41
3.6.1 Reflections on the Researcher's Position	43
3.7 Limitations	44
3.7.1 The Sample	45
3.7.2 The Researcher	45
3.7.3 The Study	45
3.7.4 The Context	45
3.8 Conclusion	46
4. Research Findings	46
4.1 Citizenship as an Unattainable Goal	48
4.2 Barriers to Citizenship	49
4.3 Duties Loom Over Rights	51
4.4 'Like One of Us'	54
4.5 'Where Are You From?'	55
4.6 Loss and Transformation	57
4.7 Navigating Challenges	59
4.8 Concluding Remarks: A Distinctive Journey	63
5. Analysis and Interpretation	64
5.1 The Relevance of Bourdieu's Theory	64
5.2 The Power of Producing and Distributing Citizenship	66
5.3 Identity Formation Through Social Discrimination and Polarity	71
5.4 Crafting Destinies: (Dis)Empowerment and Action	75
5.5 In Summary	80
6. Closing Remarks	81
Bibliography	84
Appendices	93
Appendix A: The Interview Guide	93
Appendix B: Transcriptions of Interviews in Greek Language	94
Interview 1 (with Azahran)	94
Interview 2 (with Christina)	98
Interview 3 (with Entouena)	111
Interview 4 (with Etsegenet)	123

Interview 5 (with Jerome)	131
Interview 6 (with Khalil)	142
Interview 7 (with Lale)	145
Interview 8 (with Maria)	156
Interview 9 (with Nikodimos)	161
Interview 10 (with Nikos)	174
Interview 11 (with Ntorana)	183
Interview 12 (with Yonous)	194

List of Tables

Table 2.1: Overview of Greek Citizenship Laws Over the Past Three Decades	Page 26
Table 3.1: Participants' Characteristics	Page 34
Table 3.2: Key Themes and Respective Codes	Page 39
Table 3.3: Self-Reflective Risk Assessment	Page 42
Table 4.1: Emergent Themes Extracted Through Coding	Page 47
Table 5.1: Bourdieu's Interrelated Concepts Pertaining to His Sociological Theory	Page 64

Acknowledgements

I would like to thank the participants of this study, who shared the same enthusiasm and commitment to it as I did. I would also like to thank Danny Raymond, Teaching Assistant Professor at Aalborg University, who provided sound guidance and helped me sharpen each chapter by reading, commenting, and engaging with me all the way to the final stages of production. Anja Kublitz, who at the project's inception, prompted me to replace the fear of not getting things right with the joy that stems from trying to get things right. I would like to acknowledge the contribution of my classmates, and the whole department of Global Refugee Studies at Aalborg University, that kept me on my toes for the past two years, inside and outside the classroom. My family for showing me that oscillating between one, two, three, and more cultures and citizenships is not only possible, but it is fascinating and beautiful. The wonders of the universe are not in one place! At home, my dog, Mars, who was reminding me of the simple things in life—to sleep, stretch, drink water, and walk outside only to return to work with new perspectives. I am grateful to my husband for always succumbing to my persistent desire to do intellectually stimulating things, and for discarding his priorities to support me mentally and financially through this work.

List of Abbreviations

RMO: Residents of Migrant Origin

PEGP: Certificate of Knowledge Adequacy for
Naturalisation

1. Introduction

The present research unfolded against the backdrop of significant national events that occurred in Greece during the first half of 2023. Namely, the head-on collision between a passenger and an intermodal freight train south of the Tempe Valley on February 28th (Christides, 2023) that killed 57 people, 40 of whom were under 35 (Roumeliotou, 2023); the sinking of the *Adriana* fishing trawler with as many as 750 refugees on board (Niarchos, 2023), 75 kilometers southwest of the Peloponnese peninsula (Winfield, 2023) on June 14th; New Democracy center-right party's win of a second term on June 25th (Labropoulou, 2023); August's largest wildfire ever recorded in the EU (Agence France-Presse, 2023), killing 18 refugees, who, according to The New York Times, were avoiding recapture by Greek authorities at the cost of their lives (Stavis-Gridneff, 2023); and the heavy rainfall in central and northern Greece, that is estimated to have caused damage worth of two billion euros (Varvitsioti, 2023).

These events, while seemingly unrelated to the pursuit of Greek citizenship, underscore critical issues of societal and governmental concern, such as *efthinofovia* (buck-passing), political unaccountability, and administrative challenges (Herzfeld, 2013, p. 493). These issues, central to the national discourse, are also echoing through some of the challenges faced by residents of migrant origin (RMO)¹ as they navigate the path towards acquiring Greek citizenship, such as state (un)accountability, (un)fairness, and institutional (un)responsiveness.

This study aims to explore the experiences of long-term residents of migrant origin on their journey to acquiring Greek citizenship. To meet this goal, the study will pursue the following research objectives: (i) to understand the perceptions of RMO regarding their journey toward Greek citizenship; (ii) to identify the impact of citizenship-related experiences on RMO's identity formation; and (iii) to explain the strategies employed by RMO in cultivating a more fulfilling life as integral members of Greek society.

1.1 Migration Background in Greece

Starting in 1980, Greece's migration underwent a significant shift, transitioning from being primarily a source of emigration to becoming a destination for immigrants and refugees

¹ In this paper, the term "residents of migrant origin" will also be used interchangeably with the acronym RMO.

(Tramountanis, 2022, p. 263). Following the collapse of socialist regimes in Central and Eastern Europe in the early 1990s, neighbouring Albania became the primary source of migration (Cavounidis, 2018, p. 20). In 2008, at the onset of its economic crisis, which the Economist (2018) has described as “the deepest depression suffered by any rich country since the second world war,” Greece experienced a surge in arrivals from Asia, Africa, and the Middle East (Cavounidis, 2018, p. 21). In 2016, Greece faced a humanitarian crisis with approximately 857,000 arrivals, mainly from Syria and Afghanistan, seeking passage to northern European countries via perilous sea routes from the coast of Turkey to the nearest Aegean Greek islands (Cavounidis, 2018, p. 21). During that year, a total 1.2 million individuals transited through Greece (Tramountanis, 2022, p. 264). By 2017, non-nationals made up nine percent of Greece’s population (European Commission), and by the end of 2019, the country had 186,000 refugees and asylum-seekers as reported by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

Initially, immigration was perceived as an unfortunate event, and between 1991 and 2000, Greece treated immigration as an illegal phenomenon (Tramountanis, 2022, p. 265). Immigration management involved deportations of individuals who were already in the country² and repressive measures to deter the unauthorised entry of immigrants (Tramountanis, 2022, p. 265). Between 2001 and 2008 the first comprehensive immigration laws were published in Greece, and it is at that time that the notion of integration began to find a place in legislation and planning (Tramountanis, 2022, p. 263).

According to data sourced from the Ministry of Migration Policy, in 2016, a total of 557,476 residency permits were issued. Of this figure, Albanians constituted 69,4 percent of foreign nationals in possession of valid residency permits. However, by 2020, out of the overall 538,000 active residency permits, only 30,000 were classified as long-term (Ministry of Migration & Asylum, 2020 in Tramountanis, 2022, p. 269). In the subsequent year, data from the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD, 2022) revealed that 1.4 million individuals, or 13.1 percent of Greece’s ten million population, were foreign-born. Among this population, 48 percent originated from Albania. In the same year of 2021, a total of 10,100 individuals obtained Greek citizenship. Examining the data from 2010 onwards (Eurostat

² By 2001, it is estimated that over two million immigrants (predominantly from Albania) were deported without any legal procedure (Baldwin-Edwards, 2004 in Tramountanis, 2022, p. 265).

Statistics, 2023), it is apparent that the peak in Greek citizenship acquisitions occurred in 2017, with 34,300 acquisitions, while the lowest number was recorded in 2010, totaling 9,400 acquisitions.

At the time of writing, there are two primary avenues, depending on the applicant's residency status in Greece (e.g., a recognised asylee, holder of a long-term residency permit, student in higher education, Greek-born or foreign-born, etc.) that may lead to Greek citizenship: (i) citizenship via naturalisation and (ii) citizenship via birth and education in Greece, as outlined by the Ministry of Interior (2023). According to the most recent changes in citizenship law, in February 2021 and April 2021 respectively, additional conditions have to be fulfilled by naturalisation applicants in order to meet Greek citizenship requirements. These prerequisites are: obtaining the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation (PEGP) and demonstrating a minimum annual income, conditional on the number of dependent family members, for at least five consecutive years.

The Greek Citizenship Code specifies a timeframe of one year for the naturalisation process and, in the case of second-generation citizenship, it designates six months for minor applicants and one year for adults. Nevertheless, the practical reality diverges significantly. As reported by the General Secretariat for Citizenship, as of May 2021, the backlog of pending citizenship applications had surged past 30,000 cases. The processing of these applications, particularly in major urban centers, can extend to an astonishing seven to eight years from their initial submission. Remarkably, research findings published in the official Gazette of Citizenship reveal instances of naturalisation decisions that have remained pending for an extended duration of nine to ten years (Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity, 2022, p. 19).

1.1.1 Language and Misconceptions of Greek Citizenship Terms

The Greek language has two terms—*ithageneia* (ιθαγένεια) and *ipikootita* (υπηκοότητα)—which can be translated into English as nationality and citizenship,³ respectively. The former term derives from the words “ιθύς + γένος,” meaning “directly from the genus” while *ipikootita* has historical ties to the Greek monarchy and originates from the verb “to obey.” Despite the semantic difference between these terms, both essentially denote the same legal status, with *ithageneia*

³ In the English language, citizenship-as-legal status is frequently expressed as nationality, with citizens of a state referred to as its nationals (Bosniak, 2017, p. 323).

serving as the official designation for citizenship in Greece (Andreouli et al., 2017, p. 163). Nonetheless, there persists a widespread misconception that distinguishes between civic citizenship (*ipikootita*) as attainable, and ethnic citizenship (*ithageneia*) as “the ethnocultural content of Greek national identity” (Christopoulos, 2013, as cited in Kadianaki et al., 2018, p. 7), and therefore unattainable.

1.1.2 Pertinent Terms Explained

In this study the title “long-term residents of migrant origin” (RMO) is used to describe individuals who possess Greek residency permits and already have or are about to engage in the process of applying for Greek citizenship. This category encompasses those who await a response; individuals who have faced rejection in their citizenship quest; those who have successfully acquired Greek citizenship; or those considering to (re)apply in the near future. Throughout this study, the terms “citizenship applicants,” “immigrants,” and “research participants” are interchangeably used to refer to this group of long-term RMO. Furthermore, long-term RMO who participated in the study can also be referred to as “participants,” “interviewees,” or “interlocutors.” Lastly, in this study, “ethnic Greeks” are also synonymous with the majority population residing in Greece.

While this study acknowledges the presence of participants who arrived in Greece as refugees, it is important to note that the focus is not comparative analysis of their citizenship experiences in relation to other immigrant groups. As a result, within the context of this study, the term “residents of migrant origin” encompasses refugees, economic immigrants, immigrants for non-economic reasons, second-generation children, and children of immigrants born in Greece. Even though differences in the citizenship application process exist between these groups of applicants, they are beyond the scope of this study.

Where terminology such as “illegal,” “undocumented,” or “unregistered” immigrant has been used in this study, it is crucial to clarify that these terms have been employed solely for communicative effectiveness, sourced directly from legal texts, policy documents, or literature. Their usage within this study does not reflect the researcher’s endorsement of such terms or their underlying connotations.

The concept of citizenship in this study is explored in relation to immigration and within the framework of Greek law and social norms, taking into account the documented status of individuals (Janowitz, 1980, p. 2). It is approached as a tangible legal and social status, portraying

formal rights (e.g., the right to vote; work; receive protection; and travel) and responsibilities (e.g., to pay taxes; complete a certain level of education; conscript into the army) as outlined in Greek laws and the constitution. Notably, the study emphasises two key aspects of citizenship: First, it underscores citizenship as a profound sense of belonging and identity perception, drawing from the work of scholars such as Bloemraad (2000) and Bosniak (2000) as cited in Xenitidou & Sapountzis (2018, p. 1). Second, it emphasises citizenship as an enabler both of rights and responsibilities, referencing the work of Bloemraad, Korteweg, and Yurdakul (2008 in Xenitidou & Sapountzis, p. 4).

Lastly, naturalisation in this study refers to the legal process through which an individual, who is not a citizen by birth, attains citizenship. The etymological roots of naturalisation are in the French word *naturaliser* (from the Latin *natio*, meaning birth), which signifies the acceptance of an alien into citizenship (Orgad, 2017, p. 339).

1.2 Problem Statement and Significance of the Study

The research problem addressed in this study revolves around the challenges faced by long-term RMO in their journey toward acquiring Greek citizenship. This problem is particularly significant given the evolving nature of Greece's migration landscape over the past decades (Tramontanis, 2022). Understanding the experiences of these individuals in their pursuit of Greek citizenship is not only timely but also essential because it sheds light on the broader issue of integration within the context of a rapidly changing demographic landscape, and provides valuable insights into the effectiveness of Greek citizenship mechanisms, as perceived by those who are directly impacted by them. Overall, this study aspires to contribute to the academic discourse on citizenship acquisition, immigrant experiences, and state policies in Greece.

1.2.1 Personal Motivation

My personal and my family's immigration experiences, as well as my own journey towards obtaining Greek citizenship, fueled my interest in this research. At the same time, my deep commitment to diversity and equity motivated me to explore how citizenship policies and practices are experienced and perceived by residents of migrant origin.

Throughout my career as a journalist and writer, my primary mission has been to uncover the narratives of individuals and communities that often remain on the margins of mainstream discourse. Therefore, this research presented an opportunity for me to amplify the voices and

experiences of individuals of migrant origin in Greece. Last but not least, Seyla Benhabib's book, "The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens," humorously recommended as a "light summer read" by Associate Professor Tamirace Fakhoury at the end of our eighth semester at Aalborg University, was determinative in sparking my interest in this particular phenomenon.

1.3 Research Structure

This study comprises six chapters and two appendices, each contributing to the exploration of the research topic. All chapters together, engage in a vivid dialogue concerning the experiences of RMO on their journey to acquiring citizenship within Greece's socio-political, legal, and cultural landscape. Following this introduction, the second chapter offers a comprehensive overview of existing research on citizenship and its multifaceted aspects in various contexts. The third chapter describes and justifies the applied research methods and procedures by providing an explanation of their suitability for achieving the research objectives. Additionally, this chapter sheds light on the ethical considerations faced by the researcher and highlights any constraints and shortcomings that can possibly affect the applicability and transferability of the research findings. Chapters four and five are dedicated to presenting the research findings and their subsequent analysis and interpretation. Firstly, readers are introduced to the raw data and empirical evidence collected during the research process. Then the patterns, relationships, and trends within the data are studied through Pierre Bourdieu's terms of *symbolic violence* and *symbolic capital*, helping readers to draw meaningful insights and attain a deeper understanding of the citizenship-related experiences of RMO in Greece. The concluding chapter (6) is a reflection on the research findings and a discussion on their relationship with the existing scholarly work that has been discussed in the literature review.

2. Literature Review

2.1 Introduction

This chapter serves a dual purpose; firstly, to provide a comprehensive overview of the consensus among scholars concerning immigrants' encounters with the citizenship acquisition processes, while also delving into the areas where researchers hold divergent perspectives (Section 2.2). The understanding of both consensus and divergent perspectives in the literature will help to appreciate the multidimensionality of the topic and identify new avenues for research in citizenship

acquisition. Secondly, the chapter delves into the evolution of Greek citizenship laws and policies over the past three decades, discussing their impact on residents of migrant origin (RMO), thereby setting the legal context for this thesis (Section 2.3). The concluding section (2.4) draws attention to the gaps in the existing literature concerning Greek citizenship acquisition and explains how the ongoing research introduces fresh insights into this field.

2.2 Perspectives on Citizenship Acquisition: Consensus and Divergence

This section presents the different viewpoints against which this study is framed and provides a theoretical and empirical foundation for the exploration of the experiences of long-term RMO in their quest for Greek citizenship, ensuring that this research is based on solid scholarly thought.

2.2.1 Interdisciplinary Approaches to Citizenship Studies

Citizenship, as a multifaceted concept, which can mean different things (Condor, 2011a in Xenitidou & Sapountzis, 2018, p. 1), has been scrutinised through various lenses within the realms of social, political, and social psychology studies—each offering unique perspectives and priorities within this field. Notably, the social and political sciences have largely favoured a state-centred institutional approach to citizenship. This perspective revolves around policy-making processes and institutional frameworks (Kadianaki & Andreouli, 2015 in Xenitidou & Sapountzis, 2018, p. 3; Andreouli et al., 2017, p. 90). It employs a top-down approach, wherein policymakers and citizenship practices are intended for educating “proper citizens,” while scholars and theorists assess the extent to which individuals adhere to abstract civic standards (Condor, 2011a in Xenitidou & Sapountzis, 2018, p. 3). According to scholars Reicher and Hopkins (2001) as cited in Andreouli et al. (2017, p. 90) states and their citizenship regimes are described as “entrepreneurs of identity,” placing the state in the position of a governing body, actively engaging in moulding and promoting national and citizen identities through its policies.

The above state-centred standpoint of citizenship regimes as reinforcing state mechanisms of a shared national identity within states’ borders is a very valuable foundation for this research, as it will become the lens through which the immigrants’ perceptions of Greek citizenship policies and practices will be explored.

In an examination of citizenship through social and political theory, the work of Marshall (1964 in Andreouli et al., 2017, pp. 87–88) has been a seminal influence on the understanding of

citizenship as a manifestation of civil, political, and social rights and “a membership in a societal community” (Dahlstedt et al., 2015, p. 87). This perspective, where citizenship may matter because it gives access to rights, benefits, and opportunities, will shed light on the association that the participants of this study make between citizenship and self-empowerment (Bloemraad, 2017, p. 529).

Building upon the concept of self-empowerment, this review progresses to the examination of citizenship from a socio-psychological perspective. This approach, which is significant when studying the lived experiences of individuals, emphasises on how individuals both comprehend and enact citizenship in their everyday interactions (Xenitidou & Sapountzis, 2018, p. 2). According to Shotter (1993 in Andreouli et al., 2017, p. 89), the heart of citizenship lies in the discussions and debates surrounding identity and belonging. He emphasised citizenship as an integral part of an individual’s self-perception, shaped through their interactions within society. This point will help explore individuals’ identity shaping and sense of connection to Greek society through the dynamics and interactions with the citizenship regime in the prevailing social context, where dominant representations may dictate the manner in which individuals are recognised and their identities formed (Andreouli & Howarth, 2012, p. 377).

2.2.2 Key Concepts Shaping Citizenship Discourse

In the context of this study, it is crucial to gain a deep understanding of the foundational concepts that shape the discourse on citizenship. This section provides insights into key citizenship-related concepts that play a pivotal role, either directly, by contributing to the definition of citizenship, or indirectly, through their interactions with other elements of the citizenship experience. Therefore, these concepts will not only illuminate the nature of Greek citizenship but also enable a comprehensive analysis of the recurrent patterns and themes identified in the narratives of the research participants’ experiences.

According to Çakmak (2019, p. 201), the foundations of a persisting ethnic nationalism⁴ in Greece, trace their origins to the deep-rooted concept of Helleno-Christianity and the interplay between religion and ethnic identity, which started with the Greek Revolution of 1821,⁵ and

⁴ Hans Kohn's book “The Idea of Nationalism” (1944, p. 329), as cited by Çakmak (2019, p. 205), distinguishes between political or civic nationalism in the West and illiberal, ethnic nationalism in the East. The former is characterised as rational, while the latter leans on myths and narratives of a grand homeland, hindering Eastern nations’ modernisation.

⁵ This is the Greek War on Independence (1821–1829) against the Ottoman Empire.

continues up to this day. At this point, it is worth noting that Article 1 of the Greek law on the structure and functioning of primary and secondary education states that the purpose of education is, among others, to help students become defenders of “national independence, the territorial integrity of the country and democracy” and “to be possessed by faith in the homeland and the genuine elements of the Orthodox Christian tradition” (Government Gazette, 1985). The notion of Helleno-Christianity, which is used both in educational and political⁶ contexts, is therefore used to instil national consciousness in the population.

Ethnicity and Culture. Primordialists argue that culture and identity are inseparable, forming the foundation of ethnic groups. They stress cultural continuity and the creation of a genuine community rooted in historical origins. Language, tradition, religion, and territory are often regarded as the pillars of ethnic identity, essentially equating it with nationality. This perspective suggests that ethnicity is a pre-existing entity passed down as inherited cultural heritage from one generation to the next (Puskás & Ålund, 2015, p. 16). A significant critique of this idea is presented in the anthology “Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Cultural Difference,” published in 1969 by Barth (ibid., p. 17). According to him, ethnicity emerges from social processes and is a form of social organisation based on cultural distinctions. Therefore, culture is a human creation, rooted in social consensus, including shared language, symbols, rituals, and institutions, as well as material factors.

In the context of this study, ethnicity and culture will play a vital role in understanding the multifaceted dimensions of the citizenship journey and the factors that shape participants’ experiences in the Greek context. Especially, it will be valuable to explore how their ethnic and cultural heritage influences their identity formation and their interactions with the Greek citizenship system.

Cultural racism. Scholars and theorists have observed a shift away from traditional biological racism towards what they refer to as “cultural racism” (Balibar and Wallerstein, 1991; Taguieff, 2002; Motturi, 2007 in Jonsson & Behtoui, 2015, pp. 149–150). This variant avoids biological rhetoric and notions of superior and inferior races but still yields similar outcomes, namely, the exclusion and exploitation of specific groups. According to Jonsson and Behtoui

⁶ Helleno-Christianity was the official doctrine during the rule of the military junta in 1967. Under the leadership of Papadopoulos, the junta propagated a widespread slogan: “Greece of the Christian Greeks” (Rodis Roufos, 1972 in Çakmak, 2019, p. 214).

(2015, pp. 149–150), the premise of cultural racism is that cultures are self-contained, unchanging, and exclusive, assigning individuals to one culture while excluding them from others. Hence, exclusion, which was once justified by racial hierarchies, is now grounded on cultural differences.

In this study, the conceptualisation of culture as “a fixed property of social groups” (Paul Gilroy, 1993, p. 24 in Jonsson & Behtoui, 2015, pp. 149–150) will offer valuable insights into understanding why immigration, through which social groups engage with one another, can be perceived as problematic and potentially threatening by the Greek state. Some participants’ experiences of animosity and racism can be seen through the prism of the premise that Greek culture must remain unchanged and safeguarded from external influences.

Social Exclusion. Max Weber was the first to describe social exclusion as a mechanism through which certain groups maintain their privileged status within society by controlling access to symbolic, material, or opportunity-based resources. Consequently, this power leads to others’ subordination or exclusion (Schierup et al., 2015, p. 201). In essence, social exclusion revolves around the idea that certain individuals and groups within society have limited opportunities for participation compared to full members of society (ibid., p. 206).

In the context of immigration, the term “illegal immigrant” has been criticised for legitimising the exclusion of individuals who are also referred to as “undocumented,” “unregistered,” or even “clandestine.” These alternative terms frequently appear in discussions on migration, framing immigrants within a specific political context (ibid., p. 217), characterised by their absence from various dimensions of society (as discussed by Holgersson 2011; Khosravi 2011; Sager 2011 and cited in Schierup et al., 2015, p. 217). In the context of this study, participants’ experiences of absence primarily revolved around manifestations of political exclusion. They frequently perceived a pronounced sense of deprivation of their right to affect decisions concerning everyday matters that take place within the society they reside.

Integration and Language. Language has been a fundamental reference point in discussions around cultural and national identity, as well as exclusion and inclusion, since the early days of the social and human sciences (Cabot, 2014, p. 171). Kymlicka & Patten (2003, p. 7 in Puskás & Ålund, 2015, p. 30) posit that access to the dominant language spoken by the majority population can serve as a catalyst for social mobility, yet it also raises concerns of fostering a kind of language nationalism—a perspective that emerges when language becomes a defining characteristic of both ethnicity and nationhood. On the other hand, Étienne Balibar (1998, p. 98)

as cited in Cabot (2014, p. 271) argues that while nations are often built on symbols of closure and exclusion, such as blood and race, language processes an openness that sets it apart from defining national traits. Balibar's assertion is rooted in the idea that learning new languages grants individuals' entry into different social worlds. Nevertheless, language remains intertwined with power dynamics with its value giving a particular status to its users, as argued by Bourdieu (1991 in Puskás & Ålund, 2015, p. 32). In essence, and as we will see in this study, language is both a tool and a marker of social positioning, significantly impacting an individual's or group's self-perception and standing within society.

Identity and the State. Gupta and Ferguson (1992) as cited in Andreouli & Howarth (2012, p. 378), extensively discuss the construction of identity in relation to how immigrants are treated by official state policies. Identity, in this context, is not merely a personal or cultural matter but is deeply influenced by everyday social interactions, as well as by formal and institutional regulations imposed from the top down. The perspective on identity, which perceives institutions and societal power dynamics as either facilitating or constraining an individual's or group's engagement in society (ibid.), thus exerting significant influence on the formation of identities, serves as a valuable framework for comprehending the inherently political nature of identity (ibid.) within the context of this research.

2.2.3 Classical Athenian Perspectives on Citizenship and Exclusion

The concept of citizenship in Classical Athens emphasised the connection among citizenship, genealogy, and privilege. As discussed in Section 2.3, which delves into the evolution of Greek citizenship laws, it becomes apparent that traces of historical exclusionary criteria (Reiter, 2013, p. 43) persist in the most recent policies implemented over the past three decades, influencing contemporary perceptions and practices of Greek citizenship.

Giorgio Agamben (1998 in Burraway, 2020, p. 131) argued that ancient Greece was characterised by “structures of exception”—a phenomenon that persists in modern Western states to this day. In the context of Classical Athens, selectively naturalised citizens were compared to adopted children (Strauss, 1993; Bourriot, 1976, as cited in Lape, 2010, p. 244), emphasising their inferior status (Strauss, 1993, p. 42; Bourriot, 1976, p. 212 in Reiter, 2013, p. 251) as opposed to those who had “natural” kinship ties through blood (Reiter, 2013, p. 251).

Citizenship in Classical Athens was closely tied to one's lineage and ancestry, specifically one's bloodline, and it was intertwined with patriotism⁷ and personal identity (Ostwald, 1996, p. 49 in Reiter, 2013, p. 46). Consequently, being a citizen had a dual significance: it signified belonging to a unified community while involving the exclusion of specific individuals and groups from this privileged status (Ober, 1989, p. 97f in Reiter, 2013, p. 34–35). Therefore, even individuals who strongly identified with the Greek nation and felt a sense of belonging would not obtain full citizenship rights if they did not meet the ethnic criteria (Andreouli et al., 2017, p. 94)—a phenomenon that is not entirely unfamiliar in contemporary discussions and experiences related to citizenship.

2.2.4 Navigating Bureaucracy

Within the context of researching the journey to Greek citizenship, the challenges associated with bureaucracy, documents, and legal processes often appear at the centre of understanding the experiences of RMO. As the literature shows, to safeguard their interests and demonstrate willingness to collaborate with service providers (Cabot, 2014, p. 201), individuals employ various strategies, including the meticulous organisation of documents, willingness to collect knowledge, and advocating for themselves (ibid., p. 211). Yet, the anxiety and frustration generated among individuals by repetitive and often pointless bureaucratic processes (Vismann, 2008, p. 72 in Cabot, 2014, p. 205), accompanied by fear for the consequences of not complying with the bureaucratic rules, is what, according to Herzfeld (2020, p. 82), gives rise to and maintains bureaucratic authority. Thus, using a Foucauldian perspective, bureaucracy can be understood as a “technology of governance”—a network of “systems, practices, and procedures” (Burraway, 2020, p. 130) designed to govern individuals. This angle will help understand the perceptions RMO have of the state citizenship mechanisms, and how they impact their identity and well-being.

Waiting is an inherent aspect of bureaucracy, with different emotional dimensions. Marcel (Bandak & Janeja, 2020, p. 3) distinguishes between “passive waiting,” where one waits without excessive anxiety about the outcome, and “active waiting,” characterised by tension and sometimes despair. According to Bendixsen and Eriksen (2020, pp. 89–90), waiting can be viewed as a bureaucratic tool that creates uncertainty into individuals' lives, enabling the exercise of power on them by withholding a clear future. In cases where waiting has no specified deadline, and

⁷ The Greek word is *patriotismos*, meaning love for the land of the fathers.

individuals remain in the dark regarding its duration and outcome (such as in processes like obtaining Greek citizenship and awaiting application responses), those who wait may perceive their time and social worth as less valuable than of those causing the delay (Schwartz, 1975, p. 856 in Bendixsen & Eriksen, 2020, p. 99).

Considering that individuals respond differently to waiting periods—some find it a time of hope and creativity when anything can happen (Bendixsen & Eriksen, 2020, pp. 91–92), while others experience lethargy and “paralysis” (Bandak & Janeja, 2020, p. 16)—this study draws upon this variability to explore how individuals of migrant origin maintain a sense of agency and well-being, even during indefinite waiting periods characterised by lack of control or influence. To this end, the study will explore how individuals position themselves as actors (Arendt, 1998; Jackson, 2002; 2005 in Bandak & Janeja, 2020, p. 16) within this context. By delving into individuals’ responses to bureaucratic processes and waiting, this research seeks to illuminate the impacts of state-induced citizenship mechanisms on their actions to navigate and mitigate the challenges imposed upon them by these mechanisms.

2.3 Evolution of Greek Citizenship Laws and Their Impact on Immigrants

Greek citizenship, as a legal and societal concept, has undergone significant transformations throughout its history. Traditionally, it was primarily determined by descent from Greek parents, effectively excluding individuals who did not meet this ancestral criterion. Nevertheless, the trajectory of Greek citizenship law has exhibited a fluctuating pattern, with reforms periodically broadening or constricting the pathways to obtaining citizenship. These shifts have been influenced by Greece’s socio-economic conditions and the political party in power. Despite these legal adjustments, the acquisition of Greek citizenship remains up to this day a complex endeavour, shaped by various legal, administrative, and socio-cultural factors. This section presents the evolution of Greek citizenship laws since the 1990s and discusses their impact on immigrants, drawing upon existing literature.

The following historical trajectory of Greek citizenship laws is very important for this research, as it gives a contextual framework of the substantial transformations that Greek citizenship has undergone over time, contributing to an understanding of the contemporary citizenship landscape and the challenges faced by RMO through time. These shifts have been instrumental in shaping the citizenship-related experiences of RMO in Greece and, consequently,

have a profound impact on their perception of the state and its legal and administrative mechanisms.

The first immigration policy in Greece, established through the **1975/1991 Law** (Government Gazette, 1991), was titled “Entry-Exit, Sojourn, Employment, Deportation of Aliens, Recognition Procedure of Foreign Refugees and Other Provisions.” This repressive law was introduced at a time when immigration in Greece was predominantly perceived as a social issue, and there were political concerns about the sudden surge in the number of “foreigners”⁸ (Maronitis, 2017, p. 31). The law, which was executed by the Ministry of Public Order at the time, aimed to deter new immigrants from entering Greece and facilitated deportations through sanctions and dedicated force agencies (Tramountanis, 2022, p. 265). Policymakers’ hesitation to manage immigration as a multidimensional, long-term, or even permanent aspect of Greek society was initially attributed to their lack of experience with this new phenomenon. However, the perception of the immigrant as a potential criminal and of undocumented entry as a criminal act (ibid.) revealed a complex relationship between the definition of Greek national identity in terms of ethnicity and culture on one hand, and the legal and cultural categorisation of immigrants on the other (Maronitis, 2017, p. 31).

By 1996, Greece had acknowledged its status as a destination country (Antonopoulos 2006; Geddes 2007 in Maronitis, 2017, p. 31) and was entering a “new era” (Verney, 2005 in Çakmak, 2019, p. 203). **Law 2404/1996** initiated an agreement between the Greek and Albanian governments, specifically addressing the employment of Albanian seasonal agriculture workers (Maronitis, 2017, p. 31). In 2001, **Law 2910/2001** granted legal rights and obligations to immigrants in Greece, including access to social security and mandatory nine-year education for immigrants’ children (ibid., p. 33). Additionally, deportation of undocumented immigrants adhered to EU standards while other ministries besides the Ministry of Public Order began to address immigration issues (ibid., p. 32). Despite these policy changes, Article 19 of the law portrayed immigration as static, temporary, and a filler for labour gaps and shortages, especially in the agricultural and construction sectors (ibid., p. 42).

Law 3386/2005, titled “Entry, Residence and Social Integration of Third Country Nationals on Greek Territory,” was groundbreaking for explicitly mentioning “integration”

⁸ The exact word in Greek is *allodapos*, meaning from another country.

(Tramountanis, 2022, p. 266), introducing immigration as a permanent situation. The notion was covered in Articles 65 and 66, referring to immigrants' participation in Greek society and respect for its rules and values while preserving their own national identity (Law 3386/2005, A65 in Tramountanis, 2022, p. 266). The law merged work and residency permits into one document, facilitating regularisation for undocumented immigrants (Maronitis, 2017, p. 33). Additionally, it allowed immigrants to buy out 20 percent of required revenue stamps,⁹ simplifying permit renewals. This law, which legalised the presence of approximate half a million residents of migrant origin (Çakmak, 2019, p. 222), became the first regulatory framework to establish formal requirements, such as knowledge of the Greek language, history, and culture¹⁰ for immigrants' integration (Anagnostou, 2019 in Sulkhanishvili, 2022, p. 13).

Law 3838/2010, titled “Contemporary Provisions for Greek Citizenship and Political Participation of Co-Ethnics and Legally Residing Immigrants,” introduced significant changes to Greek citizenship policy. It granted citizenship to immigrants' children born in Greece with parents residing for over five years (Maronitis, 2017, p. 36), as well as to children who had completed six grades of Greek education and resided permanently in Greece (Andreouli et al., 2017, p. 92). This law, which passed during the government of the Social Democratic Party of PASOK, also allowed immigrants' participation in local elections marking “a turning point in Greek immigration policy” (ibid.). It departed from the restrictive policies of the past, moving away from the *jus sanguinis*¹¹ principle and towards integrating second-generation immigrant children into Greek citizenship. In the same year, the Immigrants' Integration Councils were established, but with little impact on integration practices due to lack of resources and political will (Skamnakis & Polyzoidis, 2013 in Tramountanis, 2022, p. 268).

Law 3838/2010 was short-lived, as it was annulled in 2013 by the State Council for being deemed “unconstitutional” (Maronitis, 2017, p. 37 and Christopoulos, 2017 in Tramountanis, 2022, p. 268) and “against the very nature of Greek citizenship” (Council of State 460/2013 in Cabot, 2014, p. 169). The Council reckoned that the law did not “ensure naturalised citizens' strong

⁹ Stamps refer to the days that someone has officially worked and paid insurance contributions to the state as recorded by the employer. Also, when someone completes the necessary years of work, they can retire. The literal translation of *ensima* is “stamps,” however the term is archaic, even though customarily used. Back in the day, *ensima* used to be small pieces of paper with glue like stamps. Nowadays, working days are recorded electronically.

¹⁰ The precedence of the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation, which was introduced in 2021.

¹¹ As per [Oxford Reference](#), according to that principle, the nationality of children is the same as that of their parents, irrespective of their place of birth.

bonds with the Greek nation” (Andreouli et al., 2017, p. 159) “in terms of self-identification as constituents of Greek consciousness” (Tramountanis, 2022, p. 268) and it was only based on legal requirements such as length of stay, birth in the country, and participation in Greek education (ibid.). The court argued that Greek society is a timeless unity with distinct language, long cultural traditions, and stable mores passed down from generation to generation, through social (e.g., family) and state (e.g., education) units (Cabot, 2014, p. 169). Nevertheless, approximately 13,500 children successfully naturalised between March 2010 and August 2012 (Anagnostou & Gemi, 2015 in Tramountanis, 2022, p. 268) under this law, which was the result of many years of public discontent, protests, and advocacy by migrant communities and organisations (Andreouli et al., 2017, p. 92).

Following the 2013 annulation, a more conservative law took effect in 2014 (ibid., p. 159). **Law 4251/2014** emphasised on national identity and the ethnic conception of Greek citizenship (ibid., p. 92). The law gave prominence to schooling as a key criterion for second-generation immigrants to attain citizenship, seeking to ensure that new Greek citizens would develop strong ties to the Greek nation through education (Andreouli et al., 2017, p. 99).

Concurrently, Operation Xenios Zeus¹² under the Ministry of Public Order and Citizen Protection came into force (Maronitis, 2017, p. 39). The operation employed 4,500 police officers in Athens and at the borders with Turkey and Bulgaria to detect, arrest, detain, and deport “illegal”¹³ immigrants. The operation relied on profiling based on skin colour, race, and ethnicity, foreshadowing, according to Cossé (2013) the rise of the Golden Dawn¹⁴ in the 2015 national elections. The Minister of Public Order and Citizen Protection justified the operation by stating that “It’s not so much about the number of immigrants that have gone, but the common understanding now that Athens is a safe and well organized city” (Dendias quoted by Hope 2013 in Maronitis, 2017, p. 39).

Law 4251/2014 was amended by **Law 4332/2015** to align with European Parliament and Council Directives. The new law, which established legal provisions for second-generation

¹² Ironically, the name refers to the ancient Greek god Zeus, the god of all gods, who was called upon to avenge wrongs done to strangers.

¹³ According to governmental statistics as presented by the Human Rights Watch, between August 4, 2012 and February 22, 2013, police had stopped out on the streets of Athens almost 85,000 people and taken them to a police station for examination of their identification papers and status. Of them, 4,811 (6%) were irregular.

¹⁴ A former far-right, neo-Nazi political party that in the 2015 national elections was the third most popular party in the Greek parliament. In 2020, after a five-year trial, Golden Dawn was ruled a criminal organisation.

citizenship (Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity, 2022) was an effort to revoke Greece's position in Europe as "lacking Europeaness" (Andreouli et al., 2017, p. 166). Under the new law, children of foreigners born in Greece could acquire Greek citizenship. Additionally, minors with nine years of primary and secondary education or six years of secondary education in Greece, and permanent residents with a Greek secondary school leaving certificate and a Greek higher education degree were eligible for Greek citizenship (Government Gazette, 2015).

In 2016, the Ministry of Migration Policy was established, but the Citizenship Directorate continued to operate under the Ministry of Interior. In 2019, the Ministry of Migration Policy merged with the Ministry of Citizen Protection because, as stated by the Deputy Minister of Protection, human life and human rights of people in need should be prioritised, but not irrespectively of Greek people's safety (Tramountanis, 2022, p. 272). However, six months later, the ministry was reestablished, this time as the Ministry of Migration and Asylum. Its focus was on containment and deterrence through measures such as border controls, speedy asylum procedures, returns, and pre-departure centres (Petsas, 2020 in Tramountanis, 2022, p. 273).

Five years later, **Law 4735/2020** mandated that citizenship applicants had to pass written and oral examinations in Greek language, history, geography, Greek culture, and institutions to obtain the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation. Gray and Griffin (2014, p. 311 in Andreouli et al., 2017, pp. 90–92) argue that citizenship tests of this kind portray identity as something that can be taught and evaluated, shifting citizenship from a collection of universal rights to a domain of technical competence. Initially, the law included an unclear provision related to proof of professional stability and income. However, before implementation, this novel addition was removed due to concerns about the challenging economic and labour market conditions caused by years of austerity measures and the Covid-19 pandemic (Hellenic League for Human Rights, 2021).

Following the developments outlined in Law 4735/2020, **a ministerial decision numbered 2984/2021**, issued six months later, enacted what the law had refrained from implementing. This change has left residents of migrant origin feeling that the state is treating their situation capriciously, according to the Hellenic League for Human Rights (2021). For the first time in the history of the Greek citizenship legal framework, a requirement for proof of economic and social integration of immigrants has been established. Specifically, at the time of writing, individuals seeking Greek citizenship must demonstrate that they have an annual income—

substantiated for five or seven consecutive years prior to the citizenship application—sufficient to maintain a decent standard of living¹⁵ without relying on the national welfare system (Ministerial Decision 29845/2021, 2021). Notably, marriage to a Greek citizen who acquired Greek citizenship through a pathway other than birth does not fulfil the social integration requirement (Ministerial Decision 29845/2021, 2021). According to the Hellenic League for Human Rights (2021), given these recent developments, it is anticipated that the success rates in the naturalisation process will be low, while the interest among residents of migrant origin to apply for Greek citizenship is likely to diminish.

In conclusion, according to Maronitis (2017, p. 40), the evolution of Greek citizenship laws and their impact on immigrants reflect a trend of these policies serving as defensive measures against the challenges posed by immigration and the changing dynamics of a post-national order. Maronitis supports that these policies emphasise nation-state’s prerogative to shape immigration policies based on its perceived national interests, driven by ideological inclinations and assumptions. From this review, several characteristics have emerged, including the framing of immigration as a temporary and inherently illegal activity and the categorisation of immigrants as unskilled workers for unwanted jobs. The policies have shaped a discourse where state authority plays a central role in defining and regulating citizenship, making it difficult to challenge solidified representations and narratives (Andreouli & Howarth, 2013 in Andreouli et al., 2017, p. 91).

Table 2.1: Overview of Greek Citizenship Laws Over the Past Three Decades

Greek Citizenship Laws	Key Features
1975/1991	immigration as a social issue; emphasis on deterrence mechanisms and deportations; undocumented entry as a criminal act
2404/1996	recognition of Albanian seasonal agriculture workers
2910/2001	recognition of legal rights and obligations; immigration as filler for labour gaps
3386/2005	mention of integration; access to healthcare and education to

¹⁵ This income derives from the minimum wage, amounting to at least 7,500 euros annually. While this figure may appear modest and attainable within European Union member-states, it fails to acknowledge the stark economic challenges that Greece has faced over the past decade (Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity, 2022, p. 18).

	the children of undocumented immigrants;
3838/2010	citizenship to immigrants' children born in Greece; immigrants' participation in local elections
4251/2014	education as a key criterion for second-generation immigrants
4332/2015	provisions for second-generation citizenship
4735/2020	Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation
2984/2021 (ministerial decision)	proof of economic and social integration

2.4 Uncovering Gaps and Forging New Perspectives

This literature review has demonstrated that the concept of citizenship is multifaceted; it is influenced by a variety of factors, including legal frameworks, administrative procedures, socio-cultural dynamics, and socio-psychological elements. This literature review has brought to light fundamental perspectives and definitions of citizenship, such as citizenship as a form of societal membership; citizenship as a hierarchical construct that delineates who is included and who is excluded; and citizenship as encompassing ethnic and civic dimensions.

Existing research, including studies conducted in the context of Greece, has contributed valuable insights into the Greek citizenship process. However, this study, drawing inspiration from Andreouli et al. (2017, p. 98), has identified a research gap. While previous research has emphasised the exploration of citizenship regimes and individuals' negotiation strategies within these regimes (*ibid.*), there remains a less explored facet: the perspectives of RMO concerning the influence exerted by the Greek state upon them.

Burraway's (2020) research on the rehousing in London, motivated the pursuit of this study. While his research focused on a different domain, its impact on this research methodology has been immeasurable. Burraway approached rehousing as a nuanced exploration of complex networks comprising disciplinary and bureaucratic procedures—an approach that has profoundly informed the framework of this paper, endeavouring to examine the intricate facets of citizenship in the context of sovereignty and neoliberal governmentality. Burraway's anthropological lens revealed how the interplay between discipline and bureaucracy perpetually changes the lived

experiences, prospects, and aspirations of homeless individuals within a specific London homeless shelter, thus providing valuable insights for the exploration of citizenship dynamics.

This study will employ Bourdieu's sociological theory to explore the experiences of RMO on their journey to acquiring Greek citizenship. Precisely, Bourdieu's (1993) metaphor of the "weight of the world," as cited in Schierup et al. (2015, p. 200) provoked an interest in his insights into social dynamics and power relations as forms of domination. In Greece, individuals of migrant origin face legal, social, and cultural challenges in their daily lives, leading to social inequalities and power imbalances that influence their choices, decisions, and opportunities. Therefore, Bourdieu's framework is used to investigate how these forces impact the experiences of RMO seeking Greek citizenship.

In order to answer the following research questions—(i) what are the perceptions among RMO of citizenship policies and state-induced practices; (ii) what is the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO's identities; and (iii) how do RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society—this study will attempt to (i) understand the perceptions of RMO regarding their journey toward Greek citizenship; (ii) identify the impact of citizenship-related experiences on RMO's identity formation; and (iii) explain the strategies employed by RMO in cultivating a more fulfilling life as integral members of Greek society. The study will argue that the recalibration of immigration policies and bureaucratic procedures by the state holds the potential to alleviate the cultivation of feelings of inferiority and powerlessness among RMO. In effect, this transformative shift can pave the way for a reduction in the prevailing social disparities within Greek society, and, consequently, foster greater inclusivity and societal integration.

3. Methodology

This chapter presents the methodological framework employed to investigate the multifaceted journey of residents of migrant origin (RMO) in their pursuit of Greek citizenship. It outlines the research design, data collection and analysis methods, ethical considerations, and limitations that shaped the research process, and serves as the roadmap for conducting this qualitative research that occurred between February 2023 and October 2023. By clarifying the methodological choices made in designing and carrying out the research, this chapter seeks to

establish a foundation for comprehending the subsequent findings and discussions presented in the later chapters.

3.1 Research Purpose

The main reason for conducting this research is to explore the experiences of long-term RMO on their journey towards acquiring Greek citizenship.

3.2 Research Objectives

The research objectives that will facilitate the achievement of the research aim are: (i) to understand the perceptions of RMO regarding their journey toward Greek citizenship; (ii) to identify the impact of citizenship-related experiences on RMO's identity formation; and (iii) to explain the strategies employed by RMO in cultivating a more fulfilling life as integral members of Greek society.

3.3 Research Design

To address the research questions—namely, (i) what the perceptions among residents of migrant origin of citizenship policies and state-induced practices are; (ii) what the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO's identities is; and (iii) how RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society—a qualitative case study methodology (Baxter & Jack, 2008) was employed. This approach allows for an in-depth exploration of citizenship that takes into account the significance of individual perspectives and interpretations while encompassing citizenship's objective legal aspects.

In this study, the “case,” as defined by Miles and Huberman (1994 in Baxter & Jack, 2008, p. 545), refers to the journey towards Greek citizenship, specifically the process undertaken by RMO to obtain Greek citizenship within the context of Greece's socio-political, legal, and cultural landscape. According to Yin's (2003 in Baxter & Jack, 2008, p. 548) definitions of different case study approaches, the research employed an exploratory approach, as the study objective was to investigate the experiences encountered by RMO, without a predetermined hypothesis.

3.3.1 Sampling Method

This qualitative study involved the participation of 12 individuals, half of whom were female. Participants' ages ranged from 24 to 49 years, with an average age of 37 years. The sample

selection was not based on any specific demographic criteria or the number of years of residence in Greece. Instead, it was contingent upon whether the participants had applied for or contemplated applying for Greek citizenship soon. As a result, all participants were required to be residents in Greece¹⁶ with migrant origin, either as first or second-generation migrants.¹⁷ It is essential to clarify that the study did not differentiate between immigrants and refugees, as its primary focus was not to explore potential disparities between these two groups in their pursuit of Greek citizenship. Nevertheless, for the sake of complete documentation, it should be noted that among the 12 participants, three initially entered Greece as refugees and subsequently obtained asylum in Greece before applying for Greek citizenship.

The proposed size of the sample was determined between ten and 15 participants due to time limitations. A list of potential participants was compiled based on the researcher's social and professional network. Despite reaching out to an additional five individuals beyond the 12 interviewed, they did not respond to the invitation to participate in the study. It is important to note that no incentives for participation were offered to the participants. While the researcher did not rely on snowball sampling, it occurred naturally, with six of the 12 participants being referred to the study by other participants (Priya, 2020).

For the research, it was crucial to ensure diversity in the sample regarding the participants' countries of origin and their duration of stay in Greece. Hence, it is worth noting that four participants originate from Albania;¹⁸ two participants come from Pakistan; one from Afghanistan; one from Turkey; one from Ethiopia; one from Kenya; one from Nigeria; and one from the Democratic Republic of the Congo. This diverse representation spans across Europe; Central, South, and West Asia; and West, East, and Central Africa. The reasons for migration among participants are various, including seeking asylum, pursuing education, accompanying parents who migrated for work and better living standards for their families, and visiting family members already residing in Greece. Furthermore, three of the participants were born in Greece.

¹⁶ To apply for Greek citizenship, among other supporting documents, applicants must provide a copy of a long-term Greek residency permit.

¹⁷ Since 2010, third-generation children, born to foreign parents, acquire citizenship at birth. The legislature implemented automatic citizenship acquisition, requiring three generations (grandparents, parents, and children) to have resided in Greek territory for assimilation with those of Greek descent by blood (Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity, 2022, p. 13).

¹⁸ According to the Ministry of Migration and Asylum (2023) data retrieved from <https://rb.gy/p7795> shows that 60 percent (i.e., 276.013 residency permit holders) of all third-country nationals with valid residency permits in Greece originated from Albania.

In terms of the location of residence of interlocutors, they resided in Greece's two largest cities, Athens, and Thessaloniki. One participant, however, lived near the city of Veria in northern Greece. It is noteworthy that, for various bureaucratic procedures, such as visits to the embassies of their respective countries of origin, individuals often must travel to larger cities, with Athens being the most common destination due to the presence of all the embassies and consulates.

3.3.2 Participants' Profiles

Irrespective of the number of mentions of each participant and the amount of data extracts¹⁹ taken from each participant's interview, everyone has contributed greatly to the research by so generously sharing their stories. Their willingness to open and provide insights into their experiences has not only enriched the depth and breadth of the study but has also allowed for a more comprehensive and nuanced understanding of the subject matter. To contextualise the data extracts used in the analysis, to enhance the transparency of the research methodology, and, most importantly to honour the dignity and individuality of the participants, a brief profile of each participant has been assembled.

Azahran arrived in Greece in 1997 and lives with his wife and two children. His son was granted Greek citizenship at birth, although this law is no longer in effect. Originally from Pakistan, Azahran describes himself as well-integrated into Greek society, having purchased a home, secured a stable job, and started his own business. While he has encountered occasional instances of discrimination, he chooses to focus on the positive aspects of his life in Greece. He views Greek citizenship as an asset, foreseeing it as a tool that will simplify business processes and open doors to opportunities in Europe.

Christina arrived in Greece from Albania at the age of nine. After completing high school, she enrolled in university, pursuing a degree in Greek literature, followed by a master's in migration studies. Her family's decision to settle in Greece was influenced by her mother's history of seasonal agricultural work in the country. Christina reflects on her own life with a sense of gratitude, particularly for her two children who are growing up in a middle-class family with supportive and protective mechanisms. While Christina herself possesses Greek citizenship, her parents have not pursued it due to the psychological toll it can take.

¹⁹ In the analysis chapter (5), interview excerpts are visually distinguished by being presented in italics, while participants' names are rendered in bold. This formatting choice aims to enhance text clarity and facilitate navigation within the extensive content.

Entouena arrived in Greece as an infant, traversing the Albanian-Greek border with her parents. Her father began working in Greece at 16, and like many in her village, their livelihood relies on agriculture. However, aging raises concerns about the physically demanding nature of their work and prospects without Greek citizenship. Encounters with public servants have left an impact on her and her family. They were once told that, despite their efforts, they would never be considered Greeks and would always be seen as inferior. Entouena values her Greek citizenship, feeling deeply connected to the country's values and education.

Etsegenet, an Ethiopian refugee, arrived in Greece in 2015 as an unaccompanied minor. Despite completing high school, her pursuit of higher education has been hindered by the necessity to work to meet the financial prerequisites for Greek citizenship. Her initial application was denied due to financial criteria, although she was under 18 and enrolled in school during the years her tax return was scrutinised. She plans to reapply after five years once she meets the financial requirements. Health issues, attributed to life challenges and bureaucratic anxiety, motivate her to run. She values her supportive employer at a pizzeria and eagerly anticipates Greek citizenship and the opportunity to vote.

Jerome was born and raised in Athens, Greece. His parents, both from the Democratic Republic of the Congo, met in Greece in the 1970s. In his formative years, he developed a strong passion for music, which has since led him to become a multifaceted artist, encompassing roles as a performer, songwriter, and actor. Additionally, he has established his merchandise shop. Jerome's perspective distinguishes between the Greek population and the realm of Greek politics and politicians. Within the Greek art scene, his presence is notable, his voice resonating with a considerable audience. Although he readily shares his personal narrative, he does so selectively.

Khalil from Afghanistan arrived in Greece as a refugee in 2006. He works as coordinator and interpreter in refugee roles, alongside his career in acting. Khalil has lived in Pakistan, Iran, and Turkey before calling Greece his home. Greek citizenship would improve his life, as he currently faces the burden of renewing his asylum permit every three years, enduring lengthy delays which restrict his mobility and plans. With citizenship, he envisions pursuing cinematography studies in France and spending time with his family in Sweden. However, if his application is unsuccessful, he may seek a more promising life elsewhere.

Lale, a Turkish translator and interpreter, arrived in Greece in 2010 to pursue Greek literature studies at the university, driven by her passion for the Greek language. In 2017, she

applied for Greek citizenship, but her application was rejected five years later, citing lack of financial integration, even though she owns property in Greece and has no outstanding issues with the Greek tax office. With the backing of the Hellenic League for Human Rights, she has taken her case to court, prepared to pursue further legal avenues.

Maria, born in 1994 in Greece to Albanian parents, holds a ten-year residency permit as a family member of her Greek stepfather. As this permit expires in 2025, she must seek alternative options as an adult who can no longer be dependent. In 2021, her citizenship application was rejected, owing to insufficient income during two years in which she was pursuing a master's in social psychology and was thus not fully employed. With citizenship, Maria hopes to eliminate questions about her status in Greece and attain parity with her friends who enjoy voting privileges, a right currently denied to her.

Nikodimos and his twin brother arrived in Greece from Kenya in 1985, with the Missionary Church of Africa. Growing up in Kalymnos Island within a tight-knit community, over the years he has established an active presence in public programs, aiding migrants in navigating Greece's immigration laws, raising awareness about their rights and social challenges, and engaging in politics. Nowadays, he lives with his family in Athens and works at the Greek Forum for Refugees. He aspires to a future where Greece fully integrates migrant residents, recognising their differences and appreciating their contributions to society.

Nikos was born in Greece to Nigerian parents who arrived on student visas in the 1970s. In the early 2000s, Nikos started reflecting on his unequal status in the country he was born and raised, and in 2006, he established a collective, advocating for the right to citizenship. Today, Generation 2.0 RED is a non-profit for equal participation in society. His citizenship application, submitted in 2018, was granted four years later. Despite offers from influential individuals to expedite his citizenship application, Nikos chose the standard procedure, driven by his desire for citizenship to be regarded not as a gift but a right that the state is obliged to uphold.

Ntorana from Albania arrived in Greece at 18, visiting her brother. During her stay, she met her Albanian husband and never went back. She applied for Greek citizenship in 2017 to receive a rejection in 2022. Her teenage daughter, born in Greece, and her husband, residing in Greece for 32 years, also remain without citizenship. The prolonged waiting period has been a source of frustration for her, and obtaining Greek citizenship is a dream. Her aspiration is rooted

in the belief that holding a Greek identity card would result in a different perception by others while filling her with pride.

Yonous arrived in Greece in 2001. Growing up in Afghanistan, he held an idealised view of Greece as the epitome of global democracy and human rights. However, he encountered a different reality, where refugees slept in parks and received charity. He mobilised the Afghan community in Athens, and in 2004, established the Greek Forum for Refugees. Remarkably, in the same year, he got asylum and reunited with his then wife and five-year-old child. In 2018, he obtained Greek citizenship, instilling confidence, and a sense of liberation. Yonous treasures both his Afghan and Greek identities, and that's how he wants to be accepted.

Table 3.1: Participants' Characteristics

Name	Age/Gender	Country of Origin	Number of Years in Greece	Year of Citizenship Application	Greek Citizenship Status (Year of Decision)
Azahrán	Not confirmed/M	Pakistan	26	2022	Pending
Christina	32/F	Albania	26	2010	Granted (2011)
Entouena	26/F	Albania	26	2016	Granted (2018)
Etsegenet	24/F	Ethiopia	8	Not confirmed	Rejected (2022)
Jerome	40/M	The Democratic Republic of the Congo	40 (born in Greece)	Has not Applied	N/A
Khalil	37/M	Pakistan	17	2018	Pending
Lale	47/F	Turkey	13	2017	Rejected (2022)
Maria	29/F	Albania	29 (born in Greece)	2020	Rejected (2021)
Nikodimos	46/M	Kenya	38	Not confirmed	Granted (2012)
Nikos	42/M	Nigeria	42 (born in	2018	Granted

			Greece)		(2021)
Ntorana	40/F	Albania	22	2017	Rejected (2022)
Yonous	49/M	Afghanistan	22	2014	Granted (2018)

3.4 Data Collection Methods

Two qualitative research methods were employed in this study: interviews analysis and consultation of documents, with participants' stories being at the centre of understanding the research phenomenon of citizenship acquisition within the context of Greece. Interviews were selected as the most suitable method for this research because they (i) enable an in-depth exploration of the lived experiences and perspectives (Schwandt, 2001, p. 84 in Schultze & Avital, 2010, p. 1) of RMO through first-person accounts of their social reality (Schultze & Avital, 2010, p. 3); (ii) empower participants to narrate complex stories in their own words, including frustrations, complaints (Ochs and Capps, 1996, p. 25 in Kuzmanovic & Bandak, 2015, p. 214–215), and successes; (iii) provide the flexibility to ask follow-up questions to delve deeper into the participant's world and its meaning (Schultze & Avital, 2010, p. 5); and (iv) facilitate the establishment of a rapport with participants, allowing them to address any concerns they may have and provide their consent.²⁰ Documents complemented interviews by giving contextual information to understand the bureaucratic and legal dimensions of the citizenship journey and by placing the narratives within an institutional framework.

3.4.1 Interviews

To gain an in-depth and contextualised understanding of the experiences of and circumstances surrounding long-term residents of migrant origin in their journey towards acquiring Greek citizenship, a group of 12 individuals was investigated. From the 12 interviews, seven occurred face-to-face, while the remaining five through digital communication tools, specifically, WhatsApp, Google Meet, and Messenger. In the case of in-person interviews, each interviewee

²⁰ At the beginning of each interview, participants were presented with the option to consent to audio recording. It was explicitly conveyed that these recordings would solely serve the academic objectives of this research project and would be deleted following the submission of the thesis to the university. Also, participants were given the choice to preserve their anonymity by using pseudonyms or to permit the utilisation of their first names in the study. All participants willingly opted to be identified by their real first names.

and the researcher mutually agreed upon a suitable location beforehand to accommodate participants' schedules for the respective interview day. The criteria for selecting these locations were proximity to the interviewee's place of work or residence, accessibility to public transportation, privacy, and the surrounding environment's quietness, ensuring optimal recording clarity during the conversations. Among the seven face-to-face interviews, four took place in a cafeteria, one at the interviewee's residence, and two at the interviewees' workplace, given their position as founding and senior members of the organisation, obviating the need for formal permission or leave from their work responsibilities. For both online and in-person interviews, the interviewees were given the autonomy to determine the day and time of the interview to align with their convenience, avoiding disruptions to their daily activities.

The language used for the interviews was Greek, with all interviewees demonstrating fluency and the ability to articulate their thoughts proficiently without linguistic impediments. The vocabulary of the questions did not have to be modified to fit the social or educational background of each interlocutor, as the level of education among the interlocutors and the level of comprehension of the subject was quite similar (Kinsey, 1975, p. 52). In instances where an interviewee encountered difficulty in comprehending a specific question—due to the way it was posed by the interviewer—and consequently hesitated in providing an answer, an objective presentation of potential responses was presented, without a particular preference or significance being attached to any of the options (Kinsey, 1975, pp. 52–53).

The interviews typically lasted for about one hour, with the shortest interview lasting approximately 30 minutes and the longest lasting one and a half hours. Upon starting the interview, the interlocutor was informed of the recording process and was asked for permission to be recorded before the record button was pressed on the interviewer's phone. Then, the device was placed between the interviewee and the interviewer to capture both voices; the screen was deactivated; and the phone was positioned face down to minimise its visual presence and avoid distraction during the conversation.

The interviews were conducted in a semi-structured manner, designed to guide the interviewee through a reflective exploration of their experiences while prioritising their freedom of thought and expression (Schultze & Avital, 2010, p. 5). Prior to the interviews, the framework of topics and corresponding questions was developed by the interviewer (see Appendix A), and in some instances, it was shared with the interviewees beforehand. However, the way the

conversations unfolded with each participant was unique, as questions were not consistently asked in the same order, and participants were encouraged to elaborate on different thoughts, points, and experiences, depending on their stories. These open-ended discussions allowed for a deeper exploration of participants' experiences and the meaning they attached to them (Andreouli & Howarth, 2012, p. 368–369), providing intimate qualitative information, including motivations, intentions, relationships, practices, and emotions (Schultze & Avital, 2010 p. 3). It is important to note that the interviewer was particularly mindful of not reducing questions to a “How do you feel?” Based on the interviewer's experience, such an all-encompassing question tends to elicit complex emotions, and may even touch upon traumatic experiences. Hence, it can sometimes overwhelm the interviewee, discourage further elaboration, and shut them down.

In the opening section of the interview, participants were gently introduced to the conversation by responding to questions related to their background, demographics, daily routines, social interactions, and current events unrelated to citizenship matters. The purpose of these queries, often referred to as warm-up questions, was to familiarise the two parties with each other, put participants at ease, and create a relaxed atmosphere (Robson, 2007, p. 329 in Issari & Pourkos, 2015, p. 98). The middle part of the interview was reached via a smooth transition to the core research topics. It was in this segment that participants encountered more challenging inquiries, such as “Tell me about a time when you encountered institutional racism.” These questions were intentionally framed in a direct way to encourage candid and honest responses (Kinsey, 1975, p. 53). Notably, for some participants, these queries evoked strong emotional reactions. Towards the end of the interview, the conversation gently shifted towards concluding questions, which prepared participants for the conclusion of the interview and diffused any emotional tension that may have arisen during the more intense parts of the discussion (Robson, 2007, p. 329, as cited in Issari & Pourkos, 2015, p. 98). It is important to highlight, as shown in Appendix A, that each question was structured as an individual inquiry to discourage selective or ambiguous answers, thereby preventing any bias towards questions that participants might have perceived as easier to answer (Kinsey, 1975, p. 54).

3.4.2 Documents

In addition to conducting interviews, reviewing Greek citizenship policy documents, including laws, regulations, and government reports, as well as position papers, reports, and brochures from non-governmental organisations was a valuable data source for this qualitative

research. Reviewing these documents provided a thorough understanding (Merriam, 1988, p. 118 in Bowen, 2009, p. 29) of the legal and institutional framework surrounding Greek citizenship acquisition and its implications for individuals of migrant origin. This knowledge, acquired prior to conducting the interviews, facilitated the development and enrichment of the interview guide (see Appendix A) by providing a context in which research participants operate and suggesting questions that needed to be asked (Bowen, 2009, p. 29–30). Furthermore, after completing the interviews and during the data analysis, documents proved very useful in verifying and confirming data obtained from interviewees (*ibid.*, p. 28–29).

Data obtained from documents was mostly used to provide background information and a historical insight (*ibid.*), which helped understand the roots of specific issues regarding citizenship acquisition in Greece. In total eight laws and one ministerial decision (see Chapter 3.3) were used to contextualise data collected during the interviews and to track changes and developments (*ibid.*, p. 30) in the legal framework surrounding Greek citizenship. The documents were retrieved from an online, subscription-only platform named *kodiko.gr*, which is a search engine for Greek legislation. Moreover, documents assisted when interviewees were unsure about details such as formal procedures, timelines, and the actors involved in the process. Overall, the data stemming from documents contributed to a better understanding of the experiences and challenges faced by participants within the citizenship governmental and organisational framework.

3.5 Data Analysis

Thematic analysis was chosen as the analytical approach for this study, following the framework introduced by Braun and Clarke (2006). This method was selected for several reasons. First, it offers flexibility by not being constrained to any specific theoretical framework, making it adaptable to various epistemological approaches (*ibid.*, p. 78). Second, it empowers the researcher to actively engage in the analysis by identifying patterns, selecting interesting themes, and deciding the findings that will present to the readers (Taylor and Ussher, 2001 in Braun & Clarke, 2006, p. 80). Third, thematic analysis allows for identifying patterns within individual data items, such as interviews, rather than across the entire data set (*ibid.*, p. 81). This approach aligns with the research objectives and the nature of the data under investigation.

Following standard principles of thematic analysis, patterns of meaning in the data were identified through coding. The transcriptions of the interviews²¹ were read and re-read to identify recurring ideas. The ideas that re-appeared, were grouped into broader categories to reduce the information into a manageable amount, and the classification was analysed to construct arguments (Kadianaki et al., 2018, pp. 10–11; Boyatzis, 1998 in Braun & Clarke, 2006, p. 88) and draw conclusions (Hart, 1999, pp. 143–144) in relation to the experiences of RMO in their pursuit of Greek citizenship. Table 4 summarises the researcher’s selection of key themes most pertinent²² to the citizenship journey, along with the corresponding participant-generated codes used to describe their journey. These codes were utilised for theme coding and analysis (Braun & Clarke, 2006, p. 80).

3.5.1 Inductive Procedure

The themes were identified in “an inductive or ‘bottom up’ way” (Frith and Gleeson, 2004 in Braun & Clarke, 2006, p. 83), meaning that when the interviews were being conducted, the codes had not been predetermined by the researcher. Thus, the questions that were being asked during the interviews, did not necessarily relate to the three presented themes: citizenship, identity formation, and empowerment (see Table 3.2). Instead, it is the data itself that guided the identification, coding, and analysis of the themes (Braun & Clarke, 2006, p. 83) and it is through the coding that the research questions evolved to be (i) what are the perceptions among residents of migrant origin of citizenship policies and state-induced practices; (ii) what is the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO’s identities; and (iii) how do RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society.

Table 3.2: Key Themes and Respective Codes

Themes	Codes
Citizenship	Bureaucracy
	Rights & obligations

²¹ The transcripts are in the Greek language, as the interviews were conducted in Greek. Only the data extracts that were included in the final paper were translated into English.

²² The selection of themes was not driven by the amount of data relating to each theme—e.g., a theme did not qualify as a theme because it appeared in the data set over a certain number of times.

	Loss
Identity formation	Embarrassment
	Fear
	Duality
	Name
Empowerment	Language
	Education
	Work
	Ownership
	Class
	Knowledge (of the citizenship framework)

3.5.2 Interviews' Transcription

During data collection, patterns of meaning and subjects of potential interest began to be noticed (Braun & Clarke, 2006, p. 86), such as participants' expressions of mistrust towards the Greek state; a prevailing sense among participants that their residency obligations outweigh their rights; their experiences with discrimination and racism; and a tendency to overly rely on their strengths. As a result, 48 codes were generated in the early stages of the analysis. Familiarisation with the data deepened during the transcription phase (Riessman, 1993 in Braun & Clarke, 2006, p. 87), which was not merely a behind-the-scenes task (Oliver et al., 2005, p. 1273), but an active engagement with the data, involving the search for underlying meanings and the noting of coding ideas. Given the thematic nature of the analysis, as opposed to a discourse or narrative approach, it was determined that an extremely high level of detail in the transcripts was not necessary, in line with the recommendations of Braun and Clarke (1996, p. 88) and that the denaturalism mode (Oliver et al., 2005, p. 1273) will be used to transcribe the interviews. In this mode, the focus is

not on linguistic and empirical aspects such as grammar, accents, and noises, but on the substance of the interview, pertaining to the meanings and perceptions that are generated during a conversation (ibid., p. 1277). Nevertheless, vocalisations such as laughing, crying, and hand gestures (e.g., he banged his hand on the desk) were transcribed and taken into consideration during the analysis, as they added to the context of the conversation.

3.5.3 “Manual” Coding of Interviews

The coding was conducted manually, utilising Google Docs’ highlight colour function and the capabilities of Google Sheets. The codes were arranged vertically within a Google Sheet, where each cell, representing a unique code, was filled with a distinct colour. These colours were also used to highlight corresponding data extracts from the 12 interviews. At times, contextually relevant information preceding and succeeding the coded extract was also highlighted to ensure the preservation of context (Bryman, 2001 in Braun & Clarke, 2006, p. 89). Once all data items were reviewed and the coding was completed, the codes were organised into potential themes. This organisation was presented in a table within Google Sheets. Subsequently, separate Google Docs were created—one for each identified theme—where the coded data extracts were collated. During this process, it became clear that some themes had to be merged with others or eliminated due to insufficient supporting data (Braun & Clarke, 2006, p. 89).

3.6 Ethical Considerations

Ethical considerations were of paramount importance in this research to ensure its integrity and credibility. In line with ethical standards, prospective participants received a comprehensive briefing on the research’s objectives and methodologies, conveyed in writing, over the phone, or in person. They were given the opportunity to seek clarification and assurances of anonymity. Nevertheless, none of the 12 participants opted to use pseudonyms; instead, they exhibited fervent commitment in sharing their narratives. Motivations for participation varied among participants: some regarded their involvement as a conduit for potentially influencing decision-makers (although it was explicitly stated that that was not the purpose of this research); for others, who had already obtained citizenship, it was a sense of responsibility to share their experiences, extending a helping hand to individuals embarking on a similar journey. For a subset, their participation represented a form of catharsis.

At the time of conducting this research, a review by Aalborg University’s Research Ethics Committee was not deemed obligatory. Nevertheless, in adherence to ethical principles, a checklist (refer to Table 3.3) was created²³ to assess whether the information in this study concerning participants’ identities, experiences, and perspectives might pose any risks to their citizenship cases. After careful consideration of the researcher’s responsibility for participants’ well-being, the decision was reached not to implement further measures pertaining to anonymity or the safeguarding of sensitive information. However, a lot of attention was paid on ensuring respectful and empathetic engagement with participants. This commitment was demonstrated among others, through a cautious approach to distressing topics and by giving participants the autonomy to withdraw from or skip questions should they have felt uncomfortable. Furthermore, paramount importance was placed on the truthful representation of participants’ stories.

Throughout the course of this study, proper citation and acknowledgment of prior scholarly contributions has been maintained to avoid plagiarism and give credit to the scholarly work that has laid the foundation for this research. Additionally, it is imperative to state that this study has not been influenced by any conflicts of interest and the researcher is not affiliated with any entity that might guide this research.

Table 3.3: Self-Reflective Risk Assessment

Research Activities	Evaluation
The study involves physical participants	Yes
The data is of confidential nature	No
The data concerns vulnerable persons	No—they have legal rights in Greece
The persons concerned may be exposed to risks with the collection of the data	No—Greece is a democratic nation where the right to freedom of speech is recognised
The data was collected for this research	Yes

²³ The checklist was created based on the university’s guidance on ethical approval. For more information, refer to [this link](#).

3.6.1 Reflections on the Researcher's Position²⁴

Throughout this study, I engaged in continuous self-reflection, carefully examining my position as a researcher in relation to the 12 participants. I arrived in Greece in 1990, at the age of four, with my parents and older sister, on a one-month tourist visa. A few weeks earlier, my parents had sold our apartment in Bulgaria's capital city, the proceeds from which barely covered the cost of four return plane tickets and the initial expenses of what might have appeared to be a family vacation, but it was, in truth, an escape from post-communist Bulgaria.

Studying migrants in Greece while having experienced this phenomenon myself, I immediately recognised that if this context was left unaddressed, it could be problematic. Thus, in all interviews, regardless of whether participants had already inferred my immigrant background from the unmistakably non-Greek nature of my surname, "Iotova" (as discussed by Carling et al., 2014, p. 44), I deliberately communicated my background briefly. Doing so was not without its emotional challenges. Given the limited time for our one-off meetings, I was aware of the need to balance the discussion and grappled with concerns of appearing egocentric, if I talked about myself. Nevertheless, the reason I shared this information was not so much about earning participants' trust through our commonalities or gaining an unspoken privilege to ask certain questions without being suspiciously looked at about my motivations (ibid., p. 48). Rather, my intent was rooted in viewing these interviews as reciprocal exchanges, echoing the perspective of Schultze and Avital (2010, p. 2). I approached the interviews not as a mere extraction of information, but as an opportunity to contribute to the conversation dynamics (Carling et al., 2014, p. 49), enabling mutual benefits from the exchange.

Drawing upon my personal characteristics and my interactions with participants shaped by these attributes, as informed by the insights provided in Carling et al.'s (2014) work on researcher positionality, I categorised participants into three distinct groups. This classification served the purpose of interpreting my relationship with participants and enhancing the research process. The three groups were: (i) White-European; (ii) Black-African; and (iii) Refugees.

In relation to the participants of the first group, I identified myself as a "researcher by proxy," a term described by Carling et al. (2014, p. 50). While I am undeniably an immigrant researcher, with an understanding of the experience of growing up as a second-generation

²⁴ This section, along with the acknowledgements and the personal motivation in Chapter 1, are the only sections of the paper where the researcher has used the first person to talk about her work.

immigrant in Greece, my immigrant background differs from that of my interlocutors within this group, first and foremost due to our different ethno-national origin. As for participants classified within the second group, my self-perception was multifaceted. On one hand, my extensive years of residing in Africa and my familiarity with diverse African cultures, coupled with my experience in a biracial marriage, positioned me as an “insider” in surfacy respects. However, I also recognised a more prevalent dimension of “outsider” status, primarily due to my physical appearance, which does not reveal my migrant background (Carling et al., 2014, p. 39) in the context of Greece. Also, while both Nikos and Jerome were born in Greece, Nikos acquired Greek citizenship in his forties, whereas Jerome has not yet obtained it. This divergence in our experiences led me to consider that they might perceive me as lacking insight into their unique challenges, given my “straightforward” acquisition of citizenship at the age of 17. In the context of the third group of participants, I positioned myself as a complete “outsider,” a stance grounded in humility. It is crucial to acknowledge that my own experiences as an immigrant in Greece bear no resemblance to the profoundly challenging journeys endured by refugees from Afghanistan and Pakistan. Similarly, my experiences are vastly distinct from those of an unaccompanied minor who has spent several years in shelter facilities, her access to education impeded by the pressing demands of survival.

It is noteworthy that my positioning as a researcher was influenced by other social categories beyond those reflected on, including gender, class, and education. Despite the many years that I had lived in Greece, my attachment to the country, proficiency in the Greek language, and a physical appearance that does not deviate from the majority population, I perceived that my position created an environment where participants felt less hesitant in expressing their thoughts, experiences, and criticisms. In my perspective, this might not have been the case if I were of Greek ethnic origin, as discussed by Carling et al. (2014, p. 50). Lastly, it is imperative to clarify that the preceding statements reflect my subjective beliefs regarding how participants may have perceived my role as a researcher and my personal reflections on my interactions with them.

3.7 Limitations

While this study sought to provide valuable insights into the experiences of long-term residents of migrant origin in their pursuit of Greek citizenship, it is important to acknowledge several limitations that may impact the interpretation of the findings.

3.7.1 The Sample

The study aimed to ensure diversity in the sample regarding participants' countries of origin and their duration of stay in Greece. However, the sample was still limited to 12 individuals. This relatively small sample size may not fully capture the wide spectrum of experiences among long-term residents of migrant origin in Greece. Therefore, the findings may not be representative of the entire population of interest. Furthermore, the sample selection was based on participants' intent to apply for Greek citizenship rather than specific demographic criteria. While this approach allowed for the inclusion of a range of experiences, it also means that the findings may not reflect the experiences of those who have not considered citizenship acquisition, for example, potentially limiting the study's scope.

3.7.2 The Researcher

The researcher's personal background as an immigrant in Greece, although recognised and addressed in the study, may have influenced the interactions and responses of participants. Despite efforts to minimise this bias, the researcher's identity and experiences may have shaped the dynamics of the interviews and the participants' willingness to share their stories.

3.7.3 The Study

The study employed a qualitative case study methodology, which emphasises depth and context-specific understanding. While this approach is valuable for exploring the complex phenomenon of citizenship acquisition, it does not provide quantitative data, which could help in assessing whether the findings can be generalised to a larger population of immigrants in Greece. Additionally, surveys could be used to compare the experiences and perceptions of long-term residents from different countries of origin or with various durations of stay in Greece. Lastly, quantitative data could give insights into the most encountered challenges related to acquiring Greek citizenship or reveal potential associations between variables (e.g., whether the gender or the race, for example, are linked to specific experiences related to Greek citizenship).

3.7.4 The Context

The findings are specific to the context of Greece and may not be directly transferable to other countries or regions with different citizenship policies and migrant populations.

3.8 Conclusion

This chapter discussed the methodology employed in the study, whose primary aim is to delve into the experiences of long-term residents of migrant origin as they navigate the complex path toward acquiring Greek citizenship. The steps presented in this chapter, that were taken to collect and analyse the data, helped address the following research questions: (i) what are the perceptions among RMO of citizenship policies and state-induced practices; (ii) what is the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO's identities; and (iii) how do RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society.

The study involved 12 participants of migrant origin, who had either applied or contemplated applying for Greek citizenship. To enrich the exploration of the complex citizenship acquisition process within the Greek context, diversity in the sample was a key consideration, encompassing participants from various countries of origin and different durations of stay in Greece. Qualitative data was collected through an intimate engagement with participants, with interviews serving as the primary mode of data collection. The narratives of participants were central, offering profound insights into their lived experiences and nuanced perspectives. Through the process of thematic analysis, the research questions evolved.

Ethical norms were at the forefront of this research, ensuring the integrity and credibility of the study, as well as participants' respectful treatment. The position of the researcher, an individual with a personal immigration background, who obtained Greek citizenship after 13 years of living in Greece, highlighted the complexity of the ethical dimensions in this study.

4. Research Findings

This chapter presents the raw data and observations collected through policy documents and 12 interviews with long-term residents of migrant origin (i.e., three interlocutors were born in Greece; six had been residing in Greece for over 20 years; and three had arrived in Greece less than 20 years ago). The purpose of this chapter is to provide the reader with a comprehensive overview of interlocutors' perspectives, experiences, and responses in relation to specific themes regarding the non-linear journey of Greek citizenship. As revealed by the findings, Greek citizenship was not necessarily the destination for those involved in the study. Instead, it emerged as a significant milestone or a distinct phase of the broader ongoing integration journey. For Christina, for example, Greek citizenship was an unexpected blessing while for Nikos the result of

premeditated actions to one day “participate equally [...] and live freely to the extent that many do” (Nikos, 2023).

The chapter employs a narrative in the past tense to examine findings derived from data collected between February and June 2023. Notably, the duration of participants’ residency in Greece seemed to have little significant impact on their experiences and responses regarding a specific theme. Although the findings were categorised into seven distinct themes (refer to Table 4.1), it is important to note that these themes often exhibited significant interconnections. For example, references to family ties (refer to Section 4.7) intricately related to the discourse surrounding the loss of childhood (refer to Section 4.6). Furthermore, readers should bear in mind that the personal narratives of the interlocutors intertwined with the stories of their parents, children, and siblings. Hence, these interconnected stories were also utilised to underscore specific findings.

Structurally, the chapter revolves around seven themes, discerned from the data through a coding process. This entailed the meticulous organisation of 159 pages of transcribed interviews into coherent segments of content. These segments will undergo further exploration in the subsequent analysis and interpretation chapter. The seven distinctive themes that will be presented in this chapter and are:

Table 4.1: Emergent Themes Extracted Through Coding²⁵

Themes	Guiding Questions
Citizenship as an unattainable goal	How likely is it to obtain Greek citizenship?
Barriers to citizenship	Why is citizenship hard to obtain?
Duties loom over rights	What are the responsibilities and rights of residents of migrant origin in Greece?
‘Like one of us’	What is the driving force behind this statement?
‘Where are you from?’	Why is this question loaded with emotions and can even resurface trauma?
Loss and transformation	What losses have residents of migrant origin endured and in what ways have [the losses] transformed them?
Navigating Challenges	What coping mechanisms and strategies exist among residents of migrant origin to support them through their citizenship and integration journey?

The chapter closes with the concluding summary, outlining the key findings that in relation to one another contribute to the overall understanding of the research topic and set the stage for the following analysis and interpretation chapter.

4.1 Citizenship as an Unattainable Goal

Participants tended to use the lottery to create an analogy for the acquisition of Greek citizenship. The equalisation of winning the lottery to obtaining Greek citizenship highlighted the impossibility of the latter, as well as the feelings of bliss, joy, and satisfaction (or their exact opposites) when the unexpected prevailed (or did not).

Christina called to mind the day she received the phone call from her friend, telling her that their names were in the government’s newspaper because they were granted citizenship:

The day I got the news I said, ‘no way.’ I felt like having won the lottery. Seriously, if you told me, you won five million euros or you were granted citizenship, I would say it is more likely to have won the five million euros; because I had heard all these stories that no one ever gets it, no matter what you do. And having experienced in the past all this bureaucratic craziness, I couldn’t see it possible.

²⁵ These themes were not the final ones but were identified during the initial stage of data collection. For the final themes, see Table 3.2 in Section 3.4.

For **Yonous**, his recognition as an asylee, preceding the citizenship, which he obtained in December 2018, was the first lottery he won in Greece:

It was as if someone all of a sudden tells you that you are alive [...] Don't think that was easy. Out of six thousand asylum applicants, eleven people got asylum, and I was one of them—it was like winning the lottery.

At the time of her application, in May 2017, **Lale**, didn't regard citizenship as an impossible dream. On the contrary, and despite having waited for five years for the outcome, Lale was sure she would get the citizenship. The negative decision, which she received in March 2022, made Lale reconsider her views on the probability, or improbability rather, of obtaining Greek citizenship. However, in March 2023, she took her case to the Court of Appeal:

Where am I going? I don't know what I am doing. But because I have some resources and so many sources. I have the lawyers; the eight hundred euros to pay; I am integrated; I speak the [Greek] language. I say, 'let's continue, I have nothing to lose.' But I don't believe in anything because I see that nothing works. It's like wanting to carry liquid in your arms.

4.2 Barriers to Citizenship

Interlocutors described their way to citizenship as one that was paved with barriers by a collective force that was addressed as “they.” The obstacles were put by a generic “them” “on purpose” (**Christina**, 2023) so “many immigrants don't even bother to start the process for Greek citizenship” (Christina, 2023). Participants believed that barriers served the government's objectives of putting applicants off and scaring them away.

Jerome, remembered the first time his mother attempted to apply for Greek citizenship, in 1990, when the conservative New Democracy party was in power:

They not only refused her the citizenship but gave her a few days' deadline to leave the country. Obviously, this didn't happen, but that was how they treated you when you asked for something—they put barriers in front of you to divert your priorities. It was a bluff; they were interested in scaring her off.

Out of the 12 interviewees, five had already obtained Greek citizenship status. From the seven who did not have Greek citizenship yet, two were waiting on a decision, one had not applied, and four (i.e., Maria, Ntorana, Lale, and Etsegenet) had been rejected on the basis of the financial

criteria. Since the change in the citizenship law in April 2021, according to which the “minimum adequate income becomes an essential condition” (Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens, 2020) and the citizenship applicant²⁶ “must prove that has acquired sufficient income for each year separately” (Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens, 2020), the collection of the required number of stamps²⁷ was one of the biggest obstacles to citizenship. Maria, Ntorana, Lale, and Etsegenet submitted their applications before the new law came to effect, but given that the statute is retroactive, they, too, were met with the legal consequences.

Ntorana, who worked in a canteen, said:

Nobody glues stamps and they ask for stamps. From whom? People who work in the public sector don’t have the required stamps, and I will? And it’s not that any of my tax income forms was zero. But having a house in your name, and having them do this to you, it is not right.

Here, it is appropriate to leave a note for readers who are not familiar with the grey areas of the Greek labour market. Employers—especially in the retail and hospitality sectors and in manual labour—benefit from an “increase of unlawful practices” (Tourtouri et al., 2020, p. 532), including individual-level agreements and flexible employment contracts that intensify insecurity among workers (ibid., p. 531). Participants talked about employers who hired workers and declared that they worked for an x number of hours per week, when in reality the working hours were more. Through this practice, employers saved money that they would otherwise have to pay towards employees’ social security, and they paid the difference (i.e., real hours worked minus officially declared salary) to the employees under the table. In the short term, this phenomenon has inconspicuous socio-economic consequences for employees compared to unemployment, but the effects are more detrimental in the long term (Bertolini et al., 2021, p. 368).

Last year, when **Etsegenet** received the negative decision on her citizenship application, she had to end her vocational studies prematurely and embark on a search for a full-time job to

²⁶ The official announcement of the Ministry of Interior used the word *allodapos*, which in English translates as “foreigner”, “foreign national” or “from a different country.”

²⁷ Stamps refer to the days that someone has officially worked and paid insurance contributions to the state. Also, when someone completes the necessary years of work, they can retire. The literal translation of *ensima* is “stamps,” however the term is archaic, even though customarily used. Back in the day, *ensima* used to be small pieces of paper with glue like stamps. Nowadays, working days are recorded electronically.

fulfill the financial prerequisite of a minimum annual income of € 7,500 for the preceding seven years from the application date.

I found many jobs, but no employer was keen on declaring such a big income. I changed four jobs because of that, and at last, I found my current job where I have more than eight thousand euros income a year.

Entouena had obtained Greek citizenship, but she had been supporting her father with his application, and was therefore well versed in the new requirements:

The financial criteria are very difficult because someone, for example, who may have been unlucky and had to be on the jobseeker's allowance of four or five hundred euros [per month] cannot possibly meet the financial requirement. Besides the Covid-19 [pandemic], we are also talking about the years of the crisis in Greece.²⁸ Someone who gets the jobseeker's allowance, shouldn't it mean that calculations have been done and this money is adequate to live? So why are they being left out now and ineligible for Greek citizenship?

4.3 Duties Loom Over Rights

Participants who do not yet have Greek citizenship pointed unanimously at their disenfranchisement as a right that they had been denied. **Jerome** said:

It affects me that I don't have the right to vote, but I also know that they²⁹ are not helping me, and everything they do has nothing to do with me. They don't address me. I feel a citizen of this country, of course I would like to have an opinion, but I think they don't want my opinion. They prefer to have the opinion of expatriates,³⁰ people who don't live in the country, who don't know what problems we have—than to have the opinion of people who live here but are not of Greek origin.

²⁸ Entouena refers to the Great Recession between 2008 and 2018 when Greece became the prototype example of the implementation of austerity policies in Europe.

²⁹ It is common for interlocutors to use the third-person plural subject pronoun “they” when they refer to the state, government, politicians, policymakers, ministers, and the like.

³⁰ Translated as “expatriates,” the word in Greek is *omogenis* (deriving from *homogenous*) and indicates people of Greek origin who live outside Greece. In 2023, for the first time, the diaspora was given the opportunity to vote in the national elections from the country of their residence. However, the conditions and bureaucracy involved were discouraging, hence participation was small (18,203 voters according to [Kathimerini national newspaper](#)).

In 2010, the 3838/2010 law titled “Contemporary Provisions for Greek Citizenship and Political Participation of Co-Ethnics and Legally Residing Immigrants”³¹ constituted a “legal innovation” (Sina & Vasjari, 2013) for Greece. The law not only amended the legal understanding of nationality based on the *jus sanguinis* principle (law relating to blood)³² and made the Greek-born children of immigrants eligible for Greek citizenship but also granted immigrants with the right of participation in the local elections (Maronitis, 2017, p. 36–37). However, the law was annulled in 2013, as the State Council deemed it unconstitutional for various reasons, including that naturalisation was ambiguous and did not ensure immigrants’ “strong bonds with the Greek nation” (Andreouli et al., 2017, p. 159). **Nikos** said:

To be an active citizen in a city and to not have the right, even at the municipality level, to elect your councilors and mayor, or to not have the right to vote and stand as a candidate is something that does not make you an equal member in any case.

The laws on taxation, education, and healthcare concerned interlocutors because with or without Greek citizenship, they actively participated in and contributed to society. **Jerome** said:

I am an actor; a musician; a businessman. I pay taxes to the Greek state. I have this kind of transactions [...] Citizenship is a right; taxes are an obligation. So, we live in a society where obligation comes first, and right is something you have to spit blood for.³³

Regardless of interviewees’ level of integration, which could be demonstrated through their fluency in Greek language, social networks, employment, Greek education, heritage, hobbies, children’s upbringing, and mannerisms, to name but a few, participants saw themselves as constrained by duties and restricted from their rights, including the right to citizenship. **Lale’s** words voiced this perception:

I am obliged to pay taxes; to be a much better citizen than the average Greek citizen—much better. What bothers me is that I have to prove to them³⁴ how integrated I am. Does it really take so much integration to become Greek?” She continued: “The Greek state doesn’t make you Greek so that it doesn’t have to take care of you if you have a setback

³¹ Known also as the Ragousis law, named after Minister of Interior Yiannis Ragousis who drew it up in 2010.

³² As per [Oxford Reference](#), according to that principle, the nationality of children is the same as that of their parents, irrespective of their place of birth.

³³ According to the online Cambridge Dictionary, the idiom “spit blood” means to speak in an angry way, or to show anger. However, in Greek language, the expression “spit blood (for something)” implies pain and suffering, and it means to work hard towards something; to strive; to exert oneself; to give it one’s all.

³⁴ See footnote 32.

and so that you don't have more rights, of course. Because [...] I have the same exact obligations with Greek citizens when it comes to taxes, for example. I don't have any special treatment. So, they want you to have all the obligations that the Greeks have, without, however, having any obligations towards you. Ideally, they want you to be a guest in this country as a tourist, so to speak, and have money to pay them all the time, and if you're asking for citizenship, you will come across various obstacles.

One common topic that was raised by male interlocutors was the military service duty—an indisputable obligation of every Greek male citizen between the age of 19 and 45. Conscription obligations may last from six to 17 months (Hellenic Army, 2021), depending on the soldier's personal circumstances. For example, soldiers with an unemployed spouse or two children qualify for a reduced service of six months, as well as “those who, after completing the thirty-fifth year of age, acquire Greek citizenship by naturalisation” (ibid.).

Nikodimos, who deliberately delayed his citizenship application by a couple of years to qualify for a reduced term of military service said:

I didn't want to interrupt my career and social activities without having alternative options. In 2010, I was just under 35 years old, which is the minimum age to ask to reduce your term of military service. I didn't want to stop [my work] and go [to the army] because I didn't have any other way to support myself. I would be out of the job market for six months and how long after that would it take to re-enter the market? It is not certain that I will immediately find a job when I finish [the military service]. So, I had to find a way to make a living.

A perplexing paradox emerged, which revolved around the intricate interplay among participants' desire for Greek citizenship, their reluctance to fulfill the mandatory military service that accompanied it, and the profound realisation of their unequal status as non-conscripts at the age of 17 or 18. In other words, many male RMO seeking Greek citizenship were caught between their aspiration for legal inclusion and their reluctance to fulfilling the obligatory military service attached to it, often rooted in personal or ideological reasons. Simultaneously, ineligibility for military service due to non-citizenship, was perceived as a poignant indicator of perceived discrimination and unequal treatment.

When he turned 17, **Nikos'** male classmates received the call for presentation of conscripts, and he did not. He remembered thinking:

You ask yourself, is it because I am black or who knows? At that age, a lot of things can cross your mind, but not necessarily that there is institutional racism awaiting to hug you as soon as you enter adulthood.

Jerome, on the other hand, was not as leery, and since no one had called him either, one day he appeared in front of the relevant officers and said: “Hello, I came for my conscription because all my classmates have received the letter, but not me.” Their reply was a watershed moment in Jerome’s life: “Because you are not a Greek citizen, that’s why” (Jerome, 2023). At the time of the interview, Jerome had still not submitted his application for Greek citizenship. Considering that he is 40 years old, which is closer to the military service age limit, he commented jokingly: “I am waiting for the moment when I will become Greek, and they will tell me ‘You have to join the army.’ Yes, I am waiting for that moment.”

4.4 ‘Like One of Us’

Interlocutors agreed that certain characteristics, behaviours, or qualities were cherished by the Greek society as they suggested a sense of familiarity with what is perceived to be Greek. Some interlocutors (e.g., Lale and Christina) were seen as being more relatable within the community than others, regardless of whether they had citizenship or not. **Christina** reflected on her school years in Greece when she did not have the citizenship yet:

There were teachers who encouraged me and applauded my performance, in a racist manner though, because, okay, saying that we love you because you are a good student, and the other child because is not a good student and is Albanian, we put on the margins.

During bureaucratic processes related to her citizenship application and her interactions with administrative officers, **Lale** was often perceived as “one of us” (Lale, 2023) and was used to comments such as “You must have Greek blood” (Lale, 2023) or “You have such a good accent” (Lale, 2023). She explained:

I am blonde, I am a woman, and I am not ‘a Pakistani’ as they say, because many people say it as a compliment: ‘You are from Turkey, you [Turkish people] are not like the Pakistanis or Albanians when the borders opened and all the criminals came [to Greece].’³⁵

³⁵ With the fall of the Communist bloc, and by the end of 1991, approximately 200,000 Albanians had left the country in a search for well-paid jobs and a better life. Between 1991 and 1996, about 210,000 Albanians came to Greece, many of whom through wild paths in the mountain ranges stretching between Albania and Greece (Adamczyk, 2016, p. 49).

These [comments] are deeply rooted, they are bad but they say it with kindness at the time, so I don't pay much attention, they don't know any better.

The “one of us” remark could have a positive connotation and be the foundation for building relationships and promoting inclusivity within the community. However, according to interlocutors' interpretations, the people who used the phrase, mostly public service officers, tended to emphasise the differences of those who did not share the same characteristics or qualities, promoting divisiveness and marginalising certain individuals and groups who did not conform to their perceived norms. **Lale** elaborated:

[When the comment occurs], I don't mind, but when I go home it bothers me because I am thinking about the rest [of immigrants]. If I were black, a man, a Muslim—because I am also an atheist, and that helps; they like it; it's better to be an atheist than to be a Muslim. So, I have a lot of privileges, all a matter of pure luck, and that irritates me the most. That they treat me well, just because I was lucky to be in a certain way, because they say I am more 'refined.' That is, the others are barbarians.³⁶

4.5 'Where Are You From?'

Participants were very familiar with answering, avoiding, or dreading the where-are-you-from question, which, for the most part, they considered intrusive and uncomfortable—the result of a judgement and categorisation in simplified terms rather than interest in them as a person or a desire for a mutual exchange of life experiences, capable to foster a healthy conversation. Whether participants had the citizenship (e.g., Entouena) or did not, there were different elements that could lead up to the question being asked—a common one being the sound of their name and/or surname.

Entouena said:

Even today, when I meet new people, I may not introduce myself. It's rude, I know, but the reason is that the moment I say my name: 'Entouena,' immediately they will ask me: 'Where are you from?' I am not obliged to tell you the story of my life, and especially when I don't know who the person in front of me is; what are their beliefs. I don't want to

³⁶ According to [Britannica](#), the word “barbarian” derived from the Greek *bárbaros*, used among the early Greeks to describe all foreigners, including the Romans. The word is probably onomatopoeic in origin where the “bar bar” sound represents the perception by Greeks of languages other than their own. *Bárbaros* soon assumed a deeply negative meaning, associated with the vices and savage natures which the Greeks attributed to their enemies.

put myself up for a conversation that might upset me or load me with negative emotions. So, I would rather avoid it.

When participants thought of incidents when the question was addressed to them, they would agree that it was a complicated and not an easy to answer one. Also, because, often, the initial reply may have not satisfied the person asking the question, who has been nurtured in a context where according to Kadianaki and Andreouli (2015 in Andreouli et al., 2017, p. 158) “representations of Greek national identity are particularly ethnicised.”

When **Christina** was asked in the interview about her relationship with her origin in relation to Greek nationals’ perceptions, she said:

When I graduated from university with a degree in Greek literature, I received the following question: ‘Well, who will want an Albanian [tutor] for Greek lessons?’ Nevertheless, against all odds, I worked for six years in private education, but without others knowing that I am Albanian. I may have taught more than twenty or thirty children, I have been to many families’ homes, and they ignored the fact that I am Albanian because I was afraid to say it—and this is something that I am sharing for the first time; not even my husband knows this about me. I was afraid to say that [I am Albanian] in case I lost my job. That’s why I say that racism in Greece is widespread; deeply rooted, and unpredictable. Hence, you develop various practices in your everyday life to survive. These are born unconsciously because you are in a state of emergency.

Like Christina, **Ntorana** had many times kept her origin secret. “You hear, the Albanian this and the Albanian that and you don’t say where you are from. I say from Konitsa³⁷ and they say: ‘That explains the accent.’ And I leave it at that” (Ntorana, 2023). Often, Ntorana had been accused by other Albanians that she denied her origin and wanted “to act Greek” (Ntorana, 2023) because she never speaks Albanian. She explained: “I don’t speak Albanian because we don’t speak Albanian at home either. My husband is from the north and has a very heavy Albanian accent. He too arrived in Greece young, and it is easier for him.” Ntorana learned the Greek language within the first four to five months of her arrival in Greece:

³⁷ Konitsa is a town of Epirus region in Greece, located north of the capital Ioannina and near the Albanian border.

I went to study Greek with the idea that I will have a child one day and to help it with homework. That's why I went, and I loved it. Also because of the first question they ask you when they hear an accent: 'Where are you from?' You understand, it was bugging me.

The findings showed that there was not a single approach to origin that applied to everyone, as individuals had diverse past experiences and current behaviours, and existed in different socio-economic contexts. **Entouena**, whose voice was laden with anguish, commented:

When this [the question of where are you from] occurs repeatedly, it brings up memories, it is an itching wound. I often hear: 'This person hides that they are Albanian, they are ashamed.' No, I am not ashamed, but some experiences... you, for example, can turn them into a strength, make them your shield, and move on, and you don't care about anyone and anything. Me, I can turn what I have experienced into a weakness, but this doesn't mean that I am ashamed [...] Well done to those who become stronger and armoured, but it is also us, who are slightly different personalities, a little more timid, and have done less inner work [...] When I meet Maria, Georgia, Christina, am I going to ask them 'tell me about your family, your parents, go on'? No. Whereas we must at all times explain who our parents are, when, how, and why did they come to Greece.

4.6 Loss and Transformation

During the interviews, interlocutors referred to several kinds of losses, including loss of dignity, opportunities, time, money, physical and/or mental health, and childhood, resulting from the lack of citizenship or the process of obtaining it. Each interlocutor may have experienced a unique loss, but undeniably all had lost something on this journey.

According to Entouena, her father estimated that he had spent about € 3,000 on the citizenship application, but most importantly a lot of irretrievable time, which was required to prepare for the exams for the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation (which he had to resit). Azahran, paid € 1,000 to someone who claimed that she would help him find the answers to the exam questions.

The so-called Item Bank with 500 questions from which the exams were made of, was published on the Ministry of Interior's website for the first time in February 2021, less than three months before the inaugural exam was conducted in Greece as part of the naturalisation process.

At that time, only the questions were published, allowing for private entities, such as *frontistiria*,³⁸ to exploit the situation by offering paid tuitions. Additionally, some individuals capitalised on this by selling answers to candidates or engaging in deceptive practices. In April 2021, official publication of the answers began, yet discrepancies and omissions surfaced, sparking disputes even among examiners (Generation 2.0, 2022).

Azahran described his such experience:

I lost money in the process of finding out that the answers are on the ministry's website. I didn't know and I was approached by a woman who said she has access, and she will download the answers for me and this and that, and she grabbed my money [...] Now she has changed number, and I cannot find her at all. She told me she would help me progress with my application, that she works in the ministry, and that within six months I will get citizenship [...] We are innocent children, and we don't know a lot about the society, and that's how we become an easy prey.

Besides the loss of money, childhood loss and early maturity was a common experience among participants who arrived in Greece as children. They found themselves taking on roles and responsibilities traditionally associated with adulthood, such as caring for younger siblings, translating for their parents, managing household tasks, or even making a living, as in the case of Etsegenet who arrived in Greece as an unaccompanied child.

Christina's childhood was characterised by the lack of adults at home:

Loneliness is something that has permeated my childhood and adolescence because the parents worked endless hours and we were alone all day [...] I was a twelve-year-old child who had become a full-time nanny [...] This [loneliness] is something I have neither forgiven [my parents] for nor have been able to manage. Even today, it feels strange to be left alone and to be alone. That's why I created a family at a young age because I had a strong need to belong. I have been scarred by this feeling. I try to be always present whenever my children need me. Because it's a trauma that I have, and I don't want them to ever feel alone. This has shaped me a lot.

³⁸ *Frontistiria* are private educational institutions or tutoring centers in Greece, offering supplementary education and coaching to students, typically focusing on preparing them for university entry exams or other standardised exams, such as language exams.

Entouena underwent a strikingly similar experience, and as she began to recount it, her eyes teared up: “The children of immigrants, I think, we have grown up on our own. The older sibling looked after the younger or each one took care of themselves because the parents were always absent.” Both of her parents were working extended hours in demanding agricultural jobs, enduring challenging conditions.

I remember when I was five years old, in kindergarten [...] I remember we turned on the TV and listened to music, that’s how we woke up. We were all getting ready at the same time [...] and before my parents left for work, they would tell me: ‘When this clock hand goes here and that clock hand goes there, you will open the door and you will go to school.’

In the intricate tapestry of losses, a profound and often unspoken sentiment became prevalent—the awareness of one’s homeland slipping from grasp. The journey of integration coupled with prolonged separation from the native soil, rendered homelands distant memories. When **Christina** referred for the first time during our interview to Albania, tears welled up in her eyes:

The immigrant when he leaves his home—I remember, and I get emotional—he leaves telling himself that he will come back. You never think that you won’t come back. However, as the years go by, you see that you cannot go back [...] It is much easier for me today to leave and go to America or Germany than to return [to Albania]. You leave; and to give yourself some strength, you tell yourself that ‘I will leave and in five years I will be back.’ This is what we said as a family; that was our plan. ‘We will go to Greece for five years, we will save money because both parents will be working and after five years, we will return to Albania. Of course, that never happened, and the truth is that I remember counting the years, but when those first five years passed, I didn’t want to go back either.

4.7 Navigating Challenges

Interlocutors showed that being resilient involved developing and maintaining a set of skills, attitudes, and strategies to help them adapt, cope, and thrive despite difficulties. When **Azahran** was asked during the interview about the hardships that RMO face in Greece on their way to citizenship, he said:

You will not find anything easy in life; there are always obstacles and difficulties you have to go through. Others will not give you ready on the plate: ‘Here you are, good boy. You

came from Pakistan, and everything is ready. Here, take the residency permit, take the passport, take this and that.' You won't appreciate this if you have it easy. Now, I have a whole story, I will tell my children how I built towards Greek citizenship.

After a brief pause, he continued:

There are many things to blame, but you have to look at the positives as well [...] Every parent wants this: What we went through, our children to not have to go through. When they ask my son 'What do you want to be?' I tell him to answer: 'A good person.' Such messages we have to send to the world and move on [...] I came in 1997 as an immigrant. I didn't even have my clothes, and today, I have two houses, a business, a car. Did they happen just like that?

Greek language acquisition and proficiency was "the bearer of a key symbolic, economic and cultural value" (Puskás & Ålund, 2015, p. 30) as it was a significant aspect among participants of enhancing effective communication, inclusion in the labour market, access to education and services, and participation in social interactions. The level of Greek language proficiency among interviewees was staggering whether they had lived in Greece for eight, 13, or 26 years. That is to say that participants exerted excessive pressure on themselves to excel in the use of Greek.

From an early stage, **Christina** directed all her energies toward refining her language skills. Her goal was to eliminate even the slightest possibility of being identified as deficient in any way:

I only had Greek friends. Back then, I thought it is a coincidence. In the end, I think I chose it so as not to be stigmatised as an Albanian. So, I only hung out with Greeks. And at school, I remember studying a lot because I wanted to perfect my Greek, so they don't tell me 'You speak like Albanian, you make mistakes.' I couldn't stand this.

In 1997, when **Entouena** arrived in Greece, she was one of the few children of Albanian origin in her region, and the only one in her class. "Given that I had no interaction with the children of other Albanian people, I started growing up as a Greek child" she said. At home, she was the one who brought the Greek language and was almost forcing her parents to speak Greek, too: "I was bringing from school new words at home, and we were all learning Greek through me" Entouena said.

Embracing their personal identity and taking ownership of their life journey emerged as a potent strategy for several interlocutors to navigate the challenges inherent in the citizenship journey. This approach allowed them to forge a sense of agency and resilience that empowered

them and contributed to reshaping their perceptions of the journey itself. In this context, acknowledging their individuality involved recognising and celebrating their unique attributes, cultural heritage, and life experiences. They learned to view their personal background not as an obstacle, but a source of strength that could help them navigate through the citizenship journey.

Entouena said that she had two mother tongues and two homelands. She also felt very lucky because she thought in two languages and functioned in two cultures.

I operate on a double orbit, and this is very special. I think that when a child grows up with two languages, their mind is sharpened and fast. I think this can only be a win [...] I feel very lucky [...] Also, now that I have learned in this double way, one language or one culture would be very boring.

When **Jerome** was trying to come up with a name for his first music record, released in 2020, he knew it had to be a statement about him; his life. He recalled a story:

In those places where you go to get your citizenship, they ask you a question. In my opinion, this is the dumbest question in the world—some people think it makes sense. For years, I struggled with how to answer it because it had left me speechless. The question was the following: ‘If Greece went to war with Congo, whose side would you take?’ Not even with Albania, Italy, Bulgaria, Turkey... With Congo? Thousands of kilometres away? So, what does this question hide? Or what does it reveal rather? Do you want to be one of us? You must let go of who you are. You must choose. Why should I choose? I am 40 years old—I was 30 then or I don’t know how old. So, what am I going to do, guys? Will I choose to become Greek at the age of 30 and pretend that for the past 30 years I wasn’t African? Will I delete those [years]? Will I forget the languages I speak? Why? Will I forget where my parents come from? Why should I choose? I am both; I am a hybrid. You cannot understand me because I am something new. I am an Afro-Greco, an Afrogreek. I am not just one—I am Afro because you can tell, but I have never been to Africa; and I am Greco because I am here. I was born and grew up here [...] This is my identity. I wish I could get an Afro-Greco passport.

Nikos had only been to Nigeria once in 2017, but he spoke the Yoruba language as fluently as he spoke Greek. He explained:

I grew up in a house with the absolute balance between the two cultures. Both my parents were very well integrated in Greece and we always had the possibility to switch—to press

a button and be in Nigeria [...] My father really liked the [Greek] language, the culture; he had learned many idioms [...] So, when we were in a more relaxed mood, we spoke Greek; when we had to be more formal, we spoke English—we were raised as triglots; when the mood was strict, our parents remembered their Nigerian origins: ‘No, you will not grow up like Greek children grow up here. You are African, you are Nigerian; and in Nigeria we have these principles and values’ [...] So, when you grow up like this it’s like having a hat; you do this, and you change it; you make a turn, and you are someone else. I feel extremely privileged to own two different cultures as one. I often catch myself, depending on the state of mind, to exhibit values from these two different cultures, and together they bring me to an absolute balance as a person.

Family networks, comprised of both immediate family members and extended relatives, played a crucial role in the participants’ journey towards Greek citizenship by providing them with practical assistance and emotional support. Furthermore, and especially where family could not be present due to various circumstances—at least not physically—friendships with Greek nationals, as well as organisations, diaspora networks, and professional contacts helped interlocutors navigate the challenges of citizenship and broader integration. For instance, **Etsegenet**’s arrival in Greece as an unaccompanied minor at the age of 16 was met with support from METAdrasi, an organisation dedicated to aiding refugees and migrants in Greece (METAdrasi – Action for Migration and Development, 2023). Until her 18th birthday, Etsegenet was offered safe housing, health care, psychosocial development, legal aid, and guardianship. At the time of the interview, Etsegenet lived with a woman who had once been her high school teacher. Etsegenet expressed that this woman had become a maternal figure to her and provided unwavering encouragement for her aspirations (Etsegenet, 2023).

Since **Maria**’s citizenship application was declined in 2021 due to insufficient funds, a situation shared among her, Lale, Ntorana, and Etsegenet, she had grown more connected to communities of Albanian children, who constituted the second generation of Albanians in Greece. To Maria, these groups represented not the beginning of friendships, but a chance to share literary creations like poetry, exchange information and experiences, and nurture her Albanian identity (Maria, 2023).

Entouena frequently discussed her father’s citizenship application using a plural perspective. She emphasised that her father had no alternative means of assistance and highlighted

the impracticality of affording private tutoring for the exams to obtain the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation. Regarding her support to him, Entouena said:

We sat down and studied for countless hours. If I calculate the hours, they are too many. First, I don't think my father could pay for that. I met people who took the exam with my dad, and they told me 'I paid twelve euros per hour.' Besides, the relationship I have with my parents, the way I will explain things to him, a teacher might have taken more time. While, with the intimacy we have, I would use examples from our lives, and it would be faster. Of course, we went through it together, the whole house went through it together with my dad, and we still are.

Entouena's father passed the exams in November 2022, and his updated file was submitted on 28 December 2022. At the time of interview, the family was waiting on the decision. However, the likelihood of obtaining citizenship appeared dim due to the introduction of stringent financial prerequisites.³⁹

4.8 Concluding Remarks: A Distinctive Journey

Based on the findings outlined earlier, the attainment of Greek citizenship remained a distant goal, obstructed by substantial obstacles. Even among those who had acquired citizenship, a common sentiment was that the application process lacked clarity and consistency—a sentiment that was succinctly expressed by **Jerome** as being put in “a position to not be able to function properly.”

Furthermore, the findings showed the personal transformations that occurred throughout this journey, which often entailed the negotiation of losses and a redefinition of identity.

Christina's words have captured these shifts best:

I believe that every immigrant can write a book—the stories they hide are astonishing. And I say 'hide' because it is only now that we have started to talk about these matters. In my home, we never talk about these things. We have never talked about that night that we left [Albania]. What was my mother thinking when we were crossing the mountains? What was on my dad's mind? My older brother and I, we literally walked, I remember the trail; we have never talked about it. We cannot verbalise it.

³⁹ See in bibliography the Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens, 2020.

Despite the hurdles, the resilience exhibited by migrants remained a constant thread in their narratives, a testament to their unwavering determination to navigate the intricate pathways towards belonging and recognition and become active participants in their trajectory. Citizenship, as not only a legal status but a getaway to a better life, was certainly something to hope for, and **Etsegenet's** words reflect this broader sentiment among participants who envision Greek citizenship as a means to unlocking opportunities and achieving more of their aspirations:

Regardless of whether I am 40 or 50 [years old], I want what I want. I want to go to school, and I don't want any problem or anything to stop me [...] If I have Greek citizenship, I may have more than I dream of—I will have the right. With the refugee status, there are many things I cannot do.

5. Analysis and Interpretation

This chapter delves into the core themes and principles of Bourdieu's theory and their relevance to the study of citizenship acquisition. It explores the power dynamics involved in the production and distribution of citizenship rights and investigates how identity formation is influenced by citizenship-related experiences, as well as how long-term residents of migrant origin navigate (dis)empowerment in their everyday lives. Finally, Section 5.5. summarises the key findings and insights derived from the analysis, providing a comprehensive understanding of the dynamics at play in the phenomenon of Greek citizenship acquisition.

5.1 The Relevance of Bourdieu's Theory

The journey towards obtaining Greek citizenship is a multifaceted endeavour, encompassing legal, social, cultural, and personal dimensions. This analysis chapter delves into the experiences encountered by residents of migrant origin (RMO) throughout this process. To illuminate these experiences, Bourdieu's sociological theory, with a particular focus on his research into the processes and mechanisms by which the state governs social groups, has been applied (Webb et al., 2012, p. 85). Bourdieu's interconnected key concepts, including symbolic power, symbolic violence, symbolic systems, and symbolic capital have been utilised to answer three central research questions: (i) what the perceptions among RMO of citizenship policies and state-induced practices are; (ii) what the impact of citizenship-related experiences on the formation

of RMO's identities is; and (iii) how RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society.

Bourdieu's research has been selected as the most relevant framework for this study when compared, for instance, to Foucault's analysis of power dynamics (Foucault, 2019, p. 33; 232–257), mostly so for its concern with disadvantaged groups in society, for whom the state, as Bourdieu sees it, fails to fulfil its obligations (Webb et al., 2012, p. 87–88). It is this sense of frustration towards an untrustworthy government, as identified by Webb et al. (2012) in Bourdieu's work that resonated with the findings in this study. The prevalent attitude of doubt about the state and the mechanisms that govern citizenship had already been observed in participants' stories, fostering further curiosity about Bourdieu's perspectives.

Participants have reported experiencing a sense of subordination and exclusion in the context of citizenship (Lama, 2020, p. 13). This feeling was expressed by the frequent use of the plural pronoun "they," which represented a generic and impersonal entity that, among other things, can be incompetent, intimidating, disrespectful, unjust, and irrational. It is this aspect that directed the focus of the data analysis towards an exploration of the exercise of power by the Greek state over RMO within the citizenship application process. Thus, Pierre Bourdieu's (1977) approach will help to explore:

- (i) how the Greek state's rules reinforce and maintain hierarchies and social structures that disadvantage residents of migrant origin;
- (ii) bureaucracy, documentation requirements, and lengthy waiting periods as mechanisms of domination;
- (iii) how the cultural background and experiences of residents of migrant origin influence their identity shaping and agency in navigating the citizenship process; and
- (iv) how gaining knowledge of Greek language, for example, or an understanding of the intricacies of the citizenship process, can empower residents of migrant origin.

Bourdieu's theoretical framework consists of several intertwined concepts that will help to discuss the above points. Table 5.1 provides a summary of these concepts and their definitions for convenient reference.

Table 5.1: Bourdieu's Interrelated Concepts Pertaining to His Sociological Theory

Concepts	Definitions
----------	-------------

Symbolic power	The manipulation of symbolic systems to subconsciously influence individuals' and groups' understanding of the social reality in which they exist to serve the interests of power holders.
Symbolic violence	A non-physical violence that is internalised by dominated individuals and groups, as they accept and reproduce the very systems that oppress them by adopting as natural the dominant group's view of themselves as inferior.
Symbolic capital	Recognised and valued resources (e.g., cultural, economic, social) within a social context.
Symbolic systems	Prevailing norms, values, and beliefs that shape and reinforce hierarchies by assigning value to certain attributes over others.
Fields	Social spaces in which individuals and groups compete for symbolic capital.
Habitus	Dispositions and behaviours developed through social experiences and upbringing that influence one's actions.
Doxa	Deeply ingrained, unquestioned beliefs that are accepted as common sense within a society and maintain (an unequal) social order.
Illusio	Efforts, commitment, and engagement to pursue success within a particular field of social competition.
Aristocratic and democratic domination	The former type of domination refers to inherent exclusions, barring certain individuals and groups from particular fields. The latter allows individuals from various backgrounds to attain success through considerable effort. However, inclusion is constrained by the advantage enjoyed by the dominant who are already adept at what others aspire to achieve.

5.2 The Power of Producing and Distributing Citizenship

As the research findings have shown, participants viewed citizenship, not as a right they were entitled to after meeting an x amount of fixed conditions, but a product that is distributed by an obscure, yet dominant “they,” representing the Greek state, i.e., the custodian of the Greek society’s collective “us,” a group presumed to possess identifiable and homogeneous characteristics (Webb et al., 2012, p. 88) that define the Greek nation. This is the social space, or what Bourdieu calls “field,” within which participants’ citizenship trajectories are structured by relations of power and domination. Considering this, Bourdieu’s concepts of symbolic power and symbolic violence are used in this section to argue that a dominant group of “them” has saturated

the citizenship field and imposed its reality on applicants (Bourdieu, 1977, p. 163; Webb et al., 2012, p. 90–91), making this one of the biggest obstacles that RMO encounter on their journey to Greek citizenship.

The tools through which the state “molds mental structures and imposes common principles of vision and division,” according to Bourdieu (1994a, p. 7 in Webb et al., 2012, p. 92; Bourdieu, 2018, p. 68), are the nation’s laws and policies, the bureaucratic procedures that implement them, and the educational institutions that train people how to think (Webb et al., 2012, p. 92).

Christina remembered the bureaucratic interactions preceding the citizenship procedures⁴⁰ as “stressful, terrifying, deadly, and violent.” She explained:

I remember once, we travelled to Athens to go to the [Albanian] embassy for one paper, and we had been waiting all day, from morning till night to get a paper [...] It seemed humiliating to me what we were going through. You can't be literally piled out of a service in the cold to get a stamp, which stamp you would have to take to another service where you would have to wait again, and then to another service. It was like you were being bullied; being mocked; being belittled in every paper-related process.

In Christina’s grim account, the emotions she recounts—ranging from stress and terror to feelings of violation, humiliation, bullying, and belittlement—stem from her interactions with state social and administrative services, which are perceived as rather oppressive, even though they occur in a liberal-democratic nation like Greece. Viewed through a Bourdieusian perspective, these emotional responses can be interpreted as outcomes of *symbolic violence*, a concept defined by Bourdieu (1992d, p. 167 in Webb et al., 2012, p. 25) as the violence exercised upon a social agent with their complicity. The state, as a dominant structure owing to an established and well-maintained supremacy, grounded in factors such as race, culture, religion, language, ethnicity, and ideology among others, has effectively legitimated (Bourdieu, 1977, p. 168) a condition of subjugation (Lama, 2020, pp. 16–17).

Despite notable sociological changes since Bourdieu’s time, with individuals and groups becoming progressively less complicit in their own subjugation (Hage, 2022, pp. 19–21) it remains undeniable that the Greek state continues to subject RMO to treatment perceived as inferior. This

⁴⁰ This memory dates to 1999, when Christina was eight years old and had just arrived in Greece with her family.

is manifested through the imposition of bureaucratic ordeals, which migrants often accept as the “natural order of things” (Webb et al., 2012, p. 25), in the hope of eventually acquiring Greek citizenship and, ideally, avoiding further interactions with this system, at least from the perspective of the migrant. When **Lale** was asked about her anticipation regarding obtaining Greek citizenship, she said, “Symbolically, this would be the moment when I can finish with the bureaucracy that frustrates me. Although the bureaucracy may never truly end, even after I attain citizenship [...], this aspect of it would come to an end for me.”

Jerome commented on the many obstacles residents of migrant origin have to overcome to apply for Greek citizenship—a process which for many individuals can begin only after two or three decades of residing in Greece: “This is a situation that serves some [people]; some [people] control some things. It certainly puts us in a position to not be able to function properly and vegetate—to exist somehow.”

Jerome’s description portrays a pervasive sense of helplessness and domination endured by RMO. According to Bourdieu, the defining characteristic of this exercise of power is that it is not overt oppression (Bourdieu, 1977, p. 192; Webb et al., 2012, pp. 95–96), but a gentle and inevitable form of exploitation (Bourdieu, 1977, pp. 192–193). The act of waiting—whether at the queue for a stamp; for a change in legislation, or for a letter with a decision on one’s citizenship application—indirectly reflects the subjugation brought about by bureaucratic procedures, which are often accepted as the established norm to which individuals must adjust, sometimes even tolerating suffering, in their pursuit of Greek citizenship.

Despite adverse losses of time, money, and even dignity, as the research findings have shown, many RMO comply with the state’s demands, sometimes even at the expense of their health as is the case with **Etsegenet**, who laments:

Since we applied [for citizenship] before [the law was enacted]⁴¹, the law for us must be as it was before [...] This thing bothers me very much, it makes me sad. I am very sick. I have stomach problems because of these things [happening] in my life; because I don’t have people to support me with the papers and because things in my life are very difficult. I tried to find a solution on my own but there’s none.

⁴¹ Etsegenet refers to the introduction of stringent financial prerequisites and the Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens, 2020. The 2020 law is retroactive, meaning that it affects applicants who had applied for Greek citizenship before the law was enacted and were waiting on a decision.

The sentiments expressed by Jerome and Etsegenet align with Hage's (2022, p. 14) interpretation of *symbolic violence* as a condition that gives rise to ailing bodies unable to navigate the world effectively. This state of vulnerability emanates from what Bourdieu terms as *doxa* (Bourdieu, 1977, pp. 169–170; Lama, 2020, p. 19) and complicity in it. The former pertains to the construction of the social world from a particular perspective, an arbitrary viewpoint of the dominant while complicity, which is at the core of Bourdieu's *symbolic violence*, relates to the dominated submitting themselves to this established social order (Bourdieu, 2018, p. 69–70) and internalising misperceptions of themselves by adopting the dominant understandings of the social world as unquestionable and legitimate (Lama, 2020, p. 174). In essence, the dominated misrecognise arbitrariness (Bourdieu, 1977, pp. 169–170), and therefore participate in their own subjugation by accepting the dominant's constructed categories and unequal social systems as natural (Bourdieu, 2001c, p. 139 as quoted in Swartz, 2013, pp. 96–98 in Lama, 2020, p. 19) and universal (Bourdieu, 2018, p. 71).

While, according to Bourdieu, *doxa* is produced by bureaucratic institutions (Webb et al., 2012, p. 97), it becomes evident in the everyday experiences of RMO. They encounter these constructed categories, which depict their identity as a natural or historically inevitable entity, rather than a political one, in their interactions with the nation's majority population (Webb et al., 2012, p. 90). **Etsegenet's** narrative on experiences of racism during her job search, illustrates how the dominant *doxa* ingrained in society influences the way she is treated, stereotyped, and subjected to unequal treatment in her quest for employment.

This hurts me as a human being. You ask for something you need,⁴² they don't want to give. I felt that I am from Africa, that's why. Even when I get a job, they want me to do five days of [unpaid] training. I can do one day, not five days. Why should I? I worked for three euros per hour... and very hard work. My back still hurts. A [Greek] girl who worked with me earned five euros for the same work; I, three euros. In Serifos,⁴³ I was working in this restaurant. A lady told me: 'the Greek kids don't have work so they can eat bread in the winter; the African woman came and took the job from the Greek kids.' And I tell her: 'In your country, if they want a job, there's plenty of work.' Wherever you go, if you are not lazy, the Greek woman and the African woman will find work, I think. These are very

⁴² She refers to work.

⁴³ Greek island in the Aegean Sea.

difficult things I have come across the journey, but I never think that people are all the same.

Through Etsegenet's account, one can witness the real-world effects of *doxa* on the everyday lives of individuals from migrant backgrounds, as they grapple with prevailing stereotypes, prejudiced attitudes, and discriminatory practices based on categorisations of their identities. Etsegenet's identity as an African woman is used to justify paying her less money and accusing her of high unemployment rates among Greek nationals. Despite these adversities, Etsegenet maintains a sense of warmth and goodwill in her interactions with the dominant society.

Even though *symbolic violence* helps to understand how the various institutions, laws, and bureaucracies that define the legal and political citizenship framework of Greece pose obstacles on RMO and create social hierarchies and inequalities (Lama, 2020, p. 41), according to Hage (2022, p. 17), the current era is characterised by the diminishing influence of *symbolic violence*. He argues that this is an era where foundational beliefs and aspirations that once formed the bedrock of capitalist modernity, including concepts such as development, male dominance, and the presumed Western superiority, have ceased to be accepted as innate truths and are increasingly challenged. Today, he believes, the dominated and excluded growingly scrutinise the prevailing systems of dominance and recognise them for what they are—disputable constructs of the dominant (Hage, 2022, p. 17).

Maria, whose citizenship application, similarly to Etsegenet's and Lale's,⁴⁴ was rejected due to unsuccessful financial integration, responded when asked about the power dynamics in the context of Greek citizenship:

It's about the tone and the values of the current government,⁴⁵ which are essentially shouting that anyone who is not Greek by birth and blood so to speak, will not become a Greek citizen and will forever remain a foreigner [...] These are the policies and ideas they hold. [...] besides my [citizenship] issue, I notice many incidents of rights' violations under this administration. [The change of government] is a hope, but a modest one.

Maria's words uncover a significant point: there is an acknowledgement of how and why dominant state structures enable and perpetuate an unequal social order through dominant

⁴⁴ Their citizenship was rejected on the basis of lack of financial integration.

⁴⁵ Maria refers to the liberal-conservative political party of New Democracy, which has been the main right-wing political party and has been in power since 2019.

symbolic systems such as national identity, patriotism, race, and ethnicity. This demonstration of awareness regarding the dominance experienced by the marginalised contradicts Bourdieu's closely held belief that notions of inferiority and superiority exist "without conscious recognition" (Lama, 2020, p. 31). The implications of this conscious recognition of the state's supremacy among Greece's migrant-origin residents manifest in their identity shaping, as well as agency and the quest for symbolic capital—interplays that are examined in Sections 5.3 and 5.4.

5.3 Identity Formation Through Social Discrimination and Polarity

The research findings have underscored that RMO in Greece grapple with complex identity-related challenges that transcend mere legal documentation. This section delves into the application of Bourdieu's seminal concepts of *symbolic violence*, *cultural capital*, and *habitus* to enhance understandings of this phenomenon within the context of Greek citizenship. **Christina's** remarks serve as tangible evidence of the identity-centred and self-identification struggles encountered by RMO. How does she reconcile her cultural heritage with the dominant culture and navigates the tension between her original identity and the aspiring Greek identity? She commented:

What is interesting about nationalities and identities is that often there's a disconnection between an individual and their nationality. Identity is different from citizenship. I may be Greek on paper, but I may feel Albanian or whatever [...] My inherent identity as a person is one thing and legal citizenship is another.

Much like other individuals of migrant origin, Christina's experience has been marked by a certain distance from her Albanian heritage: "I have not deliberately immersed my children in Albanian culture. I don't watch Albanian TV, I don't listen to Albanian music, and I haven't taught my children the Albanian language." Initially, Christina made an effort to converse with her first daughter in Albanian.

However, those feelings of shame when you are in a playground began to resurface and accompany me again, and I felt it wasn't coming naturally to me [...] Also, because my parents—and I think this has also played an important role—were farmers, they didn't have much formal education, so they didn't pass down significant cultural elements of Albania. I have read on my own; and I had a huge knowledge gap. In fact, until I turned 20, I used

to think that Albanian culture was essentially non-existent. I had appropriated the prevailing narratives we heard about Albania. I believed it too.

Christina's narrative provides insights into three central concepts derived from Bourdieu's framework: *symbolic violence* and complicity in it, *doxa*, and *habitus*. According to Bourdieu, the complicity that reinforces the perceived inferiority of one culture (in Christina's case the Albanian) contributes to the establishment of the *doxa*, which is the unchallenged acceptance of the status quo as the guardian of the social order (Lama, 2020, p. 40). Christina's lack of robust resistance against the inequitable social systems that amplify the superiority of the Greek language and ethnicity over Albanian counterparts, thereby perpetuating discriminatory practices, finds its roots in her feelings of embarrassment and discomfort when speaking Albanian publicly. This internal conflict resulted in the relinquishment of parts of her Albanian identity and cultural heritage, which, for many years, she had accepted as de facto inferior. As Bourdieu points out, the submission to allegedly objective truths, which he describes as "doxic attitude" (Bourdieu, 1994b, pp. 276–7 in Webb et al., 2012, p. 96) or "doxic submission" (Hume in Bourdieu, 2018, p. 70), "helps people to adjust, but it causes internalized contradictions" (Bourdieu, 1994b, pp. 276–7 in Webb et al., 2012, p. 96).

While Christina attributes her parents' limited education to have in some ways negatively influenced her perception of Albania as an inferior culture, it is important to note, in accordance with Bourdieu and his concept of *symbolic power*, that a sense of subordination in a specific context and in relation to a dominant group is not merely the result of one's own *habitus*—that is, the qualities and behaviours accumulated through social background and upbringing. Instead, one can become subject to social and structural constraints that they have little or no control of, such as educational and media institutions (Burawoy, 2019, p. 175).

Most participants emphasises on acquiring the requisite cultural capital within Greece. This pursuit is driven by their aspiration to alter their life trajectories, navigate challenges, enrich social interactions, and augment avenues for social advancement—if not for themselves, at least for their children (Burawoy, 2019, p. 4). *Cultural capital*, which, according to Bourdieu, refers to culturally valued things that are worth pursuing in a particular social context (Harker et al., 1990, p. 1 in Webb et al., 2012, p. 22), is one aspect of *symbolic capital*. The latter encompasses various aspects (Harker et al., 1990, p. 1 in Webb et al., 2012, p. 22), and according to Bourdieu (2018, p. 62), it refers to assets, such as economic or less tangible things (e.g., respect and honour), that can

contribute to individuals' empowerment within a specific social context in which deeply embedded beliefs and socially constructed norms determine its value. The acquisition of knowledge within a certain field, as discussed by Bourdieu (1977, p. 187) is also a form of *symbolic capital*. He (ibid.) brings academic qualifications as an example; because of their objective nature, they grant individuals a sense of acceptance and worth, therefore facilitating their existence within fields where this *symbolic capital* holds significance.

Within the field of Greek citizenship and the broader context of experiencing Greek society as a migrant, *cultural capital* can be exemplified by a strong commitment to obtaining a Greek education and excelling in academic pursuits—principles that, as seen in Greek citizenship legal documents (refer to Section 2.3), are also endorsed by the state itself. Among participants, fluency in the Greek language, with an absence of accents, is a source of pride and a testament to diligent integration efforts. Ntorana, whose fluency in Greek is indisputable, expressed her frustration and concern regarding language requirements and proficiency criteria in the citizenship process, highlighting the complexities of *cultural capital* within the Greek citizenship field. Despite achieving the highest score on the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation, and despite her strong connections within Greek society through friendships, family ties, and her daughter's birth in Greece, her application for Greek citizenship was rejected due to unsuccessful financial integration. To underscore her dissatisfaction, Ntorana brought up an example from an encounter she had one day at the immigration office with a Greek citizen of Pakistani origin, enquiring about his child's citizenship:

I mean, I don't like it because it is not nice to be racist. But when a person from Pakistan has a Greek ID and doesn't speak Greek, it troubles me. I think: 'Do you see where do you give citizenships? He doesn't speak Greek. If you ask him about the history of your country, he doesn't know anything, but I do.'

Travel and cosmopolitan experiences can also be leveraged as *cultural capital*. Notably, both Nikos and Yonous derived immense pride from their travels, perceiving their experiences abroad as a global recognition not only of their travel documents but more importantly of their rights, skills, and talents (when the trip was for business), and overall value as human beings. **Nikos** shared his perspective, stating:

You know, I took more pride in going to the American embassy and applying for a visa—and it was approved. I applied for a Canadian visa—and it was approved; I applied for a

British visa—and it was approved. My pride was much, much greater than when I got Greek citizenship. Because this was a process of being evaluated, succeeding, and receiving what I asked for through objective criteria and a fair, quick method. With Greek citizenship it wasn't like this. You know, I could prove to America, Canada, the UK, and Morocco that I am a black man who meets the criteria to get what he is applying for.

What has been discussed in this section is that individuals who occupy subordinate positions within a dominant society, must continuously reflect on their situation and work on themselves to navigate, comprehend, and prove their identity within unequal social structures, as outlined by Burawoy (2019, p. 181). In many cases, individuals of migrant origin face the challenge of having to prove their worth, competence, and legitimacy repeatedly.

Christina explained how the interactions with the bureaucracy in Greece are causing her terror up to this day, when she is officially a Greek citizen.

I think I will go to pay the electricity bill and they will tell me that something is missing, or I have made a mistake. I remember my parents moving, and their clothes were so little whereas the papers so many. They were carrying whatever paper we had, organised in individual folders, one for each family member. My mom had kept all my grades from school from each semester for fear of having to prove that I was going to school and that she was there to collect my grades. All these papers and having to go from one service to another create a fear that, at any given moment, you might have to prove you are not an elephant.

Despite acquiring Greek citizenship, **Nikos** continues to grapple with challenges related to his black identity.

I grew weary of having to prove who I am because I am black [...] I became frustrated with people entering the office and assuming that I must be the janitor or the interpreter [...] I was tired of having to prove that I have a status [...] All I wanted was people to be able to naturally arrive at that conclusion on their own [...] I am tired of having to prove that a black man can be the director in an office, can be an employee in a bank [...] I am tired of stepping outside in tracksuit and being asked: 'In which team do you play? I think I have seen you before in x, y, z team.' [...] First, all blacks look alike and second, all blacks are athletes [...] Let's learn as a society to expect that anyone can be anything.

Nikos addresses common misconceptions and calls upon society to move beyond these preconceived notions that cast black migrants as a less prospering group based on their racial and cultural traits (Lama, 2020, p. 42). He challenges stereotypes and biases directed at black migrants, resulting from the prevailing understanding within the Greek state that “indigeneity holds more symbolic value than the immigrant” (ibid.). Nikos advocates for a broader recognition of the potential and diversity inherent in individuals from all walks of life. Nevertheless, this endeavour is undeniably challenging, given the entrenched polarity of perception between immigrants and the majority population, which holds contrasting symbolic implications for those in power and those subject to that power (Bourdieu, 1977, p. 192). From a Bourdieusian perspective, it can be argued that these culturally dependent designations are a consciously chosen form of *symbolic violence*, which serves as an efficient way among those who use it to dominate and sustain their supremacy (Lama, 2020, p. 42).

5.4 Crafting Destinies: (Dis)Empowerment and Action

In his interpretation of Bourdieu’s ideas, Hage (2022, p. 6) focuses on the concept of *illusio* that reflects an individual’s “raison d’être” or their life’s purpose. *Illusio* represents the various paths individuals invest themselves in—paths they believe bring meaning to their lives (Bourdieu, 1998d, pp. 76–7 in Webb et al., 2012, p. 26). Unlike *habitus*, which refers to the behaviours and dispositions acquired through their social experiences and upbringing, *illusio*, according to Hage (2022, p. 6) places individuals in control of their life’s direction and makes existence bearable. However, Bourdieu underscores the significance of disparities in opportunities for individuals and groups to realise their aspirations within a specific social context. As Hage (ibid.) aptly notes: “Society is the ultimate distributor of ‘raisons d’être’ but like with everything else it does not distribute this precious good equally.”

Based on the research findings, RMO in Greece have enhanced their *symbolic capital*, which encompasses cultural, economic, and social dimensions, through various avenues. For instance, Christina, Maria, and Entouena have centred their academic and professional endeavours on amplifying the voices of or supporting vulnerable groups. Participants like Christina, Ntorana, Lale, and Azahran have invested substantially in property acquisition within Greece. Jerome stands out as a prime example of someone, who, by actively leveraging social interactions and networks, has been able to elevate his social standing by immersing himself in the Greek art scene as an actor

and singer. Khalil, driven by his passion for theatre, has established a notable presence in the Greek theatre community. Yonous, Nikodimos, and Nikos have channelled their efforts in helping migrants in navigating their journeys in Greek society. Etsegenet has not yet achieved her goal of pursuing an education in the computing field. However, she wholeheartedly works at a pizzeria, expressing her gratitude towards the business's owner for his support during her citizenship journey, and recognising the value of other people's kindness in her endeavours.

Despite one's efforts, which are accompanied by resilience and ambition; determination and desire for advancement are also heavily contingent upon one's societal environment. As a result of relations of domination, according to Hage (ibid., p.7), the society moulds and allocates social positions, shaping the trajectory of individuals and groups. Notwithstanding these limitations, the findings of this research have shown that individuals do not passively inherit what the field allocates to them. Instead, they actively strive to position themselves as effectively as possible from the vantage point (ibid.) they have inherited by competing for new symbolic capital or enhancing their existing.

In addition to *illusio*, Bourdieu has introduced two more concepts—*aristocratic* and *democratic domination*—to explain the dynamics of social hierarchies and the role of *symbolic capital* in shaping these hierarchies (ibid., p. 9). *Aristocratic domination* is an inherited form of domination, predetermined by symbolic capital accumulated at birth, giving a particular group influence and power, and rendering it superior to the rest of the population. In the case of Greek citizenship, citizens of Greek origin are deemed to possess Greekness inherently in their blood. Within the sphere of Greece, this *symbolic capital* relegates anyone lacking Greek ancestry to a position of subjugation, predetermining their opportunities and aspirations. Most importantly, it naturalises the criteria for being Greek, thus delineating the types of social beings open to this category. As Hage (ibid.) notes,

It is not only a matter of belief that stops the dominated from wanting to aspire for the dominant's mode of being but rather a question of the social avenues for selfrealization being objectively structured in such a way that the body of the dominated is not able to realistically aspire to do certain things.

Under *aristocratic domination* individuals may harbour aspirations, but, according to Hage (ibid., p. 10), the configuration of society itself precludes certain achievements. In essence, the aristocratic mode of domination instils in the dominated a sense of inferiority and resignation,

convincing them that their lives can never attain the viability enjoyed by the dominant classes (ibid., p. 11).

Ntorana's candid remarks corroborate the prevailing sentiment of resignation, highlighting her sense of inferiority as a resident of migrant origin within Greek society:

It is crazy that we are not receiving what we deserve.⁴⁶ I have invested all my money and property right here in Greece. Yet, as a foreign citizen, I was slapped with an extra €12,000 tax bill for the house I bought back in 2010. Where did that money go? Didn't it flow into the state's coffers? And you⁴⁷ tell me that I have no income.⁴⁸ Where did the money go? Didn't you eat it?—Whichever government held power at the time. That's why I go crazy. And I say, 'Sorry, so much money and [you tell me] you don't know what will happen [with my citizenship]?' We are on standby for everything.

Ntorana finds herself deprived of the economic advantages enjoyed by the dominant group of Greek-origin citizens, leading to her perception of being unfairly targeted and experiencing economic inequality and domination. *Aristocratic domination* often hinges on maintaining power by controlling institutions and resources (ibid., pp. 9–10), and Ntorana's expressions of frustration and distrust in the state underscores the presence of such domination by those in positions of authority. Bourdieu's concept of *aristocratic domination* highlights the constrained agency of the subjugated—a sentiment echoed in Ntorana's uncertainty regarding her citizenship status despite her significant investments and contributions to Greek society.

Nevertheless, participants have not resigned themselves entirely to the circumstances they find themselves in. To some extent, there exists an aspiration that deems it worthwhile to fight, to put in the extra effort and endure the hardships to reshape their reality, no matter how unyielding and unaccommodating it may seem. This aspiration propels them to strive for Greek citizenship, despite any efforts the system might make to dissuade them. In March 2023, **Lale** appeared before the Court of Appeal in Thessaloniki. In the event of an unfavorable decision (which could take up to a year to be rendered) regarding her citizenship, she intends to take her case to the Council of

⁴⁶ Ntorana refers to the Greek citizenship.

⁴⁷ The "you" here replaces the most commonly used "they" among interlocutors.

⁴⁸ Ntorana's citizenship application, similarly to Lale's, Etsegenet's, and Maria's, was rejected on the basis of stringent financial prerequisites and the Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens, 2020. The 2020 law is retroactive, meaning that it affects applicants who had applied for Greek citizenship before the law was enacted and were waiting on a decision.

State, and subsequently, to the European Court of Human Rights. She clarified her stance: “Even if the Court of Appeal rules in my favour, the state will automatically appeal to the Council of State. Hence, this stage means nothing, but I have to exhaust all options to reach the European Court.”

Ntorana expressed profound sadness about the widespread rejections of citizenship among fellow residents of migrant origin. She has fervently urged her peers to take collective action, but she has encountered resistance due to individuals’ apprehension about potentially losing the rights and documents they currently possess.

I implored everyone, left and right, saying, ‘Let’s rise. How many of us are there? One hundred? Two hundred? Fifty, thirty individuals?’ It’s unjust, and yet, everyone hesitated and withdrew. I firmly believe that we cannot afford to back down because citizenship is not a gift they give us—it is something we unequivocally deserve. We work so hard; we have been here for so many years. It’s not as if we have been here for three years [...] There are families whose children are thirty years old; they have built their lives here, raised their families here.

Bourdieu’s concept of *democratic domination*, on the other hand, emphasises a meritocratic style where individuals can achieve power and success based on their efforts and skills, regardless of their social background. In this type of domination, those in power promote their own way of life as the ideal that everyone should aspire to. The unfairness here, as discussed by Hage (2022, p. 10) lies in the fact that the dominant group starts from a position of privilege, having inherited, and integrated this way of life into their existence. As a consequence of democratic domination, a certain group of people continually finds themselves striving but never quite reaching the pinnacle of success. As Hage (ibid., p. 11) notes, “The democratic mode of domination works by instilling in the dominated a sense of *failure*, a belief that it is because they lack something (energy, knowledge, intelligence, etc.) that they are not managing to access the kind of being the dominant classes have.”

Ntorana vividly captures the sensation of being entrapped within a system that constantly reinforces her sense of not measuring up, thereby preventing her from enjoying the same advantages as Greek citizens. She articulates this sentiment through the following quote:

When I received that email, it hit me like a stroke. I mean, seriously? After a whole month, they send me a rejection letter and my submitted papers. They tell me I can reapply after a

year and I wonder, ‘What kind of rights are they talking about?’ The stamps⁴⁹ I have collected over the past five years, the ones you⁵⁰ require, will change in one year? Are you fooling people? Because every time I reapply, I pay two hundred euros.⁵¹ Excuse me! [...] it’s like a cash cow for them. They earn two hundred euros every time you apply, and they can find a reason to reject you, again and again. I remember telling her⁵² that day: ‘First off, you are sitting on that chair because I am paying for you. If it wasn’t for me, you would either be unemployed or who knows where.’ ‘Please,’ she says. ‘No, because that’s the truth. If it weren’t for us immigrants, you wouldn’t be here. And then,’ I continue, ‘it is the mind games you play with us. You made me study,⁵³ rack my brain—if I ask you these questions, you don’t know how to answer them. What’s the point? You should have been clear from the start. The law is like this, you take the exams, and if you pass, these are the papers and this is the amount of money. Simple as that.’⁵⁴ They do this to eat your money, it’s basic math. Every three years, they get their two hundred euros out of me. Why should I⁵⁵ give her citizenship? I would be losing so much. If we⁵⁶ handed out Greek ID cards to all foreigners, what would all the other bureaucrats feed on? How would the system even function?

In this quote, a palpable frustration with the bureaucratic procedures emerges, marked by financial burdens and a lack of transparency, fostering a perception of exploitation (Bourdieu, 1977, p. 192), and therefore disempowerment. Ntorana highlights the prevailing power dynamics, suggesting that the very survival of the bureaucracy, and by extension, the entire system, relies on

⁴⁹ See footnote 27.

⁵⁰ As we have previously noted, it is common practice for interlocutors to employ the third-person plural subject pronoun “they” when referring to entities such as the state, government, politicians, policymakers, ministers, and the like. In this quote, Ntorana uses interchangeably the pronouns “they,” “you,” “I,” and “we.”

⁵¹ Indeed, as per information available on the [Ministry of Interior’s website](#), the fee structure is as follows: €550 for first-time citizenship applicants and €200 for each resubmission. However, certain categories, including expatriates (i.e., people of Greek origin residing outside Greece), citizens of EU member states, political refugees, and stateless individuals are eligible for a reduced fee of €100 per application.

⁵² Ntorana refers to a woman she earlier called “the director,” whose office she visited to voice her grievances after her citizenship application was rejected due to financial criteria.

⁵³ Ntorana refers to the Certificate of Knowledge Adequacy for Naturalisation.

⁵⁴ It is unclear where Ntorana transitions from her conversation with the woman civil servant to her dialogue with the researcher.

⁵⁵ See footnote 54.

⁵⁶ See footnote 54.

the contributions of RMO. The sentiment of being manipulated, being subjected to obscure regulations, and bearing the financial weight imposed by the dominant group, strikingly align with Bourdieu's concept of *democratic domination*, as discussed by Hage (2022, p. 9), encapsulating the idea that individuals may strive for a certain status but constantly find themselves hindered by the prevailing dominant forces.

5.5 In Summary

In this chapter, Bourdieu's concepts guided the process of understanding the power dynamics underpinning the multifaceted journey of RMO in their pursuit to Greek citizenship. As the state has been a central focus of this analysis, meaning that participants' experiences and perspectives have been analysed in relation to it, the following is a summary of the state-related views that were utilised to help explore the complex dynamics at play in the process of acquiring Greek citizenship:

The State as a Field of Power. The state is viewed as a field of power, in which a shared identity and a set of dispositions are cultivated (Webb et al., 2012, p. 102).

Bureaucracy as a Rational Instrument. Bureaucracy has been discussed through the perspective of being the state's rational instrument, dedicated to serving the general interest (Bourdieu, 2018, p. 55), and through which the state exercises its power and legitimises its authority (Webb et al., 2012, p. 103).

National Identity as a State Construct. The state can impose categories of thought (Bourdieu, 2018, p. 53) also referred to by Bourdieu as mental structures, which are common principles of thinking, rooted in classifications and homogenisation. These cognitive constructs contribute to the construction of national identity (ibid., p. 61).

By integrating these key elements from Bourdieu's framework, this chapter, delved into answering three research questions, set against the backdrop of the Greek state (i) what are the perceptions among residents of migrant origin of citizenship policies and state-induced practices; (ii) what is the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO's identities; and (iii) how do residents of migrant origin cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society. The examination of these questions yielded the following insights.

Firstly, this chapter shed light on the influence of the state as a potent entity, which exerts its dominance through bureaucratic processes. These processes, while critical in the context of

obtaining citizenship, can also serve as sources of disempowerment for RMO. The resultant feeling of powerlessness extends to a sense of social inequality within Greek society, further complicating quest for citizenship. Secondly, it examined the complex challenges of identity formation within the dominant Greek culture, faced by RMO. While some individuals experience a sense of disconnection from their cultural heritage, others derive a sense of pride and privilege from it. Thirdly, the chapter underscored the resilience and determination displayed by RMO in Greece. Despite facing substantial challenges, they refuse to passively accept the circumstances imposed by the state. Instead, they actively seek opportunities to gain cultural, social, and economic influence, thus improving their position within Greek society. Even when confronted with systemic discrimination, they persist in their efforts to attain recognition and a sense of belonging.

These interconnected aspects illuminate the multifaceted nature of the citizenship experience in Greece, where identity, state power, and agency intertwine to shape the path towards citizenship and inclusion.

6. Closing Remarks

Despite worldwide efforts to restrict citizenship through rigorous citizenship tests and selective admission criteria (Shachar et al., 2017, p. 3), this study, drawing on eminent contemporary and older scholarly works, asserts that citizenship is best thought of as a dynamic and multifaceted concept. As a privilege and an entitlement (Reiter, 2013, p. 36); a legal status and political membership; identity and a sense of belonging—citizenship is influenced by the national, regional, and historical contexts in which it is produced (Shachar et al., 2017, p. 7). In a world organised around nation-states, Irene Bloemraad, the Director of the Berkeley Interdisciplinary Migration Initiative, has called for attention on the paramount significance of citizenship (Bloemraad, 2017, p. 532).

In the socio-political, legal, and cultural context of Greece, and through the experiences and perceptions of 12 long-term residents of migrant origin, this study attempted to answer three questions regarding citizenship acquisition against the backdrop of the Greek state: (i) what the perceptions among RMO of citizenship policies and state-induced practices are; (ii) what the impact of citizenship-related experiences on the formation of RMO's identities is; and (iii) how RMO cultivate a more fulfilling life as integral members of Greek society.

Based on the insights shared by the participants in this study, the most daunting challenge encountered during the pursuit of Greek citizenship is the set of constraints imposed by bureaucratic processes and governmental policies. Nevertheless, in the face of these obstacles, the participants have exhibited their capacity for adaptation and resilience, with the aspiration that, in the future, Greek society may no longer deem these constraints essential. Drawing on Pierre Bourdieu's theory, this study hopes to have illuminated the relationship between an individual's capacity to shape their own reality and the contextual factors that interfere with this capacity. Even though, ideally, everyone should be able to influence their lives, individuals carry a unique *habitus* that affects their position and power within a social field (Hage, 2022, pp. 11–13). Nevertheless, the desire and persistent endeavour to fit into this social world, termed by Bourdieu as *illusio*, continue to motivate individuals, even in the face of recurrent unsuccessful attempts (ibid., p. 14).

That being said, Bourdieu tends to downplay the role of individual agency, suggesting that the effectiveness of *symbolic violence* relies on the complicity of the agents subjected to it (1992d, p. 167 in Webb et al., 2012, p. 25). However, in this study it would be unjust to strictly adhere to his approach and claim that participants are oblivious to their predicament. Rather, the study has shown that they are aware of the imbalances they face as non-citizens (e.g., exclusion from political participation, discrimination, resources' denial, restricted physical and socio-economic mobility), yet they are willing to endure these hardships in pursuit of what they believe to be their rightful entitlement and a means to eventually liberate themselves from state-induced, citizenship-related constraints.

This research has discussed the Greek nation's perception as a community bound by birthright and heritage, offering migrants opportunities and possibilities within predetermined boundaries, and therefore impacting their identity development within this context. Any deviation from these expectations may trigger concerns, prompt inquiries, and even incite efforts to realign individuals with the established norms. For instance, according to Maronitis (2017, p. 88), residents of migrant origin in Greece are often confined to specific employment sectors and social classes dictated by their ethnic origins and granted rights contingent upon their residency status. In essence, the Greek state exercises its power, not only to advance its own interests and those of the nation, but also to perpetuate the existing order (Hage, 2022, p. 16).

This study represents a significant step in understanding the multifaceted phenomenon of Greek citizenship acquisition and serves as a foundation for more comprehensive and in-depth

investigations. While a notable progress has been made since the inception of this research, it is far from a finished product. There are several areas that allow for further exploration, such as the role of media and educational institutions in shaping the perceptions and experiences of citizenship (Webb et al., 2012, pp. 7; 17). Additionally, future research could focus on the perspectives of those for whom national citizenship is often taken for granted and they have an established position in society (Andreouli et al., 2017, p. 91).

The primary aspiration of this research is to resonate first with participants, but also with individuals from various migrant backgrounds, in Greece or elsewhere. The hope is that these individuals may find points of connection within the analysis, or perhaps even recognise themselves in ways they had not previously contemplated. This work takes pride in having established rapport with people from diverse backgrounds and in having approached participants' narratives with empathy, as it has been conducted with the utmost respect for the subjects, focusing on what holds significance for them.

It is important to recognise that, since the time of their interviews, participants may have experienced significant life events that have altered their perspectives and circumstances. For instance, Entouena, who had expressed reservation and self-consciousness about her foreign-born name, went on to actively participate in Greece's local elections of October 2023 as a candidate for the local government. While many of the narratives shared during the interviews recount events from the past, spanning several years, and have made valuable contributions to this research, it is likely that the experiences and perspectives of these individuals have evolved over time, defining the journey of self-discovery and transformation that is an integral part of the human experience.

In conclusion, this study does not claim to provide the truth about citizenship, nor it claims that it offers solutions to the problems faced by residents of migrant origin in Greece regarding citizenship acquisition. However, it hopes that it has asked relevant questions that can introduce new perspectives on approaching Greek citizenship, potentially suggesting alternative ways of thinking and talking about it within a society that is famed for its hospitality.

Bibliography

- Adamczyk, A. (2016, June 15). Albanian Immigrants in Greece: From Unwanted to Tolerated? *Journal of Liberty and International Affairs*, 2(1), 49–59. Institute for Research and European Studies.
- Agence France-Presse. (2023, August 29). *Greece wildfire declared largest ever recorded in EU*. The Guardian. Retrieved 10 5, 2023, from <https://rb.gy/n7fd5>
- Amendment of Provisions on the Naturalization of Aliens* [Law 4735/2020 (A' 197/12-10-2020)]. (2020, 10 12). Ministry of Interior; General Secretariat of Citizenship. <https://www.yypes.gr/wp-content/uploads/2021/10/eggr75619-egk715-20211018.pdf>
- Andreouli, E., Figgou, L., Kadianaki, I., Sapountzis, A., & Xenitidou, M. (2017, February 6). “Europe” in Greece: Lay constructions of Europe in the context of Greek immigration debates. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 27, 158–168. Wiley Online Library. 10.1002/casp.2301
- Andreouli, E., & Howarth, C. (2012). National Identity, Citizenship and Immigration: Putting Identity in Context. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 43(3), 361–382. Wiley Online Library. 10.1111/j.1468-5914.2012.00501.x
- Andreouli, E., Kadianaki, I., & Xenitidou, M. (2017). Citizenship and social psychology: An analysis of constructions of Greek citizenship. In *The social psychology of everyday politics* (pp. 87–101). Routledge: Taylor & Francis Group.
- Bandak, A., & Janeja, M. K. (2020). Introduction: Worth the Wait. In *Ethnographies of Waiting: Doubt, Hope and Uncertainty* (pp. 1–39). Routledge.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008, December 4). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544–559. <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf>
- Bendixsen, S., & Eriksen, T. H. (2020). Time and the Other: Waiting and Hope among Irregular Migrants. In *Ethnographies of Waiting: Doubt, Hope and Uncertainty* (pp. 87–112). Routledge.
- Benhabib, S. (2004). *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*. Cambridge University Press.
- Bertolini, S., Deliyanni-Kouimtzi, V., Gebel, M., Hofäcker, D., & Un, M. (2021). Conclusions: Integrating perspectives on youth transitions and the risk of social exclusion. In *Social*

- Exclusion of Youth in Europe: The Multifaceted Consequences of Labour Market Insecurity* (pp. 362–377). Bristol, UK: Policy Press.
<https://doi.org/10.56687/9781447358756>
- Bloemraad, I. (2017). Does Citizenship Matter? In A. Shachar, R. Bauböck, I. Bloemraad, & M. Vink (Eds.), *The Oxford Handbook of Citizenship* (pp. 524–550). Oxford University Press.
- Bosniak, L. (2017). Status Non-Citizens. In A. Shachar, R. Bauböck, I. Bloemraad, & M. P. Vink (Eds.), *The Oxford Handbook of Citizenship* (pp. 314–336). Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1977). Structures, Habitus, Power: Basis for a Theory of Symbolic Power. In *Outline of a Theory of Practice* (pp. 159–197). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511812507.006>
- Bourdieu, P. (2018). Rethinking the State: Genesis and Structure of the Bureaucratic Field. In *State/Culture* (pp. 53–75). Ithaca, NY: Cornell University Press. 0.7591/9781501717789-004
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. ProQuest. 0.3316/QRJ0902027
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. Routledge.
<https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1191/1478088706qp063oa>
- Burawoy, M. (2019). Prologue: Encountering Bourdieu. In *Symbolic Violence: Conversations with Bourdieu* (pp. 1–17). Duke University Press.
<https://www.jstor.org/stable/j.ctv12100r4.4>
- Burawoy, M. (2019). The Weight of the World: Bourdieu Meets Bourdieu. In *Symbolic Violence: Conversations with Bourdieu* (pp. 172–190). Duke University Press.
<https://www.jstor.org/stable/j.ctv12100r4.13>
- Burawoy, J. (2020). Nobodies and somebodies: Power, bureaucracy, and citizenship in a London rehousing hub. *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 10(1), 130–146.
<https://doi.org/10.1086/707953>
- Cabot, H. (2014). Citizenship. In *On the doorstep of Europe: Asylum and citizenship in Greece* (pp. 169–220). University of Pennsylvania Press.

- Çakmak, G. A. (2019, December). Greek Nationalism Versus Europeanization: From Ethnic to Civic Nationalism? *Journal of Balkan Research Institute*, 8(2), 201-234.
10.30903/Balkan.657714
- Carling, J., Erdal, M. B., & Ezzati, R. (2014). Beyond the insider–outsider divide in migration research. *Migration Studies*, 2(1), 36–54. Oxford University Press.
- Cavounidis, J. (2018). The migration experience of Greece and the impact of the economic crisis on its migrant and native populations. *European Journal of Public Health*, 28(5), 20–23.
10.1093/eurpub/cky204
- Christides, G. (2023, March 12). *Greece train crash: Rage at elite over young victims of rail tragedy*. BBC. Retrieved July 27, 2023, from <https://www.bbc.com/news/world-europe-64912881>
- Cossé, E. (2013, June 12). *Unwelcome Guests: Greek Police Abuses of Migrants in Athens* | HRW. Human Rights Watch. Retrieved September 13, 2023, from <https://www.hrw.org/report/2013/06/12/unwelcome-guests/greek-police-abuses-migrants-athens>
- Dahlstedt, M., Rundqvist, M., & Vesterberg, V. (2015). Citizenship: Rights, obligations and changing citizenship ideals. In *International Migration and Ethnic Relations: Critical perspectives* (pp. 86–114). Routledge.
- Das, V., & Poole, D. (Eds.). (2004). *Anthropology in the Margins of the State*. Oxford University Press, New Delhi.
- European Commission. (n.d.). *Governance of migrant integration in Greece*. European Website on Integration. Retrieved March 29, 2023, from https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-greece_en
- European Commission. (n.d.). *Governance of migrant integration in Greece* | *European Website on Integration*. Retrieved October 15, 2023, from https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-greece_en
- European Commission. (2021, January 27). *EU Migrant integration statistics 2020*. European Website on Integration. Retrieved March 29, 2023, from https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/eu-zaragoza-integration-indicators-greece_en

- European Union. (2021). *Migrant integration statistics* [Population and Social Conditions: Statistical Books]. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
10.2785/373334
- European Union. (2022, March 30). *Non-EU citizens make up 5.3% of the EU population*. Eurostat. Retrieved March 29, 2023, from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220330-2>
- Eurostat. (2014, February 13). *Greece jobless rate hits new record of 28%*. BBC. Retrieved September 11, 2023, from <https://www.bbc.com/news/business-26171213>
- Eurostat Statistics. (2023, February). Acquisition of citizenship statistics. Retrieved September, 2023, from <https://t.ly/u7dez>
- Foucault, M. (2019). Course Content. In *Penal Theories and Institutions: Lectures at the Collège de France, 1971-1972* (pp. 241–278). Springer International Publishing.
- Foucault, M. (2019). Course Summary. In *Penal Theories and Institutions: Lectures at the Collège de France, 1971-1972* (pp. 229–233). Springer International Publishing.
- Foucault, M. (2019). Two: 1 December 1971. In *Penal Theories and Institutions: Lectures at the Collège de France, 1971-1972* (pp. 17–35). Springer International Publishing.
- Generation 2.0. (2022). *Towards Improving Access to Greek Citizenship*. Active Citizens Fund. https://ithagenia.gr/wp-content/uploads/2023/05/Ekthesi_protaseon_EN2.pdf
- Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity. (2022, May). *Greek Citizenship: A Mythbuster*. Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity.
- Government Gazette. (1985, September 30). *Law 1566/1985*. Kodiko.gr. Retrieved September, 2023, from <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/276374>
- Government Gazette. (1991, December 4). *Law 1975/1991*. Kodiko.gr. Retrieved September, 2023, from <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/230848>
- Government Gazette. (2005, August 23). *Law 3386/2005*. Kodiko.gr. Retrieved September, 2023, from <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/161175>
- Government Gazette. (2015, July 9). *NATLEX Greece*. International Labour Organization. Retrieved September, 2023, from <https://rb.gy/pfrjq>
- Hage, G. (2022). Bourdieu and the Politics of Symbolic Violence. *Taiwan Journal of Anthropology*, 20(1), 1–22. Anthropology and Social Theory University of Melbourne.

- Hart, C. (1999). *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination* (1st edition ed.). SAGE Publications.
- Hellenic Army. (2021). Military tenure. Retrieved August, 2023, from <http://army.gr/el/organosi/stoiheia-organosis-genikoy-epiteleioy-stratoy/b-klados/v4-dieythynsi-stratologikoy/thiteia>
- Hellenic League for Human Rights. (2021, May 7). *Citizenship in exclusion*. Hellenic League for Human Rights. Retrieved September 13, 2023, from <https://cutt.ly/mwxp1Jry>
- Hellenic Republic: Greece in Pakistan. (2017, June 19). Verification of the authenticity of foreign documents - Other Services. Retrieved July 30, 2023, from <https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/pakistan-en/other-services/verification-of-the-authenticity-of-foreign-documents.html>
- Herzfeld, M. (2013). The European Crisis and Cultural Intimacy. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3), 491–497. Wiley Online Library. <https://doi.org/10.1111/sena.12060>
- Herzfeld, M. (2020). *The Social Production of Indifference: Exploring the Symbolic Roots of Western Bureaucracy*. Routledge: Taylor & Francis Group.
- Issari, F., & Pourkos, M. (2015). *Qualitative Research Methodology: Applications in Psychology and Education [Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση]*. Kallipos.
- Janowitz, M. (1980, September). Observations on the Sociology of Citizenship: Obligations and Rights. *Social Forces*, 59(1), 1-24. JSTOR and Oxford University Press. Retrieved March, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/2577830>
- Jonsson, S., & Behtoui, A. (2015). Racism. In *International Migration and Ethnic Relations: Critical perspectives* (pp. 139–168). Routledge.
- Kadianaki, I., Andreouli, E., & Carretero, M. (2018). Using National History to Construct the Boundaries of Citizenship: An Analysis of Greek Citizens' Discourse About Immigrants' Rights. *Qualitative Psychology*, 5(1), 172–187. Open Research Online. 10.1037
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1975). Interviewing. In *Sexual Behavior in the Human Male* (pp. 35–62). Indiana University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt173zmh5.6>
- Kuzmanovic, D., & Bandak, A. (Eds.). (2015). *Qualitative Analysis in the Making*. Routledge.

- Labropoulou, E. (2023, June 26). *Greek prime minister earns resounding electoral win, as far right makes gains*. CNN. Retrieved July 27, 2023, from <https://edition.cnn.com/2023/06/25/europe/kyriakos-mitsotakis-elections-victory-intl/index.html>
- Lama, A. (2020). Configurations of symbolic violence in Sikkim, Darjeeling and Nepal. In *Ethnic Inequality in the Northeastern Indian Borderlands: Social Structures and Symbolic Violence* (1st ed., pp. 147–174). Routledge. 10.4324/9781003099864
- Lama, A. (2020). Theory of symbolic violence. In *Ethnic Inequality in the Northeastern Indian Borderlands: Social Structures and Symbolic Violence* (1st ed., pp. 13–45). Routledge. 10.4324/9781003099864
- Lape, S. (2010). Myths and Realities of Racial Citizenship. In *Race and Citizen Identity in the Classical Athenian Democracy* (pp. 240–283). Cambridge University Press. 10.1017/CBO9780511676024
- Maronitis, K. (2017). Immigration Policies and the Control of Mobility. In *Postnationalism and the Challenges to European Integration in Greece* (pp. 31–46). Palgrave Macmillan. 10.1007/978-3-319-46346-9
- Maronitis, K. (2017). Postnationalism, Solidarity and European Citizenship: Recognising the Transformative Power of Immigration. In *Postnationalism and the Challenges to European Integration in Greece* (pp. 103–120). Palgrave Macmillan. 10.1007/978-3-319-46346-9_7
- Maronitis, K. (2017). The Social Process of Integration and Tolerance. In *Postnationalism and the Challenges to European Integration in Greece* (pp. 85–102). Palgrave Macmillan. 10.1007/978-3-319-46346-9
- METAdrasi – Action for Migration and Development. (n.d.). Metadrasi.org. Retrieved August 23, 2023, from <https://metadrasi.org/en/metadrasi/>
- Ministerial Decision 29845/2021. (2021, April 16). Kodiko.gr. Retrieved 09 13, 2023, from <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/713626>
- Ministry of Interior. (2023, January 27). *Naturalisation of Persons Who Do Not Have Greek Origin*. Ministry of the Interior. Retrieved August, 2023, from <https://www.ypes.gr/diadikasies-ktisis-e-i/politografisi-allogenen/>

- Ministry of Migration and Asylum. (2023, August). *Legal Migration – Appendix B: Tables. Briefing Notes – Overview*. Retrieved September, 2023, from <https://rb.gy/p7795>
- Ministry of the Interior. (2023). *Procedures for the Acquisition of Greek Citizenship: Birth/School Attendance*. Ministry of the Interior. Retrieved August, 2023, from <https://www.ypes.gr/g-g-ithageneias/diadikasies-ktisis-e-i/gennisi-foitisi>
- Niarchos, N. (2023, June 26). *Why Hundreds Drowned Off the Coast of Greece*. The New Yorker. Retrieved July 27, 2023, from <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/why-hundreds-drowned-off-the-coast-of-greece>
- OECD Library. (2022). *International Migration Outlook 2022: Greece*. Retrieved September, 2023, from <https://t.ly/gpUMM>
- Oliver, D. G., Serovich, J. M., & Mason, T. L. (2005, December). Constraints and Opportunities with Interview Transcription: Towards Reflection in Qualitative Research. *Social Forces*, 84(2), 1273–1289. Oxford University Press and JSTOR. <https://www.jstor.org/stable/3598499>
- Orgad, L. (2017). Naturalization. In A. Shachar, R. Bauböck, I. Bloemraad, & M. P. Vink (Eds.), *The Oxford Handbook of Citizenship* (pp. 337–357). Oxford University Press.
- Priya, A. (2020, November 19). Case Study Methodology of Qualitative Research: Key Attributes and Navigating the Conundrums in Its Application. *Sociological Bulletin*, 70(1), 94–110. <https://doi.org/10.1177/0038022920970318>
- Puskás, T., & Ålund, A. (2015). Ethnicity: The complexity of boundary creation and social differentiation. In *International Migration and Ethnic Relations: Critical perspectives* (pp. 13–37). Routledge.
- Reiter, B. (2013). Classical Citizenship: The Political and the Social. In *The Dialectics of Citizenship: Exploring Privilege, Exclusion, and Racialization* (pp. 43–66). Michigan State University Press.
- Reiter, B. (2013). Conceptualizing Citizenship: Disjunctive, Dual, Divided, Entangled, or What? In *The Dialectics of Citizenship: Exploring Privilege, Exclusion, and Racialization* (pp. 23–42). Michigan State University Press.
- Roumeliotou, C. (2023, February 28). *Tempe: The sad list of the dead: Most under 30 years old – 15 years the youngest*. In Newspaper. Retrieved October 5, 2023, from <https://rb.gy/h61mz>

- Schierup, C. U., Krifors, K., & Slavnic, Z. (2015). Social exclusion: Migration and social vulnerability. In *International Migration and Ethnic Relations: Critical perspectives* (pp. 200–226). Routledge.
- Schultze, U., & Avital, M. (2010, December 17). Designing interviews to generate rich data for information systems research. *Information and Organization*, 21, 1–16. Elsevier. <http://dx.doi.org/10.1016/j.infoandorg.2010.11.001>
- Shachar, A., Bauböck, R., Bloemraad, I., & Vink, M. (2017). Introduction: Citizenship—Quo Vadis? In *The Oxford Handbook of Citizenship* (pp. 3–11). Oxford University Press.
- Sina, D., & Vasjari, A. (2013, July). The Right of Immigrants to Vote in Local Elections in Greece. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(2). Research Gate. 10.5901/ajis.2013.v2n2p19
- Stavis-Gridneff, M. (2023, October 1). *They Ran for a Better Life, Straight Into a Wildfire*. The New York Times. Retrieved October 5, 2023, from <https://rb.gy/9chza>
- Sulkhanishvili, G. (2022). *Thesis Project: International Migration — Successful Immigrants and Refugees in Greece*. Aalborg University.
- The Economist. (2018, August 4). *Greece is emerging from crisis. There is a huge amount left to do*. The Economist. Retrieved September 11, 2023, from <https://www.economist.com/leaders/2018/08/04/greece-is-emerging-from-crisis-there-is-a-huge-amount-left-to-do>
- Tourtouri, M., Pavlopoulos, D., & Papatheodorou, C. (2020). Assessing the impact of liberalisation policies on the Greek labour market: an insider–experts’ view from the perspective of the varieties of liberalisation. *Industrial Relations Journal*, 51(6), 517–535. Wiley Online Library. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/irj.12311>
- Tramontanis, A. (2022). Pathways to Integration and Dis-integration: An Assessment of the Greek Immigration Policy for the Inclusion of Immigrants, Applicants and Beneficiaries of International Protection. In *Challenging Mobilities in and to the EU during Times of Crises: The Case of Greece* (pp. 263–282). Springer. 10.1007/978-3-031-11574-5
- UNHCR. (n.d.). *Greece*. UNHCR. Retrieved October 15, 2023, from <https://www.unhcr.org/countries/greece>
- Varvitsioti, E. (2023, September 8). *Extreme flooding caused by Storm Daniel devastates Greece*. Financial Times. Retrieved October 5, 2023, from <https://rb.gy/u2f41>

- Webb, J., Schirato, T., & Danaher, G. (2012). Cultural field and the Habitus. In *Understanding Bourdieu* (pp. 21–44). London: SAGE.
- Webb, J., Schirato, T., & Danaher, G. (2012). Government and Bureaucracy. In *Understanding Bourdieu* (pp. 85–104). London: SAGE.
- Winfield, N. (2023, June 14). *A look at migration trends behind the latest shipwreck off Greece*. AP News. Retrieved July 27, 2023, from <https://apnews.com/article/migration-greece-italy-mediterranean-shipwreck-90e906065aaf532e34d93e47f346f99b>
- Xenitidou, M., & Sapountzis, A. (2018). Qualitative methodologies in the study of citizenship and migration: Introduction to the special issue. *Qualitative Psychology*, 5(1), 77–84. 10.1037/qup0000084

Appendices

Appendix A: The Interview Guide

Introductory questions

1. Can you please tell me your name and a little bit about yourself?
2. When did you come to Greece; from where; and with whom?
3. What led you to immigrate to Greece?
4. If you were born here, what is the history of your parents? When, how, and why did they come to Greece?
5. What kind of work or education have you been involved in since arriving in Greece?
6. Can you please tell me about your everyday life in Greece?
7. What are your interests outside of studies or work?
8. What kind of support systems/networks do you have in Greece or outside Greece?

Core questions

9. What is your current, legally-speaking, status in Greece?
10. How did you obtain your current status?
11. Have you applied for Greek citizenship? If yes, when did you submit your application? If you have not applied yet, when are you planning to apply?
12. What is the current status of your application?
13. What has made you apply for Greek citizenship? If you have not applied, what is holding you back?
14. Which pathway did you follow for your citizenship application?
15. Can you please tell me about the citizenship application process?
16. What are the stages of the application and which stages have you already completed?
17. If you have not yet applied for Greek citizenship, what information have you obtained from your network, the media, or other means regarding the process?
18. What concerned you or concerns you the most about applying for Greek citizenship?
19. If you have applied already, what has been the most difficult part of the process?
20. Did you apply with help from a lawyer/accountant/an organisation?
21. What advice would you give to someone who is considering to start their application process?
22. Can you please tell me about your experiences with Greek bureaucracy?
23. How would you describe your interactions and engagement with Greek society and its institutions, such as educational and healthcare; private and public?
24. What is your relationship with your country or your parents' country of origin?
25. Have you ever visited/How often do you visit your country of origin?
26. How would you describe your feelings about Greece?
27. What has changed for you since you obtained Greek citizenship?

28. What changes do you expect to occur in your life with the acquisition of Greek citizenship?
 29. What is your opinion on the mechanisms and requirements concerning Greek citizenship?
 30. Do you see your life in Greece, or have you considered moving to another country?
- Concluding questions
31. What are your dreams for the future?
 32. What changes, if any, would you like to see happening in Greece's migration system?
 33. Would you like to add anything else that might be of importance to you, but I did not ask about?
 34. Do you have any final thoughts?

Appendix B: Transcriptions of Interviews in Greek Language⁵⁷

Interview 1 (with Azahran)

Εισαγωγικά

Εγώ ήρθα λαθραία, από τη Τουρκία μπήκα στην Ελλάδα το 1997, 1998 πήραμε τα χαρτιά, άδεια παραμονής. Το 2005 παντρεύτηκα και το 2008 έφερα τη γυναίκα μου. Κάνω 2 παιδιά -- 14 χρονών που έχει πάρει ελλην. υπηκοότητα, η μικρή έχω καταθέσει και ακόμα περιμένω.

Το 2013-2014 ξεκινάω να κάνω για μένα και είχε γίνει από τη νομοθεσία, για μας δηλαδή, εγώ που είμαι από το Πακιστάν, για μας ότι πρέπει να πάρουμε πιστοποιητικό γεννήσεως να το επικυρώσει η Πρεσβεία Ελλάδος. Αυτό το πράγμα δε γινόταν ποτέ, δηλ. η πρεσβεία δεν εξυπηρετούσε σε κανένα. Δηλ. πας να κλείσεις ραντεβού μέσω μιλ, δε σου απαντούσε ποτέ. Το 2016 κατάφερα, κατέθεσα, πλήρωσα τα λεφτά, δεν έγινε τίποτα, καμία απάντηση. Μετάνιωσα δηλαδή, για να κάνω εγώ όλα αυτά θέλει χρόνο και χρήματα. Δηλ στέλνω από δω υπεύθυνη δήλωση, στέλνω τον αδερφό μου, στέλνω και λεφτά γιατί είμαι 3 ώρες από τη πρωτεύουσα. Δηλ, χάλασα περίπου από το 2014 μέχρι το 2022 που τελείωσα τουλάχιστον 5,000 [ευρώ] χάλασα για να επικυρώσω. Το 2022 το καταφέρνω κλείνω ραντεβού, είχε πάει κάποιος καλός πρέσβης και το κατάφερα και επικύρωσα [το πιστοποιητικό γεννήσεως]. Τα υπόλοιπα χαρτιά όλα ήταν καλά. Δηλ, έχω δουλειά εδώ, έχω αγοράσει σπίτι, δηλαδή όλα τα άλλα ήταν πολύ σωστά. Μόνο από αυτό είχα κολλήσει. Εφερα εδώ πέρα, μετέφρασα, το έχω καταθέσει από το Νοέμβριο εγώ για ελλην. υπηκοότητα. Και προχώρησα αυτό και τώρα περιμένω. Τώρα είναι Μάρτιος και δε μου έχουν δώσει αριθμό πρωτοκόλλου.

Φορολογικές δηλώσεις

Σε κάποιο διάστημα δεν είμαι οκει [με τα φορολογικά]. Ξέρω γω κανά δύο χρόνια που δεν ήμουν καλά δηλαδή αυτό που ζητάει γιατί δε το περιμέναμε αυτό. Εκανα συμπληρωματική δήλωση για ένα χρόνο, τα άλλα τα άφησα όπως είναι. Θα δούμε τώρα. Ξέρεις με τους μετανάστες, άλλως κολλάει 4 ώρες άλλως 6 ώρες ένσημα. [...] Δουλεύω σε ένα μαγαζί ντελικάτεσεν, τώρα

⁵⁷ The interviews are presented in this appendix without strict adherence to their chronological order of conduction.

τους παρακάλεσα, ανεβάστε το βασικό, μη μου βάζετε το ψόφιο το πιο φτωχό μισθό. Ο καθένας προσπαθεί να γλιτώσει και κάτι παραπάνω γιατί πληρώνει και πάρα πολλά λεφτά για τα ένσημα και έχουν δίκιο και οι εργοδότες γιατί είναι πάρα πολλά τα λεφτά βέβαια είναι πολλές υποχρεώσεις που τα πληρώνουν. Και εκεί είχαμε 8-9 χιλιάρικα, 8-8,5 9-9,5 και εκεί σιγά σιγά που ανεβαίνει η ηλικία και χρόνια ασφάλιση ανεβαίνει και βασικό μισθό και τώρα έχει πάει κανένα χιλιάρικο. Ναι, ζήτησα [από τον εργοδότη μου] λίγο να ανεβάσει το βασικό γιατί δε γίνεται, γιατί έχω και τα παιδιά, έχω και το δάνειο, έχω και αυτόκινητο κτλ για να δηλώνω όλα αυτά πρέπει να χω... γιατί δε δουλεύει η γυναίκα μου, δουλεύω μόνος μου. Ναι [συμφώνησε ο εργοδότης] γιατί είμαστε πολλά χρόνια μαζί, είμαστε 17 χρόνια. Μου λέει ότι άμα είναι για αυτό το λόγο μπορούμε να βοηθήσουμε. Και τελικά τώρα 2ο έτος το έχω ανεβάσει σαν βασικό λίγο παραπάνω, δηλ εκεί που δήλωνα 8-9 τώρα έχει πάει 10,11, 12, 13.

Γραφειοκρατία

Για μας είναι ένα εμπόδιο πολύ μεγάλο ότι για να προχωρήσεις για ελλην. ιθαγένεια ζητάνε οι ελληνικές αρχές τα χαρτιά μας να είναι επικυρωμένα από τη πρεσβεία της Ελλάδος στο Πακιστάν. Αυτοί, δε δουλεύουν, άμα σου πω από το 2014 μέχρι το 2022 είναι 8 χρόνια το κατέφερα τώρα, πώς είναι θαύμα αυτό που κατάφερα. Και τώρα πάλι το ίδιο γίνεται, δηλ δε μπορείς να κάνεις τίποτα. Εκεί πέρα παίρνουνε και λεφτά, άτομα έχουν μπει μέσα και παίρνουν και 500 και 1000 και 1500 για να σου κλείσουν ραντεβού για να κάνεις δουλειά. Εντάξει, είναι θέμα της πρεσβείας της Ελλάδας στο Πακιστάν.

Μοναδική πρεσβεία που κάνει αυτό το πράγμα είναι η ελληνική πρεσβεία. Μοναδική πρεσβεία, που δε σε υπολογίζει, δε σε εκτιμάει, εγώ μία φορά είχα πάει όταν παντρεύτηκα το 2005. Πώς καθόμαστε κάτω στη πολυκατοικία και χτυπάμε κουδούνι να ανοίξει η γιαγιά από πάνω τη πάνω πόρτα, ακριβώς έτσι ήταν, τέτοιο θέαμα ήταν, δηλ χτυπάς το κουδούνι και από μέσα σου λέγανε γαϊδούρι, τί δουλειά έχεις εσύ εδώ πέρα; Και σου μιλάνε πολύ άσχημα και σε διώχνανε. Τί θες; Πήγαινε στη περιφέρεια. Δηλ, ελεος, δεν ήταν ανθρώπινο καθόλου καθόλου. Δε σε βλέπανε, δηλ πετάς τα χαρτιά μέσα σε συρτάρι και το τραβάγανε. Πολύ άσχημα πράγματα. Και για την ώρα ισχύει το ίδιο. Μεσα στον ήλιο, ακριβώς στη πολυκατοικία μπροστά, με το μικρόφωνο.

Εγώ είμαι οικονομικός μετανάστης. Το βασικό πρόβλημα στο Πακιστάν ήταν πείνα, δεν είχαμε πολιτικά προβλήματα.

Στην αρχή ήταν πολύ εύκολη [η διαδικασία να φέρει τη γυναίκα του] για μένα γίνανε. Δηλ όποτε κάνω εγώ γίνεται κάτι διαφορετικό. Καποίες οικογενειες έχουν επανενωθεί μέσα σε 20 μέρες και εγώ έκανα 3 χρόνια γιατί πρώτη φορά που έκανα, πάλι το θέμα ήταν οικονομικό δηλ δεν ήταν σωστό το εκαθαριστικό, δεν έφτανε. Και μετά ξανά πάλι δούλεψα, ανέβασα εκαθαριστικό, κατέθεσα, μετά περίμενα, μετά αλλάζουνε νομοθεσία, η περιφέρεια δεν αποφασίζει, αποφασίζει η πρεσβεία της Ελλάδας στο Πακισταν, έμπλεξα και έκανα 3 χρόνια.

Η υπηκοότητα για τα παιδιά του

Ο γιος μου πήρε την υπηκοότητα με το νόμο του Παπανδρέου, ήταν για ένα χρόνο υπουργός και είπε όσα παιδιά έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα παίρνουν ελλην υπηκοότητα. Η μικρή τώρα πάει 4η τάξη, μετά ήρθε ο Σαμαράς, αλλάζει η νομοθεσία και λέει όσα παιδιά έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα πρέπει να πάνε πρώτη τάξη δημοτικού και μετά έχουν δικαίωμα να καταθέσουν τα

χαρτιά. Καταθέτεις πρώτη δημοτικού και παίρνεις στην πέμπτη, δηλαδή κάνεις πέντε χρόνια να πάρεις. Και εγώ κατέθεσα πριν ένα χρόνο και τώρα σίγουρα νομίζω του χρόνου ή πρώτη γυμνασίου να πάρει, ξέρω γω.

Οι εξετάσεις

Τα παιδιά μου θα παίρνανε αν έπαιρνα εγώ, αλλά η γυναίκα μου είναι ανεξάρτητη. Τώρα δίνουν εξετάσεις. Πήγαμε να δώσουμε οι δυο μας με τη γυναίκα μου και μας κράτησαν για ένα βαθμό, δηλαδή εμένα ήταν 69 και η γυναίκα μου 68, αυτή δε προχώρησε, εγώ προχώρησα και πήρα τη 2η φορά 83 και το πέρασα. [Η βάση για τις εξετάσεις] είναι 40 στα γραπτά και 30 στα προφορικά, κάτι τέτοιο. Διαβάζαμε μαζί με τη γυναίκα μου γιατί με βοηθούσε και λέμε θα το καταφέρουμε οι δυο μας, τελικά δε το καταφέραμε πρώτη φορά. Τη 2η φορά έδωσα μόνος μου και εγώ το κατάφερα δόξα το θεό το περασα, δηλαδή και αυτό ήταν ένα εμπόδιο καινούριο που δεν υπήρχε παλαιότερα.

Εγώ και έτσι έχασα λεφτά, για να μάθω αυτό το πράγμα ότι υπάρχουν απαντήσεις μέσα και εγώ δεν ήξερα και νόμιζα ότι είναι κάπου αλλού και έμπλεξα με μία που λέει θα κατεβάσω απο το Υπουργείο και αυτό και κεινο και μου άρπαξε λεφτά για να μου δώσει απαντήσεις. Κατάλαβες; Έδωσα λεφτά και μετά το κατάλαβα που μπήκα μέσα στο σύστημα και σιγά σιγά που διάβαζα. Τί μου έκανε αυτός και έδωσα τόσα πολλά λεφτά για να παρω απαντήσεις; Έδωσα αρκετά πάνω από χιλιάριο έδωσα. Τώρα έχει κλείσει τηλέφωνο ούτε τη βρίσκω καθόλου. Μου έλεγε θα σε προχωρήσω, ότι δουλεύει στο υπουργείο, θα σε προχωρήσω και μέσα σε έξι μήνες θα πάρεις εσύ υπηκοότητα. Εμπλεξα, ο καθένας πάει για το καλό του και δε ξέρει μπροστά τί τον περιμένει. [...] Είμαστε αθώα παιδιά και δε ξέρουμε πολλά πράγματα μέσα στη κοινωνία και εκεί μας πιανουνε πολύ εύκολα θυματα.

Η ζωή στην Ελλάδα

Προσωπικά εγώ έχω ενταχθεί πολύ καλά στην Ελληνική κοινωνία γιατί τα παιδιά μου πάνε εδώ σχολείο, έχω πάρει σπίτι, έχω δουλειά, έχω κάνει και ένα μαγαζί παράλληλα. Δηλ είμαι πολύ καλά, είμαι ευχαριστημένος σαν άνθρωπος δηλαδή, εγώ για το μονωμενο θεμα λέω, για παρτυ μου μιλάω. Γιατί και τα παιδιά μου ζούνε πολύ καλά. Εχω ανεβάσει επιπεδο, ρατσιστικά αυτά τέτοια δε σκέφτομαι ούτε έχω επιθεση, δεν ασχολούμαι με αυτά τα πράγματα. Εντάξει στην αρχή είχαμε δυσκολίες, πάντα ο κάθε άνθρωπος έχει νομίζω δυσκολίες. Αλλά αλλάζει και ο άνθρωπος λίγο τον εαυτό του, πρέπει να καταλάβεις και εσύ κάποια πράγματα, πρέπει εσύ να μπεις στη κοινωνία να αλλαχθούν τα πράγματα. Παντα δε φταίνε από μονοπλευρα πράγματα. Πάντα φταίνε και από δυο πλευρές. Δηλ αμα μείνεις εσυ χωριστά χωριστά πώς να μπορέσει ο άλλος μια κοινωνία που έχει που είναι αλλος πολιτισμός και εσύ είσαι απο αλλο πολιτισμό. Και εγώ βασικά δεν έχω, είμαι πάρα πολύ καλά, δεν έχω κανένα παράπονο. Ενταξει είμαι μετανάστης, είμαι ξενος, δε μπορω 100% εγκρίνω ότι είναι σωστά αλλά ενταξει τα περισσότερα είναι καλά. [...] 97% ο κόσμος με αγαπαι, με θελει. 3% αυτο δε μετραει. Αυτό δεν είναι νούμερο.

Ρατσισμός

Ο γιος μου είναι παρα πολυ προχωρημένος, σαν εμενα είναι ακριβως και είναι παρα πολυ καλός μαθητης και είναι μάγκας, παίρνει 19αρια και 20αρια. [...] Εμεις εχουμε ενα πολυ δυνατό πολιτισμό, διαβάζουμε, κάνουμε, ράνουμε, ασχολουμαστε με βιβλιο κτλ [...] Είναι σκουρόχρομο

παιδί αλλά νιώθει αργηγός. Δεν έχει μέσα του αυτό το φοβο ρατσιστικά και... ο άλλος, οποίο ματι θέλει να κοιτάξει, δεν τον ενοχλεί. Εγώ τί νιωθώ για τον εαυτό μου, εγώ ποσο δυνατός νιωθώ απεναντι στη κοινωνία και απεναντι κάθε εμποδιο που βρίσκεται.

Εσυ να μη μονωνεσαι, μπορεί ο άλλος να σε χωρίζει και να πει... εσυ θα πεις ειμαι καλυτερος ή είμαι ίδιος. Ανθρωπος και εγώ, νομιζω πολύ απλα δειξε τις δυνατότητες σου και ο άλλος θα σε δεχτεί, θα πει, ναι πράγματι. Ή κάνε κατι να σε εκτιμάει ο άλλος, να πει πραγματι ειναι πολύ καλύτερος απο μενα. Ασε τί είναι. Καμια φορα η εμφανιση του ανθρωπου εξαφανίζεται, δε φαίνεται, δηλ οι άνθρωποι που ειναι μορφωμένοι δε βλέπουν εμφανιση, βλέπουν απο μέσα τον ανθρωπο, δηλ απο μέσα ποσο ζωντανός είναι, ποσο ποιοτικός είναι. Αυτη ειναι η αξία του ανθρωπου, όχι εμφανισιακα, τί φοραει, τι χρώμα έχει, πώς είναι ντυμενος. Σιγουρα παιζει ρολο και αυτό αλλα βασικό ειναι από μέσα του ο ανθρωπος, δηλ ποσο δυνατός είναι απο μέσα, ποσα πραγματα έχει περισσοτερα μέσα του.

Τί θα αλλάξει με την ιθαγένεια

Ηθελα πάρα πολύ [να παρω την ιθαγενεια] δηλ τώρα τελευταια ακριβως ετσι σιγά το πιο πολυ που ηθελα εγώ για επαγγελματικους λογους, ξερεις υπαρχουν εμποδια οταν είσαι μετανάστης σαν γραφειοκρατία, με αδεια παραμονης δε μπορεις να κάνεις αυτό, ας πουμε εμενα κάποια στιγμή είχα βγει εγώ άνεργος για ένα χρόνο και μετά ξαναπήγα και παίρνανε μονο τους Ευρωπαίους με επιδότηση το αφεντικό που ηθελε να με ξαναπαρει. [...] Μου λειπε δηλ αυτο το πραγμα, λεω μακαρι και εγω να ημουν να βοηθησω τον ανθρωπο δηλ μπορούσε να παρει κ εμενα επιδοτούμενο [επιδοτεί ο ΕΣΠΑ]. Και με το μαγαζί, αν θελεις να προχωρήσεις, θέλεις καποια έγγραφα και κάποια δυνατά χαρτιά στα χέρια σου. Ή στην Ευρωπη μπορείς να πας, τα παιδιά που θελουν να σπουδάσουν, αυτό βοηθαι πάρα πολύ να έχεις ευρωπαϊκα χαρτιά, αντί να έχεις από 3η χώρα.

Η καθημερινότητα στην Ελλάδα

Ευκολα δε θα βρεις τίποτα στη ζωή, σε καθε πραγμα έχει εμπόδια και δυσκολίες, πρέπει να περάσεις αυτά, δεν είναι ο άλλος στο πιατο έτοιμο, ελα παρε εσύ καλό παιδί, ηρθες απο το Πακιστάν και είναι ολα έτοιμα, πάρε αδεια διαμονής, πάρε διαβατήριο, πάρε αυτό, πάρε εκείνο. Δε θα εκτιμήσεις αυτο το πράγμα αμα το πάρεις εύκολα. Τώρα ας πουμε έχω ιστορία ολόκληρη, θα πω στα παιδιά μου πώς έχτισα και πήρα ελλην ιθαγένεια. Ο γιος μου δεν έχει το ίδιο αξία όσο εγώ που θα κάνω τόσο πολύ δύσκολο που θα πάρω.

Να κατηγοράς έχει πολλά θεματα αλλά πρέπει να κοιτάς και τα θετικά πάρα πολλά έχει απο τα αρνητικά. Σβήνουν τα αρνητικά από τα θετικά. Εχουμε και εμποδια, δηλ σήμερα αδεια παραμονής κάνει 3 χρόνια, δε βγαίνει, έχει αυτά τα θέματα, εγώ έχω πάρει με το γιο μου 10 χρόνια, αλλά σημερα ο κόσμος δυσκολεύεται πάρα πολύ. Θα καταθέσουν σημερα και μετά απο δυο χρόνια βγαίνει η άδεια παραμονής.

Καθε γονέας αυτό θελει, αυτο που περνάμε εμείς να μη περνάνε τα παιδια μας. [...] οταν ρωτάγαν το γιο μου τί θελεις να γίνεις, λέω να απαντάς να γίνεις καλός άνθρωπος. Τέτοια μηνυματα πρεπει να στέλνουμε στο κόσμο και να πουμε προχωρήστε, μην αφήσετε, εγώ μετανάστης ήρθα το 1997 και δεν είχα ουτε τα ρούχα μου κ σήμερα έχω δύο σπίτια, έχω

επιχειρήση, αυτοκίνητο, τί έτσι γίναν; δε γίναν έτσι. Βρίσκεται καλο περιβαλλον για να κατακτήσεις αυτό, έτσι δεν είναι; Μεγαλύτερη ευχή δεν υπάρχει από αυτο [να δινεις στα παιδιά] να έχουν καλή τυχη, να είναι τυχερά.

Interview 2 (with Christina)

Εισαγωγικά

Εγώ έχω έρθει στην Ελλάδα 9 χρονών, γεννήθηκα σε ένα χωριό κοντά στη Κοριτσά, στην νοτιο-κεντρική Αλβανία. Η μητέρα μου ερχόταν αρχικά ως μετανάστρια εκεί κοντά, στη Κοζάνη, στη Καστοριά, στις περιοχές κοντά στα σύνορα. Ωσπου αργότερα, πήρε και εμάς. Εγώ έχω ένα μεγαλύτερο αδερφό και ένα βράδυ όλοι μεταναστεύσαμε, περπατώντας στα βουνά για να φτάσουμε στα ελληνικά σύνορα. Εκεί μας περίμενε μία ελληνική οικογένεια, όπου θα μας φιλοξενούσε για ένα βράδυ, μέχρι να έρθει να μας πάρει το αφεντικό της μαμάς μου. Η μαμά μου τότε εργαζόταν στα καπνά, μάζευε καπνά. Εκείνος θα ερχόταν να μας πάρει με το αυτοκίνητό του μέσα στη νύχτα για να πάμε σε ένα χωριό, που λέγεται Αλιάκμονας.

Φυσικά δεν είχαμε χαρτιά και για τα επόμενα αρκετά χρόνια δεν είχαμε χαρτιά. Το 1999 φύγαμε για πρώτη φορά και πήγαμε σε αυτό το χωριό, όπου έμεινα για 9 χρόνια. Εκεί δεν είχε σχολείο οπότε μετακινούμασταν με το λεωφορείο για να πηγαίνουμε στη δίπλα κωμόπολη, που λέγεται Νεάπολη Κοζάνης. Εκεί τελείωσα το λύκειο. Τελειώνοντας το λύκειο, πέρα στο τμήμα ελληνικής φιλολογίας, το ΑΠΘ, οπότε ήρθα στη Θεσσαλονίκη και μένω από τότε εδώ.

Μετά από κάποια χρόνια φύγαμε από τον Αλιάκμονα και πήγαμε στη Νεάπολη Κοζάνης, όπου τώρα μένουν εκεί οι γονείς μου.

Η μαμά ερχόταν πρώτα ως μετανάστρια στην Ελλάδα για εποχική αγροτική εργασία (καπνά), χωρίς χαρτιά, εμείς μέναμε με το μπαμπά πίσω. Και μετά πήραν την απόφαση να φύγουμε όλοι μαζί.

Στην Ελλάδα, το πρώτο νομοθετικό σύστημα είναι το 1998. Είναι αυτό που πολλές φορές λέμε ότι αναγκάστηκα να είμαι παράνομος, αφού δεν υπήρχε κανένας νόμιμος τρόπος για να εισέλθω στη χώρα.

Η σχέση με την Αλβανία

Στην Αλβανία έχω πάει μέχρι τρίτη τάξη του δημοτικού, οπότε είχα φίλους, παρέες, μεγάλωνα με τα ξαδέρφια μου, τη γιαγιά μου, το παππού μου. Θυμάμαι όλα τα καλοκαίρια που παίζαμε, τρέχαμε... Εντάξει πάντα συγκινούμαι με αυτό. Αυτό που θυμάμαι είναι τη μαμά μου που έφευγε [κλαίει]. Γιατί τότε αν σκεφτούμε ότι όταν η μαμά μου έφευγε για την Ελλάδα, δεν είχαμε κινητά, δεν υπήρχε τηλέφωνο. Οπότε σαν παιδί, αυτό με είχε στιγματίσει γιατί νόμιζα ότι η μαμά μου εξαφανίζεται. Και ήταν μια πολύ έντονη εικόνα. Μας κρατούσαν τότε οι ξαδέρφες, η θεία μου. Αλλά ήταν ένα 3μηνο-4μηνο που η μαμά μου έλειπε, αυτό το θυμάμαι ως ένα τεράστιο κενό. Κατά τα άλλα ήταν ωραία, δε θυμάμαι κάτι άσχημο. Γιατί πολλές φορές οι γονείς μου λένε, φύγαμε γιατί είχαμε δυσκολίες, οικονομικές και φύγαμε για το καλό σας, για το μέλλον σας. Αλλά, ένα παιδί δε τα βλέπει όλα αυτά, θέλει την ασφάλεια του, την ησυχία του, και εγώ την είχα στο χωριό, περνούσα πολύ ωραία.

Όταν ερχόταν η μαμά μου στο σπίτι, δεν την αναγνώριζα ως μαμά μου. Ήταν μια κυρία που έχει έρθει σπίτι μας. Ντρεπόμεν να της πω "μαμά, βάλε μου να φάω." Ήξερα ότι ήταν η

μαμά μου, αλλά αυτό το αίσθημα οικειότητας που έχεις με τη μαμά σου, και της λες έλα να παίξουμε, να διαβάσουμε, δε μπορούσα να το κάνω. Ήταν μια άγνωστη κυρία στο σπίτι. Και το να ντρέπεται το παιδί να ζητάει από τη μητέρα του να φάει, είναι μια πολύ σημαντική λειτουργία.

Ο αδερφός μου όταν την είδε, στα σύνορα, λιποθύμησε από το σοκ. (07:05)

Γιατί για μας ήταν σαν να εξαφανιζόταν αυτός ο άνθρωπος. Γιατί και οι γονείς δεν είχαν τη γνώση να συζητήσουν με το παιδί για αυτό το θέμα. Και η μαμά μου κυριολεκτικά εξαφανιζόταν, δηλαδή μας κοιμίζε το βράδυ, και την επόμενη μέρα δεν υπήρχε. Έφευγε μέσα στη νύχτα και για 3-4 μήνες δεν είχαμε ιδέα που είναι, δε το συζητούσαμε στο σπίτι γιατί ο μπαμπάς μου φοβόταν μη κλάψουμε κτλ, δεν είχαμε επικοινωνία. Δε ξέρω ακριβώς τί σκεφτόμουν τότε. Από τη μία θυμάμαι μια ανέμελη ζωή, στη φύση, από την άλλη ήταν μια μαύρη τρύπα, ένα τεράστιο κενό.

Συνήθως έφευγαν σαν σε καραβάνια οι γυναίκες αυτές, οι οποίες, αν θέλουμε να δώσουμε μια έμφυλη διάσταση, θεωρούνταν και πουτάνες, γιατί είχαν αφήσει το σπίτι τους και που πάνε με τους Έλληνες εκεί και μένουν χωρίς τους άντρες τους. Τα λεφτά που έβγαζαν ήταν αρκετά για να ζήσεις στην Αλβανία, αλλά ήταν εξευτελιστικά για τα ελληνικά δεδομένα. Δηλαδή, η εργατική εκμετάλλευση που έχει συμβεί σε βάρος των ανθρώπων που μετακινούνταν τότε είναι τρομακτική. Νομίζω είχα διαβάσει κάπου μια έρευνα για το πόσο λεφτά έβγαζαν οι Έλληνες ως αφεντικά εκμεταλευόμενοι εργασιακά τους Αλβανούς μετανάστες και μετανάστριες της πρώτης δεκαετίας.

Έφερνε τα λεφτά κρυμένα κάπου στο σώμα της, στο σουτιέν από κάτω, μη τυχόν και τους ψάξουν στα σύνορα. Με τα χρήματα αυτά περνούσαμε όλο το χειμώνα. Στην Αλβανία ήταν τρομερή φτώχεια. Ήθελα να πάρω ένα δώρο στη δασκάλα μου και δε μπορούσαν να μου το πάρουν. Πηγαίναμε στη τουαλέτα και σκουπιζόμασταν με το βιβλίο που είχαμε πέρυσι στο σχολείο που πλέον είχε ξεφτυλιστεί, ήταν χρησιμοποιημένο από άλλους. Κανείς δε μπορεί να ανθίσει σε αυτό.

Αυτό που σκέφτομαι πολλές φορές βλέποντας τον εαυτό μου εκεί, με τα παιδιά μου σήμερα εδώ, είναι ότι ένα παιδί που μεγαλώνει έχοντας, ζώντας σε μια μεσο-αστική ή αστική τάξη, έχει τρομερές ευκαιρίες, και πολλές ευκαιρίες να αποτύχει και πάλι να σηκωθεί. Υπάρχουν όλοι οι μηχανισμοί να τον υποστηρίξουν. Ενώ, ένα παιδί σε μια χώρα μέσα στην ανέχεια και στη φτώχεια, όσο καλός και να είσαι, πόσο μπροστά να πας, ποιος θα σε στηρίξει, ποιος θα σε βοηθήσει. Δηλαδή, είσαι καταδικασμένος.

Πολλές φορές ακούω το "αν ήθελε θα τα είχε καταφέρει, με πολλή δουλειά όλα γίνονται, πολλοί πήγαν στην Αμερική και έγιναν πλούσιοι". Όχι, δεν είναι έτσι. Άλλες ευκαιρίες έχεις όταν είσαι αστική τάξη, θέλω να πω ότι στο μεταναστευτικό υπάρχει ένα ταξικό τεράστιο ζήτημα, όπως είπε και η Λάλε, αν έχω λεφτά, διαφορετική αντιμετώπιση θα έχω, αν δεν έχω λεφτά...

Continuous movement

Ο μετανάστης όταν φεύγει από το σπίτι του, ακόμα το θυμάμαι και συγκινούμαι, φεύγει [κλαίει] λέγοντας στον εαυτό του ότι θα γυρίσει. Δε σκέφτεσαι ποτέ ότι δε θα γυρίσεις. Άσχετα, εάν περνώντας τα χρόνια, βλέπεις ότι δε μπορείς να γυρίσεις. Δηλαδή, ένας μετανάστης, είναι πολύ πιο εύκολο, σήμερα, για μένα να φύγω και να πάω στην Αμερική, στη Γερμανία, παρά να γυρίσω πίσω. Φεύγεις, και για να πάρεις κάπως ώθηση, λες θα φύγω και σε πέντε χρόνια θα γυρίσω. Αυτό είχαμε πει εμείς σαν οικογενειακό πλάνο. Θα πάμε για πέντε χρόνια στην Ελλάδα,

θα μαζέψουμε λεφτά γιατί θα δουλεύουν και οι δύο γονείς και μετά από πέντε χρόνια, θα γυρίσουμε στην Αλβανία. Φυσικά αυτό δεν έγινε ποτέ, και η αλήθεια είναι ότι εγώ θυμάμαι να μετρώ τα χρόνια, αλλά όταν πέρασαν αυτά τα πέντε χρόνια, δεν ήθελα ούτε εγώ να γυρίσουμε. Και μιλώντας με άλλους μετανάστες, είναι αυτό.

Επειδή στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχει διάχυτος ρατσισμός και είναι βαθειά ριζωμένος στην ελληνική συνείδηση, οι άνθρωποι έχουν αναπτύξει δεσμούς με τον κόσμο εδώ και είναι πάρα πολύ δύσκολο να φύγεις ξανά, να ξαναπάς σε μια καινούρια χώρα και να ξαναστήσεις μια ζωή από την αρχή. Είναι διαφορετικό όταν μετακινείσαι με τον τρόπο που το κάνεις εσύ, ας πούμε, τώρα και είναι διαφορετικό όταν καλείσαι να σηκώσεις όλο το βάρος, και της εργασιακής εκμετάλλευσης και τις δυσκολίες και να μάθεις να ξεφεύγεις από τον οποιοδήποτε ρατσισμό συναντήσεις -- γιατί όπου και αν πας ως μετανάστης, θα δεχτείς σε κάποιο βαθμό ρατσισμό, όσο καλές και αν είναι οι συνθήκες, το αίσθημα του ότι είσαι ξένος για αυτή την κοινωνία, καθημερινά σε φθήρει.

Belonging

Και είναι τόσο σημαντικό το να αισθάνεσαι ότι ανήκεις κάπου, που δυσκολεύομαι με τα λόγια να το περιγράψω, αλλά είναι μία θεμελιώδης ανάγκη. Όπως είναι σημαντικό για σένα να φας, το ίδιο νομίζω ότι είναι σημαντικό για σένα να νιώθεις ότι ανήκεις εκεί που είσαι. Είσαι μέρος αυτού του πράγματος και δεν είσαι ξένο σώμα.

Είναι κάτι που και εγώ δε το ήξερα, το διαπίστωσα μετά μέσω της έρευνας μου. Όλοι οι μετανάστες αναπτύσσουν διάφορες στρατηγικές προκειμένου να νιώσουν οικείοι, όπως για παράδειγμα, έχω αλλάξει το όνομα μου. Όταν ήρθαμε εδώ με έλεγαν Ίριδα και μετά βαφτιστήκαμε όλοι οικογενειακώς και αλλάξαμε τα ονόματα μας, γιατί τότε στην πρώτη δεκαετία της αλβανικής μετανάστευσης που υπήρχε πάρα πολύ ρατσισμός, υπήρχε μια φήμη ότι αν έχεις ελληνικό όνομα ή το έχεις ελληνοποιήσει, πιο εύκολα θα βγάλεις τα χαρτιά σου και όντως σε αντιμετώπιζαν διαφορετικά στις υπηρεσίες, θεωρώντας στο μυαλό τους ότι είσαι βορειο-ηπειρώτης, άρα και λίγο Έλληνας, οπότε σε βοηθούσαν με τα χαρτιά. Ή το θρησκευτικό αίσθημα είναι πάρα πολύ έντονο στην Ελλάδα, οπότε Χριστιανός άρα και δικός μας. Όταν είχαμε βαφτιστεί μας έλεγαν "τώρα που έχετε βαφτιστεί, δε μυρίζεται, γιατί ξέρετε οι μουσουλμάνοι μυρίζουν." Δε μπορούσαν να δεχτούν ότι εμείς δεν είμαστε μουσουλμάνοι, δεν ήξεραν βασικά ότι στην Αλβανία είχαμε καθεστώ αθεΐας επί του Χότζα (δεν είχαν τηλεόραση, δε μπορούσαν να βλέπουν τί γίνεται έξω από τα σύνορα οπότε είχαν μία δική τους αντίληψη για τον κόσμο), οπότε οι γονείς μου δεν είχαν ιδέα τί εστί θρησκεία και όταν έβλεπαν ένα τελετουργικό στην εκκλησία τους φαινόταν πολύ αστείο όλο αυτό που έκαναν οι άνθρωποι.

Integration efforts / you are in a state of an emergency / racism

Ωστόσο, έπρεπε να τα οικειοποιηθούμε όλα αυτά, να τα κάνουμε δικά μας, να δείξουμε ότι συμμετέχουμε σε αυτές τις τελετουργικές πρακτικές στο χωριό που μέναμε για να αποδείξουμε ότι θέλουμε να γίνουμε σαν αυτούς γιατί αυτό που εμείς είμαστε είναι λάθος 18:44 Μετά αυτό που με είχαμε ρωτήσει, όπως εσύ, και είναι πράγματα που δεν τα είχα σκεφτεί, τα κάνεις αυτόματα, είσαι σε ένα κόσμο που θέλεις να επιβιώσεις και κάνεις επιλογές τις οποίες δε τις έχεις σκεφτεί συνειδητά, "α, θα το κάνω αυτό για να με αγαπήσουν οι Έλληνες". Ας πούμε, ήξερα ότι ενοχλεί

το να είσαι Αλβανός. Οπότε, όταν ήμουν στο σχολείο, δεν αναφερόμουν ποτέ στην Αλβανία, είναι τρομερό, ότι ποτέ με τους φίλους μου, με την κολλητή μου, με τους κολλητούς μου, που ήμουν όλη μέρα, ποτέ δε με είχαν ρωτήσει, πώς είναι το χωριό μου στην Αλβανία, τί τρώμε εκεί. Απλά πράγματα, δε λέω για ιστορία ή πολιτισμό ή κουλτούρα. Ήταν σαν να μου απαγορευόταν να μιλήσω. Δε θα μιλούσα στο δρόμο Αλβανικά, τα αποφεύγαμε να μιλήσουμε γιατί υπήρχε έντονος στιγματισμός. Δεν ήμασταν από τις οικογένειες που κρύβαμε την αλβανική καταγωγή, όπου αυτό έχει συμβεί στην αλβανική μετανάστευση κατά κόρον, να μη λένε ότι είναι Αλβανοί προκειμένου να προστατέψουν τους εαυτούς και τις εαυτές τους από ρατσιστικές επιθέσεις, από το να μη χάσουν τη δουλειά τους και μεγαλώνοντας μετά, όταν πέρασα και τελείωσα το τμήμα ελληνικής φιλολογίας, το ερώτημα "καλά ποιος θα πάρει για μαθήματα ελληνικών μία αλβανίδα;" Ωστόσο, κόντρα σε αυτή την ερώτηση, εργάστηκα πέντε έξι χρόνια στην ιδιωτική εκπαίδευση, μη γνωρίζοντας όμως οι άλλοι ότι είμαι Αλβανίδα. Δηλαδή, μπορεί να έχω κάνει μάθημα σε πάνω από 20-30 παιδιά, να έχω εργαστεί σε πάρα πολλές οικογένειες που πήγαινα στο σπίτι τους, αγνοούσαν ότι είμαι Αλβανίδα γιατί φοβόμουν να το πω, και είναι κάτι που πρώτη φορά μοιράζομαι, σκέψουν ούτε ο άντρας μου το ξέρει. Φοβόμουν να το πω μη μου πουν ότι θα χάσω τη δουλειά μου, για αυτό λέω ότι ο ρατσισμός στην Ελλάδα είναι διάχυτος, βαθειά ριζωμένος και δε ξέρεις ποτέ από πού θα σου έρθει. Οπότε αναπτύξεις διάφορες πρακτικές μέσα στη καθημερινότητα σου για να επιβιώσεις και είναι πρακτικές οι οποίες σου γεννιούνται αυτόματα, γιατί είσαι σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

Εμένα επειδή με λένε Γκρομπάλη, δε τους κάνει ότι είναι ξένο. Υπάρχουν άλλα επίθετα πιο αλβανικά. Για καλή μου τύχη, επειδή με βοήθησε αυτό πολλές φορές, δεν είναι [αλβανικό] οπότε έχω γλιτώσει έτσι κάποιες φορές παρεξηγήσεις κτλ.

Ρατσισμός

Ούσα θετικός άνθρωπος, ζούσα πάντα ότι όλα είναι καλά στο σχολείο, ότι είμαι πολύ αγαπητή. Δεν είχα δεχτεί ρατσιστικές επιθέσεις και έλεγα ότι εγώ στην Ελλάδα δεν έχω βιώσει το ρατσισμό. Έπρεπε σε έναν δεύτερο χρόνο να σκεφτώ τη ζωή μου και πράγματα που έκανα για να καταλάβω. Κάπου στο πρώτο με 2ο έτος, μου είχε πάρει συνέντευξη μία υποψήφια διδακτόρισα σε πανεπιστήμιο της Γερμανίας, με είχε ρωτήσει για το ρατσισμό στην Ελλάδα. Το θυμάμαι και γελάω με τον εαυτό μου. Της είχα πει "δεν υπάρχει ρατσισμός στην Ελλάδα. Δε ξέρω τί είναι αυτά που λένε, εγώ δεν έχω ζήσει τίποτα." Θα πρέπει κάποιος για να καταλάβει ότι έχει δεχτεί ή δεν έχει δεχτεί το ρατσισμό να ξέρει τί είναι ρατσισμός. Και είναι ρατσισμός να μη μπορείς να μιλήσεις για τη χώρα σου, είναι ρατσισμός να φοβάσαι να μιλήσεις για αυτή.

Εκπαίδευση: ο καλός μετανάστης

Όσον αφορά τους καθηγητές μου, εγώ ήμουν ένα πολύ αγαπητό παιδί, καθώς διάβαζα πολύ στο σχολείο, είχα πολύ καλούς βαθμούς. Οπότε αυτό αμέσως με τραβούσε από τους Αλβανούς μαθητές, οι οποίοι μπορεί να ήταν πιο βίαιοι, πιο σκληρά παιδιά. Ωστόσο, δεν είχα χάσει και εγώ καμία ευκαιρία. Μια φορά όταν πλησίαζε 28η Οκτωβρίου, επειδή είχα άριστους βαθμούς, υπήρχε μια ανησυχία στην τάξη [από τους συμμαθητές θεωρούσα εγώ] μήπως σηκώσω την σημαία.

Οι οποίοι φυσικά δεν εκδήλωναν κάτι στο πρόσωπό μου, υπήρχαν σαν πηγαδάκια κτλ. Ωσπου, η φιλόλογος μου, που με αγαπούσε και με λάτρευε και ήμουν το χρυσό της το παιδί, με

σήκωσε στον πίνακα και έβαλε τους συμμαθητές μου και συμμαθήτριες μου να ψηφίσουν εάν θα με άφηναν να σηκώσω την ελληνική σημαία. Δε ξέρω πόσο κακοποιητικό μπορεί να είναι για ένα παιδί να στέκεται μπροστά σε όλη την τάξη και οι άλλοι να λενε "ναι, όχι, ναι ή όχι, ναι ή όχι." Hello, είμαι εδώ και σας βλέπω και σας ακούω. Δε ξέρω τί ακριβώς σκεφτόταν η καθηγήτρια μου. Ήμουν πρώτη ή δεύτερα λυκείου.

Άλλη φορά είχε τύχει ένας βιολόγος ο οποίος ήταν δεξιός, μπορεί και πολύ δεξιός ή και ακροδεξιός, μου έβαζε μονίμως 17, 17, 17 ενώ είχα γράψει καθαρό 20 και όταν του έλεγα, μου έλεγε ότι δε κατάλαβα το ένα και το άλλο, ενώ είναι βιολογία, μαθηματικές πράξεις, όπου δε χωράει αμφιβολία, είναι μια θετική επιστήμη, μετρήσιμη.

Σεξουαλικότητα και ρατσισμός

Φυσικά, υπήρχαν και οι καθηγητές που με ενθάρρυναν και επικροτούσαν που τα κατάφερνα, χωρίς βέβαια να σταματούν να είναι ρατσιστές με ένα τρόπο γιατί οκευ το να λες ότι εσύ επειδή είσαι καλή μαθήτρια σε αγαπάμε και είμαστε εντάξει μαζί σου αλλά στον άλλον το παιδί επειδή δεν είναι καλός μαθητής αλλά είναι Αλβανός, τον περιθωριοποιούμε.

Εννοείται, επίσης στο σχολείο, ποτέ δε μουν την έπεφτε κάποιο αγόρι, δεν είχα κάποιο φλερτ, γιατί ποιος να την πέσει σε μία αλβανίδα; Και δεν ήμουν το πιο άσχημο πλάσμα στον κόσμο, απλά θεωρώ είναι καθαρά λόγο αυτού, και δεν είναι θέμα ομορφιάς, και άσχημη να ήμουν, ένας δε θα βρισκόταν; Ποτέ γιατί ήταν μικρή και κλειστή κοινωνία. Δε μπορούσα καν να σκεφτώ να έχω ερωτική διάθεση προς οποιοδήποτε συμμαθητή ή φίλο. Ήταν για μένα αυτό κάτι που δε θα μπορούσα καν να σκεφτώ να το διεκδικήσω, να μου αρέσει ας πούμε κάποιος και να το δείξω. Ήταν φρένο. Και αν σκεφτούμε πόσο βαθεία ερωτικά και σεξουαλικά όντα είμαστε, είναι σαν να σε έχουν εκμηδενίσει, ειδικά όταν είσαι στην εφηβία, στερείσαι αυτό το δικαίωμα.

Εκπαίδευση

Για μένα το σχολείο ήταν η ζωή μου. Με την έννοια ότι όταν γυρνούσαμε μετά στο σπίτι, ήμουν μόνο με τον αδερφό μου. Δεν είχαμε άλλα παιδιά να παίζουμε, για μένα το σχολείο ήταν όλος μου ο κόσμος, όταν πήγαινα εκεί ήταν όλη μου η ζωή.

Μοναξιά και μετανάστευση

Η μοναχικότητα το να είσαι μόνος είναι κάτι που με έχει διαπεράσει όλη μου τη παιδική και εφηβική ηλικία γιατί οι γονείς δούλευαν άπειρες ώρες και εμείς ήμασταν όλη μέρα μόνοι μας. Και αυτό που μας είχαν υποσχεθεί οι γονείς μας φεύγοντας από την Αλβανία ότι θα είμαστε όλη μέρα μετά μαζί και δε θα λείπει η μαμά και ο μπαμπάς δε θα χρειάζεται να δουλεύει πολλές ώρες, ήταν ένα σενάριο το οποίο κατέρρευσε γιατί ερχόμενοι στην Ελλάδα ήμασταν πάλι μόνοι. Και αυτό είναι κάτι που ούτε τους το έχω συγχωρέσει, ούτε μπορούσα να το διαχειριστώ, και ακόμη και σήμερα αισθάνομαι περίεργα να μένω μόνη, και να είμαι μόνη. Για αυτό και ας πούμε πιο μικρή έκανα οικογένεια, και με έχει στιγματίσει αυτό το συναίσθημα, προσπαθώ να είμαι μονίμως παρούσα σε ό,τι με χρειάζονται τα παιδιά, γιατί ας πούμε είναι ένα τραύμα που έχω και δε θα θέλω με τίποτα εκείνα να νιώσουν μόνα, με έχει διαμορφώσει πάρα πολύ σε χαρακτήρα.

Τώρα είμαι 32, τη κόρη μου τη μεγάλη την έκανα στα 28. Είχα μια πιο έντονη ανάγκη να ανήκω, να έχω μια οικογένεια.

Εγώ ήμουν ένα δωδεκάχρονο παιδί που είχε γίνει κανονική νταντά. 32:03 Τον κρατούσα κανονικά όλες τις ώρες.

Τα χαρτιά / γραφειοκρατία

Η αλήθεια είναι ότι δεν θυμάμαι πότε περάσαμε πρώτη φορά με χαρτιά. Το θυμάμαι όμως ότι είχε περάσει καιρός, τύπου δυο-τρία χρόνια γιατί πηγαίναμε στο σχολείο και δεν είχαμε χαρτιά. Ωστόσο, τότε σε υποχρέωνε ο νόμος να γράφουν τους μετανάστες στο σχολείο κανονικά και σε βοηθούσε μάλιστα το χαρτί του σχολείου μετά να πάρεις χαρτιά. Ήταν πολύ περίεργο ακόμα η γραφειοκρατία γύρω από αυτά τα θέματα. Έπαιρνες χαρτιά για πολύ κουλούς λόγους, αν είσαι βαφτισμένος, αν τα παιδιά σου πηγαίνουν στο σχολείο, κτλ.

Θυμάμαι τη γραφειοκρατική εμπειρία ως μια αγχωτική, τρομακτική, θανατηφόρα, βίαιη εμπειρία. Τεράστιο άγχος που βλέπεις τους γονείς σου υπερβολικά στρεσαρισμένους, οριακά να καταρεύουν από αυτό που συμβαίνει. Ατελείωτες ουρές στις υπηρεσίες. Θυμάμαι μία φορά, που έχουμε ταξιδέψει ως την Αθήνα για να πάμε στην πρεσβεία να πάρουμε από κει ένα χαρτί. Και έχουμε περιμένει όλη την ημέρα, από το πρωί μέχρι να νυχτώσει για να πάρουμε ένα χαρτί από κει. Και εκεί είχα αποφασίσει βλέποντας αυτούς όλους τους ταλαίπωρους ανθρώπους ότι όταν μεγαλώσω θα κάνω κάτι να τους βοηθήσω γιατί μου φαινόταν εξευτελιστικό αυτό που περνάνε. Δε μπορεί να είσαι στοιβαγμένος κυριολεκτικά έξω από μια υπηρεσία, μέσα στο ψωφόκρυο για να πάρεις μία σφραγίδα για ό,τι. Η οποία σφραγίδα θα πήγαινε σε μια άλλη υπηρεσία να περιμένεις και μετά σε μια άλλη υπηρεσία. Και ήταν σαν να σε εμπαίζουν, σαν να σε κοροϊδεύουν, σαν να σε υποτιμούν σε κάθε διαδικασία που ακολουθούσε αυτά τα χαρτιά. Και όλη αυτή η εμπειρία μου προκαλεί ακόμα και σήμερα τρόμο, απλά να πάω απλά να πληρώσω τη ΔΕΗ. Νομίζω ότι θα πάω να πληρώσω τη ΔΕΗ και θα μου πουν κάτι λείπει, έχεις κάνει λάθος. Θυμάμαι τους γονείς μου να μετακινούνται, τα ρούχα τους να είναι τόσο λίγα και τα χαρτιά να είναι τόσα, μεταφέρουμε ότι χαρτί είχαμε, να έχουμε ντοσιέ για το καθένα μας ξεχωριστά που είχε σε ένα ντοσιέ η μαμά μου είχε φυλάξει τις βαθμολογίες μου από το σχολείο που παίρναμε φοβούμενη μη χρειαστεί να αποδείξουμε ότι πήγαίνα ή δε πήγαίνα σχολείο και αν έχουν πάρει τους βαθμούς από το σχολείο στο πρώτο ή στο 2ο τρίμηνο. Γιατί της έλεγα, "μα γιατί τα κρατάς όλα ρε παιδί μου; κράτα το ένα, το τελευταίο άμα θες για ενθύμιο." Και έλεγε "μα αν μου ζητήσουν να αποδείξω ότι ήμουν παρούσα και πήρα και το πρώτο τρίμηνο". Γιατί οι άνθρωποι, με όλα αυτά τα χαρτιά που καλούνται κάθε φορά στις υπηρεσίες να δώσουν σου δημιουργείται η φοβία ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να σου ζητηθεί αποδεικτικό ότι δεν είσαι ελέφαντας.

Θυμάμαι χαρακτηριστικά να είμαστε στο τελωνείο και η καρδιά μου την ακούω και τώρα που έκανε πολύ δυνατά θόρυβο γιατί ήμουν τόσο στρεσαρισμένη, μη τυχόν και μας πει ο αστυνομικός ότι κάτι δεν είναι σωστά και γυρίστε πίσω. Έχοντας ακούσει και ιστορίες άλλων μεταναστών περνώντας τα σύνορα ότι τους είπαν θα γυρίσετε πίσω γιατί λείπει ένα γράμμα στο διαβατήριό, γιατί δε σας έβαλε σφραγίδα ο αστυνομικός από απέναντι, οπότε και εγώ δε μπορώ να σας περάσω, πληρώστε πρόστιμο, ότι κάτι λείπει, οτιδήποτε. Θυμάμαι, που ενώ, πλέον στη ζωή μου δεν είμαι θεούσα, να προσεύχομαι, να λέω το πάτερ ημών, αυτό που είχαμε μάθει στο σχολείο την ώρα που είμαι στα σύνορα, να βοηθήσει ο θεός να βάλει κυριολεκτικά το χέρι του να περάσουμε χωρίς να έχουμε κάποιο πρόβλημα. Και ναι, φυσικά μου έχει μείνει, πολλές φορές

τώρα λέω στον άντρα μου ότι ήταν ας πούμε να γράψουμε το όνομα της 2ης κόρης μας στο Δήμο, και μου λέει ωραία, πάνε γιατί εγώ είμαι το πρωί στη δουλειά. Και του λέω, "δε θέλω να πάω σε υπηρεσία." Φοβάμαι ότι θα πάω και θα είναι κάτι λάθος. Και μου λέει, "ένα όνομα είναι, τί λάθος να υπάρχει;" Δε θέλω, δε θέλω.

Η ιθαγένεια

Και όταν πήρα την ελληνική υπηκοότητα για να φτάσουμε και στο θέμα το σημερινό. Θα σου πω τί είχε γίνει. Εγώ πήρα την υπηκοότητα με το νόμο Ραγκούση, νομίζω τον λέγανε, που μπορούσε να πάρεις υπηκοότητα εάν έχεις πάει έξι χρόνια συνεχόμενα σε ελληνικό σχολείο. Όταν είχε βγει αυτός ο νόμος, κανείς δε πίστευε ότι θα πάρει έτσι υπηκοότητα. Εμένα μου το είχε πει εκεί μια φίλη μου και λέει "θέλεις να κάνεις τα χαρτιά;" Και λέω, "τί ζητάει να κάνουμε;" Και λέει, "τίποτα, πας ένα πιστοποιητικό από το σχολείο σου ότι έχεις πάει σε αυτό το σχολείο έξι χρόνια συνεχόμενα, θα πληρώσουμε ένα παράβολο 100 ευρώ, δε θυμάμαι, και αυτό." Το 2011 πήρα εγώ την υπηκοότητα, πρέπει να είχα καταθέσει τα χαρτιά μου το 2010.

Περνάει ο καιρός, και μου λέει αυτή, βγήκε η εφημερίδα της κυβέρνησης και έχουμε πάρει υπηκοότητα. Εγώ είχα ξεχάσει ότι είχα κάνει αυτά τα χαρτιά. Πώς ας πούμε στο Λόττο, και λες δεν παίζει, γιατί ήταν και τα πιο εύκολα χαρτιά που είχα κάνει. Πήγα στο διευθυντή του σχολείου, μου υπέγραψε μια βεβαίωση, πλήρωσα το παράβολο, κατέθεσα τα χαρτιά γιατί ήμουν ενήλικη οπότε τα έκανα μόνη μου και ένα πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, το οποίο το έχει καταθέσει η μάνα μου, και ήταν το μόνο χαρτί που δεν είχα δει.

Οπότε λέω "αποκλείεται". Ένωσα εκείνη την ημέρα σαν να έχω κερδίσει το Τζόκερ. Πραγματικά, εάν μου έλεγες πήρες 5 εκ. ευρώ ή πήρες την υπηκοότητα, θα έλεγα είναι πιθανότερο να πήρα 5 εκ. ευρώ. Γιατί είχα διαβάσει πιο πριν τη διαδικασία, είχα ακούσει όλες αυτές τις ιστορίες ότι ποτέ κανένας δεν παίρνει, και ό,τι και να κάνεις. Οπότε, λέω, τόσο εύκολα; Και έχοντας ζήσει και όλες αυτές τις γραφειοκρατικές τρέλες, λέω αποκλείεται.

Πάμε ορκιζόμαστε. Εμείς πρέπει να πάμε στην Περιφέρεια, στη Κοζάνη γιατί η Νεάπολη είναι στη Κοζάνη. Έπρεπε να ορκιστούμε ως Έλληνες, δίνεις έναν όρκο ότι θα τιμάς τη χώρα κτλ. Από κει και πέρα μας έδωσαν ένα χαρτί όπου λέει ότι είσαι Έλληνας υπήκοος, ιθαγενής και μπορεί να πάει αυτό το χαρτί σε όλες τις υπηρεσίες για να αλλάξουν τα χαρτιά σου. Οπότε παίρνω αυτό το χαρτί και βλέπω ότι το όνομα μου είναι γραμμένο ως Κ-ριστίνα και όχι Χ-ριστίνα. Να πούμε ότι εγώ έχω περάσει τη διαδικασία της βάφτισης και έχω αλλάξει το όνομα μου και έχω βαφτιστεί σε Χριστίνα, μία επίσης τραυματική εμπειρία γιατί ήμουν 11 χρονών και μου φαινόταν αδιανόητο ότι με φωνάζουν κάτι άλλο από αυτό που είχα συνηθίσει. Δε μπορούσα να καταλάβω το γιατί και δε θα το καταλάβαινα και ενήλικη.

Η γραφειοκρατία και θεσμικός ρατσισμός / Identity and name

Ο δικηγόρος που είχε μεταφράσει το πιστοποιητικό της οικογενειακής κατάστασης θεώρησε ότι δεν είναι σωστό να γράψει το Χριστίνα ως Χριστίνα γιατί στα Αλβανικά δε βάζουμε το "Χ" μπροστά γιατί είναι ένα γράμμα που δε προφέρεται, οπότε θα διαβάζαμε Ριστίνα. Αυτός που το είχε γράψει στο ΠΟΚ στην Αλβανία, το είχε γράψει Κ-ριστίνα γιατί εμείς αντικαθιστούμε το Χ με το Κ για να μπορεί να προφέρεται. Ο Έλληνας δικηγόρος δεν έκανε αυτή την αλλαγή, έκανε κατά γράμμα μετάφραση και ουσιαστικά κράτησε το αλβανικό Κριστίνα ενώ στα ελληνικά

είναι το όνομα Χριστίνα. Αργότερα, μόλις το είδα αυτό ότι στη ταυτότητα μου θα είναι Κριστίνα, έπαθα σοκ. Γιατί δεν αναγνώριζα αυτό το όνομα ως δικό μου. Οπότε, πήγα σε αυτόν τον δικηγόρο και του είπα ότι έχει γίνει αυτό το λάθος. Και μου λέει αυτός "ναι, αφού το όνομα σου είναι αλβανικό, αλβανικό το έκανα." Μη τυχόν και ελληνοποιηθώ και δε μπορεί να καταλάβει ο άλλος ότι ακόμα και έχοντας πάρει την ελληνική υπηκοότητα, να μπορεί να φαίνεται ότι είμαι Αλβανίδα, ότι είμαι ξένη. Επίσης, το επίθετο μου, το είχε γράψει το Γρομπάλη στο τέλος με ιώτα και όχι με ήττα για να φαίνεται, να καταλαβαίνει κάποιος βλέποντας τα στοιχεία μου, ότι δεν είμαι Ελληνίδα. Φυσικά, από τότε ως σήμερα, δεν έχω αλλάξει το όνομα μου στη ταυτότητα μου καθώς για να γίνει αυτό θα έπρεπε να γίνει ένα δικαστήριο όπου ζητώ την αλλαγή του ονόματός μου το οποίο, αυτόματα θα ακύρωνε, θα έπρεπε ουσιαστικά εγώ να γυρίσω πίσω την υπηκοότητα -- και εδώ ερχόμαστε σε ένα νομοθετικό κενό -- όπου αν γυρίσεις πίσω την υπηκοότητα για τον όποιο λόγο, υπάρχει νόμος ο οποίος απαγορεύει να ξαναπάρεις την υπηκοότητα.

Οπότε εγώ έμεινα με αυτό το όνομα από το 2011 και μετά. Όταν το έλεγα σε φίλους μου να έγινε αυτό, εμένα με είχε πιάσει το χέρι μου, λες και θα πάθω έμφραγμα από αυτό που μου είχε συμβεί, μου έλεγαν "έλα μωρέ και εσύ, πώς κάνεις έτσι;" Λέω ναι, αν εγώ σήμερα που εσένα σε λένε Μαρία, γράφει στα χαρτιά σου Καρία, σ' αρέσει; Ένα γράμμα είναι, πώς κάνεις έτσι; Να το αλλάξουμε. Γιατί τρελαίνεσαι; Δεν είναι σημαντικό το όνομα για έναν άνθρωπο; Για τον αυτοπροσδιορισμό του;

Ωστόσο έμαθα να ζω και με αυτό. Αλλά είναι κάτι που πάντα με πληγώνει γιατί το συναντώ καθημερινά. Θα με πάρουν τηλέφωνο από το σχολείο του παιδιού και επειδή βλέπουν ότι στα επίσημα στοιχεία είμαι γραμμένη έτσι, θα πουν "γεια σας κυρία Κ-ρι-στίνα". Επίσης, άλλοι στο πλαίσιο ότι σεβόμαστε το διαφορετικό, το τονίζουν ακόμη περισσότερο.

Οπότε το ότι πήρα την υπηκοότητα μου έλυσε πολλά προβλήματα στη καθημερινότητα μου. Έχω γλιτώσει όλες αυτές τις γραφειοκρατικές τρέλες. Έχω βοηθήσει τους γονείς μου να βγάζουν και εκείνοι πιο εύκολα τα χαρτιά τους [είναι ακόμα με άδεια παραμονής οι γονείς μου. Δεν αντέχουν να κάνουν αίτηση. Είναι πολύ ψυχοφθόρο να μπει στη διαδικασία αίτησης πολιτογράφησης. 47:36]

Η διαδικασία της αίτησης (μέσω πολιτογράφησης)

Και σε πληγώνει η απόρριψη. Είναι μια απόρριψη που πονάει τους ανθρώπους που είναι εδώ τα 30 χρόνια της ζωής τους, έχουν επενδύσει, έχουν αγοράσει πλέον σπίτια εδώ, τα παιδιά τους είναι εδώ, αγαπούν αυτόν τον τόπο ως δικό τους, το να πάρουν μια τέτοια απόρριψη βαθιά και τους απορρίπτει άλλη μία φορά μέσα σε ένα σύστημα που έχουν αισθανθεί πολλαπλά απορριμένοι και περιθωριοποιημένοι. Οπότε οι δικοί μου οι γονείς ούτε καν το σκέφτονται αυτό το πράγμα, να κάνουν αίτηση πολιτογράφησης; Με τίποτα. Θα κάτσει ο μπαμπάς μου να διαβάσει ένα βιβλίο τόσο με ερωτήσεις;

Είναι εξευτελιστικός ο τρόπος με τον οποίο γίνεται και πολύ ταπεινωτικός. Ο μπαμπάς μου είναι γύρω στα 60. Παίρνει τα χαρτιά 5ετίας ή δεκαετίας, που πλέον είναι μια ευλογία ότι υπάρχουν έστω και αυτά. Σκέψου, στην αρχή ανανεώναμε χαρτιά κάθε εξάμηνο και μετά είχε γίνει ένα χρόνο και μετά έγινε 2. Και όταν είπαν για πρώτη φορά πέντε χρόνια, όποιος είχε πάρει πενταετία ήταν λες και είχε πάρει το λόττο.

Και κάθε χρόνο υπάρχει τεράστια εργασιακή εκμετάλευση, δουλεύουν ανασφάλιστοι, πληρώνουν μόνοι την ασφάλεια τους. Και αυτό το σύνθημα που λέει οι μετανάστες είναι της γης οι κολλασμένοι, ειλικρινά, είναι πέρα για πέρα αληθινό. Το βιβλίο δείχνει πώς χτίζεται γύρω από τους μετανάστες ένα ολόκληρο πλέγμα που τους οδηγεί στο περιθώριο. Αν είσαι αστική τάξη, είναι πολύ δύσκολο να αποτύχεις στη ζωή σου γιατί υπάρχουν τόσα στρώματα που θα σε βοηθήσουν. Η γιαγιά που ξέρει αγγλικά, ο μπαμπάς που έχει έναν γνωστό. Δηλαδή, και να μην είσαι ικανός, θα πάνε όλα καλά. Ενώ ένας μετανάστης θα πρέπει να να υπερβεί τον εαυτό του και την κοινωνία την ίδια για να τα καταφέρει. Και οποιοσδήποτε άνθρωπος είναι περιθωριοποιημένος χρειάζεται να το κάνει αυτό. Είναι σε μια συνθήκη έκτακτη, σε μια συνθήκη επιβίωσης.

Έτσι πήρε την υπηκοότητα και ο αδερφός μου ο μεγάλος και ο μικρός. Παράλογο, ο αδερφός μου ο μικρός είχε γεννηθεί στην Ελλάδα, αλλά δεν μπορούσε να κάνει τα χαρτιά του μόλις βγήκε ο νόμος αυτός με τον οποίο πήρα εγώ την υπηκοότητα γιατί δεν είχε πάει έξι χρόνια σε ελληνικό σχολείο, αφού όταν βγήκε ο νόμος ήταν 3η δημοτικού. Ήταν παράλογος αυτός ο νόμος, είναι παράλογοι όλοι οι νόμοι που αφορούν την υπηκοότητα. Είναι πάρα πολύ δύσκολο, χρειάζεται δηλαδή ένας νομοθέτης ή μία πολιτική στην χώρα που να μπορεί να συμπεριλάβει όλες αυτές τις περιπτώσεις, όμως τις αγνοούν. Και επειδή οι πολιτικές αυτές βασίζονται σε νεοφιλελεύθερες πολιτικές που έχουν ως βάση το ρατσισμό, την περιθωριοποίηση των ανθρώπων, την οικονομική εξαθλίωση, μια χαρά τους βολεύει αυτή η τάξη των μεταναστών. Είναι μια τεράστια πηγή εργατικού δυναμικού με επισφαλής συνθήκες, χαμηλόμισθα χέρια, και δουλεύει όλο το σύστημα μια χαρά. Ξέρουν τί συμβαίνει. Οπότε, επίτηδες φτιάχνονται έτσι οι νόμοι για αυτό και πολλοί μετανάστες δεν μπαίνουν καν στη διαδικασία να πάρουν την ελληνική υπηκοότητα. Δεν θέλουν.

Πολύ αντίθετα συναισθήματα μαζί και δεν σε αφήνουν να χαρείς. Δηλαδή, πήρα την υπηκοότητα, πάω και λέω στους φίλους μου ότι πήρα την υπηκοότητα. Έχει γίνει αυτό με το όνομα, ας το παραβλέψουμε, ας χαρούμε επειδή πήρα την υπηκοότητα. Ναι, μου λέει ένας, πήρες την υπηκοότητα, αλλά δεν έχεις πάρει την ιθαγένεια. Δηλαδή, μη χαίρεσαι, δεν έγινες και ίδια με μας, δεν έγινε και κάτι. Αυτό μου το λέει φίλος, φίλος ο οποίος τον συναντώ στη καμάρια, λίγο πριν ξεκινήσει πορεία. Δηλαδή είναι ένας φίλος ο οποίος είναι τουλάχιστον αριστερός, έχει μια άλλη ιδεολογία, αλλά στην Ελλάδα μέχρι και σήμερα, αυτή η παρεξήγηση, η ηθελημένη, στοχευμένη παρερμηνεία του όρου ιθαγένειας και υπηκοότητας είναι στοχευμένο αυτό που έχει γίνει. Διαχέουν όλο αυτό στη κοινωνία σαν πληροφορία για να πείσουν οι συντηρητικοί κύκλοι ότι "εντάξει μωρέ, τους δίνουμε την υπηκοότητα δε τους κάνουμε και Έλληνες, μη φοβάστε." Γιατί ο Έλληνας αντιλαμβάνεται τον ξένο ως απειλή. Οπότε, πρέπει κάπως να καθησυχάσουμε το συντηρητικό λόμπυ το οποίο είναι τεράστιο στην Ελλάδα.

Ρατσισμός

Και λέμε, σήμερα, οι Αλβανοί δε βιώνουμε ρατσισμό, είμαστε πολύ καλά στην Ελλάδα, μας αγαπάνε, έχουμε ενσωματωθεί, έχουμε κάνει και πολλές θυσίες για να γίνει αυτό, αλλά γνώμη δική μου είναι ότι έχουν γίνει πολλά πράγματα φυσικά, αλλά έχουμε πολύ δρόμο ακόμα. Ας σκεφτούμε σήμερα εάν ένα παιδί από την Αλβανία, πάει στο σχολείο φορώντας μία μπλούζα με την αλβανική σημαία. Τί θα γίνει; Αύριο θα είναι στις ειδήσεις. Επίσης, το να λέμε ότι δεν υπάρχει

ρατσισμός στην Ελλάδα, επειδή δε δέχονται ρατσισμό συγκεκριμένες μετανασταυτικές ομάδες, όπως είναι οι Αλβανοί, αλλά έχει στραφεί όλο αυτό το μίσος στους Σύριους, τους Πακιστανούς, τους Αφγανούς και τώρα το επιχείρημα είναι, ναι, αλλά, επειδή, είμαστε τώρα ρατσιστές επειδή αυτοί δεν είναι ίδιοι με εμάς, έχουν διαφορετικό πολιτισμό. Για αυτό δε τους θέλουμε, δεν είναι ότι εμείς είμαστε κακοί. Πολύ φοβάμαι ότι όσο οι πολιτικές είναι ίδιες, απλά όλα αυτά μεταμορφώνονται και αλλάζουν θέση όχι ότι μειώνονται. Απλά κάποιες φορές δε φαίνονται.

Τί αλλάζει για σένα με την υπηκοότητα;

Εγώ όταν την πήρα ήμουν στο 2ο ή 3ο έτος στο πανεπιστήμιο. Εάν δεν είχα πάρει την υπηκοότητα, θα κινδύνευα να φύγω από τη χώρα γιατί για να συνέχιζα να βγάζω τα χαρτιά μου να έχω διαβατήριο και άδεια παραμονής, πρώτον με το τέλος των σπουδών μου, δε θα μπορούσαν να με έχουν οι γονείς μου στην οικογενειακή κατάσταση. Εγώ έβγαζα ως τότε χαρτιά με την αιτιολογία ότι είμαι φοιτήτρια, ότι είμαι προστατευόμενο μέλος της οικογένειας που έχει άδεια παραμονής, άρα αντλώ και εγώ αυτή την άδεια παραμονής. Με το τέλος των σπουδών, θα έπρεπε να βρω αμέσως εργασία, όπου θα έχω ασφάλεια για να μπορώ να συνεχίσω να μένω στη χώρα, αλλιώς θα πρέπει να γυρίσω στην Αλβανία. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι αυτό. Άλλο τώρα εάν εγώ θα έβρισκα ένα αφεντικό και θα μου υπέγραφε και καλά ότι δούλεψα σε αυτόν και θα αγόραζα εγώ με δικά μου λεφτά τα ένσημα για να πάω στην υπηρεσία αλλοδαπών και να τους πω να εγώ έχω δουλέψει στον τάδε, όπως κάνουν όλοι δηλαδή. Αλλά εάν υπάρχει κάποιος ο οποίος δεν έχει αυτό το δίκτυο ανθρώπων εδώ, απλά θα έπρεπε να φύγω από τη χώρα. Δεν υπήρχε κάποια πρόβλεψη ότι επειδή τελείωσες εδώ, έμεινες πάρα πολλά χρόνια εδώ, και πολλοί μετανάστες έχουν μείνει εκτός χώρας επειδή δεν είχαν συμπληρώσει τον απαιτούμενο αριθμό ενσήμων για να είναι εδώ. Εμ δουλεύουν ανασφάλιστοι, εμ τους ζητάνε να είναι ασφαλισμένοι. Είναι κοροϊδία, είναι εμπαιγμός αυτό που κάνουν. Και πάντα κινδυνεύεις -- εγώ το θυμάμαι αυτό, γιατί το είχα άγχος τότε -- ότι τί θα κάνω τελειώνοντας τις σπουδές μου και πρέπει κάπου να βρω δουλειά με ασφάλεια ή να βρει η μαμά μου ένα τρόπο, ή ο μπαμπάς μου που θα μου υπογράψει κάποιος κύριος ή κυρία ότι δούλεψα σε αυτόν και θα πάρω τα ένσημα. Άλλαξε τελείως η ζωή μου γιατί πλέον δεν ανησυχούσα ότι θα φύγω, και ότι θα μείνω εκτός ανά πάσα στιγμή. Πλέον ήμουν ήρεμη, δε χρειαζόταν να τρέχω κάθε τρεις και λίγο σε γραφειοκρατικές υπηρεσίες, να πηγαίνω στην Αλβανία να φέρνω άλλα χαρτιά. Αισθανόμουν ένα ισότιμο μέλος της κοινωνίας, μπορούσα να ψηφίσω άρα είχα το αίσθημα ότι αποφασίζω και συμμετέχω εγώ σε αυτή τη κοινωνία και μετράω, υπάρχω. Πέρα από αυτό που έγινε με το όνομα μου, ήταν μια πολύ ευχάριστη συνθήκη που το έζησα και εύχομαι πολλοί άνθρωποι να έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν και τους καταλαβαίνω όλους αυτούς που λένε δε μπορώ άλλο το διαβατήριο. Το βλέπεις και κάθε φορά το διαβατήριο σου [σου] λέει είσαι ξένος. Και αυτό είναι ασήκωτο. Και περνώντας τα χρόνια γίνεται ακόμα πιο ασήκωτο.

Έχω την αλβανική ταυτότητα.

Ταυτότητα Vs. υπηκοότητα

Αυτό που έχει ενδιαφέρον με τις υπηκοότητες και τις ταυτότητες γενικά είναι ότι πολλές φορές οι άνθρωποι δεν ταυτίζονται με την υπηκοότητα. Η ταυτότητα είναι κάτι άλλο από την υπηκοότητα. Με την έννοια ότι εγώ μπορώ στα χαρτιά να γράφει Ελληνίδα αλλά να αισθάνομαι

άνετα Αλβανίδα ή ότι. Και βιβλιογραφικά, δεν πρέπει να συγχέουμε αυτούς τους δύο όρους. Άλλο είναι η ταυτότητα μου ως άτομο και άλλο η υπηκοότητα.

Έχοντας ζήσει με την αλβανική μου ταυτότητα κάπως στην άκρη, μη την έχοντας ενισχύσει, δεν έχω αλβανοποιήσει τα παιδιά μου. Δε βλέπω αλβανική τηλεόραση, δεν ακούω αλβανική μουσική, δεν έχω μάθει στα παιδιά μου να μιλάνε αλβανικά. Ενώ το είχα ξεκινήσει στη πρώτη μου την κόρη μου ήταν πάρα πολύ δύσκολο να το συνεχίσω γιατί αυτά τα αισθήματα ντροπής όταν είσαι έξω σε μια παιδική χαρά, ένιωθα ότι με συνοδεύουν πάλι, ένιωθα να πιέζομαι όταν το κάνω, δεν έβγαινε αυθόρμητα. Ενώ με τους γονείς μου πάντα μιλάμε αλβανικά, γιατί υπάρχουν πολλές αλβανικές οικογένειες οι οποίες μιλάνε και στο σπίτι ελληνικά, ένιωθα δύσκολα απέναντι σε αυτό. Επίσης, επειδή οι γονείς μου, θεωρώ ότι και αυτό έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο, ήταν αγρότες, δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη μόρφωση, οπότε δε μου πέρασαν και εμένα κάποιο ιδιαίτερο πολιτιστικό στοιχείο της Αλβανίας. Για μένα είναι ένα διάβασμα που έχω κάνει μόνη μου και ήταν ένα τεράστιο κενό. Θεωρούσα ας πούμε μέχρι τα 20 ότι δεν υπάρχει κανένας αλβανικός πολιτισμός. Είχα οικειοποιηθεί και εγώ αυτά που ακούγαμε για την Αλβανία, τα πίστευα και εγώ.

Είχα μόνο Έλληνες φίλους. Εγώ ας πούμε τότε που είχα Έλληνες φίλους, έλεγα, "έτυχε, τί να κάνω;" Τελικά νομίζω ότι το είχα επιλέξει για να μην φαίνομαι να μη στιγματιστώ ως Αλβανίδα έκανα παρέα μόνο με Έλληνες. Και στο σχολείο θυμάμαι ότι διάβαζα πάρα πολύ γιατί ήθελα να τελειοποιήσω τα ελληνικά μου να μη μου λένε μιλάς σαν Αλβανίδα, κάνεις λάθη. Δε το άντεχα αυτό.

Οπότε ναι, σήμερα με τα παιδιά μου, ξέρουν φυσικά ότι είμαι από την Αλβανία, έρχονται εδώ οι γονείς μου και μιλάμε αλβανικά. Τις έχω πάει στην Αλβανία, αλλά το αλβανικό στοιχείο στο σπίτι μας θα έλεγα ότι δεν είναι έντονο καθόλου, ίσα-ίσα. Αλλά από ιδεολογική άποψη, ούτε το ελληνικό στοιχείο είναι έντονο. Δεν έχουμε σημαίες στο σπίτι, δεν μιλάμε για την Ελλάδα ως ένα ξεχωριστό, μοναδικό έθνος, οπότε δε πιστεύω στα σύνορα. Κατάλαβες ότι έχω αυτές τις ιδεολογικές απόψεις περί έθνους, οπότε δεν ενισχύω ούτε την ελληνικότητα με την έννοια του εθνικισμού και του μοναδικού έθνους ούτε και την αλβανικότητα.

Η αλήθεια είναι ότι το έχω σκεφτεί κάποιες φορές, τώρα είναι πολύ μικρές. Αλλά δε φοβάμαι με την έννοια ότι έχουν περάσει πολλά χρόνια. Πλέον στο σχολείο τα παιδιά δεν αντιμετωπίζονται όπως παλιά, δεν υπάρχει αυτός ο έντονος ρατσισμός. Και εμείς οι μετανάστες και οι μετανάστριες και τα παιδιά τους έχουμε κάνει μια τεράστια προσπάθεια αποδοχής της αλβανικής μας ταυτότητας και εξωτερίκευσης αυτής στους όποιους χώρους κινούμαστε. Σιγά σιγά μιλάμε αλβανικά σε εξωτερικούς χώρους, στο σχολείο δε κρύβουμε ότι είναι Αλβανοί, υπάρχουν μίξεις γάμων. Όχι ότι έχουν γίνει όλα τέλεια, απλά βλέπουμε μια βελτίωση ότι όσο οι άνθρωποι ζουν κοντά ο ένας με τον άλλο, δεν αισθάνονται τόσο τρόμο και φόβο στο άκουσμα του Αλβανού. Βέβαια, σου λέω, υπάρχει και ο Αφγανός που φοβόμαστε, οπότε καλώς είναι και ο Αλβανός. Προς το παρόν δε φοβάμαι, επίσης τα παιδιά μου πηγαίνουν σε ιδιωτικό σχολείο, είναι σε ένα πολύ προστατευμένο περιβάλλον. Σε ένα δημόσιο σχολείο δεν είναι προστατευμένα με αυτό τον τρόπο τα παιδιά. Πιθάνον να το αντιμετωπίσει, όταν έρθει θα το συζητήσουμε. [δε ξέρουμε αν θα πάνε σε ιδιωτικό δημόσιο αλλά είναι αυτό που σου λέω ότι έχεις άλλη οικονομική δυνατότητα, μπορείς

να γλιτώσεις πάρα πολλά και να έχεις πολύ διαφορετικές ευκαιρίες, άλλη ανάπτυξη, άλλο τρόπο σκέψης και όλα αυτά].

Σε σχέση με τη κοινωνία και τους άλλους

Ο Θοδωρής ήξερε από τη πρώτη στιγμή ότι είμαι από την Αλβανία γιατί είχαμε γνωριστεί στο ΑΠΘ μέσω κοινών φίλων. Εγώ ήμουν τότε σε μια φάση που είχα αρχίσει να απελευθερώνομαι γύρω από αυτό, οι φίλες μου είναι αριστερών πεποιθήσεων, οπότε ένιωθα πολύ ασφαλής να λέω ότι είμαι μετανάστρια και με βοήθησε αυτό στο να αποδεχτώ την εαυτή μου. Επίσης, ο Θοδωρής, νιώθω πολύ καλά μαζί του γιατί ο ίδιος είχε δουλέψει στην Αλβανία, είχε συνεργασίες, και ήταν μια άλλη οπτική που εγώ δεν είχα αυτή τη γνώση, ότι υπάρχουν εταιρείες οι οποίες δουλεύουν με άλλες εταιρείες εκεί γιατί και εγώ για την Αλβανία είχα τις αντιλήψεις που είχαν και εδώ. Οπότε και αυτός είχε άλλη αίσθηση των πραγμάτων και για την Αλβανία και τους Αλβανούς και την μετανάστευση. Οπότε δε χρειαζόταν να κρύψω ή να αποκαλύψω κάτι στη συνέχεια. Και με την οικογένεια του, είναι πολύ προοδευτικών αντιλήψεων. Τα πεθερικά μου έχουν ζήσει στο εξωτερικό οπότε δεν έχουν αυτή την έντονη συντηρητική ιδεολογία, το τί είναι Έλληνας, και μόνο οι Έλληνες είναι καλοί, έχουν δει κάποια πράγματα, είναι μορφωμένοι, οπότε ένιωθα αποδοχή στο έπακρο και ασφάλεια.

Η μαμά μου χάρηκε που πήρα Έλληνα γιατί ο Έλληνας είναι ανώτερος από τον Αλβανό. Ο μπαμπάς μου όμως ανησυχούσε μήπως ο Έλληνας δεν είναι έμπιστος και πιστός όπως ο Αλβανός που άμα παντρευτεί δε χωρίζει με τίποτα, μετά βγαίνουν άλλα ζητήματα, πάμε στο έμφυλο, στην πατριαρχία.

Τύχη

Σε σχέση με άλλους μετανάστες είχα την τύχη, γιατί είναι καθαρά θέμα τύχης, δεν είναι θέμα ικανότητας, να βρεθώ, να έχω περισσότερες ευκαιρίες από άλλους και να μπορέσω να φτιάξω τη ζωή μου με το καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η ενήλικη Χριστίνα αναγνωρίζει όλες αυτές τις θυσίες αλλά πάντα υπάρχει το παιδί Χριστίνα που μένει με το παράπονο. Φυσικά αυτό είναι θέμα του πόσο καλλιεργείς τον εαυτό σου και πόσο θες να τον εξελίξεις, οπότε κάποια στιγμή λες στο εσωτερικό σου παιδί, εντάξει, φτάνει το κλάμα, έγινε, τελείωσε, ωρίμασε, κατανόησε για να προχωρήσεις και να εξελιχθείς. Δε μπορείς να μένεις συνέχεια πίσω και να λες... Αυτό το κομμάτι της ζωής σου το αναγνωρίζεις, ακούς αυτό το παιδί μέσα σου. Η ενήλικη Χριστίνα ξέρει τί έχει συμβεί, ξέρεις τους παράγοντες που έχουν παίξει ρόλο και φυσικά όλα αυτά έχουν συμβάλει στο να είμαι σήμερα εδώ.

Class and intersectionality

Ένα παιδί που έχει γεννηθεί στη φτώχεια ποιος να το βοηθήσει; Είναι η μάνα και ο πατέρας κατάκοποι. Θα γυρίσουν και θα ασχοληθούν άμα το παιδί ξέρει ή δεν ξέρει Μοντεσόρι, άμα το παιδί θα αυτονομηθεί, θα εξελιχθεί, πώς θα φερθεί σε ένα παιδί όταν παθαίνει tantrum και είναι έξαλλο; Έχει χρόνο εκείνη η μάνα να φροντίσει το παιδί της όταν η ίδια δεν έχει φροντιστεί; Όχι βέβαια, για αυτό λέω ότι ένα παιδί σε αυτές τις συνθήκες είναι έρμαιο. Είναι τελείως εκτεθειμένο στους κινδύνους και είναι κίνδυνοι τους οποίους πρέπει να προσπεράσει. [Η Ερικήτη η μεγάλη μου η κόρη θέλει να πάει αρχιτεκτονική, λέω τυχαία, 1:15:29 δε της αρέσει αυτό. Θα έχει την ευκαιρία να το ξανασκεφτεί, να πάει και να αποτύχει σε αυτό και να δοκιμάσει τον εαυτό της σε

κάτι άλλο γιατί οι γονείς της θα τη στηρίζουμε.] Ένα παιδί μεταναστών δεν έχει καν την επιλογή να πει ότι θα πάω αρχιτεκτονική γιατί η αρχιτεκτονική είναι πάρα πολλά χρόνια και πώς ο μετανάστης γονέας θα μπορέσει να βοηθήσει αυτό το παιδί να είναι πέντε χρόνια στη σχολή και άλλα πόσα πρακτική και άλλα πόσα να πάει για μεταπτυχιακό για να πούμε ότι θα εξελιχθεί. Και έτσι ξεχωρίζει μία στις 100,000 περιπτώσεις που είναι ο άλλος σούπερ ταλέντο στην αρχιτεκτονική και με μια ζωγράφια χτίζει ένα κτήριο, οπότε τον τιμπάζει ένα καθηγητής και λέει έλα εσύ επειδή είσαι φοβερός και τρομερός. Αλλά άμα δεν έχει αυτό το ξεχωριστό μοναδικό ταλέντο, τον έχει καταπιεί η γη. Για αυτό το μεταναστευτικό είναι έντονα ταξικό ζήτημα.

Εκπαίδευση και ρατσισμός

Εγώ όταν δήλωνα ότι θα γίνω, θα δηλώσω το τμήμα ελληνικής φιλολογίας, όλοι με κοιτούσαν σαν εξωγήινο. Είναι δυνατόν, και πώς τολμάω, και πού θα πάω και θα δεχτώ ρατσισμό και δε θα δουλέψω ποτέ και ποιος Έλληνας θα δεχτεί Αλβανός να του κάνει μαθήματα ελληνικών; Και μετά όταν ήμουν στο τμήμα, συχνά, επειδή έβλεπαν το όνομα μου στα ξένα γραμμένο, εγώ δε το θεωρούσα, αλλά οι φίλοι μου μου έλεγαν ότι αυτό είναι, σου βάζουν πιο χαμηλό βαθμό γιατί θεωρούν ότι δε τα ξέρεις καλά, επειδή βλέπουν ότι το όνομα σου είναι ξένο. Εγώ πάντα, είχα την πεποίθηση ότι οι καθηγητές μου με αγαπάνε και με βοηθάνε και αυτό είναι κάτι που δεν αφήνω πίσω. Θεωρώντας ότι είναι μορφωμένοι και ξέρουν δύο πράγματα παραπάνω, ότι έβλεπαν τα πράγματα διαφορετικά και θεωρώ ότι σε ένα μεγάλο ποσοστό ήταν έτσι. Εντάξει, υπήρχαν φυσικά και τα περιστατικά που σου ανέφερα που δεν ήταν έτσι.

Ενάντια στο ρατσισμό

Ένα μόντο που το ακολουθούσα χωρίς να το ξέρω ήταν ότι δεν θα πάθω όσα λέει ο ρατσισμός. Δηλαδή, το χειρότερο πράγμα που μπορεί να σου κάνει ο ρατσισμός είναι να σε πείσει ότι είσαι όλα αυτά που λένε. Ότι δεν αξίζεις, ότι δεν μπορείς, ότι δεν πρέπει, ότι δε μπορεί ένας Αλβανός να είναι στο πανεπιστήμιο, δε μπορεί ένας Αλβανός να διδάσκει ελληνικά, δε μπορεί μια ελληνίδα να είναι παντρεμένοι με Έλληνα επιχειρηματία, δε μπορεί μία Αλβανίδα να κάνει μεταπτυχιακό, δε μπορεί να κάνει διδακτορικό. Όλα αυτά τώρα, πάντα έλεγα ότι πρέπει να είχα τρομερή αυτοπεποίθηση, άμα δεν είχα δεχτεί τόσο να με μειώνουν, τόσες δύσκολες συνθήκες, θα ήμουν πολύ ψωνάρα στη ζωή μου γιατί πρέπει να τους ξεπεράσεις όλους αυτούς και να πεις όχι θα το κάνω 1:19:11 γιατί όλοι σου λένε ότι δε μπορείς. Δε μπορείς να έχεις έρθει 4η δημοτικού στην Ελλάδα και να διαβάζεις καλύτερα από τους Έλληνες. Και πάντα έλεγα ότι δεν ακούω ποτέ κανέναν, κανέναν, δηλαδή ακόμα και η μάνα μου, όταν της είχα πει ότι θα δηλώσω αυτή τη σχολή ήταν σε φάση πώς σου ρθε τώρα; Να χεις τόσο καλούς βαθμούς και εσύ να δηλώσεις αυτό. Δήλωσε κάτι άλλο. Ήμουν, οκευ, κλείνω τα αυτιά και τα μάτια μου και θα τα καταφέρω.

Intersectionality

Για αυτό όταν μιλάμε για μετανάστευση έχει σημασία ο χρόνος, πότε; Είσαι στη πρώτη δεκαετία; Στη δεύτερη έχει άλλα χαρακτηριστικά. Το από που είσαι [ο τόπος]. Άλλα πράγματα έχεις συναντήσει εσύ με καταγωγή από τη Βουλγαρία, άλλα εγώ από την Αλβανία, άλλη εμπειρία έχει μια τουρκάλα στην Ελλάδα.

Εγώ πιστεύω ότι ο κάθε μετανάστης μπορεί να γράψει ένα βιβλίο. Είναι τόσο συγκλονιστικές οι ιστορίες που κρύβουν. Και λέω κρύβουν γιατί τώρα έχουμε αρχίσει να μιλάμε

για αυτά. Στο σπίτι το δικό μου δε μιλάμε ποτέ για αυτά 1:28:05 Δε συζητήσαμε, δεν έχουμε συζητήσει ποτέ, πώς ήταν εκείνο το βράδυ που φύγαμε; Τί σκεφτόταν η μαμά μου όταν περνούσαν τα βουνά; Τί είχε ο μπαμπάς μου στο μυαλό του; Εγώ με τον αδερφό μου το μεγάλο, που κυριολεκτικά περπατήσαμε, θυμάμαι τη διαδρομή μεταξύ μας ποτέ δεν έχουμε συζητήσει για αυτό. Δεν μπορούμε να το πούμε.

Και εγώ κάνοντας συνεντεύξεις σε μετανάστες όταν πηγαίνω, οι συνεντεύξεις αυτές κρατάνε πάρα πολύ ώρα. Είχα διαβάσει κάπου ότι εάν μια συνέντευξη ξεπεράνει το μισάωρο, ή ο ερευνητής έχει βαρεθεί ή ο ερευνώμενος.

Ωστόσο, θεωρώ εάν συζητάς τέτοια κοινωνικά θέματα όπως η μετανάστευση, αυτό δεν μπορεί να ευσταθεί γιατί ο άλλος μοιράζεται την εμπειρία του. Και επειδή όλοι αυτοί που υπάγονται σε αυτές τις ομάδες δεν έχουν μοιραστεί την εμπειρία τους και αυτό που έχω δει είναι ότι εσύ τώρα μπορεί να έχεις μείνει συγκλονισμένη από αυτά που λέω, πηγαίνοντας όμως μετά στο σπίτι σου, μπορεί να είναι πολύ λίγα τα στοιχεία που θα σου χρειαστούν εν τέλει, αλλά είναι τόσο μεγάλο το μοίρασμα της εμπειρίας, που είναι θαρείς και έχεις πατήσει ένα κουμπί και ο άλλος ξαφνικά βλέπει ότι μέσα του έχει να πει χιλιάδες πράγματα που δεν ήξερε καν ότι τα έχει μέσα του. Είναι σημαντικό να καταγράφονται αυτά τα συναισθήματα, αυτά που σε συνδέουν, αυτά που σου γεννούν το όποιο συναίσθημα, να το καταγράφεις. Γιατί είναι αυτό που μένει και το χρειαζόμαστε στις ανθρωπολογικές επιστήμες, δεν είναι μαθηματικά. Σε αυτές τις βιωμένες εμπειρίες, αυτό είναι που χρειαζόμαστε, δεν είναι να πούμε, εντάξει, η Χριστίνα, πήγε άφησε τα χαρτιά της, πήρε την υπηκοότητα, πέρασε δύσκολα. Αυτός που κάνει μια τέτοια έρευνα, μέσα του ζει πάρα πολλά πράγματα.

[Αυτό το μεταπτυχιακό] σε ταρακουνάει από πολλές θέσεις σου.

Interview 3 (with Entouena)

Εισαγωγικά

Εγώ γεννήθηκα στην Αλβανία, οι γονείς μου είναι Αλβανοί και οι δύο. Γεννήθηκα τον Ιούνιο του 1997, ο μπαμπάς μου εκείνο τον καιρό ήδη από αρχές της δεκαετίας του 1990 ήταν στην Ελλάδα, είχε έρθει ανήλικος. Όταν γεννήθηκα εγώ ήταν εδώ αυτός και τον Αύγουστο του 1997 όταν εγώ ήμουν 2 μηνών, αποφάσισαν ότι πρέπει να έρθουμε και εγώ και η μαμά μου στην Ελλάδα. Οπότε, εγώ σχεδόν βρέφος, περάσαμε τα σύνορα, τότε περνούσαν σε ομάδες 10-15 ατόμων παράνομα γιατί δεν υπήρχαν χαρτιά. Εγώ μωρό, με είχανε, με κουβαλούσαν και έτσι όπως περιγράφουν την κατάσταση ήταν σίγουρα μια πολύ δύσκολη κατάσταση, ο φόβος ήταν διάχυτος, ο φόβος όχι μόνο για να τους πιάσουν αλλά ακόμα και να ξεκινήσει η βροχή ή να τους επιτεθεί κάτι. Πέρασαν τα σύνορα, ήρθαν στο χωριό στο οποίο ζούμε από τότε, γενικά ο μπαμπάς μου δεν έχει αλλάξει όχι πόλη, ούτε καν χωριό. Δηλ, τα τελευταία 25 χρόνια η μαμά μου και εγώ ζούμε εδώ και ο μπαμπάς μου πάνω από 30 χρόνια ζει σε αυτό το χωριό. Στο μεταξύ μετά όσο ζούσαμε εδώ και είχαμε χαρτιά και γίναμε νόμιμοι, μετά από λίγο, πολύ γρήγορα γίναμε νόμιμοι, γεννήθηκε και ο αδερφός μου. Ο αδερφός μου γεννήθηκε εδώ, όταν γεννήθηκε δεν είχε κάποιο θέμα με χαρτιά.

Ζούμε σε ένα χωριό έξω από τη Βέροια, ασχολούμαστε με τα χωράφια, με τη γεωργία ασχολούνται εδώ οι άνθρωποι. Και οι γονείς μου τα πρώτα χρόνια ασχοληθήκαν πολύ με την

γεωργία μετά πήγαν σε κάποια εργοστάσια. Τώρα νοικιάζουμε και εμείς κάποια χωράφια ως δεύτερη ασχολία. Γενικά οι άνθρωποι εδώ ζουν από τη γεωργία.

Τα πρώτα χαρτιά

Τα πρώτα χαρτιά ήταν η άδεια παραμονής. Γενικά είναι μια φράση την οποία μου τη λένε συχνά οι δικοί μου, θεωρούν τους εαυτούς τους πολύ τυχεροί γιατί ήταν από τους πρώτους που απέκτησαν χαρτιά και γενικά ότι δε δυσκολεύονταν τόσο γιατί όσοι δεν είχαν δεν είχαν χαρτιά ζούσαν εκείνη την εποχή σε ένα συνεχές κυνηγητό, δηλαδή μπορεί να πηγαίνουν στη δουλειά και να μη τους έδινε το αφεντικό τα λεφτά, φύγε, δε θα σε πληρώσω, αν κάνεις οτιδήποτε θα φωνάξω την αστυνομία. Οπότε, όλο αυτό λειτουργούσε εκβιαστικά σε πολλά θέματα της ζωής τους και φυσικά το ότι δε μπορείς να κυκλοφορήσεις, ότι πρέπει να είσαι συνέχεια κλεισμένος. Οπότε και σε συζητήσεις που κάνουμε τώρα, πάντα μου το λένε και αυτοί έτσι οπότε και εγώ το μεταφέρω με αυτό το τρόπο, ότι μετά αποκτήσαμε χαρτιά, ήταν αλλιώς. Ήταν λες και ήταν δύο φάσεις της ζωής πριν τα χαρτιά και μετά τα χαρτιά.

Ήρθα 2 μηνών και ήμουν πολύ μικρή, έχω την εντύπωση ότι την επόμενη χρονιά δηλαδή το 1998 πρέπει να ξεκίνησαν τα πρώτα χαρτιά. Αλλά γενικά μου έχουν πει ιστορίες ότι και αφού απέκτησαν τα χαρτιά, ήταν δύσκολη η ανανέωση, η ενημέρωση ήταν ελλειπής, δηλαδή πολλές φορές από σπόντα μαθαίναμε ότι λήγουν τα χαρτιά μας οπότε τα ανανεώναμε τελευταία στιγμή και περιμέναμε σε μια τεράστια ουρά, λέει, χωρίς να έχουμε μαζί μας φαγητό, νερό, να μη μπορούμε να φύγουμε από την ουρά γιατί θα χάναμε τη σειρά μας και μετά δε θα ανανεώναμε χαρτιά μας. Ήταν πολύ δύσκολα και μετά.

Τότε στη Βέροια έπρεπε να πηγαίνουν. Σκέψου προχθές που κάναμε μια βόλτα στη Βέροια με τη μαμά μου, μου λέει, "α, να εδώ θυμάμαι ότι ερχόμασταν και πόσο περιμέναμε και τί ουρά ήταν αυτή." Ήταν μέσα στο κέντρο [της Βέροιας] η διεύθυνση για τις άδειες. Δεν υπήρχε τόσο μεγάλη ταλαιπωρία στη μετακίνηση, αλλά ήταν μεγάλη η αναμονή από ό,τι μου λένε.

30 χρόνια με άδεια παραμονής

Όχι [δεν υπήρχε σύγκριση για μένα ότι είμαι ελληνίδα και γιατί τα περνάμε αυτά ως οικογένεια]. Η σύγκριση που υπάρχει σε μένα είναι, δηλ, δε θα πω, α, εγώ είμαι ελληνίδα γιατί οι γονείς μου να τα... όχι αυτό δε το λέω. Υπάρχει σίγουρα στεναχώρια για όλο αυτό που περάσανε και συνεχίζουν να περνάνε ενώ ζούνε, σκέψου εμένα οι γονείς μου δεν έχουν κλείσει τα 50 και ζούνε πάνω από 30 χρόνια στην Ελλάδα. Ο μπαμπάς μου πάνω από 30 χρόνια, η μαμά μου σχεδόν 26 χρόνια. Δηλαδή, ζούνε πολύ περισσότερο από τη μισή τους ζωή εδώ και συνεχίζουν να δυσκολεύονται με πολλά πράγματα και εκτός από το ότι δυσκολεύονται είναι και το κόστος που για να γίνουν κάποια χαρτιά υπάρχει τρομερό κόστος αλλά μπροστά στην ταλαιπωρία και σε όλο αυτό το ψυχολογικό άγχος το κόστος το βάζεις στην άκρη, το παραμερίζεις. Για παράδειγμα το ότι βγαίνουν έξω, θέλουν να βγουν έξω και περνάνε τη πόρτα του σπιτιού και λένε: "ωχ. Το διαβατήριό το πήρα;" Γιατί ξέρουν ότι άμα δε πάρουν το διαβατήριό τους και γίνει κάποιος έλεγχος, στη καλύτερη θα πάνε στο τμήμα. Δηλαδή είναι κάποια πράγματα τα οποία έναν μετανάστη του βάζουν περισσότερα άγχη, θεωρώ. Ενώ εγώ θα πω "οκ, και να ξεχάσω τη ταυτότητα μου δεν έγινε κάτι." Μπορώ να βγάλω το e-wallet.

Θυμάμαι, μια παρένθεση, τότε που βάζαμε το πιστοποιητικό του Κοβιντ στο ψηφιακό, εγώ είχα περάσει και τη ταυτότητα μου και προσπάθησα να το κάνω και στους γονείς μου και στα διαβατήρια δεν ήταν ενεργό αυτό. Κάποια πράγματα για τους μετανάστες, δε βαδίζουν το ίδιο γρήγορα με εμάς που έχουμε την ταυτότητα. Να, αυτό τους αγχώνει με το διαβατήριο, και πού πήγε το διαβατήριο, χάσαμε το διαβατήριο, ένα άγχος τρελό με το διαβατήριο. Ενώ, εγώ αν χάσω τη ταυτότητα μου, θα πω, οκευ, θα βγάλω άλλη, δεν έγινε και κάτι. Θα πάω στο τμήμα με δύο φωτογραφίες, ενώ το διαβατήριο είναι μια διαδικασία.

Η ελληνική ιθαγένεια

Αυτή τη στιγμή έχουμε εγώ και ο αδερφός μου και ο μπαμάς μου έχει κάνει αίτηση πολιτογράφησης.

[20:59] Εγώ έκανα σχετικά αργά τη διαδικασία αυτή γιατί ξέρω ότι υπάρχουν συνομήλικοι μου που έχουν τρέξει τη διαδικασία πολύ νωρίς. Εγώ απέκτησα ελληνική ταυτότητα όταν ήμουν ή στο 2ο ή στο 3ο έτος, στο 3ο έτος πρέπει να ήμουν, 2018, πρέπει να ξεκίνησα τη διαδικασία το 2016. Δηλαδή είχα μπει ήδη στο Πανεπιστήμιο. Γιατί αναφέρω το Πανεπιστήμιο, γιατί εγώ ως παιδί μεταναστών με το που έκλεισα τα 18 μου χρόνια, δε με ασφάλιζαν άλλο οι γονείς μου οπότε έπρεπε την ημέρα που έκλεινα τα 18, να βρω έναν τρόπο να έχω ασφάλεια γιατί αλλιώς δε θα μπορούσα να έχω άδεια διαμονής.

Εκείνη τη μέρα που έκλεινα τα 18, ήταν πολύ σημαδιακό για μένα, έτρεχα πανικόβλητη να βρω έναν τρόπο να μπορέσω να ασφαλιστώ. Έμαθα όλη τη νομοθεσία εκείνης της εποχής. Σκεφτόμουν, εγώ τώρα θα δουλέψω, η ασφάλεια εκείνη μήπως μπορεί να καλύψει, μου έλεγαν όχι τα ένσημα σου θα αργήσουν να μούνε και... γενικά ένας χαμός. Εν τέλει κατέληξα στο να κάνω ιδιωτική ασφάλεια για να συνεχίσω με τα χαρτιά μου να είμαι εντάξει. Οπότε, φτάνοντας 18 χρονών, κατευθείαν κατάλαβα ότι το να μην έχεις ελληνική ταυτότητα συνεπάγεται με κάποια θέματα που προκύπτουν. Μετά, όταν βγήκε ο νόμος ότι μπορούμε να καταθέσουμε χαρτιά και οι γονείς μου ήταν πολύ ανοιχτοί και θετικοί, δε σκέφτηκαν κάτι αρνητικό, γιατί έχω ακούσει και αντίστοιχες περιπτώσεις που οι γονείς δε θέλουν τα παιδιά τους να πάρουν άλλη υπηκοότητα. Και αποφασίσαμε για τον αδερφό μου και εμένα να καταθέσουμε χαρτιά. Το περίεργο της υπόθεσης αλλά και συνάμα λογικό είναι ότι ο αδερφός μου κατέθεσε χαρτιά και πήρε την ελληνική ιθαγένεια λόγω γέννησης στην Ελλάδα, εγώ λόγω φοίτησης σε ελληνικό σχολείο. [...] περίεργο βασικά, όχι παράλογο, αλλά γιατί να τα ξεχωρίσουμε και ποιος ο λόγος και ποιο το νόημα το να πούμε ότι εσύ παίρνεις λόγω γέννησης και εσύ φοίτησης, στο τέλος το ίδιο χαρτί δε πήραμε;

Ο αδερφός μου, λόγω γέννησης (γεννήθηκε το 2003) πήρε τη ταυτότητα πιο πριν από μένα. Ενώ καταθέσαμε την ίδια μέρα. [...] 26:02 έπρεπε να έχουμε φοιτήσει 12 χρόνια σε ελληνικό σχολείο, εάν δε κάνω λάθος; Δε ξέρω. Ίσως αυτά τα χαρτιά θέλανε περισσότερο χρόνο για να εξεταστούν.

Τί αισθάνομαι (ταυτότητα Vs. ID)

Το ήθελα [να πάρω την ιθαγένεια] γιατί αισθάνομαι κομμάτι αυτής της χώρας και έχω πάρει όλες τις αξίες, όλη τη παιδεία, τα πάντα δε θεωρώ... όπως επίσης δε θεωρώ ότι αλλάζει κάτι σε μένα. Δηλαδή, μπορεί τώρα, ναι, να έχω ελληνική ταυτότητα, αλλά όχι ότι άλλαξε κάτι σε μένα.

Το ίδιο αισθάνομαι, το ίδιο αγαπάω την Ελλάδα, το ίδιο πράγμα είναι για μένα. Απλά κάπως διευκολύνθηκε η ζωή μου σε κάποια πράγματα. Σε μένα πρακτικά όμως, μέσα μου εννοώ δεν άλλαξε κάτι.

Για την Αλβανία

[28:17] [η Αλβανία] είναι η άλλη μου πατρίδα. Θεωρώ ότι έχω δύο πατρίδες. Την αγαπάω, θέλω να πηγαίνω. Θεωρώ χρέος μου να ξέρω πέντε πράγματα για αυτή τη χώρα. Να μιλάω τη γλώσσα. Δυσκολεύομαι και μέχρι πρόσφατα δυσκολευόμουν πάρα πολύ στο να μιλάω τη γλώσσα αλλά τώρα λόγω της τεχνολογίας επικοινωνώ καθημερινά με τους παππούδες μου. Το θεωρώ υποχρέωση μου να μπορώ να μιλάω και να συνεννοούμαι γιατί και σε αυτούς αρέσει πάρα πολύ αυτό να μπορούμε να επικοινωνούμε, γιατί δεν έχουμε άλλο τρόπο επικοινωνίας, μία γλώσσα έχουμε και πρέπει να βρούμε ένα τρόπο να μιλάω και να επικοινωνούμε και επίσης επειδή τυχαίνει να είμαι το πρώτο εγγόνι και από τις δύο πλευρές θεωρώ ότι πρέπει να δείχνω το καλό παράδειγμα. Γενικά την αγαπάω την Αλβανία και θέλω να πηγαίνω. Τώρα και λόγω των συνθηκών και του Κοβιντ, και επειδή ξεκίνησα να δουλεύω, είναι λίγο δύσκολο να συντονιστούμε όλοι οικογενειακώς και να πάμε, έχω κάποια χρόνια να πάω. Αλλά αυτό δεν ήταν μια συνειδητή απόφαση δική μου, είναι κάτι που προέκυψε και δυστυχώς που προέκυψε.

[30:04] [οι παππούδες δεν έχουν γραφειοκρατικό πρόβλημα να έρθουν αλλά είναι ηλικιωμένοι]

Πλέον η Ελλάδα χρειάζεται εργατικά χέρια οπότε δε θεωρώ ότι το να έρθει κάποιος θα γίνει τόσο χαμός όσο γινόταν παλιά. 30:41 Γιατί ζω σε αγροτική περιοχή και πλέον τα αγροτικά χέρια έχουν λιγοστέψει πάρα πολύ γιατί οι άνθρωποι έχουν μεταναστεύσει σε δυτικότερες χώρες. Οπότε, εδώ ξέρεις, εδώ ο κόσμος παρακαλάει να έρθει κόσμος, ενώ πριν δέκα χρόνια που εδώ γινόταν ξέρεις χαμός, ήταν διαφορετικά τα πράγματα, ήταν πιο αυστηρός ο έλεγχος.

Τα παιδιά των μεταναστών θεωρώ ότι έχουμε μεγαλώσει μόνοι μας. Ο μεγάλος αδερφός-ή φρόντιζε τα μικρότερα ή φρόντιζε ο καθένας τον εαυτό του γιατί πάντα οι γονείς λύπανε [συγκίνηση]. Επομένως, τότε που είχαμε εμείς την ανάγκη να έρθουν οι παππούδες [να βοηθήσουν], δε δινόταν η δυνατότητα. Δεν είχανε τη δυνατότητα λόγω γραφειοκρατίας.

Η καταγωγή μας είναι από το Ελ Μπασάν, στο κέντρο της Αλβανίας.

Όχι, εμένα ο μπαμπάς μου όταν ήρθε εδώ αρχές τις δεκαετίας του 1990, ο μπαμπάς μου είναι ο μεγαλύτερος αδερφός. Σκέψουν ήρθε όταν ήταν 16 χρονών. Μαζί με αυτόν ήρθαν και τα αδέρφια του, ξαδέρφια του, ένας θείος. Και ξεκίνησαν όλοι να δουλεύουν γιατί ήθελαν απλά να βγάλουν λεφτά και να κάνουν τη ζωή τους καλύτερη. Τότε η τύχη, η επιλογή τους έφερε εδώ, θεωρώ ότι τα πρώτα χρόνια είχαν δουλειά δουλειά δουλειά στο κεφάλι τους γιατί πριν λίγα χρόνια ήταν ένας λαός πολύ κλειστός, που δεν ήξερε τί υπάρχει πέρα από τα σύνορά του. Ένας λαός που πίστευε και κατανάλωνε ό,τι πληροφορία ερχόταν από τα ΜΜΕ και τη κυβέρνηση. Οπότε, με το που άνοιξαν τα σύνορα, αποφάσισαν ότι θέλουν να δουλέψουν, να βγάλουν χρήματα, να διεκδικήσουν μια καλύτερη ζωή γιατί τρώγανε ό,τι τους επέτρεπαν να φάνε, υπήρχαν τροφές που δε τις είχαν δοκιμάσει ποτέ. Οπότε ξεκίνησε να δουλεύει, να δουλεύει, να δουλεύει.

Τα επόμενα χρόνια, τα δύο αδέρφια του, οι θείοι μου έφυγαν στην Ιταλία. Και ο μπαμπάς μου πήγε το 2003 στην Ιταλία με σκοπό να δει αν του αρέσει και αυτουνού. Γιατί οι θείοι μου είχαν τακτοποιηθεί πιο γρήγορα σε σχέση με αυτόν που ήταν εδώ και πάλευε για περισσότερα χρόνια. Πήγε ο μπαμπάς μου, βέβαια τότε ήταν κακή η συνθήκη γιατί μόλις είχε γεννηθεί ο αδερφός μου, οπότε ήμασταν πίσω η μαμά μου, ο αδερφός μου και εγώ. Ο αδερφός μου νεογέννητος, πήγε, θεωρούσε ότι η Ελλάδα από άποψη νοοτροπίας και κόσμου του ταίριαζε καλύτερα.

Ίσως επειδή είχε μάθει, είχε πάνω από δέκα χρόνια ήδη στην Ελλάδα, οπότε, δύσκολα θα έφευγε και γενικά ο μπαμπάς μου είναι ένας άνθρωπος, ο οποίος, θεωρώ ότι έχει να κάνει με το χαρακτήρα, δε μπορεί να φύγει εύκολα. Σκέψου ότι ζούμε στο συγκεκριμένο χωριό. Όχι μόνο δεν έχουμε αλλάξει πόλη αλλά ούτε χωριό δεν έχουμε αλλάξει τόσα χρόνια και είμαστε σε ένα συγκεκριμένο σπίτι που ζούμε πάνω από 20 χρόνια. Δηλαδή, ούτε σπίτι δε θέλει να αλλάξει. Είναι έτσι ο χαρακτήρας του. Οπότε, τότε δε θέλησε να φύγει. Μείναμε εδώ, παλέψαμε εδώ. Δουλέψανε εδώ, αν είναι κάτι που θυμάμαι από τους γονείς μου είναι η πολύ σκληρή δουλειά και η δύσκολη δουλειά, κάτω από δύσκολες συνθήκες, σε θερμοκήπια, σε χωράφια. Το καλοκαίρι, στους 40 βαθμούς να μαζεύουν ροδάκινα. Τα περισσότερα ροδάκινα έχουν χνούδι, να χρειάζονται να κουβαλήσουν, όταν μαζεύεις τα ροδάκινα, κουβαλάς και τη σκάλα, τώρα οκτώ ώρες να σέρνεις μια σκάλα πίσω σου είναι και αυτό κουραστικό. Σε αυτές τις δουλειές πάντα και η μαμά μου. Δηλαδή, ο μπαμπάς μου δούλευε αλλά δούλευε και η μαμά μου πολύ σκληρά. Δηλαδή ακολουθούσε και η μαμά μου. Για αυτο κιόλας σου είπα έχουμε μεγαλώσει μόνοι μας. Εγώ θυμάμαι όταν ήμουν πέντε χρονών που πήγα να νήπιο, τότε δεν είχε γεννηθεί ακόμα ο αδερφός μου. Ξυπνούσαμε το πρωί, θυμάμαι πάντα ότι ανοίγαμε τη τηλεόραση και ακούγαμε μουσική, έτσι ξυπνούσαμε. Ετοιμαζόμασταν όλοι, ετοιμαζόντουσαν οι γονείς μου να πάνε στη δουλειά και πριν φύγουν μου λέγανε "όταν αυτός ο δείκτης πάει εκεί και αυτός ο δείκτης πάει εκεί, μου μάθαιναν δηλαδή την ώρα, εσύ θα ανοίξεις την πόρτα, θα κλείσεις την πόρτα και θα πας στο σχολείο." Οπότε εγώ έτσι, από πολύ μικρό μωρό, έχω μάθει την ώρα. Έβλεπα την ώρα, και όντως άνοιγα την πόρτα...

Επειδή τα δικά μου βιώματα από κείνη την ηλικία δεν τα θυμάμαι θα σου πω από τον αδερφό μου. Γιατί έχουμε έξι χρόνια διαφορά και μου είναι πιο εύκολο. 39:23 έπρεπε κάποιος να πηγαίνει να τον παίρνει από το σχολείο. 12 η ώρα που σχολούσαν τα νήπια δεν μπορούσε κανένας να τον πάρει, δηλαδή οι γονείς μου ήταν στη δουλειά εκείνη την ώρα. Δε θα αφήνανε τη δουλειά τους σε καμία περίπτωση, οπότε είχαν συνεννοηθεί με ένα γείτονα εδώ, παππού, ηλικιωμένος, συνταξιούχος ήταν. Πήγαινε τον έπαιρνε. [...] τον κρατούσαν στο σπίτι τους, όταν εγώ γυρνούσα από το σχολείο, τότε πρέπει να ήμουν γυμνάσιο. Ήξερα, ότι το πρώτο πράγμα που θα έκανα, κατέβαινα από το λεωφορείο, έπαιρνα τον αδερφό μου και πηγαίναμε σπίτι. Ή πολλές φορές, όταν δε μπορούσε ο συγκεκριμένος κύριος, η ίδια η νηπιαγωγός, τον έπαιρνε και τον έφερνε η ίδια. Δηλαδή, υπήρχε η βοήθεια και η στήριξη, τουλάχιστον εμείς αυτό αντιμετωπίσαμε. Όσο περνούσε ο καιρός οι σχέσεις [με το χωριό] γίνανε πιο στενές και οι επαφές. [41:04] όταν ήμουν εγώ νήπιο δεν ήταν τόσο δικτυωμένοι οι γονείς μου.

Μπορούν και απολαμβάνουν οι γονείς σου τώρα πια όλα αυτά που απέκτησαν λόγω της σκληρής δουλειάς;

Όχι, όχι, όχι και δυστυχώς βλέπω ακόμα στα μάτια τους το άγχος και την αγωνία. Βέβαια, οι δικοί μου επειδή ασχολιόντουσαν πολλά χρόνια με τη γεωργία πάντα υπήρχε το άγχος, αύριο θα έχω μεροκάματο; Άυριο θα βρέξει; ωχ χιονίζει, ωχ θα παγώσουνε. Υπήρχε ένα μόνιμο άγχος και τώρα που μεγαλώνουνε, το άγχος τους είναι θα συμπληρώσω τα ένσημα μου; Γιατί όταν είσαι ανιδεύκετος εργάτης, σε κρατάει ο άλλος για τη δύναμη σου και την αντοχή σου στη δουλειά. Οπότε το άγχος τους είναι τώρα που μεγαλώνουν, να μπορέσω να συμπληρώσω τα ένσημα μου, ώστε, ακόμα και όταν μετά δε με πάρει κάποιος, εγώ τουλάχιστον να είμαι καλυμένος από τα ένσημα. Τώρα το άγχος είναι να με κρατήσουν οι αντοχές μου. Όταν είσαι μετανάστης δε μετράει πουθενά το τί έχεις τελειώσει. Εάν είσαι Έλληνας απόφοιτος λυκείου, μπορεί να βρεις μια δουλειά στο δήμο, καθαριστής 43:30

Remittances

Διατηρούσε χωράφια στην Αλβανία για συναισθηματικούς λόγους. "Μπαμπά δε πάει άλλο, άστα". Ευτυχώς, πριν τον Κόβιντ πείστηκε και τα νοίκιασε. Οι γονείς μου έχουν συναισθηματικό δέσιμο και πώς μπορείς να μην έχεις συναισθηματικό δέσιμο με μία χώρα 45:38 που εκεί μεγάλωσες, γεννήθηκες, εκεί ζουν οι γονείς σου. Έχουν επενδύσει χρήματα σε αυτή τη χώρα [στην Αλβανία]. Έχτισαν και πάρα πολλά χρήματα πήγαν εκεί. Δε ξέρω αν το έχουν μετανιώσει ή όχι γιατί πρακτικά η ζωή τους είναι εδώ. Εκεί και να πάμε θα πάμε για λίγες μέρες και δε θα ευχαριστηθείς τίποτα. [...] Πολλές ενέργειες τους προέρχονται από αυτό το δέσιμο που έχουν ακόμα [με τη χώρα].

Στο σχολείο, ταυτότητα, όνομα και γλώσσα

Ναι, και δυστυχώς ακόμα μου συμβαίνει. Εγώ, όταν ήρθα στην Ελλάδα το 1997, ήμουν από τα λίγα παιδιά αλβανικής καταγωγής στην Ελλάδα. Σκέψου στην τάξη μου ήμουν το μοναδικό. 48:07 Αυτό λοιπόν το γεγονός ότι εγώ δεν είχα αλληλεπίδραση με άλλα παιδιά Αλβανών, εγώ ξεκίνησα να μεγαλώνω σαν παιδί Ελλήνων. Δηλαδή, στο σπίτι, εγώ έφερνα τα ελληνικά, εγώ συνέχιζα να μιλάω τα ελληνικά και εγώ τους επέβαλλα να μιλάνε ελληνικά. Οι δικοί μου, θέλοντας και μη, ακολουθούσαν εμένα.

Για τη μαμά της 49:02: ξέρει πολύ καλύτερα ελληνικά από το μπαμπά μου, παροιμίες. Γιατί πήγαινε στο νοσοκομείο να μου κάνει τα εμβόλια, ανέβαινε στη Βέροια, στα μαγαζιά να μου ψωνίσει. Εγώ για να έρθω μαζί σου, έχανα ένα μεροκάματο, δε γινόταν να έρθει και ο μπαμπάς σου μαζί και να χάσουμε δύο μεροκάματα. Οπότε, αναγκάστηκε να μάθει ελληνικά.

Εγώ, πηγαίνοντας στο σχολείο, έφερνα καινούριες λέξεις στο σπίτι και όλοι μαθαίναμε ελληνικά από μένα. Εγώ λοιπόν, επειδή δεν είχα αλληλεπίδραση με παιδιά Αλβανών, το αλβανικό στοιχείο μέσα μου σιγά σιγά ξεκίνησε να πηγαίνει και λίγο πιο χαμηλά και λίγο πιο χαμηλά.

Ξαφνικά βγήκε στην επιφάνεια... γιατί όσο ήμουν στο δημοτικό είχα συγκεκριμένους συμμαθητές, με ήξεραν τους ήξερα. Όταν ξεκίνησα να πηγαίνω στο γυμνάσιο και κλασικά οι καθηγητές έλεγαν τα ονόματα, το τόνιζαν πάντα λάθος, εγώ γενικά έχω την τάση να μην θέλω να με κοιτάνε οι υπόλοιποι, οπότε όταν διόρθωνα τον καθηγητή, έβλεπα τα βλέμματα πάνω μου και

λίγο αισθανόμουν αμήχανα. Επίσης, ήταν το άλλο το κλασικό, ότι από δω και πέρα μέχρι να σας μάθουμε, όταν θα απαντάτε στις ερωτήσεις που λέμε, θα σηκώνετε το χέρι σας, θα λέτε το όνομά σας και θα λέτε την απάντηση. Εγώ, ακόμα και αν ήξερα την απάντηση, δεν σήκωνα ποτέ το χέρι μου γιατί δεν ήθελα να ακουστεί αυτό το ιδιαίτερο όνομα που έχω.

Στο Γυμνάσιο ζορίστηκα αρκετά, γιατί έχω ένα δύσκολο όνομα, δεν έχω ένα συνηθισμένο όνομα οπότε κατευθείαν ο άλλος θα σε ρωτήσει, "α, από πού είσαι;" Μου συμβαίνει πολύ συχνά ακόμα και τώρα ενώ θεωρώ ότι το έχω δουλέψει μέσα μου και πάντα είμαι ένα παιδί το οποίο, αν κάποιος του έλεγε "Ε, Αλβανέ" του λέω "οκ, εσένα αν σου πω ε Έλληνα θα σε πειράξει; Ήμουν τέτοιο παιδί. Ωστόσο, μέσα μου δεν ήξερα αν το έχω δουλέψει, δηλαδή, ήθελα να απαντήσω έξυπνα, να του τη φέρω εντός εισαγωγικών και να τον αποστομώσω και να μην έχει να μου πει κάτι μετά αλλά δεν ξέρω αν μέσα μου εγώ το έχω δουλέψει και ήμουνά τόσο σίγουρη για τον εαυτό μου και τόσο ότι με είχα αποδεχτεί και εγώ.

Και φυσικά πάντα ήθελα να είμαι και καλή μαθήτρια και να μιλάω πολύ καλά ελληνικά. Δηλαδή αυτό ήταν για μένα πολύ σημαντικό το να μιλάω πολύ καλά ελληνικά. Όπως και η προφορά, ήθελα να έχω πολύ σωστή προφορά πάντα. Αυτό το καταλαβαίνω τώρα. Ακόμα και σήμερα όταν θα έρθω σε επαφή με νέο κόσμο τον οποίο δε τον ξέρω, μπορεί πρώτον να μη συστηθω, τώρα θα μου πεις, αγένεια, αλλά το κάνω γιατί με το που πω το Εντουένα, κατευθείαν θα μου πουν από πού είσαι; Οπότε δεν είμαι υποχρεωμένη να σου πω όλη την ιστορία της ζωής μου και επίσης όταν εγώ δεν ξέρω απέναντί μου ποιον άνθρωπο έχω και τα πιστεύω του σε κάποια πράγματα, δεν θέλω να θέσω τον εαυτό μου τώρα σε μια συζήτηση η οποία μπορεί να με στεναχωρήσει ή να με φορτώσει με αρνητικά συναισθήματα. Οπότε το αποφεύγω ή...

Το όνομα

Θα σου πω ένα παράδειγμα.

Εγώ δούλευα πριν καιρό σε ένα κατάστημα τηλεπικοινωνιών και πουλούσαμε πακέτα ομιλίας, σταθερού κτλ. Και ήμασταν υποχρεωμένοι σαν πωλητές, όταν δίναμε την προσφορά στον πελάτη να γράφουμε από κάτω το όνομα μας και όταν ο πελάτης θα έρθει για την προσφορά να πει, εγώ μίλησα με τον τάδε. Για μένα αυτό ήταν το χειρότερο μου. Δηλαδή θεωρώ, το έλεγα κιόλας "αν ξαναχρειαστεί να κάνω αυτό το πράγμα, θα αλλάξω όνομα." Γιατί πρώτον έχανα πελάτες με αυτό το πράγμα γιατί δε θυμόντουσαν ποτέ το όνομα μου γιατί υπήρχε συγκεκριμένος κανόνας, πολλοί επειδή δε το θυμόντουσαν δε το ανέφεραν καν οπότε εγώ έχανα πωλήσεις. Και επίσης, με το που έγραφα Εντουένα, θα μου έλεγαν "πώς;" και ξεκινούσε η γνωστή συζήτηση. Πλέον, θα το πω, είμαι από την Αλβανία και τελείωσε, και δε με νοιάζει κιόλας το τί θα πεις. Αλλά όταν αυτό καθημερινά στη δουλειά γινόταν πολλές φορές, πρώτον αισθανόμουν ότι, εντάξει με κουράζει πλέον αυτό το πράγμα, ότι πρέπει να εξηγούμαι κάθε φορά τί και πώς και γιατί, που αν για παράδειγμα με έλεγαν Μαρία, μπορεί να μη με ρωτούσε κανένας τίποτα γιατί ούτε η προφορά μου είναι περίεργη ούτε τα ελληνικά μου είναι σπαστά, οπότε θα περνούσε στο ντούκου και δε θα το καταλάβαιναν καν. Πρώτον με κούραζε και 2ον δε θεωρώ ότι στο καθένα θα έπρεπε να κάθομαι να εξηγηθώ, δηλαδή το θεωρώ από κάποια στιγμή και μετά λίγο αγενές το, οκ, να ρωτήσεις τί και πώς και να πεις και άλλη ερώτηση χωρίς να γνωρίζομαστε.

Οι σχέσεις με τους άλλους στη κοινωνία

Ξέρεις τί; Εγώ να το πω [ότι είμαι από την Ελλάδα] αλλά όταν θα πω και το όνομα μου λίγο εκεί θα δυσκολευτούν. Κατάλαβες;

Όταν επαναλαμβάνεται αυτό 56:33 κάτι μας θυμίζει και μια πληγή μας ξύνει. Γιατί πολλές φορές ακούω αυτός κρύβει ότι είναι από την Αλβανία, αυτός ντρέπεται. Όχι, δεν ντρέπομαι, απλώς κάποιες φορές κάποιες εμπειρίες, εσύ για παράδειγμα μπορεί να της μετατρέπεις σε δύναμή σου αυτές και να τις κάνεις ασπίδα σου και να προχωρήσεις και να μη σε νοιάζει τίποτα και κανένας. Εγώ, μπορεί αυτό που έχω ζήσει να το μετατρέψω σε μια αδυναμία -- δε θεωρώ ότι ντρέπομαι -- το ότι εγώ δε θέλω το οτιδήποτε δε σημαίνει ότι ντρέπομαι. Δηλαδή, όταν εγώ δε ξέρω ποιον έχω απέναντι μου και να ανοίξουμε τώρα μία συζήτηση, είναι λίγο περίεργο. Δε θεωρώ ότι είναι ντροπή. Πολλοί μπράβο τους που το μετατρέπουν σε δύναμή τους και γίνονται δυνατοί και θωρακίζονται. Αλλά είμαστε και εμείς που είμαστε λίγο διαφορετικοί χαρακτήρες 57:47 λίγο πιο συνεσταλμένοι, λίγο μη δουλεμένοι. Μπορεί να μην έχουμε δουλέψει ακόμα με τον εαυτό μας ή μπορεί να μη θέλουμε ακόμα να δουλέψουμε με τον εαυτό μας και να μην θέλουμε να πούμε το οτιδήποτε ή να είμαστε υποχρεωμένοι να σου πούμε τί και πώς. Δηλαδή, εγώ όταν θα συναντήσω και θα γνωρίσω τη Μαρία, τη Γεωργία, τη Χριστίνα, θα τη ρωτήσω "α και για πες για την οικογένεια σου, για πες και για τους γονείς σου και για πες..." Όχι. [Εμείς πρέπει ανά πάσα στιγμή να εξηγήσουμε] τί και πώς. Και ποιοι είναι οι γονείς σου και πότε ήρθαν και πώς ήρθαν και γιατί ήρθαν; Και εσύ τί; Ελληνίδα; Και γιατί Ελληνίδα; Και πώς Ελληνίδα; Ναι, Ελληνίδα είσαι, μου λένε πολλοί. Εντάξει, Ελληνίδα είμαι για όποιον συζητάω και έχω απέναντί μου γιατί για κάποιον άλλο μπορεί να μην είμαι. Ο καθένας έχει μια διαφορετική άποψη.

Νιώθω και τα δύο

Εγώ ναι, αισθάνομαι και τα δύο, αισθάνομαι ότι έχω δύο μητρικές, δύο πατρίδες. Αισθάνομαι βασικά πολύ τυχερή γιατί -- είναι αυτό που λέω το τελευταίο καιρό -- εγώ σκέφτομαι σε δύο γλώσσες, εγώ λειτουργώ σε δύο πολιτισμούς. Εγώ λειτουργώ σε μια διπλή τροχιά 59:03 και είναι πολύ ιδιαίτερο αυτό. Και θεωρώ ότι, όταν ένα παιδί μεγαλώνει με δύο γλώσσες, ο νους του οξύνεται και τρέχει. Θεωρώ ότι μόνο κερδισμένοι μπορούμε να είμαστε όπως επίσης θεωρώ το ότι εγώ όταν μεγαλώνω με δύο γλώσσες, όταν μετά θα χρειαστεί να μάθω μία τρίτη γλώσσα μπορεί να είναι πιο εύκολο να τη μάθω [...] 59:31 Γενικά θεωρώ ότι το να μεγαλώνεις με δύο γλώσσες και πολιτισμούς είναι πολύ θετικό και αισθάνομαι τυχερή. Δε καταριέμαι την ώρα και τη στιγμή που ήρθαν οι γονείς μου. Μπορεί στη πλάκα, μα τί όνομα είναι αυτό; Γιατί η μαμά μου διάλεξε αυτό το όνομα, μαμά μπράβο, τέλειο. Μπορεί να κάνουμε πλάκα αλλά όχι, θεωρώ ότι είμαι πάρα πολύ τυχερή. Όπως, επίσης, τώρα που έχω μάθει σε αυτό το διπλό τρόπο, θα ταν πολύ βαρετός ο ένας τρόπος, η μία γλώσσα ή ο ένας πολιτισμός.

Το όνομα

Το όνομα έτσι και αλλιώς στην Ελλάδα, μπορείς να το αλλάξεις και μέσω της βάφτισης. Όχι, εγώ δεν έχω βαφτιστεί, ούτε ο αδερφός μου, οπότε έχουμε κρατήσει τα ονόματα που θέλσαν οι γονείς μου. Όταν ήμουν πιο μικρή, παραλίγο να βαφτιστώ απλά δε προέκυψε. Και σε αυτό το θέμα οι γονείς μου δεν ήταν πολύ κλειστοί. Ίσως επειδή μεγάλωσαν στο κομμουνιστικό καθεστώς όπου η θρησκεία δεν ήταν πάρα πολύ έντονη, ήταν απαγορευμένη. Οπότε ούτε με αυτό ήταν αρνητικοί, να πουν "α το παιδί μου να βαφτιστεί Χριστιανός Ορθόδοξος, όχι". Γενικά είναι πολύ

ανοιχτοί οι γονείς μου. 1:01:29 Μπορούσα να αλλάξω όνομα τότε. Όπως επίσης νομίζω ότι και το επίθετο να το αλλάξεις, γίνεται.

Τρόποι απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας

Αυτό που αναφέρεις [ότι περιμένουν χρόνια] είναι η πολιτογράφηση. Για τη πολιτογράφηση θα σου δώσω ένα πολύ ωραίο παράδειγμα, του μπαμπά μου και θα πάθεις σοκ από τις ημερομηνίες. Όσον αφορά τη δική μας περίπτωση, ιθαγένεια-υπηκοότητα και όλη αυτή η παραφιλολογία που υπάρχει γύρω από αυτά τα δύο που ουσιαστικά είναι το ίδιο πράγμα αλλά οκευ. Θεωρώ ότι εκείνη τη χρονική στιγμή εμείς ήμασταν από τους τυχερούς που περιμέναμε μόνο δύο χρόνια γιατί τρέχαν οι διαδικασίες πολύ γρήγορα και ίσως επειδή ήταν εύκολες οι περιπτώσεις μας. Δηλαδή, ο αδερφός μου ο οποίος γεννήθηκε εδώ και η δική μου περίπτωση που όλα μου τα σχολικά χρόνια ήταν εδώ οπότε πήγα τα πιστοποιητικά μου, τα ελέγξαν και δώσανε και σε μένα τα χαρτιά.

Η εμπειρία πολιτογράφησης του μπαμπά της

Ο μπαμπάς μου, ο οποίος ήρθε στη δεκαετία του 1990 κατέθεσε χαρτιά για πολιτογράφηση το 2012. Το 2012 και πλήρωσε παράβολο 700 ευρώ, συν τις μεταφράσεις που έκανε στα χαρτιά του τα οποία έπρεπε να πάνε στα Υπουργεία της Αλβανίας, να έρθουν εδώ, να μεταφραστούν, πάρα πολύ κοστοβόρα και χρονοβόρα διαδικασία. Καταθέτει το φάκελο του το 2012, και τότε η διαδικασία ήταν πολύ διαφορετική σε σχέση με αυτή που υπάρχει τώρα. Και περιμένει να εξεταστεί ο φάκελος του. Εξετάζεται ο φάκελος του και έρχεται απόφαση ότι μπορεί να δώσει συνέντευξη -- ο μπαμπάς μου σκέψου πρόλαβε τη συνέντευξη γιατί τώρα είναι γραπτές οι εξετάσεις -- ότι μπορεί να δώσει συνέντευξη το 2020. Τον Μάιο του 2020, δίνει ο μπαμπάς μου τη συνέντευξη, είναι ο Κόβιντ. Τότε ήταν πολύ δύσκολα να συνοδεύεις κάποιον. Οπότε, οκτώ χρόνια εξετάζαν τη δικιά του υπόθεση.

Και τότε ήταν ένα βιβλίο ηλεκτρονικό, το οποίο είχε μέσα ιστορία, πολιτισμό, είχε πάρα πολλά θέματα. Έπρεπε οι υποψήφιοι να διαβάσουν αυτό το βιβλίο και να δώσουν συνέντευξη πάνω σε αυτό το βιβλίο. Βέβαια, το τί μπορεί να σε ρωτήσει ο εξεταστής ήταν στη διακριτική ευχέρεια τη δική του. Η γκάμα των θεμάτων ήταν τεράστια. Ο μπαμπάς μου τότε του κάναν ερωτήσεις και για την Ακρόπολη τον ρώτησαν και για το Μίκη Θεοδωράκη τον ρώτησαν, δηλαδή ιστορία, πολιτισμό. Και ενώ ήταν μόνο η συνέντευξη, σε κάποια φάση τον ρωτάνε, μπορείς να διαβάσεις ελληνικά; Ο μπαμπάς μου δε μπορεί να διαβάσει ελληνικά. Και λέει ότι δεν μπορώ. Είχαν μία εφημερίδα στο γραφείο και του λένε διάβασε ό,τι μπορείς. Ο μπαμπάς μου δεν τα κατάφερε. Το αποτέλεσμα αυτής της εξέτασης ήταν ότι κόπηκε και μετά άλλαξε το σύστημα. Δηλαδή, ενώ ήταν συνέντευξη-προφορική εξέταση, πέρασε στο σύστημα που είναι τώρα, που θυμίζει εξετάσεις ξένων γλωσσών, σαν το Lower, Proficiency. Δηλαδή, πρέπει να έχεις ακουστικό, προφορικό, να γράψεις έκθεση και φυσικά να εξεταστείς στις γενικές γνώσεις, από ιστορία, πολιτισμό, ήθη, έθιμα, αθλητισμό, μουσική, έχουν τα πάντα.

Ο μπαμπάς μου μπήκε σε αυτή τη διαδικασία, σε μια δύσκολη διαδικασία γιατί είχε στο νου του ότι ήδη εγώ έχω δώσει κάποια χρήματα, ότι θέλω να αποκτήσω την ελληνική υπηκοότητα και να θεωρούμαι και εγώ πολίτης αυτής της χώρας γιατί δε θεωρούσε ότι είχε κάτι που τον ξεχώριζε από τους άλλους ή διέφερε από τους άλλους. Είχε τις υποχρεώσεις του, τα δικαιώματα

του ήταν λίγο λιγότερα, δηλαδή σκέψου αυτό, ότι το παιδί του δε μπορούσε να το ασφαλίσει και εγώ έπρεπε να τρέχω να ψάχνω ασφάλειες και να είμαι ανασφάλιστη ενώ τα άλλα παιδιά μέχρι να τελειώσουν και το μεταπτυχιακό τους είναι ασφαλισμένα και εξαρτώμενα μέλη από τους γονείς τους.

Ή, και τους το είχε πει κιόλας ένας υπάλληλος σε μια δημόσια υπηρεσία που πήγαν οι γονείς μου, νομίζω ήταν τότε που προσπαθούσαμε εμείς να βγάλουμε την ελληνική ταυτότητα και τους λέει ο υπάλληλος, όσο και να προσπαθείτε, ποτέ δε θα γίνετε όπως οι υπόλοιποι μετανάστες. Δε το είπε με κακό τρόπο, αλλά από την άποψη ότι επειδή η Αλβανία είναι 3η χώρα, δεν είναι μέλος της ΕΕ, ότι όσο και αν προσπαθείτε, δυστυχώς, θα είστε κατώτεροι. Αυτό ακόμα και σήμερα το θυμούνται οι γονείς μου. Λέει, μας το είχε πει αυτός, είχε δίκιο. Γιατί ζορίζονται σε πολλά πράγματα. Βάζοντας στην εξίσωση όλα αυτά ο μπαμπάς μου, αποφάσισε, οκευ, ας δώσω τις εξετάσεις. Είχε ακούσει και από γνωστούς του ότι τα είχαν καταφέρει οπότε σου λέει γιατί να μη το κάνω και εγώ. Τελοσπάντων, όταν κόπηκε μετά στη προφορική εξέταση και ήταν η γραπτή εξέταση που ήταν λίγο πιο δύσκολη, γιατί αλλιώς είναι τα πεις προφορικά και αλλιώς είναι να τα γράφεις, όπως επίσης όταν έχει μέσα γράψε με 50 λέξεις τους 3 πυλώνες του ΟΑΕΔ και σε τί μας βοηθάει. Έχει κάποιες ερωτήσεις οι οποίες είναι δύσκολες για έναν μετανάστη. Ή τί είναι η σάρισα.

Εμείς το πρώτο πράγμα που κάναμε όταν μάθαμε ότι άλλαξε η διαδικασία ήταν να προμηθευτούμε κάποια βιβλία. Εκείνη την εποχή, επειδή μόλις άλλαξε το σύστημα ήταν πολύ δύσκολο να βρεις βιβλία γιατί οι εκδότες δεν είχαν βγάλει βιβλία. Αν μπεις μέσα στη σελίδα της πολιτογράφησης, υπάρχουν οι ερωτήσεις, υπάρχουν οι απαντήσεις. Βέβαια σαν σελίδα είναι λίγο δύσκολη να την διαχειριστείς, ωστόσο τα έχει όλα μέσα. Έδωσε τη πρώτη φορά ο μπαμπάς μου, κόπηκε, ξαναέδωσε, ξανακόπηκε. Οι εξετάσεις γίνονται δύο φορές το χρόνο, Μάιο και Νοέμβριο. Ο μπαμπάς μου, έδωσε τη πρώτη φορά προφορικά και μετά έχω την εντύπωση ότι ξαναέδωσε, και όταν ξαναέδωσε επειδή άλλαξε το σύστημα, έπρεπε να πληρώσει νομίζω 500 ευρώ ξανά. Και μετά κάθε φορά που κοβόταν έδινε 100 ευρώ για το παράβολο. Τώρα, την τελευταία φορά που έδωσε πλήρωσε ξανά 200 ευρώ παράβολο γιατί πέρασε τις εξετάσεις ναι μεν, αλλά επειδή ο μπαμπάς μου έχει καταθέσει φάκελο με το παλιό σύστημα, του είπαν ότι πρέπει να πληρώσει πάλι 200 ευρώ για να υπολογίσουν το φάκελο του με το καινούριο σύστημα γιατί τα χαρτιά που είχε καταθέσει τότε είχαν λήξει, οπότε για να ελεγχθούν ξανά.

Γιατί, άκου εγώ τί καταλαβαίνω, όταν έκανε προφορική εξέταση πώς ήταν, πήγαινες τα χαρτιά σου, ελέγχαν τα χαρτιά σου, σου έλεγαν οκευ είναι, δώσε και άμα περάσεις πήρες την πολιτογράφηση. Όταν μετά έφυγε η προφορική εξέταση, και ήρθε η γραπτή, σου έλεγαν δώσε και μόλις περάσεις θα εξετάσουμε τα χαρτιά σου να σου πούμε αν είσαι οκευ. Γιατί τώρα με τη γραπτή εξέταση υπάρχουν και οικονομικά κριτήρια.

Τα οικονομικά κριτήρια

Πρέπει να έχεις τουλάχιστον 7,5 χιλιάδες ευρώ και επίσης αν για παράδειγμα δεν έχεις ανήλικα τέκνα, εξετάζεις τα προηγούμενα επτά χρόνια, αν έχεις 1 ανήλικο τέκνο εξετάζεις τα προηγούμενα 5 χρόνια μέχρι σήμερα και αν έχεις 2, τρία χρόνια. Εμένα ο μπαμπάς μου αυτή τη στιγμή δεν έχει ανήλικο τέκνο, έχει εξαρτώμενο τέκνο και το ρώτησα αυτό για το πόσο χρόνια ο

μπαμπάς μου θα εξεταστεί. Γενικά και αυτό με τα εισοδηματικά κριτήρια είναι πολύ δύσκολο γιατί για παράδειγμα κάποιος που μπορεί να ήταν άτυχος και να έμεινε στο ταμείο ανεργείας και να έπαιρνε για παράδειγμα τα 400-500 ευρώ του ταμείου ανεργείας, δε μπορεί να συμπληρώσει αυτό το εισοδηματικό κριτήριο.

Εκτός του Κοβιντ μιλάμε και για τα χρόνια της κρίσης. Μετά το 2008, 2010 και μετά περνάμε μια τρομερή κρίση και θεωρώ ότι ακόμα δυσκολευόμαστε. Κάποιος που έπαιρνε ταμείο και ουσιαστικά για να παίρνεις το ταμείο και να έχει οριστεί το ταμείο τόσο σημαίνει ότι οι υπολογισμοί που έχουν κάνει σημαίνει ότι μπορείς να ζήσεις με αυτά τα χρήματα. Έτσι δεν είναι; Αυτός που έπαιρνε το ταμείο γιατί να μένει εκτός τώρα;

Δηλαδή είναι μπερδεμένα τα πράγματα και δυστυχώς θεωρώ ότι αν και ο μπαμπάς μου ζορίστηκε με τις εξετάσεις και τα χρήματα που έδωσε γιατί τα βάζει κάτω και υπολογίζει ότι έχει ξοδέψει γύρω στα 3 χιλιάδικα από την όλη διαδικασία, και φυσικά πάρα πολύ άγχος, κάθε φορά που πηγαίναμε και περίμενε, γιατί η διαδικασία είναι πολύ αγχωτική. Σκέψου πηγαίνουν από τις 7, έρχονται τα θέματα, όχι άργησαν τα θέματα, όχι λίγο ακόμα, φεύγουν απόγευμα και όλο αυτό είναι πολύ αγχωτικό και τους καταβάλλει. Πολλές φορές έλεγε [ο μπαμπάς μου] "ω, φτάσαμε τόσο χρονών και να περνάμε αυτό το πράγμα." Ζοριζόταν πάρα πολύ. Τα χρήματα που έδωσε, το άγχος που πέρασε, το διάβασμα. Το διάβασμα που κάναμε. Δηλαδή, υπήρχαν απογεύματα που καθόμασταν όλο το απόγευμα να εξηγήσουμε κάποια πράγματα από ιστορία ή γλώσσα. Γλώσσα και ουσιαστικά, ορθογραφία. Γιατί δεν είναι ότι θα μάθεις ένα-δύο-τρία πράγματα και τελείωσε η υπόθεση.

Επίσης, τα θέματα που πέφτουνε για παράδειγμα το Μάιο, διαγράφονται και μπαίνουν στη θέση τους άλλα. Είναι σαν τράπεζα θεμάτων. Οπότε το Νοέμβριο, δεν υπάρχει περίπτωση να πέσει η ίδια ερώτηση, οπότε ο υποψήφιος πρέπει να μάθει κάποιες επιπλέον ερωτήσεις. Δύσκολη διαδικασία. Θεωρώ ότι και πολλοί που έχουν τελειώσει ακόμα και ανώτατη εκπαίδευση, μπορεί να ζοριστούν με κάποιες ερωτήσεις.

Δε γινόταν και αλλιώς [να μη το περάσουμε μαζί, για αυτό μιλάω στο πληθυντικό]. Αυτός ο άνθρωπος δεν είχε από πού αλλού να πιαστεί. Δηλαδή, αν δε πιανόταν από το παιδί του που το παιδί του μπορούσε να τον βοηθήσει, να ασχοληθεί μαζί του. Ωραία, πες ότι πήγαινε σε κάποιο καθηγητή, πόσες ώρες θα έπρεπε να πληρώσει για να μάθει όλο αυτό; Δηλαδή, θεωρώ ότι κάτσαμε άπειρες ώρες. Αμα το βάλω κάτω και το υπολογίσω οι ώρες είναι πάρα πολλές. Δε θεωρώ πρώτον ότι θα μπορούσε να πληρώσει αυτό ο μπαμπάς μου. Ενώ γνώρισα άτομα που δίνουν με το μπαμπά μου και μου είπαν, εγώ πλήρωσα 12 ευρώ την ώρα. Εκτός από αυτό, η σχέση που έχω εγώ με τους γονείς μου, το πώς θα βρω εγώ τον τρόπο να του το εξηγήσω κάποιος εκπαιδευτικός μπορεί να του έπαιρνε παραπάνω χρόνο. Ενώ εγώ έχω μια άλφα οικειότητα, κάπως αλλιώς, θα μου ερχόταν ένα παράδειγμα από τη ζωή μας 1:18:13 και θα ήταν πιο γρήγορο. Φυσικά και το περάσαμε μαζί. Φυσικά και όλο το σπίτι το πέρασε μαζί με το μπαμπά μου και ακόμα το περνάμε γιατί ο μπαμπάς μου πέρασε τις εξετάσεις του Νοεμβρίου του 2022, βγήκαν τα αποτελέσματα και έπρεπε να συγκεντρώσει πάλι κάποια δικαιολογητικά γιατί κάποια από το πρώτο φάκελό του είχαν λήξει οπότε έπρεπε εκ νέου να τα συγκεντρώσει συν το παράβολό του και καταθέσαμε φάκελο 28 Δεκεμβρίου και τώρα είμαστε σε αναμονή να εξεταστεί ο φάκελος του και τα εισοδηματικά

κριτήρια. Και είμαστε δύο μήνες τώρα που περιμένουμε αλλά δυστυχώς δεν έχουμε ελπίδες λόγω των εισοδημάτων. Γιατί μπήκα, διάβασα εγώ το ΦΕΚ, είδα κάποια πράγματα, έκατσα τα υπολόγισα αλλά θεωρώ ότι ίσως να μην τα καταφέρουμε. Ήταν κάτι το οποίο το συζητήσαμε, από την υπηρεσία μου είπαν ότι θα το δούμε, δεν ξέρουμε, δε μπορούσαν και αυτοί να κοιτάζουν εκ των προτέρων τη δική μας περίπτωση, το καταλαβαίνω. Ήταν μια απόφαση που πήρε ο μπαμπάς μου, μου λέει "οκευ, ας το κάνουμε και δε πειράζει." Θα δούμε ποια χρονιά είναι αυτή που δεν αντιστοιχεί, ήταν δική του επιλογή, ήθελε να τα καταθέσουμε. Φοβόμαστε ότι η τελευταία χρονιά που είναι να εξεταστεί, μάλλον αυτή δε θα περάσει, τέλοσπαντων, δεν πειράζει. Αυτό είναι μια απόφαση του μπαμπά μου.

Τα αποτελέσματα των εξετάσεων δεν αργούν, ένα μήνα το πολύ. Όσο ζούσαμε μέσα σε αυτό μπορούσα να σου πω κάθε λεπτομέρεια, τώρα επειδή πέρασε αυτό, είναι λίγο σαν να έφυγε από πάνω μας. Οι εξετάσεις θα ισχύουν. Δηλαδή, εάν η απόρριψη είναι αρνητική λόγω εισοδήματος, μετά απλά θα πρέπει να καταθέσει, για παράδειγμα εάν η τελευταία χρονιά δημιουργεί το θέμα, τώρα αν καταθέσει ο μπαμπάς μου νέα φορολογική, μπορεί να καταθέσει ξανά.

Ο ρόλος μας ως παιδιά μεταναστών και το κόστος

Θεωρώ ότι εμείς τα παιδιά των μεταναστών, εκτός από παιδιά και μαθητές πάντα ήμασταν οι μεταφραστές, οι γραμματείς των γονιών μας, οι διεκπεραιωτές, γενικά είχαμε έναν επιπλέον ρόλο πάντα. Εγώ επειδή ήμουν το πρώτο παιδί, που τραβάει συνήθως τα περισσότερα ζόρια το ότι τώρα κάθομαι και τρέχω για το μπαμπά μου, να δώσει εξετάσεις, να κάνει μεταφράσεις ή το οτιδήποτε, το βλέπω ως κάτι φυσιολογικό και μια συνέχεια του πώς έχω μεγαλώσει. Εντάξει, δεν είναι και πολύ φυσιολογικό. Εγώ το θεωρώ ως υποχρέωση μου να βοηθάω τους γονείς μου γιατί ξέρω ότι μόνοι τους δε θα μπορούσαν να τα καταφέρουν. Γιατί είναι κάποια πράγματα που θέλουν τρέξιμο, τα δικαιολογητικά θέλουν τρέξιμο.

Πολλοί συμβουλεύονται δικηγόρο ή θα πάνε στο λογιστή τους, εγώ επειδή πολλά πράγματα τα παρακολουθώ, θα τα κάνω μόνη μου, θα κάτσω να διαβάσω, θα διαβάσω και το ΦΕΚ θα πάρω και ένα τηλέφωνο στην υπηρεσία, θα το λύσω, αλλά πολλοί μετανάστες δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα. Δηλαδή, εγώ τις ημέρες που έδινε ο μπαμπάς μου εξετάσεις και ήμουν έξω και τον περίμενα -- δηλαδή ο ρόλος πάλι αντιστράφηκε, περίμενα εγώ το μπαμπά μου να τελειώσει με τις εξετάσεις. Γνώριζα παιδιά άλλων μεταναστών, συγγενείς τους, τη γυναίκα κάποιου που έδινε και ανταλλάσσαμε την ιστορία μας, την περιπέτεια μας. Πολλοί μου έλεγαν "α, θα πάρω τη δικηγόρο μου να μου πει" δυστυχώς, γιατί είναι κοστοβόρο και αυτό. Δηλαδή, σίγουρα είναι πιο ασφαλές από το να πάω εγώ και να το κάνω, αλλά είναι κοστοβόρο για κάποιον που μπορεί να πληρώνεται 20 ευρώ και 30 ευρώ, το να πληρώσει μαθήματα, να πληρώσει το παράβολο του, να αγοράσει βιβλία, να πληρώσει και έναν δικηγόρο, είναι πολλά.

Εσπερινό σχολείο στην Ελλάδα

1:26:04 επειδή είδαμε ότι είναι προφορικές οι εξετάσεις δεν είχαμε επικεντρωθεί τόσο πολύ στο διάβασμα [για την αποτυχία του πατέρα της στις προφορικές εξετάσεις]

[μέσα σε ένα χρόνο ο μπαμπάς μου εξέλιξε και την ανάγνωση και τη γραφή] γιατί διαβάσαμε πάρα πολύ. 1:26:38 όταν του είπαν δηλαδή διάβασε, μπορεί να λειτούργησε και το

άγχος του. Δε το περιμενάμε. Μπορεί να ντρεπόταν. Αλλά σίγουρα η εξέλιξη που έγινε ήταν τρομερή.

Αλλά εμένα ο μπαμπάς μου πέρυσι, δηλαδή τη σχολική χρονιά 2021-2022 πήγε σε εσπερινό σχολείο. Ο μπαμπάς μου επειδή ασχολείται με τα κρέατα είχε κάνει μία πιστοποίηση και πριν κάνει τη πιστοποίηση σε ένα κέντρο διά βίου μάθησης του είχαν πει με ένα απολυτήριο γυμνασίου (μεταφρασμένο) είσαι οκευ. 1:27:48 Έπρεπε να έχεις μια υποχρεωτική εκπαίδευση για να πάρεις τη πιστοποίηση (να μπορέσεις να κάνεις τα μαθήματα). Προσπάθησε στην Αλβανία να βρει το πιστοποιητικό του και δε το βρήκε ποτέ. 1:28:16 [...] Στην Αλβανία είναι οκτώ χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης. 1:28:47 [...] Λέω εγώ, δηλαδή δεν έχει να κάνει με το γνωστικό επίπεδο αλλά με το πόσα χρόνια παρακολούθησε; Μου λένε, ναι.

Η γλώσσα

Τον βοήθησε και το σχολείο πάρα πολύ και στην αυτοπεποίθηση του με τη γλώσσα και στο πώς διαχειρίζεται τη γλώσσα. [αυτό το άλμα] ήταν η πολύ δουλειά που κάναμε μαζί, το σχολείο και στο δικό μας το σπίτι όπως και σε πολλά σπίτια μεταναστών θεωρώ ότι η τηλεόραση είναι συνέχεια ανοιχτή. Γιατί εμείς μέσω της τηλεόρασης μαθαίνουμε πάρα πολλά πράγματα. 1:30:45 έχουμε βάλει τους υπότιτλους, έλεγε ο μπαμπάς μου "βάλε λίγο τους υπότιτλους να μάθουμε καμιά λέξη"

Η οικογένεια

Δε γίνεται να μην είσαι δεμένος με την οικογένεια σου 1:32:01 Δεν είναι ότι δε θέλουμε [τη σχέση με τα ξαδέρφια μου] απλώς και εμείς έχουμε μεγαλώσει λίγο μόνοι μας, έχουμε μάθει μόνοι μας, έχουμε γίνει πιο αγρίμια. Μας είναι δύσκολο να ανοιχτούμε σε κάποιον άνθρωπο. 1:32:43 Για μένα η οικογένεια μου περιορίζεται σε αυτά τα τρία άτομα, τη μαμά, το μπαμπά και τον αδερφό μου.

Εισαγωγικά

Στη Κομοτηνή ήταν η αντίστοιχη σχολή των Βαλκανικών σπουδών, ουσιαστικά είχε να κάνει με ξένες γλώσσες.

Για μας η φάση αυτή ήταν οικογενειακώς πολύ δύσκολη [όταν εγώ πήγα στη Κομοτηνή] γιατί παράλληλα έμειναν άνεργοι οι γονείς μου. Επειδή ήμουν 18 και στα 18 σκέφτεσαι διαφορετικά δεν το είχα συνειδητοποιήσει. Τώρα σκέφτομαι, αφού τότε περάσαμε όλη αυτή τη φάση και είμαστε καλά, είμαστε δυνατοί.

Στη πτυχιακή μου εξετάζω τους μετανάστες στο χωριό. Ήταν αναπόφευκτο να ασχοληθώ και εγώ με ένα αντίστοιχο θέμα γιατί κάποια πράγματα τα κρατάω μέσα μου [...]

Η διπλωματική είναι να ανοιχτώ και να βγάλω το μέσα μου και εμένα αυτό με δυσκολεύει. Δεν είναι θέμα αναβλητικότητας, είναι θέμα εσωτερικό.

Interview 4 (with Etsegenet)

Σχολείο-δουλειά-σπουδές-αίτηση ιθαγένειας

Εγώ είμαι από την Αιθιοπία και γεννήθηκα το 1999 και ήρθα το 2015, καλοκαίρι και μέχρι να πάρω το άσυλο, άδεια διαμονής, έκατσα μέχρι το Σεπτέμβριο χωρίς σχολείο, χωρίς τίποτα, στην οργάνωση ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ. Αυτοί με βοήθησαν μέχρι 18 χρονών και 16 χρονών το Σεπτ. άρχισα σχολείο. Στη συνέχεια, πήγα μέχρι 3η Λυκείου. Όταν έκανα ανανέωση μετά τη 1η άδεια

διαμονής, και μια δικηγόρος, που είναι στην Ομόνοια (από το Ελλην. Συμβ. για τους Πρόσφυγες), της μίλησα "τώρα μπορώ να κάνω αίτηση ιθαγένειας;" ναι μου λέει, μου είπε ότι μπορώ να κάνω αίτηση ιθαγένειας. Έκανα αίτηση χωρίς πρόβλημα, όταν έκανα την αίτηση ήμουν 3 γυμνασίου κάπου εκεί. Της είπα ότι ακόμα δε τελείωσα το σχολείο, καλύτερα μου λέει. Είχα πολύ δύσκολα πράγματα γιατί άλλαξα σχολείο για να δουλεύω, δεν είχα οικογένεια εδώ στην Ελλάδα, το έχω χάσει και τα δύο οικογένεια μου. Έπρεπε να δουλέψω λίγο και μετά να πάω σχολείο. Πήγα 2 χρόνια πρωινή σε σχολείο και μετά άλλαξα απογευματινό να δουλέψω. Πήγα στην Κωλέτη βραδινό σχολείο και πήρα ειδικότητα πληροφορική. Μ'αρέσει γενικά να ασχοληθώ με υπολογιστές [...] θέλω να ασχοληθώ με υπολογιστές γιατί είναι στα όνειρα μου και δε θέλω να σταματήσω. Έχω περάσει πολύ δύσκολη ζωή, από 14 χρονών έχω περάσει αλλά δε θέλω να αφήσω το σχολείο μου γιατί εσκότωσα για το σχολείο μου, πείνασα για να μάθω γλώσσα και πέρασα πολύ δύσκολα πράγματα. 3η Λυκείου τέλειωσα και έκανα εγγραφή σε ΙΕΚ βοηθός μάγειρα, όταν ήταν KOBINT κάναμε μαθήματα ονлайн. [...] Η μαγειρική είναι δύο χρόνια μπορώ να βρω κάποια παραπάνω λεφτά για να παρακολουθήσω μετά τη σχολή υπολογιστών. Μετά πήγα στο ΙΕΚ, πέρυσι, μία μέρα είδα ότι όποιος έκανε αίτηση για ιθαγένεια πρέπει να έχει 7 χιλιάδες 500 εισόδημα. Και κάλεσα την Αντιγόνη, και της λέω εγώ δεν έχω αλλά πήγα σχολείο, θα της δείξω το χαρτί μου, δεν είχα κενό χρόνια που ήμουν εκτός νόμου. Ήμουνά όλο σχολείο... Και της λέω, και μου λέει αυτό είναι καινούριο νόμο και στεναχωρήθηκα πάρα πολύ και της είπα, είπα στο καθηγητή τώρα δε μπορώ να έρθω σχολείο και μου ζήτησαν 7500 εισόδημα. Και μετά αυτό το εισόδημα για να το κάνω, σταμάτησα το σχολείο μου και έψαξα δουλειά και όπου πήγα δουλειά. Πήγα βρήκα σε πολλούς δουλειά αλλά δε θέλουν να μου βάλουν πολλά εισόδημα οι εργοδότες. Και τους λέω, εγώ θα δουλέψω 8ωρο αλλά θέλω 7500 να μου βάλετε το χρόνο, και μου λένε "πωπω, αυτό δε μπορούμε γιατί δε βάζουμε όλα τα ένσημα το μήνα" Εγώ άλλαξα 4 δουλειές λόγω αυτού. Και τώρα επιτέλους βρήκα μία δουλειά που είμαι ένα χρόνο τώρα και έχω παραπάνω 8 χιλ το χρόνο εισόδημα.

Απορρίψη, προβλήματα υγείας

Αλλά ακόμα μετά σχολείο που πέρασα, σταμάτησα τη σχολή και πήγα να ψάξω 4 δουλειές που δεν θέλουν να μου βάλουν εισόδημα, γιατί είσαι μικρό, 23 χρονών, ποιος θα βάλει εισόδημα 7500; Ο νόμος ξέρει αλλά μας έχει κάνει δύσκολα πράγματα και δε μπορώ να το κάνω εγώ. Και γιατί με απορρίψανε τώρα; Με απορρίψανε λόγω εισόδημα, μου ζήτησαν οικογένεια, που δεν έχω την οικογένεια μου στη ζωή καταρχάς. Δύο φορές με κάλεσαν, φέρε εισόδημα από την οικογένεια σου. Εγώ την έχω χάσει από 14 χρόνων. Δε μπορώ να το φέρω αυτό το πράγμα, τους λέω εγώ πήγα σχολείο, έχω εισόδημα ότι δούλεψα καλοκαίρια 2 χρόνια στη Σέριφο και 3-4 χιλιάδες, γιατί δουλεύω καλοκαίρι για να πάω χειμώνα σχολείο. Όταν ήμουν Λύκειο, κάθε χρόνο πήγα Σέριφο και άλλο νησί να δουλέψω το χειμώνα να πάω σχολείο. Και αυτά τους τα έδειξα, το χειμώνα ήμουν σχολείο. Αυτοί δε θέλουν, τους έδειξα, δε το αναγνωρίζουν. Εγώ τί να τους δώσω; Δεν έχω εισόδημα, τώρα με απορρίψανε λόγω εισόδημα άλλα πέντε χρόνια θα περιμένω. Σταμάτησα έτσι κι αλλιώς πέρυσι το σχολείο. Εγώ δεν υπάρχει να κάνω κάτι στη ζωή μου. Αυτό το νόμο δε πρέπει να αλλάζει σε εμάς. Αφού κάναμε πριν αίτηση εμείς, το νόμο για μας πρέπει να πάει όπως ήταν πριν όχι το καινούριο σε μένα και στους άλλους ανθρώπους. Αυτό το πράγμα με ενοχλεί πάρα

πολύ, με στεναχωρεί. Έχω πάρα πολύ άρρωστη, με το στομάχι μου πρόβλημα λόγω αυτών των πραγμάτων στη ζωή μου γιατί δεν έχω ανθρώπους να με υποστηρίξουν ακόμα για τα χαρτιά και τα πράγματα στη ζωή μου γιατί είναι πολύ δύσκολα. Προσπάθησα μόνη μου να βρω λύση, δεν υπάρχει.

Το Δεκ. μου ζήτησαν με μείλ να στείλω εισόδημα για το 2016, 2019 και 2020. Εγώ το 2016, ήμουν 17 χρονών και δε μπορούσα να δουλεύω τότε γιατί ήμουν μικρή, ποιος άνθρωπος να με πάρει σε εργασία σε αυτή την ηλικία; Και τους λέω ήμουν σχολείο τότε, ήμουν μικρή και όταν ήμουν 18 και 19 δούλευα το καλοκαίρι μόνο. [...] Σε δύο εβδομάδες θα μου στείλουν την απόρριψη στο σπίτι.

Για μένα δε τους νοιάζει [η ηλικία] αυτό το πράγμα με πονάει. Έχω χαρτί ότι λέει πρόσφυγας, δε μπορούν να το αναγνωρίζουν ποιος τα ακούει τώρα αυτά τα πράγματα; 10:55 Πού να βρω οικογένεια; Γιατί δε το καταλαβαίνουν αυτό το πράγμα;

Όταν ήμουν 17, μου ζήτησαν εισόδημα, γιατί αυτό το πράγμα δε το βλέπουν; Γεννήθηκα το 1999, αυτοί μπορούν να υπολογίσουν πόσο ήμουν τότε. Τους έδωσα χαρτιά, εγώ ήμουν καλή μαθήτρια, έχω το πτυχίο μου. Έχω καλούς βαθμούς, αυτά τα πράγματα δε τα αναγνωρίζουν, γιατί όμως; Από μικρή ηλικία με στεναχωρούν και τη ζωή μου θέλουν να τη κάνουν ανάποδα. Αλλά εγώ προσπαθώ να ηρεμήσω αλλά είναι πολύ δύσκολα τα πράγματα. Μας δώσανε το δικαίωμα αλλά κάποια στιγμή έρχεται ανάποδα. Ανάποδα το κράτος, εγώ ήμουν 20 και 21 χρονών και 23 κανένας εργοδότης δε θέλει να με πάρει με 7500 εισόδημα. Αυτό το πράγμα πρέπει να το αναγνωρίζουν γιατί δε το αναγνωρίζουν; Αυτοί ζητάνε 7500 εισόδημα το χρόνο, ποιος εργοδότης εμένα θα με πάρει; Εγώ 4 δουλειές άλλαξα λόγω αυτού. Το ξέρουν αλλά μας βάζουν σε πολύ δύσκολη θέση.

Αφού μου δώσαν το δικαίωμα, οι άνθρωποι, αυτοί που είναι μεγάλοι, που έχουν θέση εκεί, τα πράγματα δε τα υπολογίζουν σωστά. 13:14 Πρέπει να βρω λύση, όχι να σου κάνω απόρριψη. Εγώ δε μπορώ να τους φέρω την οικογένεια μου. Τους λεω δύο φορές, δεν έχω οικογένεια, δεν έχω εισόδημα ήμουν σχολείο. Πρέπει αυτοί να καταλάβουν το δικό μου πόνο, αυτό που δε μπορώ να κάνω, γιατί με ρωτάνε;

Να μου κάνουν απόρριψη για 2 χρόνια, καλά. Αλλά να μου κάνουν απόρριψη για 5 χρόνια; Το 2027 θα κάνω αίτηση όταν μαζέψω όλο το εισόδημα από τώρα από το 2022. Αλλά ποιος νόμος να ακούει το δικό μου πόνο; Δεν έχουμε το ίδιο όλοι οι άνθρωποι πόνο. Πρέπει να υπολογίζουν τί θέμα έχει ο καθένας. Αυτά τα θέμα δε λύνουν, όλοι απόρριψη. Γιατί μου είπαν να κάνω αίτηση, τώρα γιατί με απορρίψαν; Εμείς που κάναμε αίτηση πριν, πρέπει να πάμε με παλιό νόμο. Οι άλλοι που κάναμε αίτηση πρέπει να πάνε με καινούριο νόμο. Γιατί να είμαστε με τους καινούριους εμείς; γιατί να είμαι εγώ με τους καινούριους; Αυτό δεν είναι σωστός νόμος. Δηλαδή, εγώ δε ξέρω άλλη χώρα τί κάνει αλλά αυτό που κάναμε είναι πολύ λάθος, μας δώσανε το δικαίωμα αλλά τη ψυχολογία μου έχουν χαλάσει εμένα. Εγώ τρέχω στο γιατρό λόγω στεναχώριας... Ποιος άνθρωπος να με καταλάβει;

Background

έχει μία αδερφή που είναι άρρωστη (ψυχικά);

το μπαμπά δε τον γνωρίζω.

η μαμά μου τη πήρε η θάλασσα το 2013, εγώ ήμουν στη πατρίδα μου. Η αδερφή μου ήταν ήδη στην Ελλάδα και ήρθα.

η αδερφή μου είχε κακούς φίλους και άρχισε να κάνει κακά πράγματα, καπνίζει, τα πράγματα που δε πάνε καλά.

Έμενα μαζί με την αδερφή μου αλλά μετά έγινε κακιά.

Η μετάδραση μου κάλυπτε τα έξοδα.

Για την Ελλάδα πώς νιώθει: η κοινωνική ζωή

Τώρα έχω άδεια διαμονής για 3 χρόνια και το διαβατήριο (προσφυγικό) πέντε χρόνια λήξει.

Την Ελλάδα την αγαπάω, δε ξέρω για ποιο λόγο, επειδή ήρθα από μικρή, δε ξέρω. Την αγαπάω, το καιρό, το φαί, δηλαδή πάω βόλτες, αυτά τα πράγματα μ' αρέσουν... Οκτώ χρόνια ποτέ δε πήγα έξω από την Ελλάδα να ταξιδεύω, το διαβατήριο δεν έχει ποτέ βίσα ούτε εισιτήριο έχω κόψει. Μ' αρέσει η Ελλάδα. Αυτό το πράγμα με πειράζει γιατί με απορρίψανε. Εγώ είχα άνθρωποι, ακόμα και τώρα, δε μπορώ να βρω αυτό το άνθρωπο σε άλλη χώρα νομίζω 20:37 Ακόμα καθηγητές μου, εγώ για να φτάσω εδώ οι καθηγητές μου μου δώσανε μεγάλη δύναμη ακόμα τώρα. Ότι δυσκολία με βοηθάνε, αλλά ο νόμος αυτό που θέλει να κάνει, είναι πολύ δύσκολα... Δηλαδή, δεν υπάρχει αυτό που μου κάνανε. Έχουνε δικαίωμα και αυτοί αλλά το δικαίωμα αυτό το πράγματα εγώ μια μέρα θέλω να μου εξηγήσουν. Γιατί για να καταλάβω και εγώ το δικαίωμα τους. Γιατί έτσι κι αλλιώς εγώ στο ίντερνετ διαβάζω αυτά που γράφουν, δεν υπάρχει άλλο κάτι να μου να εξηγήσει κάποιος άνθρωπος για ποιο λόγο γιατί τα πράγματα αναλυτικά να καταλάβουν.

Έχω μία καθηγήτρια μου [από τη πρώτη γυμνασίου] σαν μαμά μου, τη βλέπω σαν μαμά μου, σε αυτή μένω. Έχω πολύ καλύτερους συνεργάτες στη δουλειά μου, ακόμα και ο εργοδότης να με υποστηρίζει. Πάρα πολύ. Αυτός κατάλαβε το πόνο μου και με πήρε με 7500 εισόδημα... Εγώ τώρα κλείνω δύο χρόνια εκεί [στη πιτσαρία]. Εγώ δεν κάνω πολλές φίλες γιατί δεν έχω χρόνο, ασχολούμαι με αυτό που μ' αρέσει, να κάτσω στον υπολογιστή να διαβάζω κάποιο θέμα... Δε βγαίνω έξω χωρίς λόγο, αν έχω ραντεβού θα πάω και γυρίσω γρήγορα στο σπίτι μου, ούτε πίνω καφέ... Γιατί στη ζωή μου έχω περάσει πολύ δύσκολα. Αυτή η δυσκολία δε θέλω να με βάλει σε κακή κατάσταση... Δε θέλω να κάνω πολλές παρέες γιατί άμα κάνω πολλές παρέες θα γίνει αυτό λέω. 23:36 Έχω 2-3 φίλες και από τη δουλειά... ακόμα με τον εργοδότη μου μιλάμε για το θέμα ιθαγένεια, τα πάντα. [...] Αυτή [η καθηγήτρια μου] με υποστήριξε όσο μπορεί γιατί είχα όρεξη να κάνω αυτό που θέλω. Ακόμα μου λέει να πάω σχολείο και να κάνω το μάθημα μου.

Υγεία (ενώ η ερώτηση ήταν για το πώς σε αντιμετωπίζει η κοινωνία στην Ελλάδα)

Ωραία είναι, περνάω ωραία, ασχολούμαι με τη γυμναστική, αυτά που μ' αρέσουνε. Θέλω να ξεχάσω τα πράγματα γιατί έχω πρόβλημα στομάχι και αυτό έρχεται από στεναχώρια και προσπαθώ να την αφήσω στην άκρη γιατί με σκοτώνει. Έχω 2-3 φορές που έκανα γαστροσκόπηση λόγω στεναχώριας και αυτό προσπαθώ να το ξεχάσω και πάω σε παιχνίδι που μου αρέσουν... άμα κάτσω στο σπίτι για πολλές ώρες αυτό το πράγμα θα το σκέφτομαι. Βγαίνω έξω, πάω γυμναστική, τρέχω.

Πάνω από όλα βλέπω την υγεία μου, αλλά τα πράγματα που ονειρεύομαι μέχρι τώρα δε μου ήρθαν καλά. Όταν αλλάζει ο νόμος, τα πράγματα αλλάζουν. Θα επιμείνουν εκεί.

Ακόμα και τη δουλειά μου που την αγαπάω πάρα πολύ και είναι καλή δουλειά που έχω. Αυτό είναι στη ζωή μου το πιο καλό. Τα υπόλοιπα γύρω από τα χαρτιά με έχουν σκοτώσει με το άγχος.

Τί περιμένεις να αλλάξει με την ιθαγένεια

Εγώ άσχετα με το αν θα φτάσω 40 ή 50 θέλω αυτά που θέλω. Θέλω να πάω σχολείο δηλαδή δε θέλω να με σταματάει κάποιο πρόβλημα ή τίποτα. Δεν είναι αυτό που κάνω λάθος... Άμα έχω ελληνική ιθαγένεια, αυτό που δε μπορώ να το κάνω θα το κάνω. Δε ζητάνε ελλ. ιθαγένεια, μπορώ να πάω και τώρα σχολείο. Αλλά γιατί εγώ ακόμα να είμαι πρόσφυγας και να πάρω μετά ιθαγένεια. Είχα δικαίωμα, μπορεί αυτό να είναι λάθος, αλλά είχα δικαίωμα, όταν μου έδωσαν ότι μπορείτε να κάνετε [αίτηση] σαν άνθρωπος έκανα. Δεν έκανα κάτι παράνομο. Μας είπαν μπορείτε να κάνετε αίτηση. Εάν έχω ελλ. ιθαγένεια μπορεί να έχω παραπάνω από αυτά που ονειρεύομαι. Θα έχω δικαίωμα δηλαδή... Αν έχεις το χαρτί του πρόσφυγα πολλά πράγματα δε μπορώ να κάνω.

Εγώ από τη πατρίδα μου δεν έχω χαρτιά, άμα είμαι στην Ελλάδα, ένιωθα ότι είμαι ελληνίδα γιατί γεννήθηκα στη πατρίδα μου αλλά εγώ έχω υπηκοότητα ελληνική. Ούτε στη πατρίδα μου δεν έχω κάποια πράγματα. Αλλά στην Ελλάδα έχω στοιχεία, έχω άσυλο... αλλά είμαι ξένη, ζω στην Ελλάδα, αυτό νιώθω.

[32:13] Δε θέλω να γυρίσω πίσω, δεν έχω εκεί τίποτα να δείχνω κάτι... Στην Ελλάδα έζησα και νιώθω σαν να είναι η πατρίδα μου. Πήγα σχολείο με Έλληνες.

Για την Ελλάδα

Εγώ πάω και μουσείο να βλέπω κάτι να μάθω 33:44 όταν δεν υπήρχε τεχνολογία ήταν οι άνθρωποι έξυπνοι. Αυτό το πράγμα με κάνει και εμένα τώρα σειρά μου να είμαι έξυπνη να ξεχάσω τα πάντα... Και να βλέπω τα παλιά πράγματα παρά να λέω τώρα τεχνολογία και δε μ'αρέσουν τα παλιά πράγματα... Ιστορία μ'αρέσει πάρα πολύ, μαθηματικά δε μ'αρέσουν... Ποτέ δε πετάω τα βιβλία μου, ούτε τετραδία, μ'αρέσει να βλέπω τα γράμματα μου, τις σημειώσεις... Και δύναμη πόση δείχνανε για να ελευθερώσουν, εγώ δε ξέρω η πατρίδα μου τί έκανε για να ελευθερώσει αλλά ξέρω την Ελλάδα που είχαν δύναμη πολλή. 35:56 Αυτά τα πράγματα μου δίνουν εμένα μεγάλη δύναμη...

Γενικά πολιτικά δε μ'αρέσουν γιατί λένε λένε αλλά δε κάνουν αυτά που λένε, το σωστό. Με νευριάζει εμένα. Και μετά στη πράξη δε το κάνουν και ο λαός ό,τι ζητάει δε το βρει. Αλλιώς, ανάποδα. Εγώ αν είμαι ελληνίδα θα ψηφίσω, μ'αρέσει πάρα πολύ γιατί πρώτα απ' όλα. Πριν να ψηφίσω όμως θα διαβάσω, ποιος είναι ο καλύτερος.

Όλοι οι άνθρωποι [που έχουν λάβει απόρριψη] δεν έχουν το ίδιο θέμα με μένα. Δηλ. είχα μιλήσει με μια κοπέλα που έζησε 20 χρόνια στην Ελλάδα, το κράτος δε φταίει, αυτή φταίει γιατί έκατσε πολλά χρόνια και δεν έκανε αυτά που χρειάζονται, εγώ να πάω στο σχολείο θέλω και αυτά που ονειρεύομαι. [38:32]

Η εκπαίδευση σε παύση

Με το ΙΕΚ θέλω να συνεχίσω. Αν το αρχίσω δε μπορώ να βρω δουλειά με το εισόδημα που χρειάζομαι.

Υγεία

Εγώ απαγορεύεται να φάω από τη πατρίδα μου γιατί έχω έλκος.

Racism (at work)

Εγώ αντιμετώπισα [ρατσισμό] όταν έψαχνα δουλειά, δε με παίρναν. Αυτό με πόνεσε σαν άνθρωπος. Ζητάς κάτι που χρειάζεσαι, δε θέλουν να σου κάνουν. Ένιωσα ότι εγώ είμαι από την Αφρική και ακόμα όταν παίρνω μία δουλειά, πέντε μέρες πρακτική, να σε βλέπουμε πώς δουλεύεις... Μπορείς μία μέρα [όχι 5 μέρες]... Γιατί να γίνει αυτό; Πέντε μέρες για μένα είναι πολλές μέρες... Εγώ δούλεψα με 3 ευρώ την ώρα, τώρα δουλεύω με 5 ευρώ... 3 ευρώ και πολύ δύσκολη δουλειά, ακόμα πονάει η μέση μου. Μία κοπέλα που δούλευε μαζί μου, έπαιρνε 5 ευρώ για την ίδια δουλειά, εγώ 3 ευρώ. Είχα ανάγκη να κάνω αυτά τα πράγματα... Αυτά μου έχουν κάνει σε κάποιες δουλειές. Η ζωή να έρθει δύσκολα, κάποια στιγμή θα έρθει καλό εγώ λέω...

Αλλά τώρα στη δουλειά μου είναι πολύ καλοί. Αν αρρωστήσουμε θα πάρουμε ρεπό και Σάββατο που έχουμε πολύ δουλειά μπορούμε να πάρουμε άδεια. 43:24 Δε θέλει ποτέ στη ζωή του να εκμεταλλευτεί τον εργαζόμενο. Το μαγαζί είναι 25 χρόνια ποτέ δε θέλει τον εργαζόμενο να δουλεύει παραπάνω ώρες... Αυτός κάνει μαζί μου λάντζα, όταν εγώ κάνω πίτσα, αυτός κάνει λάτζα, έχει μεγάλο σεβασμό στους εργαζόμενους, αυτό δεν υπάρχει σε πολλούς Έλληνες. 44:01 Αυτός φοράει τη ποδιά του, κάνει λάτζα. [...] Ο κύριος Γιώργος ποτέ δε φωνάζει γιατί δε κάνατε αυτά, δεν είχαμε χρόνο, το καταλαβαίνει ότι όταν έχουμε δουλειά, έχουμε δουλειά. [...] Ο κύριος Γιώργος δεν είναι σαν άλλους εργαζόμενους, πέρασα από πολλές δουλειές αλλά δε βρήκα σαν τον κύριο Γιώργο.

Υγεία και δουλειά

Στη Σέριφο, εκεί πόνεσε η μέση μου, δούλευα από τις 7 έως τις 10 το βράδυ ή 2 το πρωί. Ακόμα και αν κοιμάμαι στο δωμάτιο μου, θα με καλέσουν να κάνω κάποια επιπλέον δουλειά. Γιατί είναι νησί, είναι σεζόν, έχουμε πολύ δουλειά λένε αυτοί. Κατέστρεψα την υγεία μου. Μέχρι τώρα πονάει η μέση μου. Εγώ πήγα σε ιατρούς και φυσικοθεραπεία. Καθάριζα δωμάτια και ήμουν στην αποθήκη, βαριά πράγματα, πολύ δύσκολο. Ποτέ δε πάω σε νησί δουλειά γιατί είναι πολύ βαρύ και τους εργοδότες δε τους νοιάζει για τους εργαζόμενους. Όχι μόνο εγώ, όλοι δούλευαν σαν εμένα. Άλλο κάνουν στην συμφωνία, άλλο στην εργασία. Ο κύριος Γιώργος δεν έχει αλλάξει, το ίδιο.

Με έμαθε χωρίς φωνή, αναλυτικά. Εγώ τον βλέπω ως πατέρα μου... Εγώ δεν ήξερα να φτιάξω πίτσες... Εγώ έχω παιδί στην ηλικία σου. Ό,τι πρόβλημα έχω μπορώ να τον καλέσω. Με φέρνει το βράδυ στο σπίτι, δε θα πας με τα πόδια μου λέει. Στη ζωή μου που χάρηκα μόνο που γνώρισα τον... αυτή τη δουλειά. 48:55 Ο κ. Γιώργος λέει θα πάμε σε δικηγόρο. [...]

Από μικρή έτρεχα πολύ και κάποια στιγμή έκοψα το πόδι μου. Στη πατρίδα μου τρέχανε. [...] Τώρα λίγο τρέχω για να χάσω κιλά και για να είμαι ελεύθερη, το μυαλό μου να ξεχάσει και να ακούω μουσική. [...] Με χαλαρώνει. Δε καπνίζω, δε πίνω, το μυαλό πρέπει να λειτουργεί κάτι, να ασχολείσαι με κάτι. Τώρα που παράτησα το σχολείο μου, από νεύρα δε θέλω να διαβάζω και...

Η απόρριψη

Μακάρι να αλλάζουν τα πράγματα και να μου δώσουν τα χαρτιά... αυτά που ονειρεύομαι θέλω να μου δώσουν. Δεν έχουμε όλοι οι άνθρωποι το ίδιο θέμα... Όχι δηλαδή δεν έχω εισόδημα και δεν έχω οικογένεια να το κλείσουν τη πόρτα εκεί... Γιατί δε το βλέπουν ότι ήμουν μικρή; Δημόσιο σχολείο πήγα... Εμείς που κάναμε αίτηση γιατί είμαστε με το καινούριο νόμο; Υπάρχουν πράγματα που δε πρέπει να είναι αυτά.

ΣΥΡΙΖΑ, εξετάσεις

Αυτά τα πράγματα με πειράζουν πάρα πολύ. Αυτός ο νόμος δεν είναι καλός, πρέπει να έρθει καινούριος... Γιατί το παλιό ήταν γιατί όταν ήταν ο κύριος ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν έτσι. Αυτά τα πράγματα... όταν διαβάζω περισσότερο... Δεν έχω το ίδιο μυαλό πριν που είχα και τώρα... Μετά ήρθαν τα πράγματα ανάποδα λέω, αυτοί με τραβάνε να είμαι τόσο κακοί άνθρωποι. Οι πολιτικοί. Όταν ήταν ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν έτσι. Όταν διαβάζεις το παλιό νόμο με το τώρα, κάποια πράγματα πονάει πάρα πολύ... Γιατί δεν ήταν πριν αυτά τα πράγματα. Γιατί αυτοί με τραβήξαν να γίνω πολιτικούς και κακοί άνθρωποι.

Όταν ήταν ΣΥΡΙΖΑ, το 2015, νομίζω, κάνεις αίτηση, δε ζήτησαν εισόδημα γιατί αν πήγες σχολείο, δε ζητούσαν εισόδημα. Όποιος δε πήγε σχολείο, πρέπει να κάνει εισόδημα και η συνέντευξη δεν ήταν γραπτή. Ήταν προφορική και αυτά τα πράγματα τώρα τα αλλάζουν σε μας που πήγαμε ακόμα σχολείο. Θα κάνουμε συνέντευξη προφορικά και οι άλλοι που δε πήγαν σχολείο, πρέπει να δώσουν γραπτά. Να σου πω κάτι την αλήθεια; Αυτά που ζητάνε την εφορία, τα πολλά οι Έλληνες δε τα ξέρουν... γιατί μία κυρία μου είπε να τη βοηθήσω πώς κάνει download και να το διαβάζει. Και να βρει την απάντηση. Αυτή είναι μεγάλη κυρία, 45 και τρόμαξα δηλαδή γιατί αυτή πώς τώρα να διαβάζει σαν νέο παιδί που είναι 15 και 15 χρονών. Δεν έχουν το ίδιο μυαλό και σκέψη... Αυτά που ζητάνε είναι πολύ δύσκολα... Δεν υπάρχει περίπτωση να με απορρίψουν εμένα σε ιστορία και πολιτική. Μπορεί να μιλάω λάθος ελληνικά. Γιατί πολλές φορές μιλάω λάθος, αυτό μπορεί να με απορρίψει, αλλά ιστορία και γεωγραφία δε μπορούν να απορρίψουν γιατί το έχω στο μυαλό, οι άλλοι δε το έχουν οι μεγάλοι άνθρωποι. Η ελληνική γλώσσα είναι πολύ δύσκολη, ακόμα εγώ τη μαθαίνω. Και ακόμα όταν γράφω κάνω λάθος. Αλλά τη μαθαίνω, με το καιρό θα τη μάθω. Δεν είναι εύκολη γλώσσα να τη μάθεις. Είναι πολύ δύσκολη λέξη και μία λέξη σημαίνει πολλά πράγματα.

Ευχή για το μέλλον

Μακάρι να αλλάξει ο νόμος και να είναι καινούρια πράγματα. Οι άνθρωποι να μη ζήσουμε την ίδια ζωή που ζούμε και τώρα. Θέλω αυτό που ονειρεύομαι. Δεν έχουμε το ίδιο θέμα, δεν έχουμε την ίδια ηλικία με τους άλλους.

Γραφειοκρατία και Ρατσισμός

Εκεί όταν πάμε στην Υπατία 6 [Διεύθυνση Ιθαγένειας Αθηνών] μιλάνε άσχημα. Και αυτό δε το ξέρει ο νόμος. Δεν έχουν σεβασμό. Δε το λέω μόνο εγώ, όλοι οι άνθρωποι όταν πάνε εκεί, φοβούνται να μιλάνε. Γιατί μία κυρία μιλάει πολύ άσχημα "γιατί ήρθατε; γιατί δε παρακολουθήσατε στο ίντερνετ;" Δηλαδή, τί δικαίωμα έχω να ζητάω εδώ πέρα ιθαγένεια... Εγώ συνάντησα δύο φορές μία κυρία, κοντή και χοντρή, μου έχει πει άσχημα λόγια και έφυγα από κει. Ένας άνθρωπος μόνο μου μίλησε όμορφα σαν δηλαδή νιώσεις πολύ άσχημα όταν πας Υπατίας, δε μιλάνε ευγενικά με τίποτα. Δε το λέω μόνο εγώ, όλοι οι άνθρωποι δε τους έχουν μιλήσει ευγενικά

οι εργαζόμενοι εκεί... Γιατί ζητάω ιθαγένεια θα λες εκεί. Εγώ στη δουλειά μου σεβασμός και μιλάω σε ανθρώπους που με νευριάζουν ακόμα γιατί πολλές φορές παραπονιούνται στο τηλέφωνο. Αυτοί που πας στην Υπατία δεν υπάρχουν άνθρωποι που δε... Αυτή η αλήθεια είναι. Πρέπει οι εργαζόμενοι εκεί μέσα να μιλάνε ευγενικά, είμαστε άνθρωποι δεν είμαστε ζώα. Ούτε στα ζώα δε μιλάνε έτσι. Εγώ... μια κυρία μου μίλησε πολύ άσχημα. Είναι πολύ δύσκολα 1:00:23 Η κοινωνία δε πάει καλά. Ακόμα να τους καλέσεις τηλέφωνο... Τώρα όταν πάμε εκεί, χτυπάμε τη πόρτα, μας βλέπουν, δε μας εξυπηρετούν. Και χτυπας χτυπας και ένας άνθρωπος "τί θέλεις;" να σου λέει... Τώρα δε μπαίνεις μέσα. Νιώθεις ότι είσαι άνθρωπος... Γιατί δε μιλάνε ευγενικά, δηλαδή με νεύρα. Μια κυρία δε ξέρω το όνομα της, αμα το ήξερα θα το έλεγα, δε φοβάμαι γιατί σεβασμό δεν υπάρχει. Νομίζω τη κουράζει εκεί μέσα η δουλειά αλλά μπορεί να σταματήσει, δε τη ζορίζει το κράτος να δουλεύει. Δε μιλάνε ευγενικά.

Ήθελα να στείλω το καινούριο διαβατήριο και απολυτήριο λυκείου και μου γύρισαν πίσω και τους έδωσα στα χέρια αλλά μου μίλησαν πολύ άσχημα. [...] Στη δουλειά σου, τα νεύρα που έχεις δε τα ρίχνεις σε αυτόν που δε τον ξέρεις. [...] Αν δεν τους αρέσει, μπορεί να φύγουν από τη δουλειά. [...] Αυτά που γίνονται γύρω μας δε τα ξέρει το κράτος, ο νόμος. 1:04:27 Εκεί μέσα νιώθεις ότι είναι ρατσιστές όταν σου απαντάνε έτσι, εγώ σκέφτομαι έτσι, δε μπορώ να σκεφτώ αλλιώς. [...]

Ευχή για το μέλλον

Μακάρι να αλλάζουν τα πράγματα. Μπορεί να αλλάξει και ο νόμος, τώρα θα έχουν και εκλογές. Έτσι και αλλιώς μας αλλάξανε πολλά πράγματα πριν και μπορεί να αλλάξει και να δούμε ένα φως στη ζωή μας. Εγώ, θέλω να αρχίσω το σχολείο που σταμάτησα. Αμα πάω σχολείο τώρα, δε μπορώ να βγάλω εισόδημα. Δύο πράγματα δε μπορώ να κάνω, και σχολείο και θέλει διάβασμα πρώτα από όλα για να περνάς σε μια σχολή καλύτερους βαθμούς, η σχολή θέλει πολλά πράγματα... Καταρχάς η πρακτική και η θεωρία, θα διαβάζεις, εγώ δεν έχω χρόνο για αυτά τα πράγματα. Και να δουλεύω και να κάνω εισόδημα και να πάω σχολείο.

Η απόρριψη

Δύο πράγματα με απασχολούν: ότι εμείς πρέπει να πάμε με το παλιό νόμο και 2ον ότι έδειξα ότι είχα χαρτιά, έδωσα ό,τι χρειάζεται, όλα τα χρόνια μου που ήμουν και πού, δε το αναγνώρισαν αυτό. Και ακόμα δεν έχω οικογένεια, ζητάνε την οικογένεια μου, ζητάνε εισόδημα, τους έδειξα λίγο εισόδημα που έχω. Δε θέλουν να το αναγνωρίσουν. Εγώ πιστεύω ότι άμα δείχνεις στη ζωή σου δεν είσαι λάθος, άμα δε δε δείχνεις είσαι λάθος. Εγώ το πιστεύω έτσι, αυτοί το πιστεύουν ανάποδα μπορεί. Αυτά τα πράγματα με πειράζουν πολύ. [...] [1:07:29] έχω μία δικηγόρο, μόνο λεφτά παίρνει και δε με βοηθάει. [...] Δε βρίσκουν λύση, με το καλημέρα είναι λεφτά. [...] Εγώ ήμουν χαζή τί κράτησα δικηγόρο.

Ευχαριστιέμαι αυτά που αποφασίζω μόνη μου, να μετανιώσω εγώ και μέχρι τώρα [1:16:50] δε μετάνιωσα με την απόφαση μου ποτέ.

[Δεν έδωσε Πανελλήνιες] γιατί ήξερα ότι δε περνάω. Δεν ήμουν καλή στα μαθηματικά.

Και η πατρίδα μου είναι Ορθόδοξοι και νιώθω πολύ ωραία όταν πάω στην Εκκλησία. Στη πατρίδα μου πας με φούστες και μπαίνεις στην Εκκλησία χωρίς παπούτσια.

Ρατσισμός

Μου είπε μια κυρία στη Σέριφο, σε αυτό το εστιατόριο που δούλευα: "τα ελληνόπουλα δεν έχουν δουλειά για χειμώνα να φάνε ψωμί, ήρθε η Αφρικανίδα και πήρε τη δουλειά από τα ελληνόπουλα." και της λέω εγώ, η πατρίδα σου, άμα θέλουν δουλειά, υπάρχει δουλειά γεμάτη αλλά όπου πας αν δεν είσαι τεμπέλης θα βρεις δουλειά και η ελληνοπούλα και ο Αφρικανός, λέω. Και ακόμα έκανα αυτή τη μέρα μεγάλη φασαρία στην αποθήκη. [...] Είναι πολύ δύσκολα πράγματα αυτά που συναντάω στην απέναντι αλλά δε σκέφτομαι ποτέ οι άνθρωποι δεν είναι το ίδιο. [...] Με το κύριο Γιώργο κάνουμε δουλειά και κάνουμε αυτό που μας κάνει χαρούμενους.

Interview 5 (with Jerome)

Πώς έφτασε η οικογένεια στην Ελλάδα;

Εμείς καταγόμαστε από το Κονγκό, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το πρώην Ζαΐρ. Οι γονείς μου γνωρίζονται εδώ, η μητέρα μου ήρθε εδώ, είχε μια οικογένεια Ελλήνων με την οποία είχε γνωριστεί στο Ζαΐρ τότε, οι οποίοι ήρθαν στην Ελλάδα και την έφεραν μικρή. Η μητέρα μου είχε κάνει ήδη ένα παιδί, χώρισε με τον άντρα που ήταν τότε και είπε "γιατί όχι; ας πάω." Ήταν στα 70s τότε, που το να έρθει κάποιος Αφρικανός σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρώπης ήταν για λόγους προσθετικών, δηλαδή, ένα μεταπτυχιακό, να δούμε πώς είναι, τουριστικά και να ξαναγυρίσει πάλι στην Αφρική και δη στο Ζαΐρ ας πούμε, τότε που ήταν στα χαϊ του. Ο πατέρας μου έρχεται στα 70s πάλι εδώ για να σπουδάσει στη σχολή Ικάρων όπου ήταν μηχανικός. Πάλι η Ελλάδα είναι ένας πολύ σπουδαίος προσορισμός για να σπουδάσεις. Δηλαδή η μετοχή σου και το πώς πληρώνεσαι μετά στη χώρα σου άπαξ και έχεις σπουδάσει στην Ελλάδα είναι πολύ σημαντικά και διαφορετικά, το επίπεδό σου δηλαδή είναι άλλο. Γνωρίζονται εδώ όπου προκύπτω εγώ, μετά χωρίζουν. Τότε δεν υπήρχε -- δεν είναι καθαρό εάν ήθελε ο πατέρας μου να μείνει ή εάν δε μπορούσε -- αλλά θα πιάσουμε αυτό, ότι τότε, δε ξέρω αν τώρα ισχύει αυτό, όταν κάποιος σπούδαζε εδώ ήταν μια άλλη διαδικασία που έπρεπε να ακολουθηθεί, που δεν ήταν πάντα σίγουρο ότι μπορούσε να μείνει στη χώρα. Δηλαδή δεν είναι αυτή η λογική η Αμερικάνικη, ότι έχουμε αυτή τη φουρνιά δικηγόρων, τους σπουδάσαμε, ας κρατήσουμε τους καλύτερους να τους εντάξουμε κάπου. Έτσι και ο πατέρας μου τελειώνοντας τη σχολή Ικάρων, δε ξέρω εάν υπήρξε αυτό το policy να μείνει. Δεν έμεινε και έφυγε. Και έτσι μένω εγώ με την μητέρα μου εδώ. Έχω πολλά ετεροθαλή αδέρφια αλλά δεν είναι εδώ. Είναι οκτώ αλλά δεν είναι στην Ελλάδα.

Τα χαρτιά της μητέρας

Η μαμά μου δεν έχει πάρει υπηκοότητα. Είναι εδώ από το 1976, όταν, η πρώτη της άδεια παραμονής, δηλαδή για να καταλάβεις το επίπεδο των διπλωματικών σχέσεων που είχαν η Ελλάδα με το Ζαΐρ, η πρώτη της άδεια παραμονής ήταν ένα χαρτί χειρόγραφο του Πρέσβη του Ζαΐρ, που ζητούσε από τον Υπουργό Εσωτερικών τότε να παραχωρήσει, γιατί αυτή είναι πολίτης του Ζαΐρ, παραχωρήστε της μια άδεια διαμονής. Δεν ήταν αυτή η άθλια εικόνα με τις σειρές και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης που υπάρχουν για να πάρεις μια άδεια παραμονής, τότε ήταν ένα γράμμα, το οποίο το έχω, και έτσι πήρε την πρώτη της άδεια παραμονής.

Όταν λοιπόν μετά με τα χρόνια, γιατί η μητέρα μου δούλεψε σε σπίτια ανθρώπων που είχαν λεφτά και ανθρώπων που είχαν μια πρόσβαση στο νόμο, μια γνώση παραπάνω. Αυτοί οι άνθρωποι της είπαν ότι εψαξε να βρει μήπως μπορούσε να πάρει την ελληνική υπηκοότητα.

Την πρώτη φορά που έκανε αυτή την αίτηση ήταν το 1990, 1989 κάπου εκεί, όπου η Νέα Δημοκρατία που ήταν τότε στην εξουσία, όχι μόνο αρνήθηκε να της τη δώσει, αλλά της έδινε και διορία να φύγει από την Ελλάδα. Προφανώς και δε συνέβει αυτό, προφανώς και δεν έφυγε. Αλλά ήταν αυτή η αντιμετώπιση που όταν ζητάς κάτι και σου βάζει ο άλλος ένα μεγάλο πρόβλημα, τότε ξέρεις, αλλάζουν και οι προτεραιότητες σου. Τότε της βάλαν το, θυμάμαι που είχε διορία να εγκαταλείψει τη χώρα κάποιες μέρες, όπου αυτό δεν έγινε. Αυτό δεν έγινε λόγω του ότι ήταν μία μπλόφα, δεν θέλαν τόσο πολύ να τη διώξουν, δε τους ενδιέφερε αυτό, τους ενδιέφερε να τη φοβίσουν σε αυτό που ζητούσε, για αυτό δε συνέβει αυτό το πράγμα.

Η δική μου Οδύσσεια ξεκινά στα 17

Εγώ γεννήθηκα το 1983, όπως κάθε ανήλικος είναι υπό την ευθύνη της μαμάς του. Στα 80s and middle 90s δεν είναι και μια εποχή που ζητάνε χαρτιά από το κόσμο, που λένε δείξε μας τα χαρτιά σου. Σε ένα παιδί που είναι 10-12 χρονών, δε ζητάς τα χαρτιά του. Εγώ όταν πήγα στο σχολείο, ήταν μια διαδικασία ότι πήγαν και με έγραψαν στο σχολείο. Δεν υπήρχε πάρα πολύ χαρτούρα, πολύ γραφειοκρατία που έπρεπε να δοθεί για να είμαι εγώ στο σχολείο. Νομίζω κιόλας ότι σε έναν έλεγχο μου ή σε ένα απολύτήριο μου γράφει υπηκοότητα ελληνική, ήταν τόσο τέτοιο το πράγμα.

Τα προβλήματα, ξεκινάνε όλα από τα 16 και μετά. Στα 16 εγώ πρέπει να δώσω Lower, όπου πρέπει να έχεις ένα piece of paper, identification, ποιος είσαι. Μια ταυτότητα. Δεν είχα ταυτότητα και πάω στη Πρεσβεία του Ζαΐρ τότε, του Κονγκό, και βγάζω το πρώτο μου διαβατήριο -- μέχρι τότε ήμουν στο διαβατήριο της μαμάς μου -- στα 16 μου για να μπορώ να πάω, να κινησω τις διαδικασίες, να πάω να δώσω αγγλικά. Στα 17 βλέπω τους συμμαθητές μου, περνάνε περιοδεύων, είναι η αίτηση που κάνουν τα παιδιά ή θα πάνε στρατό. Πάω λοιπόν και εγώ γιατί δε με φώναζε κανένας, και τότε δεν ήξερα ότι άμα δε σε φωνάζουν κάπου δε πηγαίνεις, πηγαίνω λοιπόν και εγώ και λέω "γεια σας ήρθα και εγώ να περάσω γιατί έχουν πάει όλοι οι συμμαθητές μου, εμένα δε με φωνάζατε." Μου λένε, "γιατί δεν είσαι Έλληνας πολίτης. Για αυτό δε σε φωνάζαμε."

Εκεί πέρα ξεκινάει όλη η διαδικασία, όπου αρχίζω και ψάχνω να δω τί γίνεται. Εκεί ξεκινάει η όλη Οδύσσεια, η οποία Οδύσσεια ξεκινάει και λέει ότι εφόσον γίνομαι ενήλικας, ενηλικιώνομαι σιγά σιγά, πρέπει να αποκτήσω δικιά μου πράσινη κάρτα, όπως έχει η μαμά μου. Η πράσινη κάρτα είναι το προοίμιο της άδειας παραμονής. Είναι αυτό που ήταν πριν την άδεια παραμονή, έχεις τη πράσινη κάρτα για να πάρεις την άδεια παραμονής οπότε και να πάρεις την άδεια εργασίας. Και ήταν η φάση τέτοια.

Όταν πήγα σε κάποιες υπηρεσίες, είπαν να κάνω κάτι εξετάσεις αίματος για να αποδείξω, για να δείξω ότι δεν έχω φέρει κάποια αρρώστια από την άλλη χώρα που είχα έρθει. Λέω, ρε παιδιά εγώ εδώ γεννήθηκα, ποια άλλη χώρα; Μου λένε πρέπει να το κάνεις αυτό. Εγώ δε το κάνω. Είχα πάρει τη προσωρινή άδεια παραμονής, και μετά δε το κάνω αυτό γιατί λέω ότι δε δέχομαι να μπω σε αυτή τη διαδικασία ενώ εγώ έχω γεννηθεί και μεγαλώσει εδώ. Δε θα μπω. Και δε μπήκα. Για καλή μου τύχη, εκείνο το χαρτί ανανεωνόταν γιατί και αυτοί δε ξέραν τα χαν κάνει σαλάτα τότε. Ανανεωνότανε και δε χρειαζόταν να πας να κάνεις τη διαδικασία, βέβαια αυτό σε μπλόκαρε από άλλα πράγματα και αυτό είχε ένα άλλο άθλιο εφέ, ότι είχα ένα χαρτί το οποίο στην αρχή ήταν

έτσι και μετά επειδή το κουβαλούσα συνέχεια πάνω μου, είχε λιώσει αυτό το χαρτί και ήταν ένα χαρτί το οποίο δύσκολα αναγνώριζες τί έλεγε και τί ήτανε. Ήταν το χαρτί το οποίο είχα για να αποδείξω ποιος είμαι και τί κάνω και γιατί το κάνω. Άρα, δε μπορούσα να κάνω κάτι άλλο. Υπήρχαν ανασφάλειες [με αυτό το χαρτί] εννοείται. Γιατί είχε να κάνει, αυτό ήταν ένα χαρτί το οποίο δεν είχε βγει στις εφημερίδες. Δεν είχαν ενημερωθεί όλες οι υπηρεσίες. Κάποιος μπορεί να το καταλαβαίνει και κάποιος μπορεί να μη το καταλάβαινε. Κάποιος μπορεί να ήξερε να διαβάσει και κάποιος μπορεί να μην ήξερε. Στην ουσία τότε ξεκινάει το όλο θέμα με την άδεια παραμονής, όπου εγώ την άδεια παραμονής σαν κατάσταση ξεκίνησα να τη κυνηγάω σαν κομμάτι της ελληνικής ιθαγένειας. Για να πάρεις την ελληνική ιθαγένεια έπρεπε να έχεις κάποια χαρτιά συν μια άδεια παραμονής που να είναι σε ισχύ.

Τα καλλιτεχνικά

Εγώ μεγάλωσα Αμπελόκηπους, Γουδί, Ζωγράφου, γεννήθηκα στο Αλεξάνδρα, στην Αμερικάνικη Πρεσβεία απέναντι, αυτό είναι το κομμάτι μου, όλο από δω μέχρι και το Hotel President είναι η γειτονιά μου. Εγώ πήγαινα σχολείο εδώ, στο Μαράσλειο. Αυτό είναι το κομμάτι μου; Στην εφηβεία ξεκινάει το πράγμα [των καλλιτεχνικών] δηλαδή η μουσική υπήρχε πάντα. Έκανα μαθήματα κιθάρας, τραγουδούσα, χόρευα μικρός αλλά στην εφηβεία σκέφτομαι ότι αυτό είναι που μου αρέσει. Όλα τα άλλα που θα κάνω στη ζωή θα είναι μια αφορμή για να κάνω αυτό. Και μέχρι πολλά χρόνια όλα τα άλλα που έκανα ήταν μια αφορμή είτε για χρήματα είτε για οτιδήποτε για να κάνω αυτό που μου αρέσει. Από πολύ μικρός αποφάσισα ότι θέλω να κάνω αυτό. Από τα πέντε μου μπορώ να σου πω, απλά αυτό αποκτούσε σχήμα με τα χρόνια. Ναι, [καλλιτεχνικά στην Ελλάδα] είναι μία πρόκληση.

Η κοινωνική συναναστροφή

Επειδή ήμουν προϊόν της κοινωνίας, δεν ήμουν ένα παιδί το οποίο ήρθε, γεννήθηκα και μεγάλωσα εδώ, ήξερα πώς να κινηθώ. Όταν άρχισα να μεγαλώνω και να υπάρχω, ήξερα πώς να κινούμαι στην πιάτσα, ήξερα πώς και πού και για ποιο λόγο και με ποιο τρόπο θα βρω δουλειά. Ήξερα πώς θα κινηθώ εδώ. Τα χαρτιά, ρε παιδί μου, επειδή η Ελλάδα, η Ελλάδα έχει ένα χαρακτηριστικό, είναι μια χώρα που κινείται στο γκρίζο πολλές φορές, στο περίπου. Είναι μια χώρα η οποία ναι μεν, αλλά. Δηλαδή, ένας άνθρωπος που δεν έχει χαρτιά ή δε πρέπει να υπάρχει ή θα πρέπει να γίνει μια διαδικασία να έχει χαρτιά. Στην Ελλάδα λοιπόν κατάφεραν για χρόνια, όχι μόνο στην Ελλάδα, μη γίνομαι άδικος, και παντού υπάρχει αυτό, αλλά άνθρωποι που δεν έχουν χαρτιά να μπορούν να κινηθούν.

Εγώ λοιπόν είχα αυτά τα χαρτιά που έπρεπε αλλά επειδή τότε ήταν άλλα χαρτιά που έπρεπε να έχεις για να έχεις την διαμονή σου και άλλα για να δουλέψεις, πολλές φορές δούλευα και με άλλο όνομα ή από κάτω. Όλο αυτό, μεγαλώνοντας, είχα θέμα, όκευ, δε μπορούσα να πάρω κάτι από το Κωτσόβολο με δόσεις, εννοείται. Δε μπορούσα να κάνω μαθήματα οδήγησης, εννοείται, δε μπορούσα να ταξιδέψω, το βασικότερο. Δε μπορούσα να κάνω διάφορα πράγματα, τα οποία είναι σαν να σου επιβάλουν ένα μικρό εμπόδιο. Οτιδήποτε θέλεις να κάνεις εδώ μέσα και στη γειτονιά σου, το κάνεις, σε χαμηλό επίπεδο (λέβελ). Οτιδήποτε όμως θέλεις να κάνεις το οποίο να είναι κάτι άλλο και και, δε μπορείς να το κάνεις. Και δεν το κάνεις.

Συναισθήματα για την Ελλάδα

Μεγαλώνοντας κατάλαβα ότι η Ελλάδα είναι η Ελλάδα, οι άνθρωποι της, οι σχέσεις που έχω με τους ανθρώπους, τώρα οι φορείς, οι πολιτεία, οι πολιτικοί με όμικρον ιώτα ή και -η και οι νόμοι είναι ένα άλλο κομμάτι. Οι άνθρωποι είναι ένα άλλο κομμάτι, οι νόμοι και όλα αυτά που σου είπα είναι ένα άλλο κομμάτι. Τα ξεχώρισα μέσα μου και προσπάθησα να πάρω μια απόφαση πολύ καθαρή για το τί αγαπάω και τί δεν αγαπάω.

Σκέφτηκα πολλές φορές να φύγω, όχι από άποψη δραπέτευσης. Κοίταξε, η Ελλάδα είναι μια ωραία χώρα, είναι η χώρα μου. Η Ελλάδα είναι η χώρα στην οποία έχω καταφέρει πολλά και μπορεί να είναι θέμα Ελλάδας, μπορεί να είναι και θέμα Jerome, σαν χαρακτήρα. Για οτιδήποτε χρειάζομαι, μπορώ να σηκώσω το τηλέφωνο και σε ένα ή δύο τηλεφωνήματα να το βρω. Τρία; Θα κάνω 2-3 τηλεφωνήματα. Αυτό θέλει χρόνια, θέλει ένα χτίσιμο, θέλει και μια ικανότητα ας πούμε. Σκέφτηκα να φύγω γιατί θέλω να δω και άλλες χώρες εννοείται, και ακόμα θέλω. Και με ενδιαφέρει αυτό στο πλαίσιο της δουλειάς, δε με ενδιαφέρει να το κάνω αυτό σαν μετανάστη. Μετανάστης θα μαι, αλλά δε με ενδιαφέρει όλη αυτή η διαδικασία γιατί καταλαβαίνω ότι όλη αυτή η διαδικασία του μετανάστη είναι παγκόσμια, κάπου πολύ καλύτερα, κάπου πολύ χειρότερα. Αλλά γενικά το αίσθημα του ότι είσαι ξένος δε με ενδιαφέρει. Το ξέρω. Δηλαδή, και στο Κονγκό να πάω, πάλι ξένος θα είμαι. Θα έχω μια άλλου είδους οικειότητα εκεί, αλλά και πάλι θα χρειαστεί να προσαρμοστώ και να μάθω πράγματα.

Η άδεια παραμονής ως δρόμος προς την ιθαγένεια

Εντάξει όλοι ξένοι είμαστε στη γη. Όλοι στη γη είμαστε πρόσφυγες άρα δεν υπάρχει θέμα.

Την πρώτη άδεια παραμονής μετά από πάρα πολλές μάχες, μετά από πάρα πολλά, σκέψου, στο ξαναλέω, το ζητούμενο για μένα ήταν να βγάλω την ελληνική υπηκοότητα. Η ελληνική ιθαγένεια είχε πέντε χαρτιά που πρέπει να πάρεις, μέσα σε αυτά είναι και η άδεια παραμονής. Αυτό το κοιτάω όταν είμαι 20 χρονών. Αυτό είναι το κυρίως θέμα. Πολλά χρόνια της ζωή μου με απασχολεί πρακτικά η άδεια παραμονής. Δηλαδή το ένα σκέλος αυτής της κατάστασης, το κατόρθωμα που έχει κάνει αυτό το σύστημα που ζούμε είναι ότι πάντα σου βάζει κάτι να χάσεις και πάντα όταν ασχολείσαι με κάτι μεγάλο σου τρώει πολύ χρόνο με κάτι μικρό. Η άδεια παραμονής έρχεται μετά από χρόνια, όπου εγώ όντας φοιτητής -- επειδή σπουδάζω στη διοίκηση μονάδων υγείας και πρόνοιας, Καλαμάτα περνάω και μετά μεταγραφή στην Αθήνα -- έχοντας λοιπόν αυτό το χαρτί και το στάτους του φοιτητή πρέπει να βγάλω μια άδεια. Είμαι στο δίλημμα λοιπόν ότι δε μπορώ να βγάλω μια άδεια σαν φοιτητής γιατί άμα βγάλω αυτή την άδεια τη σπουδαστική θα πρέπει μετά να φύγω. Δε μπορώ να κάνω κάτι.

Άρα πρέπει να βγάλω άδεια ως εργαζόμενος που αυτό ήταν ένα πρόβλημα, μια διαδικασία. Με τα πολλά καταφέρνω να βγάλω την άδεια σαν σπουδαστής γιατί πάμε και λέω το εξής απλό, μετά από πολλά πέρα δόθε πέρα δόθε: "παιδιά, ρε σεις, είναι δυνατόν να μη μπορώ να βγάλω άδεια εγώ; που είμαι εδώ; που έχω τη μάνα μου, πού έχει άδειες;" Μου λένε συγγνώμη, "έχεις μάνα;" Τους λέω "όχι ρε μαλάκες φύτρωσα." Μου λένε λοιπόν αν έχεις μάνα, γιατί πριν για να βγάλω μια άδεια παραμονής μου έλεγαν, για να βγάλεις άδεια παραμονής δε μπορείς σαν εργαζόμενος, δε μπορείς σαν φοιτητής, για να τη βγάλεις πρέπει να μας δείξεις ένα λογαριασμό όπου έχει 3,000 ευρώ για να ξέρουμε ότι έχεις έσοδα από κάπου και δεν επιβαρύνεις το ελληνικό κράτος.

Γραφειοκρατία στην Ελλάδα

Βρίσκω λοιπόν τον τρόπο να έχω λογαριασμό που μέσα έχει 3 χιλιάδες ευρώ. Δε μπορούσα να αποδείξω ότι εγώ δουλεύω, αλλά εγώ δούλευα. Για να δείξω ότι δεν απομυζώ το ελληνικό κράτος. Όταν το δείχνω αυτό, λένε τελικά θέλουμε 5 χιλιάδες ευρώ να χει και να είναι σε δικό σου όνομα, γιατί βρήκα έναν άνθρωπο που με βοήθησε. Εγώ, κάθε φορά που κολλάει κάτι, φεύγω, αν με δυσκόλευε πάρα πολύ έφευγα γιατί δεν έβρισκα άκρη, είχα δουλειές, έφευγα. Κάποια στιγμή, πηγαίνω στο Υπ. Εσωτερικών. Εντωμεταξύ στην Ελλάδα, κάθε φορά μπορείς να πας στο ίδιο μέρος, κάθε μήνα να πηγαίνεις, να πας τώρα, να πεις κάτι, να πας τον άλλο μήνα και αν βρεις κάποιον άλλο να πεις το ίδιο πράγμα και να είναι άλλο πράγμα. Και μπορεί για 5 μήνες να πηγαίνεις κάπου, να λες την ίδια πληροφορία, να τυχαίνει να μιλάς με κάποιον άλλο και κανείς να μη συμφωνεί με κανένα.

Φτάνω λοιπόν εκεί και λέω το και το. "Ναι, ρε συ, εφόσον έχεις μάνα δε θέλουμε όλα αυτά, δείξε μας ένα λογαριασμό που να έχει 500 ευρώ" (500 από 5 χιλιάδες) και θα σου βγάλουμε την άδεια. Και έτσι πολύ απλά βγάζω τη πρώτη μου άδεια η οποία έρχεται ληγμένη βέβαια αλλά μπαίνω πλέον στο τριπ και στη κατάσταση.

Ληγμένη σημαίνει ότι είμαστε στο 2023, άμα σου βγάλω εγώ μια άδεια τώρα η οποία είναι για ένα χρόνο πρέπει να τη πάρεις αύριο και να ισχύει μέχρι το 2024 7 Μαρτίου. Αυτοί λοιπόν στη βγάζαν το 2024, την έπαιρνες το 2024, και την έπαιρνες τη μέρα που υποτίθεται ότι έχει λήξει. Και έπαιρνες μια άδεια που έχει λήξει. [ο Τοφφ] η άδεια του που είναι για πέντε χρόνια, ισχύει για 4 χρόνια. Δε θα έπρεπε να ισχύει για πέντε χρόνια από την ώρα που τη πιάνεις στα χέρια σου;

Παίρνω λοιπόν την άδεια τη πρώτη και μετά από λίγα χρόνια έχουμε θυμάμαι κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας όπου είναι ακόμα ο Καρατζαφέρης και λέει όσοι δεν είναι εδώ θα φύγουν. Κάπως κάτι γίνεται, πέφτει ένα σύρμα και πηγαίνω εγώ και μαθαίνω ότι υπάρχουν οι άδειες παραμονής για άτομα που μένουν πολλά χρόνια μέσα σε αυτά τα άτομα και αυτούς που έχουν γεννηθεί εδώ και έχουν πάει σχολείο εδώ. Τότε λοιπόν εγώ, με 900 ευρώ, πήγα και πήρα την άδεια παραμονής που είναι για 10 χρόνια. Έδωσα τη ληξιαρχική πράξη γέννησής μου, τα απολυτήρια μου, 900 ευρώ και πήρα τη πρώτη μου άδεια μου ήταν για 10 χρόνια. Αυτή ισχύει μέχρι του χρόνου (τη πήρα στα 30 μου).

Ιθαγένεια: Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Θα δω [εάν θα κάνω την αίτηση για την ιθαγένεια]. Πλέον θα δω. Πάντα αυτό είναι το ζητούμενο, αλλά ξέρεις είμαι 40 και κάποια πράγματα με έχουν κουράσει πάρα πολύ. Κάποια πράγματα δε βρίσκω νόημα σε αυτά. Περιμένω τη στιγμή που θα γίνω Έλληνας και θα μου πουν πρέπει να πας στρατό, ναι τη περιμένω αυτή τη στιγμή.

Υπάρχει ένα βασικό θέμα, εγώ είμαι ηθοποιός, είμαι μουσικός, είμαι επιχειρηματίας, πληρώνω φόρους στο Ελληνικό κράτος, έχω τέτοιου είδους συναλλαγές, έχω μια εταιρεία που πουλάω πράγματα, η ιθαγένεια τί ήταν, είναι δικαίωμα, ο φόρος είναι υποχρέωση. Ζούμε λοιπόν σε μια κοινωνία όπου η υποχρέωση είναι το πρώτο που πρέπει να κάνεις και το δικαίωμα είναι κάτι για το οποίο πρέπει να φτύσεις αίμα για να το πάρεις.

Γραφειοκρατία στην Ελλάδα

Ξέρεις, εγώ είχα προβλήματα σε επίπεδο, στη ληξιαρχική μου πράξη, στο Κονγκό έχουμε και μεσαίο όνομα. Το όνομα μου είναι Γεράσιμος, Νγκόι Καλούτα. Εδώ το μεσαίο όνομα το

αντιλαμβάνονται σαν επίθετο. Και στη ληξιαρχική μου πράξη λοιπόν, είναι Γεράσιμος, Νγκόι. Όταν έβγαλα το διαβατήριό μου το έβγαλα σαν Γεράσιμος, Νγκόι Καλούτα. Καλούτα το όνομα της μητέρας μου. Και επειδή η μητέρα μου δεν είχε παντρευτεί με το πατέρα μου και και και όλα αυτά, εγώ έχω μια ληξιαρχική πράξη που γράφει Γεράσιμος, Νγκόι και έχω όλα μου τα έγγραφα που γράφουν Γεράσιμος, Νγκόι Καλούτα.

Κάποια στιγμή λοιπόν εγώ έπρεπε να πάω να κάνω μια αλλαγή και να αλλάξω τη ληξιαρχική μου πράξη και να τη κάνω Γεράσιμος, Νγκόι Καλούτα. Μου λένε εμείς δε μπορούμε να το κάνουμε αυτό στο ληξιαρχείο, πρέπει να πας στον Εισαγγελέα να το φτιάξει αυτό. Πάω στον Εισαγγελέα, τον πείθω, του δείχνω, το φτιάχνει. Πάω στο ληξιαρχείο και δε το δέχονται. Και μου λένε πρέπει να πας να κάνεις δικαστήριο -- το δικαστήριο στην Ελλάδα σημαίνει έξοδα και χρόνος.

Κανονίζουμε με το δικηγόρο να κάνουμε το δικαστήριο. Είμαστε σεταρισμένοι. Πάμε να κάνουμε τη δίκη, την ημέρα που είναι η δίκη κάνουν απεργία οι δικαστικοί. Πάει 6 μήνες μετά αυτό. Φτάνουμε 6 μήνες μετά όπου η δικαστής, η απόφαση της είναι ότι δε μπορούμε να κάνουμε αυτή την αλλαγή διότι την ώρα που γεννήθηκε αυτό το παιδί και του δόθηκε αυτό το όνομα δεν υπήρχε καμία παρανομία. Τους λέω ρε παιδιά, εγώ είμαι Καλούτα σε όλα τα χαρτιά, στους φόρους που με βάζετε και πληρώνω, αυτό είναι το όνομα στο οποίο πληρώνω. Έχουμε 20 χαρτιά και έχουμε ένα που λέει κάτι. Έχουμε άλλα 20 που λένε κάτι άλλο, γιατί δε γίνονται 21 τα χαρτιά; Αυτό λοιπόν μέχρι την ώρα που μιλάμε, δεν έχει συμβεί. Αυτό είναι το ένα μικρό που πάντα υπάρχει για να μην ασχοληθείς με το κάτι μεγάλο.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι είναι μια κατάσταση η οποία εξυπηρετεί κάποιους, κάποιοι ελέγχουν κάποια πράγματα, σίγουρα μας βάζει σε μία διαδικασία να μη μπορούμε να λειτουργήσουμε σωστά και να φυτοζωούμε και να υπάρχουμε κάπως.

Με επηρεάζει [το ότι δε μπορώ να ψηφίσω] αλλά ξέρω κιόλας ότι δε με βοηθάνε και όλα αυτά τα οποία κάνουν αυτοί δεν έχουν να κάνουν με μένα. Δεν απευθύνονται σε μένα. Νιώθω πολίτης αυτής της χώρας, εννοείται πώς θα ήθελα να έχω άποψη, αλλά νομίζω πώς αυτοί δε θέλουν να έχουν την άποψη μου.

Δηλαδή προτιμούν να έχουν την άποψη ομογενών, ανθρώπων που δε ζουν στη χώρα. Δε ξέρουν τί προβλήματα έχουμε, παρά να έχουν την άποψη ανθρώπων που ζουν στη χώρα ακόμα και αν δεν είναι Έλληνες, με ελληνικό background.

Η γυναίκα μου είναι από τη Θεσσαλονίκη, είμαστε μαζί πάρα πολλά χρόνια, δεν έχουμε παντρευτεί για να γίνει αυτή η διαδικασία.

Εγώ είμαι ένας περήφανος άνθρωπος, από την άλλη δεν είναι απαραίτητο ότι [ο γάμος] θα μπορούσε να υπάρχει αυτός ο δρόμος [προς την υπηκοότητα]. Δεν είναι σίγουρο. Αλλά και εκεί ας πούμε για να παντρευτείς, ήθελε να συμφωνεί η ληξιαρχική πράξη, η γέννησή σου με το διαβατήριό σου, το οποίο κάπως θα μπορούσες να το φτιάξεις αλλά είναι κάτι που θα έπρεπε να το κυνηγούσα.

Μπορώ [να ταξιδέψω] πολύ εύκολα.

Εάν μπορούσες να βάλεις έναν τίτλο και εγώ βάζω το όνομα μου 100% και πες ότι το είπα εγώ, είναι ότι στην Ελλάδα δε θέλουν να το κάνουν αυτό. Δεν θέλουν να το κάνουν αυτό. Δεν θέλουν. Όλα τα άλλα [υπουργική απόφαση Βορίδη] είναι μαλακίες. Να περνάμε το χρόνο μας.

Οκευ, εγώ καταλαβαίνω τις προϋποθέσεις, εμένα δε με νοιάζουν οι προϋποθέσεις και οι νόμοι γιατί τις πληρώ όλες, δεν έχω κανένα θέμα.

Το παράδειγμα της μαμάς μου

Τώρα υπάρχουν και κάποιες άλλες γελοιότητες του τύπου ότι πάνε ξέρω γω οι άνθρωποι να, δηλαδή, κάποια στιγμή φωνάζαν τη μητέρα μου, η μητέρα μου είχε κάνει μια αίτηση, και κάποια στιγμή τη φώναζαν να της κάνουν συνέντευξη. Φωνάζαν λοιπόν μια γυναίκα 65 68 ετών η οποία ήταν και άρρωστη να της κάνουν συνέντευξη για το αν θα της δώσουν την ελληνική υπηκοότητα ή όχι. Αυτό επί Σύριζα, ότι κινήθηκε η διαδικασία και καλά. Τη φωνάζουν λοιπόν και της λένε διάφορα πράγματα, τα οποία, πρώτα απ'όλα τη φωνάζαν για άλλο πράγμα και δεν είχε προετοιμαστεί. Μας φωνάζαν για κάτι και πήγαμε εμείς εκεί και τη βάλαν μέσα να κάνει μια συνέντευξη όπου οι άλλοι είχαν βιβλία, είχαν προετοιμαστεί. Και τους λέω παιδιά: "είναι δυνατόν να μας βάζετε να κάνουμε συνέντευξη ενώ δε μας το έχετε πει και οι άλλοι έχουν πάει φροντιστήριο;" "Δεύτερον τί ρωτάς ποιος είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μια γυναίκα 68 ετών;" Σε έναν άνθρωπο 70 ετών, είναι άλλοι λόγοι πλέον που θα του δώσεις μια άδεια, την ελληνική υπηκοότητα, τιμητικοί λόγοι, είναι άλλοι λόγοι.

Δεσμοί αίματος με το έθνος

[32:33] Εγώ πήγα σε μια υπηρεσία στην Ελλάδα δημόσια κάποια στιγμή όταν έψαχνα τα χαρτιά αυτά να συμπληρώσω, ξέχασα να σου πω ότι όταν ήταν να πάρω την ελληνική υπηκοότητα υπήρχαν πέντε χαρτιά. Το καθαρό ποινικό μητρώο, μια αίτηση, άδεια παραμονής, ένα χαρτί ότι δεν έχει βγει απόφαση απέλασης απέναντι σου και 1500 ευρώ τα οποία τα δίνες γινόσουν δε γινόσουν, δε τα παίρνες πίσω ποτέ. Εγώ θεωρούσα λοιπόν τότε ότι το δυσκολότερο πράγματα ήταν τα 1500 ευρώ, γιατί λέω που θα βρω 1500 ευρώ πρέπει να δανειστώ. Θεωρούσα ότι το πρόβλημα ήταν τότε αυτό. Όταν λοιπόν φτάνει εκείνη τη στιγμή και ψάχνω να βρω κάποια χαρτιά, πηγαίνω σε ένα γραφείο για να βγάλω την απόφαση μη απέλασης, και λέω άρα κάπου θα υπάρχει ένα χαρτί ότι δε με έχουν απελάσει και πρέπει να το βγάλω. Και μου λένε δε μπορούμε να σου βγάλουμε τέτοιο χαρτί γιατί δεν έχεις άδεια παραμονής.

Μου λέει γιατί το θέλεις αυτό το χαρτί; Λέω το θέλω γιατί θέλω να βγάλω την ελληνική υπηκοότητα. Μου λέει "άκου να σου πω, δε θα γίνεις Έλληνας ποτέ. Αν δεν έχεις δεσμούς με το ελληνικό κράτος δε γίνεται Έλληνας." Αυτό μου το πε ένας άνθρωπος σε ένα γραφείο, δε τον θυμάμαι, θυμάμαι πάντα το γραφείο, δε ξέρω πώς να πάω σε εκείνο το γραφείο. Θα θυμάμαι πάντα που ήμουν, θα θυμάμαι πάντα πώς ένιωσα. Και θα θυμάμαι πάντα αυτή τη στιχομυθία. Θα θυμάμαι πάντα να πηγαίνω και να κοιτάω μετά και να λέω μμμ δεν έχω καμία ελπίδα γιατί εδώ λέει υπάρχει νόμος του 1844 που πρέπει να έχεις δεσμούς αίματος με το έθνος για να κάνεις αυτό το πράγμα. Δεν έχω παππού δεν έχω αυτό, δε θα γίνω Έλληνας ποτέ. Θα θυμάμαι πάντα αυτό το πράγμα.

Εγώ δε μπορώ να βγάλω τώρα κάτι οριζόντιο για να αδικήσω γιατί εγώ έχω ανθρώπους, φίλους, κόσμο, κόσμο που δουλεύει για μένα ή που συνεργάζομαι, αυτό που μπορώ να σου πω επειδή τα συμφέροντα σταυρώσανε το Χριστό, είναι ότι τα συμφέροντα είναι πολλά και μεγάλα. Υπάρχουν λοιπόν συμφέροντα σε αυτή τη χώρα που εννοείται συντηρούν αυτό το πατρίς, θρησκεία, οικογένεια, το Έλληνας γεννιέσαι, δε γίνεσαι. Όλα αυτά τα κλισέ. Και ξέρεις, ο

αντίλογος [θα μπορούσε να είναι] ότι άνθρωποι που πρόδωσαν και πούλησαν αυτή τη χώρα είναι Έλληνες και άνθρωποι που κάνουν πράγματα για αυτή τη χώρα δεν είναι απαραίτητα Έλληνες.

Βέβαια, όλα αυτά, ανοίγεις μια άλλη κουβέντα άμα βγεις δημόσια, δηλαδή, εγώ σου λέω πράγματα τώρα τα οποία δεν έχω κανένα πρόβλημα να τα υποστηρίξω αλλά ξέρω πώς θα χρησιμοποιηθούν και εκλειφθούν αν τα πω σε μια συνέντευξη. Την αλήθεια τη λέω. Είμαι διπλωμάτης γενικά. Αν με ρωτήσει κάποιος θα το πω. Δε θα ξεκινήσω να λέω κάτι. Αλλά με ρωτήσει κάποιος να του πω την ιστορία μου, θα του πω εγώ αυτή τη στιγμή δε σου λέω τί πιστεύω για την Ελλάδα, σου λέω γεγονότα. Αν κάποιος με ρωτήσει για την ιστορία μου θα του πω την ιστορία μου χωρίς φόβο και χωρίς πάθος.

Η τέχνη

Εγώ στο τρόπο που προσεγγίζω την τέχνη μου, μπορώ να κάνω Χ τραγούδια, δεν έχω τραγούδια που μπορεί να λένε, Α, είμαστε εμείς οι μετανάστες, πωπω τί άσχημα που ζούμε. Το δικό μου κομμάτι στη τέχνη είναι αυτό που συνοδεύει το μύθο του τραγουδιού του Λουις Άρμουςτρονγκ, What a Wonderful World. Αυτό το τραγούδι, υπάρχει ένας, δε ξέρω αν ισχύει αυτή η ιστορία, δε γκούγκλαρα ποτέ να μάθω αν ισχύει γιατί είναι πάρα πολύ ωραία ιστορία. Η ιστορία που συνοδεύει αυτό το τραγούδι είναι ότι πριν τραγουδήσει, ξέρεις τότε τα τραγούδια ήταν πράγματα που έφτιαχνες επί τόπου. Πριν τραγουδήσει ο Λ.Α. αυτό το τραγούδι λέγεται ότι υπήρξε μια πυρκαγιά και έχασε όλη την οικογένειά του. Πέθαναν όλοι οι δικοί του άνθρωποι και ότι μετά τραγούδησε What a Wonderful World. Και για μένα αυτή είναι η τέχνη.

Εγώ έχω ζήσει μια ζωή ασπρόμαυρη, με μεγάλωσε μια μάνα, μια γυναίκα μόνη της στα 80s σε μια χώρα που δεν ήξερε τί γλώσσα, σε μια χώρα που τη πρώτη στιγμή που ύψωσε κεφάλι και ζήτησε κάτι για αυτήν της είπε θα φύγεις. Δεν είναι ότι, δε μεγάλωσα στα χειρότερα, δε μεγάλωσα και στα καλύτερα. Αλλά μεγάλωσα στα καλύτερα τελικά. Εμένα λοιπόν, η δικιά μου τέχνη έχει χρώματα. Δηλαδή, εγώ έχω χαρούμενα τραγούδια σε πρώτο επίπεδο. Λες, αυτός είναι πολύ χαρούμενος, δεν εμβαθύνει. Αλλά εμένα το θέμα μου δεν είναι να σου πω πόσο δυστυχημένος είμαι ή ήμουνα. Το θέμα μου είναι να σου πω ότι εγώ, παρόλα αυτά είμαι χαρούμενος. Θέλω να σου δώσω χρώματα. Αυτή είναι η δικιά μου η φάση. Μπορεί να μιλήσω για δύσκολα θέματα, θα μιλήσω. Αλλά η φάση μου εμένα είναι το πώς ξεπερνάς τα δύσκολα θέματα. Αυτή είναι η προσέγγιση μου στα πράγματα.

Το να γράφεις για δύσκολα πράγματα; Οουου, βγαίνεις έξω βλέπεις το κόσμο, πώς οδηγάνε, πώς συμπεριφέρονται ο ένας στον άλλο, πώς συμπεριφέρονται στις γυναίκες στα παιδιά, στους φτωχούς, στους άστεγους. Εύκολο είναι απλά εντάξει σε σημειωματάριο να γράφεις, βγες και παρατήρησε το κόσμο, κάνε μια βόλτα στο κέντρο της Αθήνας. Να δεις καλοντυμένους ανθρώπους, α ένας άστεγος που κοιμάται εδώ, κάτσε να περάσουμε και περνάνε. Πανεύκολο. Άνοιξε τη τηλεόραση να δεις τί είναι αυτά που μας λένε. Καλά, η τελευταία εβδομάδα δε είναι... μαγική.

Για τα Τέμπη

Θα ξεχαστούμε πάλι γιατί ζούμε το Ματριξ, αυτή είναι η ζωή που ζούμε. Είναι μια κατάσταση η οποία... Θα βγούμε [στο Just the 2 of us μετά το δυστύχημα στα Τέμπη] όπως βγαίναμε. Θα βγούμε όπως έχουμε βγει οι άνθρωποι στη κοινωνία γενικά. Όπως έχουμε βγει μετά

από κάθε άνθρωπο δικό μας που έχουμε χάσει, όπως έχουμε βγει μετά από κάθε δυστύχημα που έχει γίνει ανά τον κόσμο. Κόσμος πεθαίνει κάθε μέρα. Κόσμος πεθαίνει κάθε μέρα. Μετά τον Κοβιντ που πέθανε 36,000 κόσμος δε σταμάτησε κάτι. Όπως δε σταμάτησε κάτι για τον Έμπολα που υπήρχε στην Αφρική. Σταμάτησε κάτι για το κίτρινο πυρετό, για τη μαλάρια, για το σεισμό; Δε σταμάτησε τίποτα, δε σταματάει τίποτα όχι επειδή είμαστε αναισθητοι επειδή αυτή είναι η ζωή και αυτό είναι που καλούμαστε να ζήσουμε. Εάν εγώ δε πάω να τραγουδήσω και πάω δύο μήνες μετά, θα αλλάξει κάτι για αυτόν που έχει χάσει το δικό του άνθρωπο; Ο σεβασμός μου μπορεί να υπάρχει σε όλα όσα κάνω. Ότι θα περπατάω με σκυμένο το κεφάλι και θα κάνουμε όλοι ότι είμαστε λυπημένοι; Ή ότι δε τρώμε; Τρώμε. [...] 43:50 εγώ αυτό που δε δέχομαι και δε μου αρέσει είναι η ιερά εξέταση. Εγώ μπορεί να κάνω κάτι ή να μην κάνω για τους δικούς μου λόγους. Δε χρειάζεται εσύ να κρίνεις αυτό που κάνω εγώ γιατί δε ξέρεις τί σταυρό κουβαλάω εγώ. [...]

Εγώ δεν έχω πάει ποτέ στο Κονγκό, δε πιστεύω σε σημαίες. Πιστεύω στους ανθρώπους, πιστεύω στους λαούς. Πιστεύω στα μάτια. Είδα μια φορά ένα σκίτσο, πολύ ωραίο, που είναι δύο γραφεία, το ένα της Ουκρανίας και το άλλο του Κονγκό. Και έχει μια τεράστια ουρά που οδηγεί στην Ουκρανία και λέει Ουκρανία λίγοι μήνες εχθροπραξιών και το Κονγκό που το γραφείο είναι άδειο και λέει χρόνια γενοκτονίας και εκατομμύρια νεκροί. Θέλω να πω ότι, εγώ είμαι ένας τύπος που αν βρεθώ μπορώ να μιλήσω για αυτά και ξεχνάμε εδώ στην Ελλάδα; Ο δυτικός κόσμος; ξεχνάει ή προκρίνει ό,τι θεωρεί αυτός σημαντικό. Για τον Κοβιντ έγινε We are the World, τί We are the World έγινε για τον Έμπολα; [46:05]

Ο κόσμος αλλάζει, οι πληθυσμοί μετακινούνται. Εγώ, ο δίσκος μου λέγεται Άφρο-Γκρεκο γιατί ήθελα ο πρώτος μου δίσκος να σημαίνει κάτι, να έχει ένα statement και λέω θα τον βγάλεις Ελ Γκρέκο. Αλλά λέω ρε συ, αυτό το Ελ Γκρέκο είναι ο μεγάλος καλλιτέχνης, θα χαθεί το νόημα. Πρέπει να είσαι εσύ, πρέπει να είναι η ζωή σου [...] 47:34 [...] Στα μέρη αυτά που πηγαίνεις για να πάρεις την ελληνική ιθαγένεια σου κάνουν μία ερώτηση γνώμη μου, θεωρώ ότι είναι η πιο ηλίθια ερώτηση του κόσμου, κάποιοι θεωρούν ότι έχει νόημα. Και για χρόνια πάλευα να βρω πώς θα μπορώ να την απαντήσω γιατί με άφηνε άναυδο. Η εξής: Εάν έκανε πόλεμο η Ελλάδα με το Κονγκό, με ποιον θα ήσουν; Ούτε καν με την Αλβανία; την Ιταλία; τη Βουλγαρία; τη Τουρκία; Με το Κονγκό; χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά;

Αυτή η ερώτηση λοιπόν από κάτω τί κρύβει; Ή τί μου αποκαλύπτει εμένα; Θες να είσαι ένας από μας; Πρέπει να αφήσεις αυτό που είσαι. Πρέπει να διαλέξεις. Και εγώ λέω, επειδή είμαι αντιδραστικό στοιχείο, Υδροχόος, γιατί να διαλέξω; Είμαι 40, τότε ημουν 30, δε ξέρω πόσο ήμουν. Δηλαδή τί θα κάνω ρε μάγκες; Θα διαλέξω εγώ στα 30 μου να γίνω Έλληνας και θα κάνω ότι τα προηγούμενα 30 χρόνια δεν ήμουν αφρικανός; Θα τα σβήσω; Θα ξεχάσω τις γλώσσες που ξέρω; Γιατί; Θα ξεχάσω από πού κατάγονται οι γονείς μου; Γιατί να διαλέξω; Εγώ είμαι και τα δύο, εγώ είμαι υβρίδιο, δε μπορείς να με καταλάβεις γιατί είμαι κάτι καινούριο. Είμαι Άφρο-Γκρέκο. Δεν είμαι μόνο ένα. Είμαι άφρο γιατί είμαι και φαίνομαι, δεν έχω πάει ποτέ στην Αφρική. Και είμαι Γκρέκο γιατί είμαι εδώ. Έχω μεγαλώσει και έχω γεννηθεί εδώ. Ο μόνος τρόπος να μην ισχύσει αυτό το πράγμα είναι να βρεις τη μηχανή του χρόνου και την ώρα που ήταν έγκυος η μάνα μου να με γεννήσει αλλού. [...] 50:17 Μιλάω ελληνικά καλύτερα από πολλούς γιατί πήγα σε καλό σχολείο

με καθηγητές που επέμεναν να μάθω σωστά αυτό που έπρεπε να μάθω. Πώς θα το κάνεις αυτό το πράγμα; [...]

Αυτή είναι η ταυτότητα μου. Μακάρι να μπορούσα να βγάλω διαβατήριο Αφρο-Γκρέκο να τελειώνουμε.

Υπήρχε αυτή η φάση και για να συνοψίσω, γιατί δε θεωρώ ότι εγώ σου λέω κάτι καινούριο σήμερα, έχεις μιλήσει με πολύ κόσμο, έχεις μιλήσει με Αλβανούς, αυτοί είναι λευκοί, αυτό είναι ένα άλλο κομμάτι. Αυτοί είχαν ένα άλλο κομμάτι, είχαν το στίγμα όταν ήρθαν όταν τους κατηγορίσαν. Κατά τη γνώμη μου πολύ πιο εύκολο. Έχουμε ακούσει για ανθρώπους οι οποίοι έβγαλαν υπηκοότητα με εισιτήρια λεωφορείων παλιά. Εμείς μάλλον πήραμε το δρόμο της αρετής.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Δεν θέλουν να το κάνουν. Αν θέλανε θα το κάναν τόσο εύκολα όσο παίρνουν τα λεφτά από τους φόρους μας. Γιατί εφόσον με θεωρούν άλλου είδους πολίτη, δε βλέπω να έχουν ευαισθητοποιηθεί και να πουν, δε θα πάρουμε τα λεφτά από τους φόρους σου. Ή να πούνε εσένα επειδή είσαι άλλου είδους πολίτης θα σε φορολογούμε με λιγότερα, θα έχεις τη χαμηλότερη σκάλα. Η σκάλα του μετανάστη.

Είναι ολοφάνερο ότι δεν θέλουνε και εγώ σου δίνω την εξίσωση ότι, η εξίσωση η μαθηματική ή η παραδοχή που μπορούμε να κάνουμε είναι η εξής: Δεν υπάρχει αντιστοιχία ισότιμη σε αυτό που λέγεται δικαίωμα και υποχρέωση. Δεν υπάρχει ο ίδιος ζήλος στο να δοθεί ένα δικαίωμα όπως το να πάρουν την υποχρέωση. Δε τους ενδιαφέρει να σου αποδόσουν το δικαίωμα περισσότερο από το να σου πάρουν την υποχρέωση. Πάνω σε αυτό μπορείς, εγώ βασικά, θα έχτιζα όλο το σκεπτικό. Γιατί ένας άνθρωπος που γεννιέται σε μια χώρα είναι δικαίωμα του αν θέλει να είναι υπήκοος και κάτοικος και πολίτης εκείνης της χώρας. Είναι δικαίωμα του το οποίο η πολιτεία με τις όποιες προϋποθέσεις πρέπει να του το δίνει. Όπως λοιπόν η πολιτεία κάποια μέρα θα αξιώνει πράγματα από αυτόν και θα ζητάει πράγματα από αυτόν, έτσι πρέπει και να δίνει πράγματα σε αυτόν. Η ελληνική πολιτεία είναι ξεκάθαρο ότι δεν το κάνει αυτό. Επιδεικτικά δε το κάνει. Στο πούτσο τους! Τον Αντετοκούμπο, οι Αμερικανοί τον έκαναν Έλληνα.

[...] τον Αντετοκούμπο τον πέτυχαν στην ηλικία που όλοι τότε ήμασταν ρομαντικοί. Εάν ήταν 40 και είχε φάει όλο αυτό [54:35] θα τους έγραφε στα αρχίδια του και θα λεγε λοιπόν Νιγηριανοί, τί θέλετε; Να πάρω το διαβατήριό σας; Πόσα μου δίνετε; Γιατί είναι έτσι ο κόσμος που λειτουργούμε. Ωραία, φέρτε τα και φύγαμε. [...] Ο Αντετοκούμπο κάνει πράξη τη Χριστιανική αγάπη. Δίνει αγάπη σε μια χώρα, αυτό τιο ένα σκέλος που σου ξεχώρισα πριν, συνολικά και στους νόμους και σε αυτή τη πολιτεία την οποία δεν άξιζαν να έχουν.

Δεν θέλουν να το κάνουν. Είναι δυνατόν σε οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου να γεννιέται ένα παιδί στο αεροπλάνο, πάνω από τη χώρα και να έχει δικαιώματα σε αυτή τη χώρα και εδώ να είμαστε σε ουρές, στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Πέτρου Ράλη;

Γιατί προσεξε να δεις, υπήρξε μια ηλιαχτίδα, δεν έχει να κάνει με πολιτικές προτιμήσεις, έχει να κάνει με προσωπικές προτιμήσεις. Εντάξει, η μάνα μου ήταν ερωτευμένη με τον Αντρέα Π. και το Λάμπρο Κ. Και θεωρώ δικαίως οι άνθρωποι ερωτεύτηκαν τον Α.Π. γιατί εκεί υπήρξε έρωτας, υπήρξε κάτι. Υπήρξε απατεώνας; Έκλεψε; Έκανε έρανε; Αλλά ήταν παλιού τύπου κλέφτης, ήταν πιο, δε θα πω Ρομπέν των Δασών, αλλά έκλεψε και τα μοίρασε.

Το 2008-09 μπαίνει το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Ο Γιώργος Παπανδρέου, [...] μια φορά βγάζει ένα λόγο, όπου υπερασπίζεται το γεγονός ότι πρέπει τα παιδιά που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα να έχουν ελληνική υπηκοότητα. Και μιλάει για το ότι δε μπορεί ένας άνθρωπος που τον θεωρείς Β' κατηγορίας να σου δώσει αποτελέσματα Α' κατηγορίας. Ένας πολίτης Β' κατηγορίας δε θα κάνει ποτέ την υπέρβαση. Όπως έλεγε και ο Peter Staley, δε ξέρω ποιος το λεγε αυτό, δώσε στον άνθρωπο την ευθύνη του, στο θέατρο λέγεται αυτό. Και αυτός θα προσπαθήσει και θα το κάνει να ανταπεξέλθει και να φανεί αντάξιος των προσδοκιών και των περιστάσεων. [...] 59:36

Ο άνθρωπος αυτός έρχεται στην εξουσία και όταν έρχεται στην εξουσία προχωράει αυτό το νόμο όπου μπορούν εύκολα να γίνουν αιτήσεις για να αποκτήσουν τα παιδιά που έχουν γεννηθεί εδώ την ελληνική ιθαγένεια. Τί κάνουν οι άλλοι οι σκύλοι όταν έρχονται στην εξουσία; Είναι το πρώτο πράγμα που ακυρώνουν. Γιατί τότε μ αυτό που έβαλε ο Παπανδρέου, άνθρωποι που είχαν άδεια παραμονής μπορούσαν να ψηφίσουν στις δημοτικές εκλογές. Δηλαδή, εγώ είχα δικαίωμα να πω ποιος θα μαζεύει τα σκουπίδια μου. Δεν έχω δικαίωμα να πω ποιος θα μαζέψει τα σκουπίδια μου; Δε πληρώνω κοινόχρηστα; Δε πληρώνω στο Δήμο λεφτά; Μόλις λοιπόν βγήκαν οι άλλοι, είναι το πρώτο πράγμα που κόψανε. Σκέψου ότι το 2008-2009 εκεί οι αλλοδαποί μετανάστες είχαν δικαίωμα ψήφου σε δημοτικό επίπεδο.

Ρατσισμός

Εγώ είμαι ο Έλληνας που δεν έχουν συνηθίσει όπως λένε οι Terror X Crew.

Εγώ έχω τη δυνατότητα να έχω τη διπλή ανάγνωση. Είμαι αυτός που είμαι, κάνω πολύ παρέα με ομοίους μου, ξέρω κάποια πράγματα γιατί κάποια πράγματα δε τα αντιμετωπίζω εγώ. Δεν είμαι στο γκέτο, πηγαίνω εκεί, έχω τις επαφές μου αλλά δεν είμαι εκεί γιατί και το γκέτο έχει μία, μπορεί να γίνει κινούμενη άμμος, γενικά όποιο γκέτο. Ο κόσμος είναι έξω από το γκέτο, είμαστε όλοι μαζί. Όλοι μαζί πρέπει να συνυπάρξουμε. Και μπορώ να πιάσω τα double standard. Γιατί έχω πάει σε ένα πολύ καλό ελληνικό σχολείο εδώ. Ξέρω ελληνικά, ξέρω και τα ελληνικά που μιλάνε και αυτά που δε μιλάνε, και αυτά που δε λένε. Και αυτό το πρόβλημα, σε εισαγωγικά, θα μεγαλώνει γιατί οι σκεπτόμενοι πολίτες ίσως και εύχομαι να αυξηθούν.

Εσένα δε μπορεί κανείς να σε κοροϊδέσει, έχεις δει ανθρώπους με το τίποτα να ζουν και να υπάρχουν. Αυτοί όλοι εδώ πέρα έχουν κοψιματάκια από κάτι και πηγαίνουν στο emergency room, είναι τόσο entitled εδώ πέρα που τα κοψιματάκια είναι τεράστια. Κανείς δε μπορεί να σε κοροϊδέσει. Εσύ λοιπόν ξέρεις και μια άλλη αλήθεια, εσύ καταλαβαίνεις ότι μπορούμε να μιλάμε για όσα επιτρέπεται να μιλάμε.

Είναι δύσκολο να βγω εγώ και να μιλήσω για ρατσισμό, δε θα μιλήσω για αυτό γιατί όπως σου είπα τα τραγούδια μου έχουν άλλο στόχο. Και έτσι κινούμαι σαν άνθρωπος. Αλλά ξέρω ότι αν βγω να μιλήσω για ρατσισμό, θα γυρίσουν και θα πουν "έλα μωρέ δε βαριέσαι ακόμα για αυτό μιλάτε". "Φτάνει ρε παιδί μου, γκρινιάζετε συνέχεια για αυτό, έχει τελειώσει αυτό." Με τη Τουρκία δε τελειώνει τίποτα, με τα Σκόπια δε θα τελειώσει ποτέ τίποτα αλλά αυτό έχει τελειώσει, που είναι τώρα, που το ζούμε στο πετσί μας είναι "έλα μωρέ". Το "έλα μωρέ" έχει μια παγίδα και έχει ένα... Γιατί; Γιατί μπορεί να είναι το... Μπορεί κάποιος να με ρωτήσει: "Τζερόμ, στην Ελλάδα, υπάρχει ρατσισμός;" Και εγώ τους λέω, "ναι". Ο ρατσισμός είναι η έκπτωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, είναι ένα κακό κομάτι της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Στην Ελλάδα υπάρχουν

άνθρωποι άρα υπάρχει ρατσισμός, όπως παντού. Αυτός ξέρεις τί ακούει; Ότι οι Έλληνες είναι ρατσιστές. Εγώ του λέω οι Έλληνες δεν είμαστε ρατσιστές, το "είμαστε" το αφήνει, δε το ακούει καν.

Το να μην είναι καλά τα πράγματα κάποιους συμφέρει. Δεν γίνεται πάντα κάτι να μην πηγαίνει καλά και πάντα να είμαστε σαν τα χαμστεράκια. Ναι, λένε οι Αφρικανοί δεν είναι πια σκλάβοι, μα η καινούρια αλυσίδα είναι το χαρτί. Βλέπεις πνίγονται στις θάλασσες. Το τραφικινγκ είναι το πρώτο έγκλημα να πω; Η πρώτη μπίζνα του κόσμου; Ο κόσμος ψάχνει να βρει τη καλύτερη ζωή και θα μπει σε καράβια, θα περπατήσει λαγκάδια, βουνά, ερήμους, θα ανέβει, θα κατέβει, θα λαδώσει, θα πουλήσουν τα σπίτια τους. Αυτοί, βλάκες αλλά δε το ξέρουνε, πουλάνε τη γη τους για να ρθουν να γίνουν υπηρέτες εδώ. Ξέρεις, η κωμωδία η χαρά κρύβουν πολλά πράγματα. Θέλω να ξαναδείς το Coming to America με αυτό από κάτω, να καταλάβεις ποια είναι η Οδύσσεια των Αφρικανών.

Αλλά ξέρεις δε μπορούμε να είμαστε πολύ Μαλκολμ Χ σε αυτό τον κόσμο γιατί θα τους ταράξουμε. Με χαστουκίζεις; Θα σε χαστουκίσω και εγώ! Αν σταματήσεις να με χαστουκίζεις θα σταματήσω και εγώ.

Για τα Τέμπη

Εδώ πρώτα συμβαίνει κάτι και μετά παίρνουμε τα μέτρα. Και αν τα πάρουμε. Δηλαδή, αν πάμε τώρα στο Μάτι, δε σημαίνει ότι θα δούμε ένα άλλο Μάτι, το οποίο είναι προστατευμένο από κάθε είδους πιθανής πυρκαγιάς.

Interview 6 (with Khalil)

Εισαγωγικά

16-17 χρόνια στην Ελλάδα, ασχολείται με τα προσφυγικά, θέατρο και κινηματογράφο. Είναι ηθοποιός, έχει παίξει στο Φεστιβάλ Αθηνών, ελληνικές και ξένες ταινίες, έχει κάνει και κάστινγκ για ταινίες που αφορούν στο προσφυγικό [...].

Από το Αφγανιστάν.

Αναμονή της απόφασης

Ακόμα έχω άσυλο απλά είμαι στη διαδικασία τώρα, έχω δώσει εξετάσεις και είμαι, περιμένω τη σειρά μου για να βγει η απόφαση για να πάω για ορκομωσία.

Εγώ έκανα την αίτηση σύμφωνα με τον παλαιότερο νόμο του 2018, στο Δήμο, πήγαμε μάρτυρες κτλ και μετά άλλαξε ο νόμος με τη καινούρια κυβέρνηση, δώσαμε εξετάσεις, και μας ζήτησαν κάποια έγγραφα, φορολογικές δηλώσεις, ένσημα, κτλ. Όλα τα χαρτιά της ζωής μας [...] Οπότε έχουμε καταθέσει αυτά τα χαρτιά και τώρα περιμένω απλά να ελεγχθεί η διαδικασία και να με καλέσουν για ορκομωσία.

Η γλώσσα

Όχι [δε τελείωσα ελληνικό σχολείο].

Είναι μια δύσκολη γλώσσα, έκανα μαθήματα στη Φιλοσοφική Σχολή στου Ζωγράφου. Σε κάποια άλλα δημοτικά σχολεία και μετά διαβάζοντας βιβλία, σενάρια, μας βοήθησαν.

Φορολογικές δηλώσεις

Εμείς που έχουμε προσφυγικό, εμάς σύμφωνα με το νόμο λέγανε ότι μας ζητάνε τα τελευταία 3 με 5ετία. Γιατί το 2018, όταν κάναμε την αίτηση μας ζήτησαν 5ετία και μετά τώρα

που άλλαξε ο νόμος μας ζήτησαν 7ετία φορολογικές δηλώσεις, πρέπει να είναι πάνω από 7 χιλιάδες, ναι.

Εγώ έκανα μια συνάντηση με δικηγόρο στο Gen 2.0 και μου είπε ο νόμος που είχε βγει τότε για τα προσφυγικά δεν αλλάζει οπότε αυτό παραμένει. Παρόλα αυτά, αυτοί ζήτησαν τα τελευταία 7 χρόνια. Εγώ φαντάζομαι είμαι καλυμμένος για τις δηλώσεις. Φαντάζομαι ένα χρόνο ήταν λιγότερα από 8 χιλιάδες και τα υπόλοιπα ήταν πάνω 8, τώρα θα δούμε αν θα κολλήσουν σε αυτό ή όχι, για ένα έτος. Εγώ πάντα δούλευα, παρόλα τα άλλα τα καλλιτεχνικά δούλευα γιατί δε μπορούσα να ζήσω μόνο από το θέατρο και κινηματογράφο γιατί προκύπτανε και μετά τελειώνανε. [...]

Δουλειά

Όταν είχα έρθει, επειδή δεν ήξερα τη γλώσσα, δούλευα σε διάφορες δουλειές, οικοδομή και τέτοια. Μετά όταν έπεσε η κρίση το 2010, έκλεισε η εταιρεία και μετά έμεινα άνεργος για λίγο και μετά ξεκίνησα ως διερμηνέας το Φεβ του 2011 σε μια ιατρική οργάνωση και αυτό συνέχισε μέχρι πέρυσι-πρόπερσι. 10 χρόνια στα προσφυγικά ως διερμηνέας και ως συντονιστής, άλλαξα σε διάφορους οργανισμούς.

Εξετάσεις

Εγώ έδωσα εξετάσεις στο 3ο κύκλο. Νομίζω πριν από κανά εξάμηνο, κάπου εκεί. Είχε πολύ διάβασμα, ιστορία, γεωγραφία, πολιτικοί θεσμοί, πολιτισμός, γραπτό, έκθεση, προφορικό αλλά εντάξει χρειαζόταν να διαβάσω πράγματα αλλά και κάποιες ερωτήσεις ήταν πολύ άσχημες.

Πολλαπλής επιλογής ή συμπληρώνεις λέξεις, δίνεις παράδειγμα. Στο τέλος είναι έκθεση και μετά μαζεύουν τα χαρτιά, και μετά περνάς στο ακουστικό, και μετά τελευταία διαδικασία είναι ο προφορικός λόγος.

Στο προφορικό απλά μιλάς για τον εαυτό σου και μετά σύμφωνα με το βιβλίο που έχουν κάποια πράγματα για πχ αν θέλεις να ταξιδέψεις από Αθήνα - Θεσσαλονίκη διαλέγεις το αεροπλάνο ή το τρένο;

Πήγα χαλαρά γιατί ήμουν διαβασμένος, οπότε καλά πήγα, έγραψα 90 και πάνω. Στο προφορικό ήταν δύο κοπέλες που ήταν νέες, ήταν πολύ ευγενικές οπότε όταν μιλήσαμε και τους έλεγα ότι δούλευα ως διερμηνέας στα προσφυγικά και αυτοί είχαν ασχοληθεί με τα προσφυγικά, βασικά ήταν δασκάλες αυτές οι δύο, και είχαν προσφυγόπουλα στα σχολεία τους, χάρηκαν πολύ, και μετά όταν τους είπα ότι είμαι και ηθοποιός [...] 10:56 οπότε ούτε δύο λεπτά δε μίλησα. Επειδή δύο δύο πηγαίναμε στο προφορικό μπήκε και μια κυρία από την Αλβανία μαζί μου, 50 - 60 χρονών, αυτή με το που μπήκε άρχισε τα κλάματα, μίλαγε πολύ ωραία ελληνικά και αυτές της έλεγαν μην αγχώνεσαι, θα τα καταφέρουμε όλα. Υπήρχε και μια συγκίνηση σε όλα αυτά, το ένιωσα και εγώ. Επειδή πρώτα μίλησε αυτή και μετά εγώ, ήταν λίγο συγκινητικό αυτό [...]

Είναι και αυτό [τύχη] γιατί είχα ακούσει από άλλα παιδιά κάποιοι πάνω στο προφορικό λόγο ήταν πολύ αυστηροί, ψάχναν τις λεπτομέρειες.

Τα αποτελέσματα των εξετάσεων βγήκαν μετά από 3 μήνες.

Πώς νιώθει για την Ελλάδα

Ναι [μπορώ να ταξιδέψω] έχω το προσφυγικό και έχει ένα ταξιδιωτικό έγγραφο μαζί.

Είναι λίγο για να σκεφτούμε λίγο την ανθρώπινη φύση, έχω κάπως συνηθίσει την Αθήνα και γενικά στην Ελλάδα, έχω κάνει φίλους, έχω γνωρίσει ωραίους ανθρώπους δίπλα μου. Είναι θέμα συνηθείας και έχω δεσμευτεί με τη διαδικασία με το κλίμα με το κόσμο που έχω γνωρίσει τριγύρω μου και τις δουλειές που κάνω.

Νιώθω [σαν στο σπίτι μου] γιατί γενικά έχω φύγει από μικρός από το Αφγανιστάν οπότε έχω ζήσει σε διάφορες χώρες, γενικά η μετακόμιση, ταξίδι, πας από τη μια χώρα στην άλλη, έχω συνηθίσει. Οπότε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου και τα καλύτερα χρόνια της ζωής μου έχω μείνει στην Αθήνα και είναι κάτι διαφορετικό για μένα. Πια νιώθω πράγματι ότι μένω εδώ. Σε μια επιλογή, σε μια πολη που ξέρω πολλά πράγματα εδώ.

Το Αφγανιστάν και η οικογένεια του

Μόνο παιδική ηλικία, σχολείο κτλ θυμάμαι καμιά φορά και μου στριφογυρίζει στο μυαλό. Αλλά δεν έχω καλές συνθήκες να σκεφτώ για το Αφγανιστάν πολύ. Μείναμε κάποια χρόνια Πακιστάν, 5-6 χρόνια Ιράν, ένα χρόνο Τουρκία και μετά Ελλάδα.

Εγώ μόνος μου ήρθα, η οικογένεια μου ζούνε στη Σουηδία όλοι γιατί είχε πάει ένας μικρός μου αδερφός που ήταν ανήλικος και έγινε οικογενειακή επανένωση μέσω αυτών και η σουηδική πρεσβεία τους δέχτηκε από το Πακιστάν και πήγαν όλοι στη Σουηδία. Αυτό έγινε το 2013 οπότε ήμουν ήδη ενήλικος.

Τί σημαίνει η απόκτηση της ιθαγένειας

Σίγουρα θα είναι βοηθητικό αν ζω σε αυτή τη χώρα, σε μια χώρα που θέλω να έχω κάποια δικαιώματα να ζήσω ως έλληνας πολίτης, σίγουρα θα υπάρχει μια αλλαγή. Δευτερον λόγω ταξιδιών θα πρέπει να ταξιδέψω, θέλω για επαγγελματικές δουλειές ή για κάτι που μ'αρεσει εμένα. Σίγουρα θα είναι βοηθητικό γιατί θα αποφύγω τη διαδικασία ανανέωσης ασύλου που κάθε 3 χρόνια περιμένω ένα δμηνο με ένα χρόνο για να γίνει η ανανέωση.

Γραφειοκρατία

Ο δικηγόρος πρέπει να υπογράψει υπόμνημα για να βεβαιώσει ότι παραμένει ο κίνδυνος που είχα πει εξαρχής στη συνέντευξη ασύλου. Πάμε καταθέτουμε και ξαναβγαίνει μετά από μήνες.

Στην Ελλάδα, επειδή δούλευα χρόνια, και έχω καλή γνώση πάνω στα προσφυγικά και μεταναστευτικό, δυστυχώς σε αυτή τη χώρα δεν αλλάζει, δεν έχει βελτίωση για τις συνθήκες και διαδικασία ασύλου καθόλου δεν έχει αλλάξει. Μόνο στο σύστημα ασύλου, τώρα τα τελευταία χρόνια με την καινούρια υπηρεσία ασύλου, έχει δώσει η Ελλάδα ... 20:26 αλλά οι συνθήκες στα camps και στα [...] είναι πάντα το ίδιο, δεν έχει αλλάξει τίποτα.

Για πχ στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες αν αναγνωρίζεις τότε σου δίνουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην εργασία, βοηθάνε επίδομα για να μάθεις τη γλώσσα, να μεις στη κοινωνία, εδώ στην Ελλάδα, είναι ακριβώς ανάποδα, απο τη στιγμή που αναγνωρίζεις σε πετάνε στο δρόμο και σου λένε πήγαινε βρες το δρόμο σου, τέλος. Οσο κόσμο έχω γνωρίσει εδώ στα καμψ και γενικά αναγνωρίζονται εδώ στην Ελλάδα, ταξιδεύουν και μετά πάνε Γερμανία, Σουηδία σε άλλες χώρες.

Ευρωπαϊκο διαβατήριο

Χρόνια το σκέφτομαι να κάνω μια δουλειά θέλω να κάνω μια σχολή κινηματογράφου για Αγγλία ή Γαλλία. Αυτό αν πάρω την ιθαγένεια σίγουρα θα με βοηθήσει να παω να κάνω κάποια σεμινάρια γιατί το έχω ψάξει και πολύ φίλοι μου [...] [22:07]

Και επειδή είμαι πολλά χρόνια μακριά από τους γονείς μου κτλ που είναι στη Σουηδία, σκεφτομουν κάποια στιγμή να πάω να μείνω για λίγο καιρό εκεί, αν αντέξω λόγω καιρού.

Είμαστε σε διάφορες χώρες, Αυστραλία, Γαλλία, Ελλάδα, Σουηδία, Πακιστάν. Ο αδερφός μου που είναι μετά από μενα έχει γαλλική ιθαγένεια. [...]

Στην Ελλάδα δεν έχει γίνει τόση μίξη όπως στην Αγγλία, Γαλλία, Σουηδία. Αλλά εγώ με τους φίλους μου, 90% από τους φίλους μου είναι Έλληνες οπότε αυτοί με έχουν δεχτεί τώρα δε ξέρω για τους υπόλοιπους. Σίγουρα έχω βιώσει τα παλαιότερα χρόνια και ρατσιστικά σχόλια κτλ, δε δίνω πολύ σημασία, το προσπερνάω.

Αν δε τη πάρω, τότε θα μου έρθει σίγουρα η σκεψη 100% για μια αλλη καλύτερη ζωή, θα μετακομίσω κάπου αλλού.

Πολλοί φίλοι μου είναι δικηγόροι, λογιστές, ψυχολόγοι.

Interview 7 (with Lale)

Εισαγωγικά

Εγώ πηγαίνοερχόμουν στην Ελλάδα ως τουρίστρια, δηλαδή δεν ήρθα σε μια μέρα. Από το 2016 σταθερά και νόμιμα, δηλαδή όχι τουρίστρια. Το 2017... Είχα ξεκινήσει πολύ πιο πριν, το 1998, να μαθαίνω ελληνικά, λίγο για διασκέδαση, για πλάκα. Ήμουν διερμηνέας, μεταφράστρια Ιταλικών. Αυτή ήταν η δουλειά μου. Στο πανεπιστήμιο που ήμουν στην Ιταλία, εκεί είχα γνωρίσει κάποιους Έλληνες και έτσι είχα γνωρίσει και τα ρεμπέτικα. Αυτά στην Τουρκία δεν υπήρχαν εκείνη την εποχή. Ήταν πολύ μαύρα τα πράγματα, ελληνοτουρκικές σχέσεις. Και έτσι άρχισα να μαζεύω μουσική, μου έφερναν διάφορα σιντί στη Φλωρεντία. Και έτσι άρχισα να μαθαίνω, βρήκα κάτι βιβλία αυτοδιδασκαλίας από Ιταλικά στα Ελληνικά, και έτσι είχα ξεκινήσει.

Μετά ήρθα δύο φορές, στο πανεπιστήμιο που κάνουν μαθήματα για ξένους, δεν είναι πανεπιστήμιο, είναι σχολή νέας ελληνικής γλώσσας στο Αριστοτέλειο. Σαν φροντιστήριο, πληρώνεις και πας. Εγώ είχα έρθει καλοκαίρι, δύο διαφορετικές χρονιές και μετά συνέχιζα. Ήμουν τυχερή με τη καθηγήτρια μου. Μετά γίναμε πολύ φίλες. Με βοηθούσε από απόσταση, ζούσα στη Τουρκία, πηγαίνοερχόμουν. Από το 2010 άρχισα να ζω εδώ που πλέον είχα μάθει αρκετά καλά τα ελληνικά. Άρχισα να κάνω μαθήματα τουρκικής έτσι λίγο σε φροντιστήρια και αυτά. Για αυτό και είναι πολύ χαμηλό το εισόδημα μου από την Ελλάδα για εκείνα τα χρόνια. Οπότε, εγώ διατηρούσα μία εταιρεία για ιταλικά διερμηνείες και μεταφράσεις που έκανα στην Τουρκία και μαθήματα, ερχόμενη εδώ ζούσα από αυτή τη δουλειά γιατί εμένα η δουλειά μου ήταν πάντα ονлайн, βιβλία μετέφραζα, λογοτεχνία, δεν είχα σχέση με πελάτες, τους περισσότερους δε τους ξέρω τους πελάτες μου. Οπότε ζούσα από αυτό. Έφερνα και αυτά τα λεφτά κατά καιρούς νόμιμα, δηλαδή με φορολογικές δηλώσεις. Και αν δει κάποιος τις φορολογικές μου δηλώσεις είναι λίγες ώρες μαθήματα, 10 ώρες, χειμώνα, το καλοκαίρι δεν είναι μαθήματα, και αυτό ήταν σαν έξτρα δουλειά, εντάξει όλα νόμιμα αλλά δε μπορούσα να ζήσω μόνο από αυτό. Και ήταν και η αρχή, κάπως πρέπει να ξεκινήσεις, δηλαδή όταν ξεκινάς από μηδέν, δε μπορείς να έχεις αυτά τα λεφτά που ζητάνε κάθε χρόνο από την πρώτη στιγμή. Τελοσπάντων, το 2016 έκλεισα την εταιρεία που είχα εκεί και άνοιξα μια αντίστοιχη εταιρεία εδώ, εντωμεταξύ είχα γίνει πιο πολύ μεταφράστρια-διερμηνέας ελληνικών. Σιγά σιγά έχανα τις δουλειές μου από εκεί και τις επαφές μου και είχαν πλέον από εδώ, πολλά χρόνια. Οπότε και τώρα έχω αυτή την ατομική επιχείρηση για μεταφράσεις και κάνω

και μαθήματα. Και το 2017 που δικαιούμουν να ζητήσω ιθαγένεια. Εγώ ήρθα το 2010, σε επτά χρόνια δικαιούσαι να ζητάς, ανάλογα με την κατηγορία σου, μπορείς να ζητάς ιθαγένεια ή υπηκοότητα, τελοσπάντων, όλο αυτό.

Ναι ήμουν με άδειες παραμονής, στην αρχή πέντε μετά δέκα είναι δεύτερη φορά, που ακόμα έχω αυτή τη δεύτερη, η οποία ισχύει μέχρι το 2025. Ναι, 2010-2015 είχα μία άδεια, μετά από το 2015 μέχρι το 2025 μου έδωσαν μια δεύτερη άδεια. Από το 2010 μέχρι το 2016 είχα αυτή την εταιρεία στη Τουρκία και φαίνονται στις φορολογικές δηλώσεις ότι φέρνω κατά καιρούς λεφτά, δεν έφερνα το κάθε πράγμα. Δηλαδή έφερνα κάποια χιλιάδες ευρώ, είχα ένα σπίτι πούλησα, έφερα... Δηλαδή στο σύνολο έχω φέρει 300,000 ευρώ. Πιο πολύ και από το golden visa. Εγώ, ζω εδώ και πληρώνω φόρους και ΦΠΑ και εισοδήματος, δηλαδή πολύ περισσότερο δίνω και δεν είμαι βάρος στο κράτος αν αυτό είναι το πρόβλημά τους. Τώρα προσπαθώ να καταλάβω και τί...

Από το 2016 έχω αυτή την εταιρεία. Είχα φέρει και χρήματα, όλο αυτό βέβαια εμένα μου χαλάνε λίγο τη διάθεσή μου γιατί δε νομίζω ότι κάποιος πρέπει να φέρνει τόσα πολλά. Εμένα έτυχε για αυτό και συνεχίζω αυτή τη δίκη γιατί μέσα στην ατυχία μου ήμουν τυχερή, έτυχε να έχω ένα διαμέρισμα, το πούλησα, έφερα λεφτά.

Είμαι από την Κωνσταντινούπολη. Εκεί είναι -- η μαμά μου τώρα είναι εδώ αλλά και αυτήν δεν ανανεώνουν την άδεια της γιατί δείξαμε κάποια χρήματα στη τράπεζα, ήθελαν να δουν πώς θα ζει εδώ, και ήθελαν να έχει σταθερό μισθό 73 χροών, αφού απαγορεύεται στις ελληνίδες να δουλεύουν σε αυτή την ηλικία. Έχει [κάποια σύνταξη] αλλά είναι πολύ μικρή, δε τους φτάνει, θέλουν αυτό το 500 που είναι η σύνταξη εδώ, που στη Τουρκία είναι πολύ πιο χαμηλή. Και το δικό μου εισόδημα [ότι εγώ την προσέχω και καλύπτω τα έξοδα της] δε μετράει γιατί και εγώ δεν έχω σταθερό εισόδημα. Δεν είμαι με μισθό. Εγώ μπορώ να πληρωθώ 5 χιλιάδες το μήνα και μετά να μη πληρωθώ για 5 μήνες. Η δουλειά μου είναι έτσι.

Η αίτηση

Οπότε το 2017, που είχαν περάσει τα επτά μου χρόνια έκανα αίτηση για ιθαγένεια, για υπηκοότητα ας πούμε, για να μην εκνευριστούν οι Έλληνες. Και μετά, τότε, υπήρχαν επιτροπές, ήταν πολύ αλλιώτικο το σύστημα. Πήγαινες για εξετάσεις, αυτά που έλεγε ο Αντώνης, που σου έκαναν περίεργες ερωτήσεις, αλλά έβλεπαν όλα σε μια προφορική συνέντευξη. Επειδή ήταν προφορική και επειδή αυτοί οι άνθρωποι, η επιτροπή μία ή δύο φορές το χρόνο έκανε δουλειά, εγώ όταν κατέθεσα τα χαρτιά μου το 2017 αυτοί εξέταζαν τις αιτήσεις του 2006. Οπότε, εμένα δε μου ήρθε σειρά για πέντε χρόνια για να πάρω κάποια απάντηση.

Μόνο έναν αριθμό πρωτοκόλλου, μία φωτοτυπία μου έδωσαν. Τότε δεν υπήρχε και το ονлайн σύστημα. Τελοσπάντων, έβαλα τότε αυτό κάπου και επειδή ήξερα ότι αυτοί εξέταζαν τα παλιά, δεν είχα καμία, δεν ασχολήθηκα με αυτό το θέμα. Το 2020 πήγα να τους ρωτήσω "Α τώρα εξετάζουμε το 2013, νωρίς ήρθες."

Βέβαια εγώ ήμουν 100% σίγουρη ότι θα έπαιρνα την ιθαγένεια γιατί είχα ένα πλήρη φάκελο από κάθε άποψη και οικονομικά και λέω εντάξει, και αυτές τις συνεντεύξεις θα τις περάσω με κάποιο τρόπο, πρέπει να είναι κάτι πάρα πολύ ακραίο για να μη περάσω. Εντωμεταξύ το 2021 άλλαξαν το νόμο και έβαλαν οικονομικά κριτήρια που δεν υπήρχαν. Εντάξει, να μην είσαι χωρίς τίποτα ίσως, δε ξέρω πώς ήταν τα κριτήρια για αυτή την επιτροπή που υπήρχε, δεν ήταν τόσο

ξεκάθαρα τα πράγματα για να είναι, έβαλαν το οικονομικό κριτήριο ότι αυτός που ζητάει ιθαγένεια να έχει και επαρκής πόρους να αποδείξει πώς ζει εδώ. Να μην είσαι βάρος. Να μην είσαι άστεγος, φτωχός, όλα αυτά που δεν θέλουν.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Για αυτό [το κράτος] δε σε κάνει Έλληνα [για να μη χρειαστεί να σε φροντίσει εάν σου τύχει η αναποδιά] και για να μην έχεις παραπάνω δικαιώματα βέβαια. Γιατί αυτοί θέλουν με λίγα, γιατί σε φορολογικά σε όλες τις άλλες υποχρεώσεις είναι ίδια με Έλληνες, δεν έχω εγώ κανένα plus ας πούμε να είμαι... Οπότε θέλουν να έχεις όλες τις υποχρεώσεις που έχουν οι Έλληνες χωρίς όμως αυτοί να έχουν καμία υποχρέωση απέναντί σου. Να είσαι εσύ φιλοξενούμενη σε αυτή τη χώρα ως τουρίστας ας πούμε κάπως και να έχεις λεφτά να τους πληρώνεις συνέχεια, και αν ζητάς ιθαγένεια, σιγά σιγά διάφορα εμπόδια.

Ομαλή οικονομική ένταξη στη κοινωνία, αυτό έλεγε η αλλαγή του 2021. Εγώ άρχισα να φοβάμαι γιατί έβλεπα πώς πάει το πράγμα, αλλά έλεγα, εντάξει και οικονομικούς επαρκής πόρους έχω, έχω σπίτι, έχω φέρει λεφτά, έχω δουλειά, έχω ατομική επιχείρηση, λέω αυτό το πέρασα. Μετά από λίγους μήνες άλλαξαν τις εξετάσεις το 2021, και από αυτές τις επιτροπές έκαναν πανελληνίες με αυτές τις περίεργες ερωτήσεις. Εκεί λίγο τρόμαξα γιατί λέω τί ερωτήσεις είναι αυτές;

Οι εξετάσεις

Και μετά άρχισα να φοβάμαι και για τους υπόλοιπους, δηλαδή ποιος θα πάρει ιθαγένεια; Εγώ φοβάμαι αυτές τις απαντήσεις, εγώ φοβάμαι όχι επειδή είμαι κάτι, αλλά εμένα τυχαίνει να είναι η δουλειά μου, να μου δίνει πολλά και στη προσωπική ζωή και στο συγκεκριμένο θέμα δηλαδή, στις εξετάσεις. Δηλαδή, έχω πάρα πολλές πληροφορίες από άσχετα θέματα επειδή κάνω μετάφραση, δηλαδή σε όλα τα άχρηστα θέματα έχω πληροφορίες, οπότε άρχισα να φοβάμαι και γενικά λέω αυτοί πάνε κάπου άσχημο αυτή η συμπεριφορά δηλαδή, εμπόδια κτλ.

Μετά από λίγο βγήκε μία απόφαση ή κάτι που έλεγε ότι όποιος έχει τελειώσει ελληνικό πανεπιστήμιο έχει απαλλαγεί. Οπότε λέω α πέρασα και αυτό το εμπόδιο. Εγώ είχα τελειώσει στη Κομοτηνή, έκανα φιλολογία, αφού ήρθα εδώ, ναι 4 χρόνια, το 2010 γράφτηκα το 2014 τελείωσα. Οπότε λέω, εντάξει, δεν έχω και εξετάσεις, πάλι θα πάρω ιθαγένεια. Ακόμα περίμενα βέβαια. Εντωμεταξύ ήταν τον Οκτώβριο του 2021, βγήκε αυτή η εγκύκλιος μερικά χρόνια πριν, αυτό που έλεγε και ο Αντώνης, νομίζω δύο χρόνια πριν ήθελαν να περάσουν έναν νόμο να ζητήσουν αυτό -- ο μετανάστης που θα κάνει αίτηση για ιθαγένεια να έχει πέντε χρόνια χωρίς διακοπή 500 ευρώ το μήνα εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Βγήκε αυτό τον Οκτώβρη του 2021, εγώ τέλος Σεπτεμβρίου εάν με είχαν καλέσει θα είχα πάρει ιθαγένεια. Βέβαια αυτοί το πάγωσαν, δε καλούσαν κανέναν, όλα ήταν επίτηδες. Δεν είναι ότι άργησε απλά τυχαία. Και μετά ξεκίνησαν οι συνεντεύξεις και οι εξετάσεις το Δεκέμβρη και εμένα με κάλεσαν 6 ή 9 Δεκεμβρίου. Ήμουν από τους πρώτους. Γιατί μαζικά όλοι αυτοί που είχαν μαζευτεί τους έβαλαν να δίνουν πανελληνίες, εγώ είχα απαλλαγεί, αυτοί που δε χρειαζόνταν σαν εμένα, σε πολύ γρήγορες συνεντεύξεις 14:51 τυπικές.

Η συνέντευξη

Και στη συνέντευξη με ρώτησαν για την οικονομική ένταξη, με ρώτησαν για την κοινωνική ένταξη, στη κοινωνική ένταξη έλεγα έλεγα "σταμάτα δε χρειάζεται άλλο," έτσι μου είπαν.

Στην οικονομική ένταξη μου λένε "νομίζετε ότι είναι επαρκής οι πόροι σας οι οικονομικοί;" Ναι, έχω φέρει τόσα χρήματα, έχω αγοράσει, έχω πουλήσει. Εντάξει, εγώ δε ζω και μόνο από τη δουλειά μου. Και όντως, δηλαδή, ειδικά σε Κόβιντ και τέτοια, εγώ ζούσα από αυτά που είχα, από την οικογένεια, έφερα, ζήτησα λεφτά από τον μπαμπά μου, έτσι έζησα. Δεν είχα αυτή την πολυτέλεια, έτσι κι αλλιώς δεν έχω μία δουλειά, αλλά τελospάντων. Και μετά το τρίτο κομμάτι των συνεντεύξεων ήταν ποιος είναι ο δήμαρχος της Θεσσαλονίκης, ποιος είναι υπουργός εξωτερικών, πες μας πέντε υπουργούς και τα υπουργεία τους, ποιο κόμμα είναι στην αντιπολίτευση, ποια κόμματα είναι στη Βουλή, τέτοιες ερωτήσεις, τις είπα όλες. Σίγουρα πέρασα δηλαδή 100% και αυτό. Και μετά από πέντε μήνες, το Μάρτιο νομίζω, μου ήρθε η απόρριψη γιατί δεν είχα επαρκής πόρους.

Η απόφαση

Αυτό που έλεγε η εγκύκλιος. Γιατί αυτοί τί έκαναν; Εγώ πότε έκανα αίτηση; Το 2017. 2017 πίσω πέντε, κοιτάζουν τα πέντε χρόνια γιατί δεν είχα καν εταιρεία, δηλαδή έκανα μόνο λίγα μαθήματα, αυτά φαίνονταν ενώ έφερνα από την Τουρκία και από το 2012 μέχρι το 2017, πέντε χρόνια εγώ δεν είχα επαρκής φόρους και με έκοψαν. Ενώ ο νόμος λέει μόνο επαρκής πόρους, με έκοψαν γιατί δεν είχα λεφτά τα 500 ευρώ χωρίς διάλειμμα από επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα δεν είχα. Και η ένταξη μου και όλα τα υπόλοιπα δε τους ενδιαφέρει μάλλον.

Ούτε και τα χρήματα που έχω φέρει, που είμαι πολύ κατά σε αυτό, αλλά αν θέλετε λεφτά, ναι έχω φέρει και λεφτά. Ούτε αυτό δεν κοιτάζουν. Δηλαδή σίγουρα εγώ δεν είμαι ένας άνθρωπος που με το δικό τους με τη δική τους λογική θα είμαι βάρος στο κράτος. Σίγουρα δεν είμαι δηλαδή, αυτό φαίνεται. Είναι όμως πολύ άσχημο, δηλαδή αυτό το ψυχολογικό κομμάτι που εμένα δε μου αρέσει τώρα.

Δεν είσαι τίποτα, είσαι ένα πράγμα που πρέπει να σε διώξουν αυτή είναι η λογική και ψάχνουν διάφορα εμπόδια.

Η συνέντευξη / επιτροπή

Αυτή η επιτροπή δεν ήξερε τί της γίνεται, κυριολεκτικά, γιατί με κάλεσαν σε αυτή την επιτροπή για να με κόψουν με φορολογικές δηλώσεις. Γιατί με κάλεσαν στην επιτροπή; Τί με ρωτούσαν ποιος είναι ο δήμαρχος; Αυτοί δεν ήξεραν τί κάνουν γιατί ήταν τόσο καινούρια όλα. Μετά καταργήθηκαν αυτά, τώρα τους απορρίπτουν πριν. Εγώ έδωσα και συνέντευξη. Μια άλλη κοπέλα από Αλβανία στην Αθήνα, εκείνη έδωσε και εξετάσεις, πέρασε με 95 και την έκοψαν από φορολογικές δηλώσεις. Τί μας βάζετε να δίνουμε εξετάσεις τότε και πληρώνουμε;

Βέβαια, τώρα ίσως μπήκε σε μια τάξη αλλά τότε πραγματικά δεν ήξεραν. Δηλαδή εγώ τσάμπα πήγα επιτροπή, τσάμπα είχα και το άγχος και το χρόνο μου. Και πήγα εκεί, κάπως μετά το Κόβιντ, ήταν ένας ζωντανός στη Περιφέρεια απέναντι μου και δύο μια κυρία και ένας κύριος από το κρεβάτι του ήταν από την κρεβατοκάμαρα φαινόταν κρεβάτι, πολύ σοβαρά πράγματα [γελάει], αυτοί αποφασίζουν. Εγώ πήγα στο γραφείο εδώ στη περιφέρεια. Αυτή η κυρία ασχολιόταν με τα οικονομικά, ο άλλος μου έκανε τις ερωτήσεις και ο άλλος απέναντί μου αυτά

με τα κοινωνική ένταξη και έγγραφαν, ήταν μέσω ζουμ, δε θυμάμαι, κόπηκε η γραμμή, ξαναέκαναν τη σύνδεση, μου ξαναέκαναν κάποιες ερωτήσεις γιατί δεν είχε καταγραφεί. Εντωμεταξύ, ο άλλος έγραφε στο χέρι γιατί λέει δε μπορείς να εμπιστευτείς ποτέ τη τεχνολογία, εγώ γράφω γράφω γράφω [γελάει] και μου έλεγε σιγά σιγα γιατί γράφω δε προλαβαίνω. Δηλαδή, έλεος, 2021 σαν να ήταν προ-Χριστού.

Δηλαδή αν ήταν ταινία θα γελούσα. Θα ήταν κωμωδία, δεν ήταν κάτι σοβαρό. Και αυτή η ασοβαρότητα σε ανησυχεί πιο πολύ όταν βλέπεις ο άλλος στο κρεβάτι με τον υπολογιστή στην αγκαλιά, ο άλλος γράφει στο χέρι με μολύβι ακόμα, και η άλλη και τα οικονομικά σας και τα οικονομικά σας και τα οικονομικά σας όλη την ώρα τα ίδια μου έλεγε. Δε ξέρω και εγώ απ' έξω, ο λογιστής. Το 2022 τί ήταν ξανά με ρωτάει γιατί δεν έγραφε και αυτή. Αυτά έπρεπε να τα έχουν και λίγο μελετήσει για να με καλέσουν στη συνέντευξη αλλά αυτοί μας κάλεσαν για να κόψουν, εγώ αυτό πιστεύω, έχουν εντολή γιατί αυτή ήταν η συμπεριφορά τους και πάρα πολύ έτσι και στο εγχειρίδιο που δίνουν σε αυτούς, διάβαζα τί θα μου κάνουν η επιτροπή και έλεγε "πρέπει να κάνετε ένα φιλόξενο περιβάλλον για τον εξεταζόμενο για να νιώθει καλά". Από αυτά δεν υπήρχε τίποτα, εντάξει δεν ήταν αγενείς αλλά ήταν σαν ρομπότ. Καλύτερα να έδινα πανελλήνιες παρά να έβλεπα αυτά τα μούτρα. Αλλά έτσι και αλλιώς τσάμπα έδωσα, αν ήξερα ότι ήταν αυτό [θα με έκοβαν] θα το διασκέδαζα αλλιώς. Αλλά λέω για να με καλέσουν σε συνέντευξη δε θα με κόψουν, κάτι είδαν ένα φως. Γιατί την εγκύκλιο την είχα διαβάσει.

Bureaucracy: Class / luck / intersectionality / language

Χάλια, δεν έχω καμία καλή εμπειρία. Και να σκεφτείς ότι είμαι και άσπρη όπως θέλουν, είμαι και λίγο ξανθιά, θα μπορούσα να είμαι εγγονή του Μέγα Αλέξανδρου και αν τους αρέσει κάτι ειδικά σε γραφεία λένε "Α εσύ είσαι δικιά μας δικιά μας", αυτό είναι το κοπλιμέντο. Με βάση το χρώμα και που μιλάω καλά ελληνικά. Όταν σκέφτομαι, εάν δεν είχα αυτά τα λεφτά που έχω τυχαία, γιατί δεν είναι από τη δουλειά μου, εάν δεν ήξερα τόσο καλά ελληνικά και αυτό οφείλεται επειδή είμαι διερμηνέας, πρέπει να μιλάω καλά, είναι και θέμα τύχης που δε γεννήθηκα από γονείς εργάτες, γιατί που θα μπορούσα να φτάσω εγώ στη Τουρκία. Και εγώ θα ήμουν, δε ξέρω, δηλαδή, αν κάποιος έρχεται εδώ και δουλεύει στα χωράφια τί μπορεί να κάνει από όλα αυτά που κάνω εγώ τώρα για αυτό το θέμα;

Privileged / luck

Δηλαδή μες στην ατυχία είμαι πολύ τυχερή, είμαι επίσης διερμηνέας της Ένωσης για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων που είναι οι δικηγόροι. Η απόρριψη όταν ήρθε στο χέρι μου μέσα σε πέντε λεπτά είχα επαφή με αυτούς. Ένας μετανάστης που να έχει, το μεσαίο προφίλ της Ελλάδας, οι περισσότεροι είναι εργάτες. Δηλαδή εγώ μες στην ατυχία είμαι τυχερή και για αυτό συνεχίζω, όχι για να κάνω τον ήρωα αλλά λέω οι άλλοι δε μπορούν να το κάνουν, δεν υπάρχει περίπτωση να τα βάλουν με το... και εγώ δε θα μπορούσα αλλά έχω τους καλύτερους δικηγόρους κάπως έχω κάπου να πατήσω στα οικονομικά, στη δουλειά μου, στη γλώσσα. Η ένταξη μου είναι παραένταξη.

Η δίκη

Το επόμενο βήμα είναι την Πέμπτη στο Εφετείο 10 η ώρα η δίκη.

Εγώ πέρνω τηλέφωνο τους δικηγόρους, που είμαστε και φίλοι χρόνια, τους τα λεω. Αυτοί ψάχνουν, θα κάνουμε μία αίτηση θεραπείας λέγεται. Η λογική είναι ότι λες εσείς βγάζετε αυτή

την απόφαση αλλά μήπως κάνετε λάθος; Λίγο να την κάνουμε καλή αυτή την απόφαση, να τη θεραπεύσουμε. Περίμενα έξι χρόνια να απαντήσουν στην αίτηση ιθαγένειας. Η αίτηση θεραπείας σε πέντε μέρες μου απάντησαν. Ένα άλλο Χ δεύτερο, και μετά είπαν να συνεχίσουμε με το Εφετείο. Εντωμεταξύ, έχει και κάτι ενδιαμέσο, που δε θυμάμαι το όνομα του γιατί δε το κάνω, δε δικαιούμαι. Μετά την αίτηση θεραπείας μπορείς να κάνεις και κάτι άλλο πριν πας στο Εφετείο, δε θυμάμαι, αυτό όμως μόνο στη περίπτωση της αίτησης ιθαγένειας καταργείται και δεν έχεις αυτό το δικαίωμα. Πρέπει να πας κατευθείαν στο Εφετείο που είναι τα παράβολα 800 ευρώ. Εδώ άνθρωποι 400 ευρώ δεν παίρνουν το μήνα, ποιος μπορεί να δώσει; Οι δικηγόροι αυτοί δε παίρνουν χρήματα από μένα γιατί όντως πιστεύουν γενικά σε αυτό. Εγώ πληρώνω μόνο τα παράβολα. Μου είπαν ότι είναι πολύ σημαντικό και για το γραφείο τους και για το όνομά τους. Αλλά είχαμε και μία επαφή χρόνια, από τη πρώτη στιγμή που ήρθα γνωριζόμαστε, δηλαδή και τις άδειες μου τα είχε κάνει ο Αντώνης τότε, επαγγελματικά τότε με χρήματα αλλά έτσι ξεκίνησε η σχέση μας και τόσα χρόνια εξελίχθηκε σε μια φιλία.

Μπήκαν διάφοροι γνωστοί άνθρωποι ειδικά από την πρώτη απόρριψη μέσα σε πέντε έξι μέρες κάποιοι υπουργοί κάποιοι δημοσιογράφοι ότι εγώ λόγω της δουλειάς μου τυχαίνει να ξέρω κάποιους ανθρώπους ας πούμε που μπορούν να κάνουν ίσως και κάτι αλλά δεν έγινε τίποτα μήπως ας πούμε γνωστός γιατί όλοι λένε στην Ελλάδα με γνωστούς και όχι με νόμους. Αλλά ούτε αυτό γιατί ήταν πολύ περισσότερο από ένα προσωπικό θέμα όλο αυτό, είναι πρόβλημα νομικό αυτό που μου έτυχε, δεν είναι προσωπικό τόσο και το είπανε κιόλας. Είναι και αυτό που είπε ο Τσιτσιλίκης τότε που μίλησε και με τον γενικό γραμματέα ιθαγένειας, δε θυμάμαι το όνομα του, μίλησε με αυτόν γιατί έχει επαφή από την Ένωση, ότι θα κόψετε και αυτή τη φίλη μου; Και αυτός είτε να κάνω ψεύτικες φορολογικές δηλώσεις για να περάσω. Και τί είναι ψεύτικες φορολογικές δηλώσεις; Γιατί είναι και πολύ παλιά. Εγώ πρέπει να πάω από το 2012 μέχρι 2017, να πάω στην εφορία να δηλώσω ότι "ξέρετε; εγώ έκανα ένα λάθος, είχα κάποια τιμολόγια που δε τα έχω δηλώσει και τα έχω ξεχάσει και τα έχω χάσει κιόλας." Έτσι κι αλλιώς δε γινόταν, ήταν μια βλακεία τελείως.

Εγώ δε κάνω αυτό το πράγμα μετά να με απελάσουν επειδή έχω κάνει φοροδιαφυγή στα καλά καθούμενα και πού να τους πω ότι μου το είπε ο ΓΓ ιθαγένειας; Δηλαδή μου δίνει αυτή τη συμβουλή να κάνω ψεύτικες φορολογικές δηλώσεις εγώ η ξένη. Βέβαια και δεν έκανα και δε θα μπορούσα να κάνω και νομικά, εδώ δεν είχα εταιρεία εγώ τότε. Είχα στην Τουρκία, τί τιμολόγια να κόψω; Βασικά σκέφτηκαν ότι θα με βάλουν να κάνω αυτό και μετά θα με απελάσουν για φοροδιαφυγή, πραγματικά αυτό πιστεύω, δε τους έχω εμπιστοσύνη καθόλου.

Αλλά όταν άκουσα αυτό, αυτό με πείραξε πιο πολύ από την απόρριψη γιατί η απόρριψη λες αυτοί είναι δημόσιοι υπάλληλοι, ούτε καν νομικοί, αφού βγήκε μια εγκύκλιος, οκευ δε συμπίπτει με τον νόμο αλλά πάλι, αυτοί τόσο έχουν δυνατότητα, δε μπορούν να πάρουν και πολλές ευθύνες, οκευ. Αλλά τώρα όταν ο ΓΓ ιθαγένειας, αυτός είναι πιο πάνω είναι ο Υπουργός Εσωτερικών που δεν ασχολείται με το συγκεκριμένο θέμα, δηλαδή για το συγκεκριμένο θέμα αυτός είναι ο πιο αρμόδιος. Να μου πει να κάνω ψεύτικες φορολογικές δηλώσεις και να πάω και δικαστικά και να κάνω και ότι είναι.

Γενικά δεν υπάρχει καμία λογική πουθενά. Οι άλλοι να κάνουν συνέντευξη αφού θα με κόψουν, ο άλλος να λέει να κάνω ψεύτικες φορολογικές δηλώσεις, η εγκύκλιος που θεωρητικά έπρεπε να είναι η εξήγηση του νόμου είναι εναντίον στο νόμο. Πού πάω; Δε ξέρω τί κάνω. Απλά επειδή έχω τόσες πηγές, έτυχε να μαζεύονται όλα σε μένα, έχω τους δικηγόρους, είχα τα 800 ευρώ που μπορώ να πληρώσω, έχω την ένταξη, τη γλώσσα, οπότε λέω ας συνεχίσω, δεν έχω κάτι να χάσω. Αλλά δε πιστεύω και σε κάτι γιατί βλέπω ότι τίποτα δε λειτουργεί. Δε πιάνεται από πουθενά, είναι να θέλεις να κουβαλήσεις υγρό μέσα στα χέρια σου.

Εγώ είμαι κατά του Κράτους σίγουρα αλλά δε ξέρω εναντίον της Περιφέρειας ή της ΓΓ Ιθαγένειας;

Στο Εφετείο / γραφειοκρατία

Κάναμε αίτηση για Εφετείο το Μάιο του 2022 και έδωσαν για το Μάρτιο, 10 μήνες πιο μετά. Έπρεπε από τη Περιφέρεια να στείλουν το φάκελο μου στα διοικητικά για να μελετήσουν οι δικαστές. Και η Αγγελική, η γυναίκα του Αντώνη, η τρίτη δικηγόρος, πάει να ελέγξει τί είναι εκεί στα δικαστήρια 32:36 δέκα μέρες πριν. Έχω μόνο 250 συστατικές επιστολές μέσα στο φάκελο μου. 32:57 Εδώ είναι μόνο οι φορολογικές σου δηλώσεις των τελευταίων ετών [μου λέει η Αγγελική]. Όχι αυτά μας έστειλαν της είπαν στα διοικητικά.

Η Περιφέρεια είπε όταν ρωτήσαμε ότι στείλανε μόνο αυτά γιατί τα άλλα δε χρειάζονται. Τόση λογική. Δηλαδή στα δικαστήρια είμαστε και θα πάμε με τα δικά σας που βασιστήκατε; Και είχαν κρατήσει όλο το φάκελο εκεί. Και αυτό δε νομίζω από βλακεία τους, νομίζω επίτηδες γίνεται. Δε νομίζω να είναι τόσο χαζοί αυτοί.

Οπότε ξανακάναμε και αυτό τις τελευταίες δέκα μέρες πολύ στρες. Είχα βέβαια τα αντίτυπα στο σπίτι μου αλλά πάλι μήπως ξεχάσαμε κάτι, μήπως δώσαμε κάτι που δεν είχα, ελέγξαμε όλα αυτά, είχε ένα αντίτυπο και η Αγγελική στο γραφείο της γιατί ήταν πολλά χρόνια και μπορεί να είχε ξεφύγει κάτι. Οπότε η δίκη μπορεί να αναβληθεί και αυτό σημαίνει σε ένα χρόνο ξανά.

Κοινωνική ένταξη

Έχω συστατικές επιστολές, έχω πάρα πολλές φωτοτυπίες από όλες τις παρουσιάσεις που έκανα, βιβλία, διάφορα, πολλές ομιλίες που έχω κάνει σε διάφορα μέρη, πανεπιστήμια, για τη δουλειά μου, για τη γλώσσα, για μεταφράσεις, για βιβλία. Είναι όλα τα εθελοντικά που έχω κάνει για πρόσφυγες, μετανάστες, ζώα, σκυλιά. Είμαι μέλος σε διάφορα, γιατί γράφω και ποίηση, τα εξώφυλλα από βιβλία που έχω μεταφράσει, ένα φάκελο με βίντεο ήμουν διερμηνέας του Τσίπρα. Εγώ κανονικά ντρέπομαι να λέω αυτά τα πράγματα και με βάζουν τώρα να λέω "ξέρετε εγώ είμαι αυτό, έχω και λεφτά γιατί δε μου δίνετε ιθαγένεια". Αλλά αν είναι να αλλάξει κάτι ας το κάνω και αυτό. Γράφω σε μια εφημερίδα, όλα αυτά είναι στο φάκελο μέσα για να δείξει πόσο ενταγμένη είμαι. Είμαι αιμοδότρια, μου είχαν δώσει ένα βραβείο επειδή είχα δώσει πολλές φορές. Όλα αυτά τα χαρτιά για την κοινωνική ένταξη. Για την οικονομική είναι πιο ουδέτερα πράγματα, ότι δε χρωστάω στο ΙΚΑ, δε χρωστάω στο ΕΦΚΑ, έχω ένα σπίτι, έχω ένα αυτοκίνητο, χτίζω ένα άλλο σπίτι.

Όλα τα κοινωνικά έργα που κάνεις, τα εθελοντικά, είναι η δουλειά του κράτους που δεν κάνει. Δεν κάνω αυτά που κάνω για το κράτος ούτε για την Ελλάδα, τώρα μεταξύ μας που είναι

ψιλοαδιάφορη η χώρα. Δηλαδή, όλες οι χώρες μου είναι, δε με ενδιαφέρει από που περνάνε τα σύνορα. Απλά εκεί που βρίσκομαι, εάν μπορώ να κάνω κάτι, εκεί που πάμε με τη σκυλίτσα μου, η σκυλίτσα μου είναι therapy dog, πάμε στη Ψυχιατρική Κλινική και χρησιμοποιούν τη Νίκη, Νίκη τη λένε. Δε πέρασε από το μυαλό μου ότι ήθελα να κάνω κάτι για την Ελλάδα.

Εκεί γίνεται δουλειά, περνάω πολύ καλά με το σκύλο μου. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι με στηρίζουν και στέλνουν τις επιστολές συμπαράστασης. Και μέσα σε εισαγωγικά αυτοί είναι οι άνθρωποι που δεν αγαπάνε την πατρίδα γιατί στα τούρκικα λέμε ο καλός πατριώτης, είναι αυτός που δεν αγαπάει την πατρίδα. Δεν πρέπει να αγαπάς αυτό που είναι, πρέπει να θέλεις να την αλλάξεις. Οπότε εγώ δεν βλέπω ότι αυτοί οι άνθρωποι έχουν κάποια σύνδεση, δε τους συνδέω ούτε με την Ελλάδα ούτε με το ελληνικό κράτος. Επίσης, λόγω ιδεολογιών, δε το κατάφερα 100% αλλά έχω συνεργαστεί πολύ λίγο με κρατικούς φορείς. Κάποτε θα μπορούσα να πάω να δουλέψω στο πανεπιστήμιο εδώ, αλλά δε θέλω ούτε τα λεφτά τους, ούτε επιδόματα, ούτε να μου βάλουν σύνταξη, δε θέλω τίποτα. Επειδή είμαι από τη Τουρκία έχω νομίζω κάποια τραύματα και δεν έχω αντοχή σε τέτοια, δηλαδή να μου πουν τί θα κάνω, θα κάνω για παράδειγμα μια ομιλία εάν ήμουν στο πανεπιστήμιο, εντάξει αυτό δεν είναι... Και τα πανεπιστήμια με πελατειακή σχέση είναι εδώ για να βρεις θέση. Και εγώ αν πήγαινα, κάπως έτσι θα πήγαινα. Δε βρέθηκα σε αυτή τη θέση επειδή ήμουν πολύ καλή, μου είπαν επειδή έχω γνωστούς. [...] Ούτε η πολιτική με ενδιαφέρει γιατί θα σκοτωθώ με όλους.

Ο πόνος του μετανάστη πουλάει

Έχω γίνει πολύ διάσημη από αυτή τη βλακεία που περνάω. Δηλαδή τόσα χρόνια λέω δεν... θα ήθελα να με καλούσαν όλοι αυτοί για τα βιβλία που έχω μεταφράσει. Και στην Ένωση Λογοτεχνών με ξέρουν, αλλά εκεί είναι όλοι δυνόσαυροι, και στο μυαλό όχι μόνο ηλικιακά. Με την πρώτη απόρριψη άρχισαν να δείχνουν συμπαράσταση. [...] Γράφω σαν καθήκον μου απέναντι στους φίλους μου που είναι στη φυλακή στη Τουρκία. 45:48 Θέλουμε να γίνεις μέλος [...] Λυπάμαι πάρα πολύ έχουμε ένα πρόβλημα, στο καταστατικό γράφει ότι πρέπει να είσαι Ελληνίδα. Με έκαναν τελικά αρωγό μέλος, αλλά και πάλι με έκαναν επειδή απορρίφθηκε η αίτηση μου όχι επειδή είμαι καλή μεταφράστρια.

Η σχέση με τη Τουρκία

Στη Τουρκία με ένα κλικ μπαίνουν στον υπολογιστή, μπορεί ο γείτονας μου να έχει πει για μένα κάτι κακό, διαλέγουν ονόματα, ακυρώνουν το διαβατήριό σου. Αλλά όταν γίνεται με νόμιμο τρόπο αυτό γίνεται σε όλο τον κόσμο γιατί το διαβατήριό είναι παγκόσμιο. Ενώ η Τουρκία κάνει με αυτό τον ηλίθιο τρόπο, ακυρώνεται το διαβατήριό σου μόνο στη Τουρκία γιατί δεν είναι νόμιμο αυτό που κάνουν, δε στέκει σε διεθνές επίπεδο. Οπότε με αυτό το διαβατήριό μπορείς να πας από τη Γερμανία στην Αμερική αλλά αν πας στη Τουρκία σε σταματάνε όταν είναι να βγεις και σου λένε έχετε ακυρωμένο διαβατήριό δε μπορείτε να βγείτε. Αυτό φοβάμαι εγώ, όχι τόσο για φυλακή. Φοβάμαι επειδή δεν έχει λογική, εγώ ξέρω πώς λειτουργούν χωρίς λογική. Οπότε εγώ μπορεί να βρεθω και στη φυλακή χωρίς λογική γιατί δεν υπάρχει λογική 49:41 Οπότε ξέρω πολύ καλά πώς λειτουργεί το σύστημά τους και έτσι σκέφτομαι και εγώ.

Η σημασία της ελληνικής υπηκοότητας

Σίγουρα γιατί ότι μου κάνουν θα γίνει ένα διεθνές επεισόδιο, δε θα είναι άλλη μια τουρκάλα στη φυλακή.

Σίγουρα θα ήταν μια ανακούφιση και μια απελευθέρωση γιατί ακόμα και όταν γράφω στα ελληνικά εγώ σκέφτομαι πάντα τί γράφω, δε γράφω ελεύθερα γιατί υπάρχουν πράγματα που μπορεί να με πάνε στη φυλακή. Όχι επειδή βρίζω, αλλά στη Τουρκία μπορεί να σε πάει μια λέξη στη φυλακή. 50:46 [Greenpeace, υπήρχε νόμος που έλεγε ότι αν μια συλλογική δράση είχε στο τίτλο της τη λέξη οργάνωση, θεωρείται τρομοκρατική]. Οπότε μιλάμε για τέτοια χώρα και έχω πολύ καλά αντανakλαστικά και όταν μιλάω και όταν γράφω γιατί... εγώ γεννήθηκα το 1976, λίγο πιο μετά είχε γίνει το πραξικόπημα όταν ήμουν 4. [...] Θα ήταν μία ανακούφιση γενικά για μένα αυτή η υπηκοότητα, η ιθαγένεια.

Συμβολικά θα ήταν το σημείο που θα τελείωνα με τη γραφειοκρατία που με πειράζει. Γιατί η γραφειοκρατία δε τελειώνει αλλά δε με πειράζουν τα υπόλοιπα τόσο απλά με εκνευρίζουν εκείνη την ώρα, δουλεύουμε πάρα πολύ και πίνουν το φραπέ και σου λένε να έρθεις την άλλη μέρα 53:32 αλλά εντάξει αυτά δεν είναι πλέον σημασία, γελάω. Αλλά αυτό είναι πιο σοβαρό, πιο βαθεία. Ναι, αυτό το κομμάτι θα τελειώνει για μένα, τουλάχιστον, μπορεί να μη τελειώνει στη πράξη.

Από τη γραφειοκρατία έχω τις χειρότερες εμπειρίες, πάρα πολύ ρατσισμό. Και σου λέω, δηλαδή, μέσα σε εισαγωγικά είμαι ξανθιά, είμαι γυναίκα, εντάξει, δεν είμαι Πακιστανός, όπως λένε, γιατί λένε πολλοί εδώ ως κοπλιμέντο, εντάξει εσύ είσαι από τη Τουρκία, δεν είστε εσείς σαν τους Πακιστανούς, δεν είστε σαν τους Αλβανούς που άνοιξαν τα σύνορα και ήρθαν όλοι οι εγκληματίες. Αυτά βέβαια, δε τα θεωρώ τόσο άσχημα, είναι πολύ βαθεία, πολύ άσχημα, απλά εκείνη την ώρα το λένε με καλοσύνη, οπότε δε δίνω πολύ σημασία, δηλαδή τόσο τους κόβει. Αλλά γενικά με τη κοινωνία δεν είχα πρόβλημα. Νομίζω παίζει πολύ μεγάλο ρόλο που μιλάω καλά ελληνικά γιατί πολλές φορές λένε κάτι [τους ξεφεύγουν κάτι ρατσιστικά] και μετά μου λένε συγγνώμη εμείς σε έχουμε για ελληνίδα. Και εγώ λέω είμαι μετανάστρια, τί λέτε; Α, εσύ είσαι από μας. Εσύ είσαι αλλιώς. Σίγουρα θα έχεις ελληνικό αίμα, έχεις τόσο καλή προφορά. Δηλαδή έχω θετικό ρατσισμό πιο πολύ από τη κοινωνία, δηλαδή εκείνη την ώρα δε με πειράζει αλλά όταν πάω σπίτι με εκνευρίζει πάλι γιατί σκέφτομαι και τους υπόλοιπους. Δηλαδή, αν ήμουν μάυρη, αν ήμουν άντρας, αν ήμουν μουσουλμάνα, γιατί είμαι και άθεη και αυτό βοηθάει, τους αρέσει δηλαδή, καλύτερα άθεος παρά να είσαι μουσουλμάνος. Οπότε έχω πολλά προνόμια αλλά χωρίς να κάνω και πολλά, δηλαδή είναι θέμα τύχης και αυτό εμένα με εκνευρίζει πιο πολύ. Ότι είναι από αυτό και μου συμπεριφέρονται καλά, επειδή είμαι πιο εξευγενισμένη [με σαρκασμό το λέει]. Ή ας πούμε όταν μιλάνε, εντάξει, η Λάλε είναι από εξευγενισμένους Τούρκους. Δηλαδή, οι άλλοι όλοι βάρβαροι. Ναι, είναι κάποιοι, αλλά και εδώ τί βάρβαροι υπάρχουν.

Εγώ δε λέω ότι όλοι είμαστε καλοί άνθρωποι ούτε Τούρκοι ούτε Έλληνες αλλά και εδώ είναι πολύ χάλια. Στη Τουρκία υπάρχει και λόγος που είναι βάρβαροι, όταν δεν έχεις να φας, είναι πιο εύκολο να κακοποιείς και το ζώο και τη γυναίκα σου πάλι δεν είναι δικαιολογία αλλά οκευ. Εδώ όμως είναι πιο, δηλαδή εντάξει, έχουν τα βασικά τους, δε μιλάμε για τη φτώχεια της Τουρκίας που κυριολεκτικά δεν έχουν να φάνε. Αν δεν έχεις να φας, δε θα ταΐσεις τη γάτα έξω, το καταλαβαίνω και εγώ ίσως δε θα το έκανα. Εγώ επειδή είχα να φάω από μικρή κάπως για αυτό

είμαι και πιο ευαίσθητη και στους υπόλοιπους, γιατί είχα να δώσω κιόλας. Όχι απλά να φάω, δηλαδή είχα και κάτι παραπάνω να αγοράσω λίγη τροφή και να δώσω.

Γραφειοκρατία / το μέλλον

Και να πάρω θα θέλει πάρα πολύ χρόνο.

Εάν με απορρίψουν στο Εφετείο συνεχίζουμε στο Συμβούλιο της Επικρατείας και μετά είναι τα δικαστήρια των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις Βρυξέλλες.

Εάν βγει θετική απόφαση, που ακούγεται ωραίο αλλά δεν είναι τόσο γιατί μετά το κράτος αυτόματα θα με πάει το Κράτος στο Συμβούλιο της Επικρατείας να κάνει έφεση. Και πρέπει να βγει θετική και απο κει. Αυτό το στάδιο δε λέει τίποτα απλά πρέπει να εξαντλώ τα πάντα για να μπορώ να φτάσω και στα δικαστήρια στις Βρυξέλλες. Η απόφαση από το Εφετείο θέλει 9 με 10 μήνες για να βγει.

Χρόνος

Εγώ πλέον δε το βλέπω έτσι [ότι ο χρόνος είναι το πιο σπουδαίο αγαθό που έχουμε]. Έχω χάσει την αντίληψη, είναι πλέον μέρος της καθημερινότητας. Δηλαδή αν κάθε μέρα δε θα χάσω δύο ώρες για αυτή τη δουλειά δε γίνεται. Αλλά αυτό φεύγει από τον ύπνο μου, από τη προσωπική ζωή, από το σπίτι που κτίζω που πρέπει να πηγαίνω, για τη δουλειά μου πρέπει να δουλεύω. Οπότε κόβω, τις προάλλες μια φίλη μου με ρωτούσε, της είπα διάφορα νέα, "τί καλό κάνεις αυτές τις μέρες;" Αυτή είναι η κρίσιμη ερώτηση που δεν έπρεπε να ρωτήσεις γιατί δε κάνω τίποτα καλό με την έννοια για μένα, κάτι να πω, ααα έκανα αυτό και λίγο, είναι συνέχεια τρέξιμο για βλακείες, δηλαδή τώρα ας πούμε για μία λέξη θα πάω στην άλλη άκρη.

Παλιά εγώ έβγαινα δύο τρεις ώρες περπατούσα με τη Νίκη μέχρι ένα μήνα πριν, τώρα με το ζόρι [λόγω του κύμματος συμπαράστασης και της δίκης, που δε θέλω να παραπονιέμαι, ξέρω ότι είναι προνόμιο] 1:00:35 κάνω δέκα λεπτά, τη βγάζω μισή ώρα τουλάχιστον στο σύνολο αλλά είναι πολύ λίγο από αυτό που έχουμε συνηθίσει.

Οικογένεια και στήριξη

Ναι, η μαμά μου με στηρίζει. Στα Τούρκικα με κουράζει πλέον να εξηγώ γιατί κάποια πράγματα δε ξέρω καν πώς λέγονται. Στη μαμά και στην αδερφή τους τα λέω έτσι μία περίληψη. [...] Από οικογένεια είμαι πολύ τυχερή.

Έχω γίνει αρχηγός βλακειών.

Η ευχή μου είναι να υπάρξει ένας Θεός και να τους βάλει λίγο μυαλό γιατί με άλλο τρόπο δε γίνεται, θέλει ένα θαύμα που λένε οι Χριστιανοί. Ένα θαύμα που να βάλει λίγο λίγο μυαλό σε όλους.

Ναι, όταν δε μπορείς να πιστέψεις σε αυτά που βλέπεις, αρχίζεις να πιστεύεις σε αυτά που δε βλέπεις. Νομίζω ότι θέλει όντως θαύμα για να διορθωθεί όλο αυτό γιατί βρωμάει από παντού. Δεν είναι μια απλή υπόθεση, όχι μόνο η δικιά μου αλλά μέσω της δικιάς μου, δηλαδή όλο αυτό που έχω δει, δε διορθώνεται εύκολα.

Δεξιό κόμμα: Η Κυβέρνηση

Για αυτή τη κυβέρνηση που είναι δεξιοί ως και φασίστες γιατί δυστυχώς έκλεισε η ΧΑ και πήγαν όλοι εκεί, σε αυτό λυπάμαι που έκλεισε η ΧΑ, γιατί τώρα εδώ μπήκαν όλοι, ο Βορίδης που έκανε όλο αυτό είναι, αυτός ήθελε να περάσει ως νόμο και δε μπόρεσε, αντέδρασαν όλοι τότε και

μετά πέρασε υπουργικό διάταγμα, και που δεν περνάει από Βουλή, γιατί ο υπουργός λέει αυτό και έγινε αυτό. Έτσι πέρασε αυτό που δεν πέρασε με το Νόμο.

Η συγκεκριμένη κυβέρνηση είχε τέτοιες προτεραιότητες για να διώξει από το σύστημα και τα δικαιώματα τους τους ξένους και αλλοδαπούς, μετανάστες, πρόσφυγες και ό,τι είναι. Οπότε την Κυριακή που είχαν εκλεγεί, που ήταν το 2019, 13 Ιουλίου τη Δευτέρα, κατήργησαν το ΑΜΚΑ για μετανάστες. Την άλλη μέρα το πρωί το πρώτο πράγμα που έκαναν. Δε το έκαναν μετά από μήνες. Δε πέρασαν 24 ώρες από τις εκλογές. Κατήργησαν τη κοινωνική ασφάλεια και όλα τα κοινωνικά, δηλαδή δε μπορείς να πάρεις ούτε δίπλωμα οδήγησης αν δεν έχεις ΑΜΚΑ. Δηλαδή ήταν στις προτεραιότητες τους να διώξουν τους ξένους όσο μπορούνε.

Αλλά και ο ΣΥΡΙΖΑ να έρθει δε νομίζω να έχει αυτό στις προτεραιότητες του. Δε νομίζω ότι δε συμφωνούν, αλλά δε θα το κάνουν την άλλη Δευτέρα, αυτό θέλει χρόνια.

Υποχρεώσεις και δικαιώματα

Εγώ είμαι υποχρεωμένη να πληρώνω φόρους, να είμαι πολύ καλύτερος πολίτης από μέσο Έλληνα, πολύ καλύτερος, αυτό που ενοχλεί πάρα πολύ ψυχολογικά είναι, πρέπει να τους αποδείξω πόσο ενταγμένη είμαι, δηλαδή, χρειάζεται τόσο πολύ ένταξη για να γίνεις Ελληνίδα; Εμένα, έτυχε, αλλά τώρα αν δουλεύεις στα ροδάκινα, μαζεύεις με 50 ευρώ, δουλεύουν 12 ώρες και να πάει μετά ο άλλος με το σκύλο του και να κάνει therapy dogs; Δηλαδή σαν να τον κοροϊδεύεις τώρα ή περιμένεις να μεταφράζει και να λέει δε ξέρω να κάνει πράγματα εθελοντικά, να βοηθάει σε παιδάκια, να πάει σε ορφανοτροφεία, πού να πάει; Δηλαδή αυτό και εγώ τώρα είναι σαν να... ζητάτε λεφτά, ωραία τα λεφτά τα έχω, ζητάτε ένταξη, είμαι πολύ ενταγμένη, κοιτάζτε τί καλός άνθρωπος, αυτό εμένα με χαλάει τώρα.

[το να αγοράσεις σπίτι] δίνει μόνο άδεια διαμονής για πέντε χρόνια. Μετά από πέντε χρόνια κοιτάζουν, αν έχεις ακόμα το ακίνητο, πέντε χρόνια, πέντε χρόνια. Εδώ δε δίνουν ιθαγένεια για αυτό το λόγο, εδώ γενικά δε δίνουν, εδώ γεννιέσαι Έλληνας μόνο. Πρέπει να γεννιέσαι Έλληνας με το τσιγάρο στο χέρι και με το φραπέ από τη μαμά σου από τη κοιλιά. Ο γαμπρός μου λέει "μήπως δε σου έδωσαν ιθαγένεια επειδή είσαι πάντα στην ώρα σου; δε καπνίζεις; δε μου φαίνεσαι αρκετά ενταγμένη" [γελάει] Επίσης, δεν έχεις δικαίωμα εργασίας εάν είσαι με γκόλντεν βίζα. Αν είσαι 7 χρόνια, δεν έχει σημασία εάν είσαι με γκόλντεν ή κάποια άλλη κατηγορία παραμονής, δικαιούσαι. Αλλά και αυτό το έχουν φτιάξει πολύ ωραία γιατί γκόλντεν βίζα δεν έχουν δικαίωμα εργασίας στην Ελλάδα και ιθαγένεια λέει από επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα, οπότε δεν υπάρχει περίπτωση ποτέ γιατί δε συμπίπτει. Αποκλείουν και αυτούς έτσι με αυτό τον τρόπο.

Αναδρομικά - αντισυνταγματικότητα

Η Ιφιγένεια Καμψίδου, Καμτσίδου Ιφιγένεια - Syntagma Watch κατέθεσε μία γνωμάτευση για το πόσο αντισυνταγματικό είναι αυτό το αναδρομικό, γιατί είμαστε χιλιάδες μάλλον μέχρι το 2021. Είναι αντισυνταγματικό αναδρομικά γιατί εγώ όταν έκανα την αίτηση αυτοί έπρεπε να μου απαντήσουν μέσα σε έξι μήνες λέει ο νόμος, αυτοί μου απάντησαν σε έξι χρόνια. Υπάρχει και ένα δεύτερο πρόβλημα, αυτό είναι το 2ο κομμάτι της δίκης είναι όλα αυτά που με έκοψαν και τους άλλους είναι βάση μίας εγκυκλίου όχι βάση νόμου, γιατί ο νόμος λέει για οικονομική ομαλή ένταξη που την έχω. Μετά όμως η εγκύκλιος που έπρεπε να ήταν θεωρητικά η εξήγηση του νόμου

δηλαδή όταν δε καταλαβαίνεις το νόμο βγάζουν μια εγκύκλιο για να βοηθήσουν τους ανθρώπους ξέρετε αυτό που λέει είναι αυτό και αυτό. Αλλά όταν λέει ομαλή οικονομική ένταξη ο νόμος, μετά η εγκύκλιος λέει μόνο από την Ελλάδα, μόνο από αυτό, βάζει άλλα πράγματα και δε συμπίπτει με το νόμο. Και το τρίτο κομμάτι είναι, εμένα δε μου αρέσει γιατί είναι πιο προσωπικό, και θα πουν στη δίκη, ακόμα και να είναι αυτό, που δεν είναι σωστό όμως και αναδρομικά, αλλά αυτός ο συγκεκριμένος άνθρωπος είναι πάρα πολύ ενταγμένος, έχει και χρήματα, γιατί να το κάνετε σε αυτήν τουλάχιστον. Αυτό είναι το λιγότερο που μου αρέσει γιατί τα άλλα είναι και για άλλους. Ενώ αυτό το τρίτο είναι θέμα τύχης και λίγα πράγματα που κηνύγησα και εγώ αλλά αλλά δε τα κηνύγησα για ιθαγένεια.

Ο λόγος που δε πήγαμε μαζικά είναι επειδή από τη στιγμή που βγαίνει η απόρριψη, έχεις δύο μήνες, που είναι πάρα πολύ στενός ο χρόνος, για να κάνεις έφεση. Εγώ δε μπορούσα να περιμένω άλλους.

Κούραση, και να πάρεις και να μη πάρεις, δεν έχει πια σημασία

[ο καθένας μου λέει για κάποιο γνωστό που έχει, να στείλω επιστολές στον υπουργό εξωτερικών και να ζητήσω τιμητική ιθαγένεια] Δε θέλω έτσι. Εγώ θέλω κάτι που δικαιούμαι. Για μένα είναι λίγο εξευτελιστικό, έκανα αυτό δώστε μου ιθαγένεια. Και δεν έκανα και τίποτα αλλά και να έκανα. Εάν δε ξέρουν να εφαρμόζουν τους νόμους τους, εγώ πάω δικαστικά και ας μη μου δώσουν ιθαγένεια. Δε με ενδιαφέρει πλέον τόσο.

Interview 8 (with Maria)

Εισαγωγικά

Οι γονείς μου ήρθα το 1990 στην Ελλάδα, σε ένα χωριό κοντά στη Νάουσα, πρώτα στα Λευκάκια μετά στο Μπαμπανό, που είναι κωμόπολη και εγώ γεννήθηκα το 1994 στη Νάουσα. Έχω έναν αδερφό.

Χαρτιά παραμονής

Έχω άδεια διαμονής ως μέλος οικογένειας Έλληνα πολίτη γιατί ο πατριός μου είναι Έλληνας. Είναι το ίδιο καθεστώς που μπορεί να έχει και κάποιος αλλοδαπός που μπορεί να παντρευτεί κάποιον Έλληνα πολίτη. Ανανεώνεται, ναι. Και εγώ τώρα έχω μέχρι το 2025 διαμονή, δηλαδή, εάν δεν πάρω την ιθαγένεια μέσα στα επόμενα χρόνια, θα πρέπει να κάνω άλλη άδεια διαμονής για λόγους εργασίας γιατί πλέον σε αυτή την ηλικία δε θα με καλύπτει αυτή η άδεια διαμονής. Μπορεί να ήμουν ανήλικη μπορεί και ενήλικη όταν έκανα την αίτηση μέσω του πατριού μου.

Η αίτηση και η απόρριψη

Εγώ είχα μία εκκρεμότητα, έπρεπε να κάνω μία αλλαγή στοιχείων στην ημερομηνία και στον τόπο γέννησης γιατί, τελοσπάντων, υπήρχε μία ανακρίβεια στα ελληνικά και στα αλβανικά αρχεία, οπότε έκανα ένα δικαστήριο για αυτό και μόλις έλαβα την απόφαση στα χέρια μου, περίπου αρχές του 2019 ξεκίνησα να κάνω τις αλλαγές αυτές στις υπηρεσίες εδώ στην Ελλάδα και μόλις τις ολοκλήρωσα πήγα στη Περιφέρεια ώστε να κάνω την αίτηση με το κριτήριο του απόφοιτου ΑΕΙ γιατί έχω τελειώσει Ψυχολογία στο ΑΠΘ. Και είχε περάσει η προθεσμία, την είχα χάσει για 20 μέρες, ήμουν πολύ τυχερή σε αυτό. Και ο μοναδικός δρόμος που είχε μείνει ήταν ο δρόμος της πολιτογράφησης. Οπότε, αρχές του 2020, εγώ τότε δούλευα στον Έβρο, δούλευα με

προσφυγόπουλα εκεί στο Κέντρο Υποδοχής μέσω της ΑΡΣΙΣ. Έκανα την αίτηση στη Περιφέρεια του Έβρου Γενάρη του 2020. Και Νοέμβρη του 2021 έδωσα συνέντευξη και Δεκέμβρη του 2021 έλαβα την απόρριψη λόγω του οικονομικού κριτηρίου.

Η απόρριψη λόγω οικονομικών κριτηρίων

Η απόρριψη ήρθε ως επιστολή αν και επειδή είχαμε επικοινωνία και μέσω της δικηγόρου μου με την Περιφέρεια εκεί και με μένα προσωπικά, με είχαν καλέσει να μου πουν μήπως μπορώ να βρω έξτρα οικονομικά αποδεικτικά [ανεπίσημο ξεκάθαρα]. Αλλά ήταν αδύνατο να βρεθούν γιατί μιλάμε για τα χρόνια όταν εγώ έκανα την αίτηση μου, ήμουν 26, οπότε και τα προηγούμενα χρόνια, τα χρόνια του μεταπτυχιακού [στη Κοινωνική Ψυχιατρική στο Δημοκρίτειο], δηλαδή πήρα το πτυχίο μου, για 2 έτη δε συμπλήρωνα το απαιτούμενο ποσό.

Εντάξει μεγάλη αγάπη για το προσφυγικό, τρία χρόνια δούλεα στον Έβρο. Και τώρα δουλεύω με ανθρώπους που έχουν σοβαρές ψυχικές δυσκολίες στη κοινότητα, κάνουμε κατ'οίκον επισκέψεις σε ανθρώπους με διαγνώσεις σοβαρές, σχιζοφρένειας, διπολικής, ψυχώσεων, τέτοια πράγματα.

Τα χρόνια που έκανα το μεταπτυχιακό δε συμπλήρωνα το απαιτούμενο χρηματικό ποσό, γιατί ποιος νεαρός στην Ελλάδα, ή και όχι νεαρός και μεγαλύτερος, καταφέρνει να το συμπληρώσει; Τελοσπάντων. Ενώ τα επόμενα έτη το συμπλήρωνα και συνολικά το ξεπερνούσα, απορρίφθηκε.

Τα χρόνια του μεταπτυχιακού ναι [με στήριζαν οι γονείς μου]. Αλλά εγώ και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου δούλεα, δηλαδή δούλεα σε καφέ, βέβαια μαύρα, δούλεα σε ξενοδοχεία αλλά δεν ήταν αρκετά, οι απολαβές δεν ήταν αρκετές.

Για ένα χρόνο, νομίζω μετά την απόρριψη δε μπορείς να ξανακαταθέσεις αίτηση. Και εμείς αυτό που κάναμε, εγώ έχω και φίλη δικηγόρο, δηλαδή η δικηγόρος μου είναι πολύ πολύ καλή μου φίλη και αυτή δραστηριοποιείται πολύ στο προσφυγικό και στο μεταναστευτικό. Είπαμε να κάνουμε αίτηση ακύρωσης, όπως ακριβώς έκανε και η Λάλε, να ζητήσουμε αίτηση ακύρωσης δικαστικά. Και τώρα αναμένουμε να βγει η ημερομηνία της δίκης. [και θα πάτε και εσείς στο Εφετείο]

Νομίζω από ό,τι έχω καταλάβει είναι η μοναδική λύση αλλά και πάλι επειδή είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο, δε ξέρουμε πώς θα πάει.

Το πρωταρχικό που θα υποστηρίξουμε στη δίκη είναι ότι κανονικά δε θα έπρεπε να ισχύσει η απόφαση γιατί [τα οικονομικά κριτήρια] μπήκαν το Μάρτη του 2021, πότε βγήκαν; Και εγώ είχα κάνει πολύ νωρίτερα την αίτηση, δε μπορούσα να το γνωρίζω αυτό. Χώρια τα παράβολα κτλ που πληρώνουμε, εγώ, κατάλαβα και η Λάλε κάπως καταφέραμε να τα πληρώσουμε, αλλά υπάρχουν και τόσοι άλλοι άνθρωποι που δε μπορούν να σκάνε 500αρια και 600αρια όπως έκανα τότε για τη Πολιτογράφηση.

Εγώ δε μπορούσα να κάνω αίτηση μέσω γέννησης στην Ελλάδα και φοίτησης σε ελληνικό σχολείο γιατί ανέμενα αυτή την αλλαγή στοιχείων.

Ιθαγένεια μέσω φοίτησης σε ελληνικό πανεπιστήμιο

Το ότι υπάρχει προθεσμία για το πτυχίο για το κριτήριο απόφοιτης ΑΕΙ και αυτό για μένα είναι απαράδεκτο. Γιατί; Εγώ πήρα ας πούμε το πτυχίο μου 7 Νοεμβρίου το 2016 και θα μπορούσα

να κάνω την αίτηση για να λάβω την ιθαγένεια μέσω αυτού του κριτηρίου -- δε το γνώριζα -- μέσα στα επόμενα 3 χρόνια ακριβώς. Οπότε, όταν εγώ πήγα 22-23 Νοεμβρίου το 2019, για 20 μέρες είχα χάσει αυτή τη δυνατότητα. Κανονικά κατ'εμέ δε θα έπρεπε να υπάρχει ούτε σε αυτό χρονικός περιορισμός ή τουλάχιστον να προσμετράται και το μεταπτυχιακό για παράδειγμα, να μπορώ να κάνω ως απόφοιτη μεταπτυχιακών σπουδών. Αλλά όχι.

Όποιος έχει τελειώσει ελληνικό πανεπιστήμιο μπορεί να ζητήσει την ελληνική ιθαγένεια μέσα στα 3 χρόνια ακριβώς από την αποφοίτησή του, που δεν είναι γενικά γνωστό αυτό.

Εμπειρία με τις υπηρεσίες

Κοίταξε, τώρα αν σκεφτώ τις περιφέρειες πάνω σε αυτό το ζήτημα της ιθαγένειας, εδώ στη Θεσσαλονίκη θυμάμαι είχα πάει πριν από αρκετά χρόνια, πάρα πολύς κόσμος, πολύ ταλαιπωρία, πιο απρόσωπα τα πράγματα μπορώ να πω. Στη Βέροια και στον Έβρο είναι κάπως πιο προσωπικά τα πράγματα. Οι άνθρωποι έχουν συνήθως, είναι μια δική μου προσωπική εκτίμηση, μεγαλύτερη διάθεση να εξυπηρετήσουν, αλλά δε μπορούσαν να κάνουν κάτι πέρα από το νόμο. Δηλαδή, από τις Περιφέρειες της επαρχίας είμαι ευχαριστημένη κατά κύριο λόγο, αυτό κράτα.

Social integration Vs. Economic integration

Η αλήθεια είναι τα εμπόδια, οι δυσκολίες, η παράνοια της απόφασης και της απόρριψης έχουν καπελώσει αυτό το θέμα, δηλαδή δε μου φαίνεται πολύς ο χρόνος [που έχω ξοδέψει σε αυτή τη διαδικασία]. Απλά κρατώ ένα γαμώτο γιατί εγώ κατέθεσα ένα τεράστιο φάκελο με αποδεικτικά, τί να σου πω; Από τη γέννηση εδώ, φοίτηση, σχολεία, πανεπιστήμια, εκπαιδεύσεις, ο πατριός μου είναι Έλληνας, ο αδερφός μου είναι μισός Έλληνας, έχει την ιθαγένεια, συμμετοχές στα κοινά, εθελοντισμοί, όλα αυτά αποδεικτικά. Πολλά πολλά πολλά αποδεικτικά τα οποία τελικά δε λήφθηκαν υπόψιν λόγω του οικονομικού κριτηρίου.

Σε σχέση με τη κοινωνία/κοινωνικές συναναστροφές

Είναι έργο ζωής, είναι υπό διαμόρφωση αυτό. Δηλαδή, έχω και το ελληνικό και το αλβανικό κομμάτι μέσα μου. Πολλές φορές υπερτερεί το ένα, το αλβανικό δεν υπερτερεί τόσο αλλά είναι πάντα εκεί. Δε νιώθω την ανάγκη όταν γνωρίζω κάποιον να του πω για την ιθαγένεια εκτός και αν είναι κάποιος πολύ κοντινός μου. Αλλά σε κάθε γνωριμία, μπορεί να πω κάτι του τύπου ότι είμαι Αλβανίδα από τη Νάουσα. Κάπως έτσι, ότι έχω γεννηθεί στη Νάουσα ή έχω αλβανική καταγωγή. Έχω ανάγκη να τα λέω και τα δύο.

Στο σχολείο ξεκάθαρα ένιωθα αλβανίδα, ένιωθα ότι έπρεπε να το πω γιατί μπορεί να έμπαινε ο διευθυντής του σχολείου και να έλεγε ποια παιδιά είναι ξένα, οπότε έπρεπε αναγκαστικά εγώ να σηκώσω το χέρι μου και να το πω παρόλο που δε παρατηρούσα καμία διαφορά ανάμεσα σε μένα και τα υπόλοιπα παιδιά. Υπήρχε ανάγκη να το πω.

Την αυτοπεποίθησή μου όχι τόσο [δε την επηρεάζει] 16:31 αλλά το ότι ήταν ένα κομμάτι διαφορετικότητας σε μένα ήταν πάντα και είναι ακόμη. Και ως παιδί το θυμάμαι, δηλαδή ότι εγώ τώρα έχω κάτι διαφορετικό από σένα.

Τί θα αλλάξει με την απόκτηση της ιθαγένειας;

Πρακτικά έχω ταυτότητα δηλαδή δεν έχω το διαβατήριο και την άδεια διαμονής να δείξω και αυτό και να εξηγήσω στον εκάστοτε που δε γνωρίζει ότι αυτό είναι η άδεια διαμονής, αυτό

είναι το διαβατήριό. Ή να απαντώ, αυτό είναι ένα άλλο κεφάλαιο, "καλά αφού εσύ βλέπω εδώ γεννήθηκες στη Νάουσα γιατί δεν έχεις την ιθαγένεια;" σε κάποιον που δε γνωρίζει.

Πρακτικά αυτό, επίσης το δικαίωμα της ψήφου με ενοχλεί πολύ αυτό, νιώθω ότι μου αφαιρείται ένα δικαίωμα από το κύκλο μου. Δηλαδή, εσύ μπορείς να ψηφίσεις, οι φίλοι μου μπορούν να ψηφίσουν, ο φίλος μου μπορεί να ψηφίσει. Εγώ γιατί να μη μπορώ να το κάνω; Μου βγαίνει αυτή η αδικία, αυτό το παράπονο.

Αλλά τώρα πιο πρακτικά που έχουν προκύψει στο παρελθόν ήταν ότι όταν εγώ σπούδαζα υπήρχε ένα επίδομα για τους φοιτητές 1000 ευρώ το έτος, κάτι τέτοιο, εγώ δε μπορούσα να το πάρω επειδή είχα την αλβανική ιθαγένεια ή όταν αποφοίτησα και κοιτούσα μεταπτυχιακά στο εξωτερικό, για το δικό μου κομμάτι της Ψυχολογίας, τα δίδακτρα για κάποιον Ευρωπαίο πολίτη ήταν 2000 και για κάποιον μη Ευρωπαίο πολίτη ήταν 13800 το χρόνο. Εγώ τότε αυτό το είχα βιώσει πολύ τραυματικά το ότι γιατί να είναι τόσο δύσκολο εξαιτίας αυτού.

Και πρόσφατα το κουβεντιάζα, πράγματι θα αλλάξει κάτι; Κάποιος που δε του συμβαίνει, δε μπορεί να καταλάβει γιατί ας πούμε για τους ανθρώπους που με γνωρίζουν μπορεί να πουν ότι, εντάξει τώρα, ήσουν πάντα εδώ, έχεις τη δουλειά σου, τα κάνεις όλα όπως εμείς. Άρα όχι μήπως υπερβάλλεις, αλλά μήπως δεν είναι και τόσο τραγικά τα πράγματα; Και όντως πάντα υπάρχουν εναλλακτικές. Υπάρχει εναλλακτική ακόμα και αν τελικά μέχρι το 2025 δεν έχω την ιθαγένεια, αν δε γίνει κάτι, αν δε τη λάβω, μπορώ να κάνω νέα άδεια διαμονής, αλλά και πάλι είναι ταλαιπωρία.

[η βλακεία του ελληνικού μεταναστευτικού συστήματος] έχει ξεκάθαρα πολιτικό χαρακτήρα.

Κοινωνικά δε περιμένω να αλλάξει κάτι για μένα.

Travelling

Έχω ένα παράλογο φόβο βαθιά ριζωμένο μέσα μου ας πούμε όταν ήμασταν στον Έβρο και μπορεί να ταξιδεύαμε συχνά στην Ανδριανούπολη για βόλτα, θυμάμαι να ρωτώ την φίλη μου τη δικηγόρο που συνεργαζόμασταν, να της λέω, "εγώ είμαι καλά με αυτή την άδεια διαμονής ε;" οκευ. Ή πήγαμε στη Φιλιπούπολη, στη Βουλγαρία πρόσφατα και έκανα μια ερώτηση καλού κακού παρόλο που ξέρω, αλλά.

Δε ξέρω τώρα αυτό είναι καλό να μπει στην έρευνα γιατί έχει να κάνει και με παράνομες πρακτικές του ελληνικού κράτους 22:00 επειδή όταν έμενα στην Ορεστιάδα έπαιρνα συχνά το λεωφορείο για να έρθω εδώ ή για να πάω στη Νάουσα, ήταν έτσι κάτι άτυπο που συνέβαινε στο νομό Έβρου επειδή πολλοί πρόσφυγες μπορεί να ταξίδευαν νόμιμα συνήθως αλλά και κάποιες φορές όχι νόμιμα, γινόταν έλεγχος από την αστυνομία κάπου στα μισά της διαδρομής και μας ζητούσαν να δείξουμε τις ταυτότητες μας. Εγώ το ότι έπρεπε να δείξω την άδεια διαμονής σε έναν τέτοιο έλεγχο, δε φοβόμουν αλλά κάτι κινούνταν μέσα μου.

Οι εξετάσεις για την ιθαγένεια

[όχι δεν υπάρχουν οι απαντήσεις, δε σου τις δίνουν] και εκεί δυσκολία. Έχει πολλές ενότητες και γελοίες ενότητες. Αυτό είναι ακραίο [για να υποστηρίξουν το σύστημα του φροντιστηρίου]. Μία ερώτηση, κάτι του τύπου, από ποιο άγαλμα είναι αντίγραφο το τάδε άγαλμα που μπορεί να είναι σε κάποιο μουσείο των Αθηνών και σε ποια χώρα βρίσκεται;

Η δουλειά της

Πάρα πολύ έπαιξε ρόλο η δική μου εμπειρία στο γεγονός ότι ασχολήθηκα με τους πρόσφυγες.

Ελπίδα για το μέλλον

Εγώ αν και αισιόδοξος άνθρωπος νομίζω ότι τα πράγματα γίνονται όλο και πιο σκοτεινά όλο και πιο ζοφερά. Εάν εν έτει 2023 διαπραγματευόμαστε αυτά τα θέματα, δηλαδή μόνο κάποιος πλούσιος τελικά να μπορεί να γίνει Έλληνας; Είναι ένα ερώτημα που βγαίνει από όλη αυτή τη κουβέντα, ή αν κοιτάξω το πόσο πιο σκληρές γίνονται οι πολιτικές στο προσφυγικό, οι στάσεις όσο περνάνε τα χρόνια, δε ξέρω αν υπάρχει ελπίδα. Από την άλλη, πιστεύω και στις συλλογικότητες, πιστεύω και στους ανθρώπους που μιλούν για αυτό, που με κάποιο τρόπο αγωνίζονται για αυτό. Δε μπορώ να την εγκαταλείψω τελείως την ελπίδα.

Είμαι μέλος ενός δικτύου νέων μεταναστευτικής καταγωγής, που οι περισσότεροι είναι στην Αθήνα, και έτσι ένας από τους στόχους τους είναι η κουβέντα γύρω από αυτό, η ενημέρωση γύρω από αυτό, η αλλαγή, είναι ένα σωματείο.

Η δεξιά κυβέρνηση

Είναι πιο πολύ το ύφος και οι ιδέες αυτής της κυβέρνησης που έχουμε τώρα, που ουσιαστικά είναι σαν να κραυγάζουν, φωνάζουν ότι όποιος δεν είναι Έλληνας στο γένος, στο αίμα του, ας πούμε, δε θα γίνει Έλληνας πολίτης και θα είναι πάντα ξένος. Νομίζω αυτό είναι πιο κάτω [πιο βασικό, πιο θεμελιώδες] από αυτό που λες εσύ [ότι στο πανικό του προσφυγικού τα έχουν αυστηροποιήσει όλα]. Ότι οι πολιτικές, οι ιδέες είναι αυτές.

Για μένα [η αλλαγή της κυβέρνησης] είναι μια φτωχή ελπίδα. Γιατί πέρα από το δικό μου το θέμα παρατηρώ πολλά προβλήματα και πολλές καταπατήσεις δικαιωμάτων με αυτή τη κυβέρνηση. Είναι μια ελπίδα, μικρή όμως.

Ευχές για το μέλλον

Θα ήθελα τα πράγματα να είναι λίγο πιο γνήσια. Δηλαδή, η πολιτεία να εξετάζει με περισσότερη γνησιότητα τις αιτήσεις που λαμβάνει και με κριτική σκέψη. Αυτό που ουσιαστικά θέλει να μοιράσει στο κόσμο ο ελληνικός πολιτισμός, η κριτική σκέψη, το "βλέπω κάτι και σκέφτομαι πάνω σε αυτό, αναρωτιέμαι, στοχάζομαι" να μπορούσε να εφαρμοστεί και από τη πολιτεία, δηλαδή να εξετάζεται στα αλήθεια η ένταξη, να μην υπάρχει κατ'εμέ το οικονομικό κριτήριο.

Η σχέση με την Αλβανία

Έχω γύρω στα 3 χρόνια να πάω. Αλλά έχω σκοπό να πάω φέτος. Θα ήθελα να πηγαίνω πιο συχνά. [...] Εγώ δε μιλάω τόσο καλά αλβανικά. Ναι, με τη μαμά μου μιλάμε ελληνικά πολλά χρόνια τώρα. Κάπως υπήρχαν οδηγίες και από το σχολείο από τη 1η δημοτικού καλύτερα να μη μιλάτε αλβανικά γιατί το παιδί θα μπερδεύεται. Χάθηκαν κάπως τα αλβανικά μεγαλώνοντας. Δε μπορώ να πω ότι και η μαμά μου έχει μεγάλη έγνοια να το διατηρήσει αυτό. Το χει μέσα της αλλά δε το κάνει τόσο πατριωτικά. Είναι πιο ανθρωπιστικές οι προτεραιότητες της και ήταν στην ανατροφή. Αυτό δεν έχει τόση σημασία, πάμε μπροστά, κάπως έτσι.

Τώρα με αυτό [έχω απηυδήσει και έχω πει να σηκωθώ να φύγω] με την απόρριψη τότε σκεφτόμουν 39:47 μήπως να πάω να φύγω και να εγκαταλείψω την προσπάθεια για την ιθαγένεια; Που όλοι μου είναι εδώ, η βασική οικογένεια, οι φίλοι, οι αναμνήσεις, όλα. Αλλά περισσότερο

είναι μια σκέψη ότι τώρα με πονάει αυτό και θέλω να φύγω μακριά, να τρέξω. Όχι συνειδητά, δε νομίζω να το έκανα τώρα αυτό.

Τα χρόνια της πολιτογράφησης ενώ περίμενα να εξεταστεί η αίτηση, εγώ δε μπορούσα να πάω για δουλειά στο εξωτερικό με άδεια διαμονής και έπρεπε να μείνω συγκεκριμένες μέρες στο εξωτερικό. Δηλαδή που κοιτούσα για πρακτική όταν έκανα το μεταπτυχιακό, το είχα και αυτό στο νου μου. Να είμαι αυστηρά 3 μήνες, να μη κάτσω παραπάνω.

Community

Κυρίως το τελευταίο χρόνο κάπως αναζητώ αυτή τη κοινότητα. Αλβανών ειδικά, παιδιών από την Αλβανία. Και από ποίηση, επειδή μου αρέσει πολύ και γράφω και εγώ κανα-δυο έτσι πράγματα. Ή ένας Αλβανός, ο [...] έχει γράψει ένα βιβλίο με διηγήματα γύρω από την Αλβανική του καταγωγή 42:16 και αυτό το διάβασα αυτό το χρόνο. Είμαστε έτσι σε διάφορες ομάδες οι της 2ης γενιάς και διαδικτυακά αλλά δε γίνεται και τόσο προσωπικό, έχουμε επικοινωνία αλλά δεν είναι και φιλική η σχέση να το πω έτσι. Αλλά μέσα από τέτοιες ομάδες, κάτι παίρνεις, κάτι δίνεις, κάτι επιβεβαιώνεις, κάτι άλλος λες μπα σε μένα δεν ήταν έτσι. Είναι όμως κάτι το community αυτό.

Για μένα γίνεται και για πιο προσωπικούς λόγους που μεγαλώνοντας θέλω να το αναπτύξω αυτό το κομμάτι της Αλβανικής μου ταυτότητας.

Νιώθω σε αυτό το κομμάτι, τόσο ελληνίδα που μπορώ να κρίνω την Ελλάδα σα μητέρα. Δηλαδή, τόσο άνετα και τόσο γνήσια, να μιλήσω για μία πολιτική, για παραβιάσεις δικαιωμάτων, για τα έθιμα και τις παραδόσεις σαν να είναι δικά μου, η οικογένεια μου και να τα αμφισβητώ. Αλλιώς κάνεις κριτική σε κάποιον δικό σου άνθρωπο και αλλιώς σε κάποιον που δεν είναι κοντά σου. Και εγώ την Ελλάδα την νιώθω δική μου και θα κάνω πιο εύκολα κριτική.

Νιώθω από τη μία περήφανη [ότι έχω δύο κουλτούρες, δε ξεκίνησα από το ίδιο σημείο που ξεκίνησαν άλλοι] αλλά από την άλλη νιώθω και σαν όλους τους άλλους, δηλαδή δε το παίρνω και πολύ αλαζονικά. Αλλά μέχρι το σημείο που για μένα είναι καλό να αισθανόμαστε περήφανοι και δε ξεφεύγουμε και γινόμαστε αλαζόνες, νιώθω ναι.

Interview 9 (with Nikodimos)

Εισαγωγικά

Εγώ δεν είμαι κλασική περίπτωση μετανάστη στην Ελλ. γιατί εγώ και ο αδερφός μου κ μια ομάδα 12 παιδιών που ήμασταν όλοι από την Αφρική είχαμε έρθει με ένα πρόγραμμα της Ιεραποστολικής Εκκλησίας της Αφρικής με έδρα το Ναιρόμπι της Κένυας, και είχαμε έρθει στην Ελλάδα βάση αυτού. Και ήταν συμβολικό, 12 Απόστολοι, 12 Ευαγγέλια, 12 μαθητές. Δεν έχω καμία σχέση με την Εκκλησία, αυτό να το σημειώσουμε, παπαδοπαίδι μεν αλλά δεν έχω καμία σχέση με την Εκκλησία. Ήρθα 11 Σεπτεμ 1985. Φιλοξενηθήκαμε και μείναμε για τα πρώτα 10 χρόνια στη Κάλυμνο [...] Ακολούθησα εκεί τη βασική εκπαίδευση σε κανονικό σχολείο. [...] Η προοπτική ήταν για πάντα, για λίγο, για καθόλου, ανάλογα με το πόσο αντέξει το παιδί ή η οικογένεια. [...] Οι δικοί μου γονείς είχαν κάνει πολύ μεγάλη προεργασία για να μπορέσουμε να εγκληματιστούμε. Δηλ. εμένα τα ελληνικά ως γλώσσα, ως άκουσμα δεν μου ήταν άγνωστα, δε τα μίλαγα, γιατί ο πατέρας μου ήταν ιερέας. Στην Εκκλησία άκουγα ελληνικά, στο σπίτι άκουγα ελληνικά που μίλαγαν οι Έλληνες που βρίσκονταν εκεί πέρα, η οικογένεια μας είναι μία μεσο-

αστική οικογένεια της Κέννας με πολλή μεγάλη ιστορία από πίσω της. Ο παππούς μου ήταν αρχηγός της επανάστασης απέναντι στους Άγγλους. [...] Ακολουθούμε τη βασική εκπαίδευση, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο στη Κάλυμνο. Με τα σημερινά δεδομένα, μέναμε σε ένα χώρο σαν οικοτροφείο [...] Ακόμα και σήμερα υπάρχει αυτός ο χώρος. Η εκκλησία είναι πάνω από 4000 τ.μ. το οίκημα μόνο και ο περιβάλλον χώρος πρέπει να ναι πάνω από δέκα στρέμματα [...] Εκεί ζούσαμε με παιδιά Έλληνες, που τα χαν παρατήσει οι γονείς τους ή ήταν με δικαστική εντολή, παιδιά από όλη την Ελλάδα [...] Δε κάναμε ποτέ αυτή τη συζήτηση με τους γονείς [γιατί με στέλνουν στην Ελλάδα] απλά τους ξέρω πάρα πολύ καλά όπως και αυτοί εμένα. Είμαι σίγουρος ότι αυτό που είχαν στο μυαλό τους, επαναλαμβάνω, εμείς είμαστε μία μεσο-αστική οικογένεια με πολύ καλά οικονομικά στην οικογένεια, πράγματα τα οποία η οικογένεια είχε δωρίσει στο κράτος, στην Εκκλησία, είχε μία άνεση. Αλλά το μόνο που είχαν στο μυαλό τους ήταν το καλύτερο. Και γι αυτό εμείς είμαστε 9 αδέρφια, δεν είμαστε δύο, οπότε ήρθαμε στην Ελλάδα εγώ και ο δίδυμος αδερφός μου για να χουμε και ο ένας να υποστηρίξει τον άλλο. Ο σκοπός ήταν κάτι καλύτερο και πράγματι ήταν κάτι καλύτερο. Σήμερα θεωρώ ότι ήταν κάτι καλύτερο. Απλά είναι τα παραλειπόμενα που έχουν όλες αυτές οι μετακινήσεις ότι όταν αφήνεις κάτι πίσω, υπάρχουν πολλά κενά που δε μπορούν να επουλωθούν ό,τι και να γίνει. Οι σχέσεις προχωράνε τον άνθρωπο. Χάνεις πολλά, κερδίζεις λίγα αλλά προχωράς με αυτά που κερδίζεις.

Η ζωή στο νησί

Εγώ πάντα είχα μια πολύ, λόγο της απόστασης είχα πάντα έτσι μια κοινωνική δράση, ασχολιόμουν με τα πενταμελές, 15μελές. Ασχολιόμουν πάντα με τα κοινωνικά θέματα. Η ασφάλεια που σου παρέχει το νησί ότι ήσουν μακριά από ό,τι είχε να κάνει με τα διοικητικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην Ελλάδα. Δηλαδή, εγώ ήμουν ένας μετανάστης στην Ελλάδα όμως μέχρι κ την εφηβεία μου δεν αντιμετώπισα ποτέ πρόβλημα ως μετανάστης γιατί ήμουν σε ένα πολύ ασφαλές περιβάλλον. Ήμουν σε ένα νησί, ήμασταν 18,000 κάτοικοι, γνωρίζομασταν οι 18,000, τα παιδιά όλοι παίζαμε μεταξύ μας. Σε μια μεγάλη πόλη λες η αστυνομία μπορεί να σου δημιουργήσει πρόβλημα, στο νησί αυτό δεν υπάρχει γιατί ο αστυνομικός σε ξέρει από μικρό παιδί, τον ξέρεις και εσύ. Ή σε μαθαίνει ακόμα και ο καινούριος. Οπότε είναι ένα πολύ ασφαλές περιβάλλον και είναι κ ένα από τα πράγματα που ακόμα και σήμερα λέω στο κόσμο που έρχεται στην Ελλάδα ή είναι στην Ελλάδα, αν θέλει να έχει μια ποιοτική ζωή, πρέπει ως γονιός να πηγαίνει σε μια μικρή επαρχιακή πόλη, είναι πολύ πιο ασφαλές για τον ίδιο και την οικογένεια του. [...] Δε παρέχουν καμία ασφάλεια οι μεγαλουπόλεις σε έναν άνθρωπο που δεν έχει τα τυπικά προσόντα, εννοώ σε επίπεδο χαρτιών κτλ κτλ. Ούτε σε επίπεδο εργασίας.

Η κοινωνική δράση

Τελειώνει το Λύκειο. 18 χρονών πλέον όταν αποφασίζουμε να ξεκινήσουμε τις σπουδές μας που δε μπορεί να γίνουν στο νησί, εκεί πλέον αρχίζουμε και αντιλαμβανόμαστε ότι "τί φάση; τί είναι αυτό;" Εγώ, μου συμβαίνει κάτι άλλο παράλληλα, λίγο πριν, στη πρώτη λυκείου. Εδώ στην Ελλάδα υπάρχει ένας θεσμός, που λέγεται η Βουλή των εφήβων. Στη πρώτη Σύνοδο λοιπόν της ΒΤΕ, εγώ περνάω πρώτος των πρώτων. Ακόμα και σήμερα παραμένει αντικειμενικό, γράφεις μία ρημαδο-έκθεση με ένα θέμα το οποίο... και όποιος έχει γράψει μία έκθεση που είναι πιασάρικη, σου λέει κάτι έχει να πει αυτός. [...] Είχε συμπέσει του 1996 η υπόθεση των Ιμίων [...]

είχα πιαστεί γύρω από αυτά τα θέματα αλλά με έναν πιο γκλόμπαλ τρόπο γιατί αντιλαμβανόμενος τον εαυτό μου είμαι ένας Αφρικανός ανάμεσα σε μια κοινωνία Ελλήνων. Έκανα παρέα με ένα παιδί, ο πατέρας του ήταν Τούρκος ορθόδοξος, οπότε είχα, ζούσα σε ένα περιβάλλον που ήταν σαν οικοτροφείο οπότε υπήρχαν παιδιά με άλλα πολλά κοινωνικά προβλήματα. Έχω δουλέψει όταν άνοιξαν τα σύνορα με την Αλβανία σε ένα πρόγραμμα της Εκκλησίας. Εμείς ξεκινήσαμε και φιλοξενούσαμε μονογονικές γυναίκες, γεννούσαν στο νησί, φιλοξενούνταν, τους παρέχονταν σπίτια της Εκκλησίας για να γεννήσουν και για 2 χρόνια παρέμεναν σε αυτό το χώρο. [...] Πώς βάζεις ανήλικα παιδιά να μπουν σε αυτή τη διαδικασία; Αλλά είναι κάτι το οποίο εμένα μέχρι και σήμερα νιώθω ότι με έχει βοηθήσει πάρα πολύ γιατί ασχολήθηκα πολύ πιο έντονα με αυτό το πράγμα, νιώθω πολύ πιο κοντά με αυτές τις γυναίκες και με τα παιδιά τους. Οπότε, όταν ηρθε η ώρα να γράψω αυτή την έκθεση, είχα κάτι να γράψω. [...] Το πρώτο πρόβλημα που αντιμετώπισα είναι ότι όταν ήρθε η ώρα να πάω στη ΒΤΕ, τέθηκε το εξής από πράγμα που δε το είχε σκεφτεί ποτέ κανείς, ενώ στον αθλητισμό το είχαν σκεφτεί. Στον αθλητισμό εμείς κάναμε στοίβο, κάνουμε αγώνες, ακόμα και σήμερα, τοπικούς στο νησί, τα σχολεία μεταξύ τους. Οι πρώτοι των πρώτων αγωνίζονται περιφερειακά στα 12νησα και όσοι βγαίνουν πρώτοι εκεί, αγωνίζονται με τα υπόλοιπα σχολεία στην Αθήνα πλέον, κτλ κτλ.

Οπότε τους ξένους μας αφήναν να αγωνιστούμε ως ένα επίπεδο, δε μπορούσαμε να εκπροσωπήσουμε ούτε τα σχολεία μας ούτε την Ελλάδα στο εξωτερικό. [Όχι για γραφειοκρατικούς λόγους] αλλά επειδή δεν είμαστε Έλληνες. Αυτό [με τη σημαία] ακριβώς. Πώς μία χώρα (Ιταλία, Γαλλία που γινόντουσαν οι αγώνες) θα μπορούσε να δεχτεί να αγωνιστεί για λογαριασμό της Ελλάδας ένας άνθρωπος που θα πάρει άδεια όχι με ελληνικό διαβατήριο αλλά με διαβατήριο τρίτης χώρας και να εκπροσωπήσει μία ευρωπαϊκή χώρα; Τρέλα.

Γραφειοκρατία

Έρχεται η απάντηση στο σχολείο και μας φωνάζει ο διευθυντής ότι από τα 12νησα έχουν επιλεγεί δύο ο πρώτος ο Νικόδημος από την Κάλυμνο και ένα άλλο παιδί από τη Ρόδο. Στέλνει ο διευθυντής τα στοιχεία και ήταν πολύ καλός ο διευθυντής μας. Στη περιφερειακή διοίκηση της εκπαίδευσης 12νήσων, το Νικόδημος ακούγεται πάρα πολύ ελληνικό, εγώ ονομάζομαι Νικόδημος Μαινά ενώ με φωνάζουν Μάινα στην Ελλάδα, ακούγεται πάρα πολύ ελληνικό. Τα υπόλοιπα, δε τα λάβανε υπόψη τους. Σου λέει, Νικόδημος, Μάινα ακόμα καλύτερα αλλά και το Νικόδημος και το Μάινα είναι μικρό. Οπότε κάποια στιγμή που έρχεται να σταλούν όλα τα στοιχεία, πρέπει να πάνε στο Δήμο, ο Δήμος να δώσει την έγκριση γιατί η Βουλή, τα έξοδα θα γινόντουσαν μέσω του Δήμου, και τότε διαπιστώνουν ότι δεν είναι απλά ξένος, είναι μαύρος, δηλαδή είναι ένας ξένος λευκός που θα μπει ανάμεσα σε όλους τους υπόλοιπους και δε παίζει και τίποτα. Είναι μαύρος και τί κάνουμε τώρα εδώ; Αλλά ευτυχώς όλα πήγαν καλά.

Τα θέματα τα νομικής φύσης πάντα υπήρχαν, τα οποία είχαν να κάνουν και με το τρόπο που δίνονταν οι άδειες παραμονής γιατί συζητάμε για μια περίοδο που στην Ελλάδα δεν υπάρχει τμήμα μεταναστευτικής πολιτικής σε κανένα υπουργείο, όλα τα θέματα τα διαχειριζόταν η αστυνομία, όπως και τώρα με τους πρόσφυγες, που είναι πολύ προβληματικό. Είναι άλλο πράγμα να κάνεις τον έλεγχο άλλο πράγμα να το διαχειρίζεσαι. Υπήρχαν αστυνομικοί οι οποίοι δε γνώριζαν καν, όχι τη νομοθεσία, μιλάμε για μια, σκέψουν το 1985-1995, το πώς μπαίνανε στην

αστυνομία, μπαίνανε χωρίς πανελλήνιες εξετάσεις οι χαμηλόβαθμοι. Οι υψηλόβαθμοι πηγαίνανε μέσω σχολών, που υπήρχαν τρεις κλιμακες [...] 16:26 Στο τελευταίο βαθμό που ουσιαστικά ήταν η εξυπηρέτηση του πολίτη, υπήρχαν άνθρωποι οι οποίοι είχαν αδυναμία ακόμα και στην ανάγνωση και αυτοί οι άνθρωποι έπρεπε να αναγνώσουν και να κατανοήσουν ένα διοικητικό έγγραφο μιας τρίτης χώρας ή της Ελλάδας από μια υπηρεσία που δε κατανοούσαν. Δε γνώριζαν τί είναι βίζα γιατί δεν έχει ταξιδέψει εκτός χώρας αυτός, δε κατανοούν ότι οι τουρίστες για να ρθουν στην Ελλάδα δε μπαίνει απλά σ ένα αεροπλάνο και απλά έρχεται [...] 17:31 Και έπρεπε ξαφνικά αυτός ο υπάλληλος να κάτσει μπροστά σου και να του εξηγήσεις εσύ, ήρθα να ανανεώσω τα χαρτιά μου και να σου πει αυτός "τί άδεια παραμονής έχεις;" Εκεί ήταν ας πούμε τα πιο τραγελαφικά, δηλαδή εμείς να γνωρίζουμε τη νομοθεσία και το τί έπρεπε να κάνουμε, ο διοικητικός υπάλληλος να μην γνωρίζει να μην έχει ιδέα.

Όλη η Ελλάδα, έπρεπε να έρθουν στην Αθήνα ανεξάρτητα με το πόσο χρόνο απαιτείται για να κάνεις αυτή τη δουλειά και το οξύμωρο της υπόθεσης είναι ότι όταν το 1990-1991 ανοίξαν τα σύνορα και ήρθαν πάρα πολύ από την Αλβανία, αντί να σκεφτούν πολύ απλά ότι εδώ πέρα υπάρχει ένας πληθυσμός μεγαλύτερος με διαφορετικά χαρακτηριστικά από το προηγούμενο, πρέπει λοιπόν να δούμε τί θα κάνουμε ως υπηρεσία για να εξυπηρετήσουμε αυτό το πληθυσμό να φύγει πιο γρήγορα, δηλαδή να μπορέσουν αυτοί που μπήκαν από την Αλβανία στο σύστημα πιο γρήγορα και οι άλλοι να συνεχίσουν, τους στοιβάξαν όλους μαζί. Έτσι λοιπόν, αυτός που δε καταλάβαινε το προηγούμενο διάστημα, τί εστί άδεια διαμονής για σπουδές στην Ελλάδα σε ένα ανήλικο παιδί, ήταν ο ίδιος που κοίταγε τα χαρτιά του τουνού που έχει έρθει από την Αλβανία. Χάος. Να χάνονται έγγραφα, να χάνονται διαβατήρια, να το χει μπροστά του και να σου ζητάει το διαβατήριο σου. Ένας χαμός.

Άδεια διαμονής για σπουδές και το κενό του νόμου με την εργασία

Μπαίνω στο Πανεπιστήμιο με άδεια παραμονής η οποία [άδειες από πέντα χρόνια και πάνω είναι από το 2010 και μετά με το 38/38 του 2010]. Πρέπει να χεις στο νου σου ότι μέχρι και το 2004 δεν υπήρχαν νομιμοποιήσεις. Η πρώτη νομιμοποίηση έγινε το 2003 και μετά το 2007, το 2009 και μετά το 2010 με όλη τη νομοθεσία. [...] Εμείς είχαμε ειδική άδεια το προηγούμενο χρονικό διάστημα για ανθρωπιστικούς λόγους και ως ανήλικοι κτλ. Και όταν μετά μπαίνεις στο πανεπιστήμιο παίρνεις τη φοιτητική άδεια διαμονής η οποία τα χρόνια εκείνα ήταν συνδεδεμένη με το χρόνο μόνο για το χρόνο που ήταν η φοίτηση σου και αν παράτεινες τις σπουδές σου, έπρεπε να κάνεις ξανά τη διαδικασία σχεδόν από την αρχή για να σου δοθεί επιπλέον χρόνος, εν αντιθέση με αυτό που είναι τώρα που σου δίνουν μία άδεια διαμονής για σπουδές που αφορά για το συνολικό χρόνο που έχεις δικαίωμα να σπουδάσεις, δηλαδή αν η σχολή σου είναι 4 χρόνια, και έχεις 50% παράταση, σου δίνουν στο σύνολο για έξι χρόνια [...]. [Η φοιτητική άδεια] δε μου επέτρεπε να δουλέψω. Τότε δεν επιτρεπόταν, υπήρχε όμως το εξής νομικό κενό, το οποίο το εντόπισαν το 2010 και βοηθήθηκε πάρα πολύ η διαμόρφωση του νέου νομοσχεδίου -- είναι το ότι, επειδή δεν υπήρχε ηλεκτρονικός τρόπος παρακολούθησης των ασφαλισμένων, το τότε ΙΚΑ, ΕΦΚΑ κτλ σήμερα, σου επέτρεπε να μπεις στο σύστημα να κάνεις εγγραφή για εργασία. Δηλ, με το που έβλεπαν την άδεια διαμονής, δεν έβλεπε το ένα το άλλο, οπότε είχες δικαίωμα να μπεις. Εμείς το εκμεταλλευτήκαμε αυτό και είχαμε συστήσει σε όλους να το εκμεταλλευτούν. Δηλ, γιατί

ξέραμε ότι όταν θα λήξει η άδεια διαμονής για σπουδές θα λήξει σε μια πολύ δύσκολη περίοδο, καταρχάς λήγει και σου λέει την επόμενη μέρα πρέπει να καταθέσεις άδεια για άλλο σκοπό και να τηρείς τις προϋποθέσεις αυτές. Δηλαδή αν θες ανανέωση λόγω εργασίας, πρέπει ήδη να έχεις 50 ένσημα. Από τη στιγμή που εγώ δε σου επιτρέπω να εργάζεσαι δε μπορείς να έχεις αυτά τα 50 ένσημα.

Άρα τί κάνεις; Εμείς εκμεταλευόμασταν το κενό νόμο που υπήρχε ανάμεσα στις δύο υπηρεσίες, εργαζόμασταν το προηγούμενο χρονικό διάστημα, γιατί δε μπορείς να είσαι άνεργος, και όταν ήρθε η ώρα να κάνουμε τη μεταπήδηση από τη μία άδεια διαμονής στην άλλη, το σύστημα δε σου έλεγε "μα γιατί;" [...] Εγώ τελείωσα τα παλιά ΤΕΙ, εκεί υπάρχει η πρακτική άσκηση η οποία είναι πληρωμένη, όταν λοιπόν πληρώνει, το σύστημα είναι υποχρεωμένο να σε ασφαλίσει γιατί δε μπορεί να σε στείλει να πας να εργαστείς οπουδήποτε με το κίνδυνο να τραυματιστείς και να μην έχεις ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Οπότε εμείς είχαμε το κενό νόμο, και αυτό εξηγούσαμε τότε στους υπάλληλους, έπρεπε εμείς να κάνουμε την ερμηνεία του νόμου για να μπορέσει αυτός να καταλάβει ότι δε μπορεί "α" μου λέει "εδώ απαγορεύεται να δουλεύεις". "Μα προφανώς απαγορεύεται να δουλεύω, το ξέρω ότι απαγορεύεται αλλά πες μου εγώ πώς θα κάνω τη πρακτική άσκηση; πώς θα πάω στη δουλειά που είμαι υποχρεωμένος αλλιώς δε θα πάρω ποτέ πτυχίο;" Οπότε με μια διαδικασία που ήταν λίγο χρονοβόρα, αλλά σε κάθε περίπτωση, με υπογραφές χέρι χέρι χέρι χέρι -- εδώ πέρα έπαιρνα εγώ το χαρτί από τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση να πάω στο Ασφαλιστικό καταστημα του ΙΚΑ τότε, να πάω στο προιστάμενο να μου υπογράψει, να πάω -- τότε έκανα πρακτική στην Εθνική Τράπεζα -- στο γραφείο του διοικητή της Τράπεζας να μου υπογράψει ότι κάνω πρακτική κοκ και όλο αυτό το πράγμα να το κάνω μία έκθεση χειρόγραφη και να το πάω στον αστυνομικό και να του πω "σου χω γράψει και γιατί εγώ εργάζομαι και δε μπορείς εσύ να μη λάβεις υπόψη σου την εργασία" τουλάχιστον αυτό το δμηνο-8μηνο που ήταν υποχρεωτικό. Άρα αν λάβεις αυτό το διάστημα, τότε είσαι υποχρεωμένος να λάβεις και όλο το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Δε μπορεί να πεις, δε λαμβάνομαι υπόψη μου [...]

Μπήκα το 1996 και τελείωσα το 2001. Ως φοιτητής εργαζόμουν σε πεδία που δεν είχαν τόσο έντονο το κοινωνικό κομμάτι αλλά αμέσως μετά ξεκίνησα να ασχολούμαι με το χώρο αυτό.

Η ενασχόληση με κοινωνικά θέματα και οι Πανελλήνιες εξετάσεις

Ο λόγος που έχω ξεκινήσει να ασχολούμαι από πολύ νωρίς με αυτά τα θέματα, έβλεπα ότι η προσωπική μου εμπειρία με βοηθάει να πάω λίγο παραπέρα και αυτό να βοηθήσει. Να βοηθήσει εμένα και τους άλλους.

Εγώ δεν έδωσα Πανελλήνιες εξετάσεις [...] Εμείς ξεκινήσαμε απο το 1995 να προσπαθούμε να βάλουμε όσο γίνεται περισσότερα παιδιά μέσα σε αυτό το σύστημα 29:36 δηλαδή, όταν πλέον φτάνω στην Αθήνα, λέω δε γίνεται, διαπιστώνω ότι υπάρχουν παρα, καταρχάς στο νησί δε μας αντιμετώπιζε κανένας ως διαφορετικούς. Το μόνο, σε δύο πράγματα σε αντιμετώπιζουν διαφορετικά, στον αθλητισμό γιατί υπήρχε εκείνη η αίσθηση ότι οι μαύροι είναι καλύτεροι κτλ, μπουρδες, [...] Απλά διαπιστώνουμε στη πορεία, ερχόμαστε στην Αθήνα ότι υπάρχουν πάρα πολύ μετανάστες. Εγώ δε το ήξερα, ήξερα ότι είμαστε 15, αυτοί όλοι και οι τουρίστες, που δεν ήταν μετανάστες, ήταν όμορφες γυναίκες από τη Δυτική Ευρώπη, όμορφοι

άντρες από τη κεντρική Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο και έρχεσαι ξαφνικά στην Αθήνα και λες "ω, δεν είναι έτσι." Είναι ένα σκασμό Αφρικανοί, ένα σκασμό Ασιάτες. Βαλκάνιοι και λες τώρα τί κάνουν εδώ αυτοί; Είχαμε ξεκινήσει και φτιάξαμε μία οργάνωση και ξεκινάμε κατευθείαν με αυτό ότι πρέπει να μπου οι περισσότεροι στο πανεπιστήμιο γιατί μπαίνοντας στο πανεπιστήμιο βλέπουμε παιδιά που έχουν έρθει μόνο από το εξωτερικό. Σαν να λέμε, 9 στους 10 από τους μετανάστες είχαν δώσει εξετάσεις να μούνε, σαν και σένα. Οι υπόλοιποι, είχαν έρθει από το εξωτερικό, όπου αυτό, λέω γιατί να δώσεις εξετάσεις; [...] Ο ένας [που δε δώσαμε] ήμουν εγώ και ο αδερφός μου, δεν υπήρχαν άλλοι. [...] Ακόμα και σήμερα δε το έχουν κατανοήσει [το 10%]. Δε μιλάμε για το 10% όποιο 10%. Είναι το 10% του συνόλου των επιτυχόντων στις Πανελλήνιες εξετάσεις, δηλαδή αυτοί που έχουν μπει ακόμα και στη τελευταία σχολή [...] Πανελλαδικά το 10% μπορεί να είναι και 5000 κόσμος όταν είναι 300,000 μαθητές που δίνουν σε όλη την Ελλάδα [...] Το 1995, τα παιδιά που είχαν δώσει πανελλήνιες ήταν 180,000 σε όλη την Ελλάδα. [...] Το 10% είναι 18,000. Οι μετανάστες που ζουν στην Ελλάδα έχουν 18,000 παιδιά; Όχι, ακόμα και σήμερα δεν υπάρχουν 18,000 παιδιά που φέτος θα μπορούσαν να μπου στο πανεπιστήμιο.

[...] Η δεξιά τί είχε σκεφτεί τότε, γιατί το αρχικό το προσχέδιο ήταν το 10% από τις πιέσεις που δεχόντουσαν από τις πρεσβείες όχι τις βαλκάνιες και τις αφρικανικές, από τις άλλες πρεσβείες, τις ευρωπαϊκές. Στην αρχή, το σχέδιο νόμου ήταν το 10% του συνόλου που θα δώσουν εξετάσεις, πονηροί όμως. Σου λέει όχι, το 10% των επιτυχόντων, και πάλι αυτό είναι πολύ υψηλό ποσοστό. Πάρα πολύ υψηλό γιατί αν βάζαν το αρχικό, μιλάμε για τερατώδη νούμερα αλλά ακόμα και σήμερα το 10% των παιδιών δε βγαίνει μέσω αυτής της διαδικασίας. Και παρόλο σου λέω έχουμε φτιάξει μια οργάνωση που από το 2008 έχουμε καταστατικό, από το 2004, προσπαθούμε να πείσουμε και κάναμε μαθήματα, ενισχυτική διδασκαλία, για να πηγαίνουν μέσω αυτής της διαδικασίας και πάλι είμαστε πολύ χαμηλά σε σχέση με τον αριθμό των παιδιών που θα μπορούσαν να μπου στο πανεπιστήμιο.

[...] [34:38] Η εκκλησία σε προωθεί προς τα κοινωνικά θέματα για να μην ασχολείσαι με τα υπόλοιπα και να σου δημιουργεί ηθικούς φραγμούς σε πολλά πράγματα.

Εγώ παθαίνω σοκ όταν έρχομαι στην Αθήνα και βλέπω ότι τελικά υπάρχουν και άλλοι αφρικανοί. [...]

Πλέον έχουμε αυτονομηθεί [από την εκκλησία]. Σου λέω εγώ δουλεύω σε κοινωνικά προγράμματα από το 1993. Από ένα σημείο και μετά δεν υπήρχε λόγος να μας στηρίξει η εκκλησία γιατί είχαμε την κανονική μας εργασία. [35:55] Ήταν καλά χρόνια που μπορούσες να δουλεύεις. Εγώ δούλεψα για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς ασφαλιστική κάλυψη, ειδικά στα πρώτα χρόνια των σπουδών. [...]

Ξεκινάω πολύ έντονα να ασχολούμαι με τα κοινωνικά θέματα γιατί πλέον διαπιστώνουμε ότι υπάρχει πολύ μεγάλο έλλειμμα στο αφρικανικό στοιχείο στην Ελλάδα. Είναι και μια περίοδος που υπάρχει πολύ μεγάλη καμπή γιατί η πρώτη πρώτη γενιά των αφρικανών με τις οργανώσεις κτλ είναι σε κόπωση, βρίσκεται σε μια ηλικία πολύ ώριμη, 55, 50 χρονών που έχουν κουραστεί, δε μπορούν να ασχολούνται άλλο. Δεν υπάρχει μεγάλη ομάδα νέων ανθρώπων που να ασχολούνται με τα κοινωνικά θέματα οπότε έχουν διαλυθεί όλες οι οργανώσεις, διαπιστώνω ότι υπάρχουν πάρα πολύ αφρικανοί στην Αθήνα, οπότε πρέπει κάτι να κάνω για αυτό. Γνωρίζω πάρα

πολλά παιδιά και αποφασίζουμε από κοινού με δική μας πρωτοβουλία να φτιάξουμε μια οργάνωση η οποία θα ασχολείται με τη 2η γεννιά μεταναστών αφρικανικής καταγωγής και Ελλήνων αφρικανικής καταγωγής [...] Και φτιάξαμε την Ασαντε. Ήταν η πρώτη οργάνωση που ασχολείται με συγκεκριμένα θέματα με πολύ πιο έντονο πλέον το πολιτικό κομμάτι λόγω της πολιτικής μας δραστηριοποίησης, κακά τα ψέμματα, όταν είσαι σε ένα μικρό μέρος η πολιτική δραστηριοποίηση γίνεται βίωμα γιατί τα πάντα κινούνται σε ένα πολιτικό πλαίσιο. Εκεί, πηγαίναμε στο καφεενείο και ξέραμε ότι είναι το καφεενείο του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ [...] Εκεί κοντά στους Ολυμπιακούς Αγώνες αρχίζουμε κ βάζουμε πολύ πιο έντονα τα θέματα που έχουν να κάνουν με τη νομική πλέον παρουσία των μεταναστών 2ης γεννιάς στην Ελλάδα και ξεκινάμε πλέον τη πολιτική δραστηριοποίηση.

Φτιάχονται διάφορες οργανώσεις [...] Η δική μας υπάρχει ακόμα και τώρα 39:48 [...] έχει μετασχηματιστεί.

[Στο Φόρουμ] είμαι στο κομμάτι της επικοινωνίας με τις κοινότητες, οι διασυνδέσεις με τις κοινότητες και κυρίως της ομαλής λειτουργίας του γραφείου.

Άδεια εργασίας (τότε)

Νομίζω μετά τη φοιτητική, παίρνω την άδεια διαμονής για εργασία. 40:53 Τότε υπήρχε η πράσινη κάρτα που για αρχή ήταν ένα άσπρο μπλοκ κ μετά όταν έπαιρνε για άδεια εργασίας ήταν η πράσινη κάρτα, επειδή ήταν πράσινο. Καμία σχέση με της Αμερικής. Αυτό σου επέτρεπε να εργάζεσαι. Όχι [πέντε χρόνια]. Η άδεια διαμονής ήταν 2ετής. Εάν όμως έχανες μέσα σε αυτό το διάστημα την εργασία σου και δεν την είχες αντικαταστήσει μέσα σε έξι μήνες -- γιατί οι μετανάστες τότε δε μπαίνανε στο ταμείο -- δε παίρνανε αποζημίωση από το ταμείο, αν θυμάσαι, αυτά όλα έχουν γίνει από το 2000 και μετά. Εάν έξι μήνες από τώρα που έχανες την εργασία σου δεν έβρισκες άλλη για να μπορείς να συνεχίσεις, δε μπορούσες να ανανεώσεις την άδεια διαμονής σου. Δηλαδή το μαξιμουμ που μπορούσες να μην εργάζεσαι ήταν έξι μήνες. Και ανάλογα τα συνδεδεμένα μέλη. Δηλαδή ένας πατέρας αν είχε ένα παιδί, είχε μάξιμουμ έξι μήνες, αν είχε περισσότερα παιδιά, την έκατσε.

Άδεια εργασίας (σήμερα)

Τώρα υπάρχει κάτι που είναι εντελώς άθλιο, σήμερα σου επιτρέπει να κάνεις αυτασφάλιση. Τότε δεν είχαν τίποτα. Ή το εργόσημο που το πληρώνεις μόνος σου. Σήμερα υπάρχει η δυνατότητα να έχεις εργόσημο, το οποίο υποτίθεται ότι το αγοράζει ο εργοδότης, σου δίνεται όμως η δυνατότητα το εργόσημο να το αγοράσεις μόνος σου, εσύ δηλαδή να βγάλεις χαρτιά μόνος σου, να κάνεις μια ατομική επιχείρηση και να ενταχθείς ή στο σημερινό ΤΕΒΕ (στο ΕΦΚΑ), τότε όμως αγόραζες ένα εργόσημο την ημέρα το οποίο όμως ακόμα και σήμερα ο εργοδότης δεν είναι υποχρεωμένος να σου το αγοράσει. Δηλώνει ότι σε απασχολεί όμως δεν είναι υποχρεωμένος αυτός να πάει να αγοράσει με δικά του στοιχεία το εργόσημο. Άρα μπορώ να κάνω εγώ μία συμφωνία μαζί σου "ναι, εγώ σε απασχολώ στη δουλειά μου, θα σου δίνω τόσα και το κόστος των εργοσήμων είναι ενσωματωμένο." Άρα έχεις εσύ την υποχρέωση να πας να αγοράσεις το εργόσημο σου στο τέλος του μηνός. Αυτό είναι πολύ άθλιο. Αυτό έγινε το 2008, με τη κυβέρνηση της ΝΔ που ήταν ο ενδιάμεσος τρόπος έτσι ώστε οι εργοδότες να μην έχουν καμία επίπτωση εάν και εφόσον γίνει έλεγχος στην εργασία τους εάν απασχολούν μη νόμιμα και χωρίς

ασφάλιση έναν άνθρωπο. Αυτό που λέω δεν αφορά μόνο το μετανάστη, αφορά και τον Έλληνα για αυτό σου λέω ότι είναι, έχει και μία πολύ κακή ηθική διάσταση. Μπορεί να σε πάρω εσένα Έλληνα μετανάστη με το εργόσημο και κάνε ό,τι θέλεις. Σου λέω, εγώ σου δίνω 50 ευρώ την ημέρα, το εργόσημο σου είναι δικό σου, μα το εργόσημο κοστίζει 35 ευρώ.

Εγώ είχα μια ένσταση από τη πρώτη στιγμή.

Πολιτική δράση

Σου είπα ότι εμείς έχουμε πολύ έντονη πολιτική δραστηριοποίηση. Με το που ξεκινάει ο πολιτικός αγώνας του 2008 για τις εκλογές του 2009, τότε έχουμε συνταχθεί με το σοσιαλιστικό κόμμα γιατί εκεί είχαμε τους ανθρώπους που κατανοούσαν ακριβώς τα θέματα που αφορούσαν τους μετανάστες. Αν θυμάσαι και εκείνη την εποχή ο ΣΥΡΙΖΑ και τα υπόλοιπα αριστερά κόμματα ήταν στο 3%. Οπου εκεί καθόμαστε και εργαζόμαστε πολύ κοντά και επισταμένα με το τότε Σοσιαλιστικό κόμμα για να διαμορφώσουμε το νέο νομοθετικό πλαίσιο. Δουλέψαμε 12 μήνες, κάθε μέρα μαζί, διαμορφώθηκε ένα πλαίσιο, το οποίο όταν ήρθαν στην κυβέρνηση το 2009, το εντάξανε στη προγραμματική ... Και εγώ προσωπικά [δούλεψα] και η οργάνωση και σε αυτό φέραμε κοντά όλες τις οργανώσεις [...]. Να μάθει το σοσιαλιστικό κόμμα τα προβλήματα των μεταναστών και να τα ενσωματώσει στο νομοσχέδιο. Αυτό είχε να κάνει με το νόμο 38/38 που ηρθε το 2010, ο γνωστός νόμος Ραγκούση κτλ που και σε αυτό είχαμε προσπαθήσει πάρα πολύ να εντάξουμε και πιο προχωρημένα πράγματα που είχε να κάνει με τη ψήφο, το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές, που στο τέλος κατέπεσε και στο Συμβούλιο της Επικρατείας λόγω διαδικαστικών θεμάτων. Αλλά αρκετά από τα θέματα που είχαμε θέσει τότε, όλα μπήκαν μέσα.

Καθυστέρηση αίτησης για ιθαγένεια λόγω στρατού

Εγώ θεωρώ και είμαι σίγουρος για αυτό, δεν έχω αλλάξει άποψη, εγώ είχα το εξής κόλλημα, όταν παίρνεις ελληνική ταυτότητα, κάνεις αμέσως τον διαχωρισμό ανάμεσα στους άντρες και στις γυναίκες. Αρα αυτό πρακτικά τί σημαίνει; Οτι ο άντρας πάει στο στρατό. Εγώ δεν ήθελα να διακόψω την εργασιακή μου πορεία και τη κοινωνική μου δράση χωρίς να έχω άλλες επιλογές. Γιατί το 2010, ήμουν κοντά στα 35 μου χρόνια, ο νόμος ακόμα και σήμερα λέει ότι οταν είσαι 35 και πάνω σου δίνει τη δυνατότητα να κάνει μειωμένη θητεία, εξαγοράσιμη θητεία, μέχρι που δε κάνεις καθόλου. Επειδή ήμουν κάτω των 30 τα προηγούμενα χρόνια, δεν ήθελα να πάω και να διακόψω γιατί δεν είχα κάποιον άλλο τρόπο να υποστηριχθώ. Δηλαδή θα έβγαινα εκτός αγοράς εργασίας για 9 μήνες, πόσο χρόνο μετά από αυτό εγώ θα πρέπει να ξαναμπώ στην αγορά εργασίας; Δεν είναι σίγουρο ότι με το που τελειώσω θα βρω κατευθείαν δουλειά. Αρα έπρεπε να βρω ένα τρόπο να βιοποριστώ. Για αυτό ήθελα να πάω λίγο πιο πίσω και ακόμα το λέω πολύ ανοιχτά και στους ανθρώπους σήμερα που θέλουν να πάρουν ελληνική ταυτότητα και είναι κοντά σε αυτή την ηλικία δεν υπάρχει λόγος, δηλαδή μπορεί να κάνουν υπομονή να φτάσουν κοντά σε αυτό για να μην έχουν αυτό το πράγμα που θα τους δημιουργήσει πολύ μεγάλο πρόβλημα. Και επειδή εγώ είχα τότε μια πολύ ώριμη σχέση, πηγαίναμε για γαμο κτλ, δεν ήθελα να βάλουμε, να μπούμε σε τέτοιου είδους περιπέτειες που θα μας πήγαιναν... δηλαδή αν πήγαινα εγώ φαντάρος πριν από αυτό, εμεις δε θα μπορούσαμε να μπούμε σε διαδικασίες γάμου, θα έπρεπε να περιμένουμε να έρθουν όλα μετά λίγο πιο πίσω. Ε, απλά καθυστέρησε λίγο παραπάνω.

Η πολιτογράφηση

Η αίτηση για να πάρω τα χαρτια μου εμενα κράτησε 17 χρόνια. Εμένα η αίτηση μου ολοκληρώνεται το 2012. Δηλαδή, εγώ ήμουν κυβερνητικό στέλεχος και δεν ημουν Έλληνας πολίτης. (γελάει) Είναι το πιο οξύμωρο γιατί εγώ δε μπορούσα, ο νόμος επιτρέπει να κάνεις εναλλακτική θητεία αν είσαι κυβερνητικό στέλεχος. Αν είσαι όμως το προηγούμενο χρονικό διάστημα κυβερνητικό στέλεχος. Εγώ δεν ημουν το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Το ΠΑΣΟΚ πριν το 2001 δεν ήταν στη κυβέρνηση άρα εγώ έχω πάρει τη πολιτογράφηση μου τη περιοδο που ήδη είμαι συνεργάτης της Κυβέρνησης.

Νομικά [η πολιτογράφηση και η ιθαγένεια] είναι το ίδιο πράγμα. Το ίδιο πράγμα εννοούμε, είναι η απόκτηση της ελληνικής ταυτότητας. Η διαδικασία λίγο διαφέρει. Δηλαδή, εγώ έχω κάνει πολιτογράφηση, δεν έχω πάρει ιθαγένεια. Δεν έχω παει με το νομο για την ιθαγένεια, έχω παει με τη πολιτογράφηση. Εγώ λοιπόν είμαι Έλληνας, υπήκοος Κένυας, με ιθαγένεια Κενυα, οι υπόλοιποι που πηγαίνουν με την ιθαγένεια, είναι τα παιδιά ουσιαστικά που έχουν μεγαλώσει από πολύ μικρή ηλικια στην Ελλάδα ή έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα. Είναι καθαρά νομικός όρος, η Ελλάδα επειδή δεν έχει πλεον βασιλεία, δεν έχει υπηκόους. Έχει ιθαγένεια, άρα και η πολιτογράφηση που παίρνω εγώ, μου δίνει την ελλην. ιθαγένεια. Μου δίνει το δικαίωμα να συμμετέχω σε ό,τι έχει να κάνει με την Ελλάδα. Ενα αλλο πράγμα το οποίο διαφέρει είναι ότι τα παιδιά ενος ανθρώπου που έχει πολιτογραφηθεί στην Ελλάδα, αποκτούν δικαιώματα αυτόματα, ενώ αυτός ο οποίος παίρνει την ελλην. ιθαγένεια, μπορεί να συμμετέχει μέχρι το αξίωμα του Πρωθυπουργού, όχι στο αξίωμα του Πρώτου Πολίτη της Χώρας, τα παιδιά του ναι.

Πράγματι εσύ, που κατάγεςται απο τη Βουλγαρία, που έχεις βουλγαρικό διαβατήριο, σου το λέω σχηματικά, δε μπορείς να γίνεις ποτέ Πρόεδρος της χώρας ενώ τα παιδιά σου που αναγνωρίζουν τώρα πλεον εσένα ως έλληνα πολίτη πλέον έχουν την ελλην ιθαγένεια, αρα είναι πιο ελληνες τα παιδιά σου απο σενα, αυτό λέει ο νόμος. Αυτα μπορεί να φτάσουν μέχρι αυτο το επιπεδο. 53:08 Αυτο είναι το οξύμωρο της κατάστασης. Δηλαδή το συμβουλιο της επικρατείας σε σχεση με το νομο 2010 38/38 λέει όχι, δε μπορεί να συμμετέχουν στις εθνικές εκλογές, ούτε να ψηφίζουν αυτοί που έχουν άδεια διαμονής στην Ελλάδα, και το δικαίωμα του εκλεγειν και εκλεγεσθαι μπορεί να φτάσει μόνο μεχρι ως οριζει το Συνταγμα. Το Σ ορίζει ότι το δικαίωμα του εκλεγειν και εκλεγεσθαι φτάνει μέχρι εδώ.

Η νομοθεσία από το 1990

Υπάρχει μια τομή: από το 2004 και πριν, δεν υπάρχει τίποτα. Δε μπορεί να βρεις τίποτα, είναι μονο χειρογραφα, να μπεις στα υπογεια της Γεν. Αστυνομικής Διεύθυνσης. [...] Υπάρχει ένας γενικός κανονισμός για τις άδειες διαμονής στην Ελλάδα ο οποίος ίσχυε βάση του Συντάγματος του νομου που υπήρχε του 1980. Ο,τι κατάλαβες κατάλαβες. Από το 2004 και μετά αρχίζει και διαμορφώνεται το νέο οπως ξερουμε σήμερα μεταναστευτικο πλαίσιο στην Ελλάδα με τις μαζικές νομιμοποιήσεις που κάνει ο Παυλόπουλος το 2007, τις ειδικές άδειες διαμονής, και μέχρι να έρθει το 2010 που αρχίζει και μπαίνει ένα κανονικό καθεστώς. Το 2010 για πρωτη φορά η Ελλάδα έχει Γενικο Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής. Το οξύμωρο είναι ότι όλες οι υπηρεσίες δεν έχουν μεταφερθεί στο υπουργείο εσωτερικών που ήταν αρμόδιο για τα θεματα μεταναστευσης, ακόμα και σημερα υπαρχει το Υπ. Εσωτερικών που είναι αρμόδιο για τα θεματα μεταναστευσης και υπαρχει και το Υπ. Μεταναστευσης που είναι αρμόδιο για τα θεματα

μεταναστευσης. Υπάρχει το Υπ. Προστασίας του Πολίτη που είναι αρμόδιο για τα θέματα Προσφύγων και υπάρχει και το Υπ. Μετανάστευσης που έχει και αυτό αρμοδιότητες για τα θέματα Προσφύγων.

Ρατσισμός στην Ελλάδα

Ακόμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση δε κατανοούν ότι στην Ελλάδα, σε αυτά είμαστε Νεοεταρνταλ, πίσω κι αυτο δεν έχει να κάνει με το ότι υπάρχει μια υστέρηση, υπάρχει όμως πολιτική σκοπιμότητα. Ανοίγω το γιουτιουμπ και βάζω τις δηλώσεις των υπουργών, όταν ακόμα και σήμερα υπάρχουν υπουργοί τους μετανάστες, λαθρομετανάστες. Έχει να κάνει ακριβώς με τη πολιτική τους αντίληψη, όταν υπάρχει λοιπόν ένας υπουργός ο οποίος λέει πρέπει να τους κάνετε τη ζωή τους δύσκολη για να μην έρχονται στην Ελλάδα, δεν έχει να κάνει με το προσφυγικό αλλά έχει να κάνει με τον ξένο... Τους Αλβανούς τους μισούσαν. Εγώ είμαι από αυτούς που λέω ότι όταν ανοίξαν τα σύνορα το 1990-1993 και μπήκαν οι Αλβανοί στην Ελλάδα, οι μαύροι στην Ελλάδα, με οποιον και αν μιλήσεις, εγώ ζούσα στο δικό μου bubble, ήσουν προστατευμένος, σε ένα νησί που με αγαπάνε, με αγαπάνε, οι ξένοι, οποιοσδήποτε άλλος ξένος στην Ελλάδα, πήρε μια ανάσα, γιατί όλη η χώρα, όλοι οι μισάνθρωποι, οι ρατσιστές γυρίσαν προς τους Αλβανούς και κυνηγούσαν τους Αλβανούς, πάψαν να ασχολούνται με τον μαύρο, τον Ασιάτη... Μπαίνανε στο λεωφορείο και τί κοιτούσαν; Ποιος μοιάζει με Αλβανό. Από πού το λέει ότι εγώ δεν είμαι Αλβανός; Επειδή είμαι μαύρος; Από πού; Και αυτές ήταν κυβερνητικές... και μη ξεχνάμε ότι είχαμε τη δεξιά σε παρακαλώ, για να ξέρουμε πώς λέμε. Οι δύσκολοι περίοδοι για τους μετανάστες στην Ελλάδα, ήταν οι περίοδοι, οι μακρές χρονικές περίοδοι της κυριαρχίας της δεξιάς. Και αυτό δεν αλλάζει και στα καλύτερα του. Και ο πιο μετριοπαθής πρωθυπουργός Έλληνας που ήταν ο Καραμανλής, δε μπορούμε να ξεχάσουμε τί γινόταν μεταξύ του 2003-2009 με τις επιχειρήσεις σκούπα το ένα το άλλο τα κέρατα τους. Αυτά δε ξεχνιούνται. Στους ξένους προσπαθώ να τους πω χρονολογικά. [...] Και πάλι μια χώρα η οποία μαθαίνει τους πολίτες της μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα ... τα παιδιά ... να μισούν το Τούρκο, δηλαδή ήρθε το παιδί μου στο σπίτι και μου λέει "μπαμπά, τί σχέση έχουν οι Τούρκοι;" Δε μισούμε τους ανθρώπους επειδή έχουν άλλη καταγωγή. Δε μπορεί να τους μισήσουμε.

Γραφειοκρατία

Το 2012 φτιάχνω την οικογένεια μου, από το 2010 είμαστε μαζί το 2012 παντρευτήκαμε. Εμένα η πολιτογράφηση μου, μου πήρε 17 χρόνια γιατί εμένα με είχε πιάσει όλο το προηγούμενο σύστημα. Δηλαδή, εγώ έχω ξεκινήσει τη διαδικασία... Εγώ όταν το ξεκίνησα ήμουν έφηβος. Το ξεκίνησα πριν ξεκινήσω τις σπουδές μου. Αμέσως μετά την υπόθεση με τη Βουλή των Εφήβων, εκείνη τη χρονιά, δηλαδή με το που... στη πρώτη λυκείου. Δηλαδή ξεκινάμε τότε. Έχουν γίνει διαφορα τραγελαφικά. Να στα πω εν συντομία. Στο νησί δεν είχαμε πολλούς φίλους που να μην είναι Έλληνες [...] Ερχόμενος στην Αθήνα, γνωρίζω 3 αδερφια που έχουμε κοινά χαρακτηριστικά περίπου, από την Αιθιοπία. Αυτό το παιδί είναι υδραυλικός. Εγώ το 1995 περίπου έχω κάνει τα χαρτια μου για να πάρω την ελληνική ταυτότητα, να πολιτογραφηθώ Έλληνας. Με τις καθυστερήσεις κτλ, σου λέω ότι φτάνει να ολοκληρωθεί το 2012. Κάποια στιγμή, [...] αυτός ξερει ότι εγώ βοηθάω το κόσμο κτλ, τον έχουμε βοηθήσει και τον ίδιο να φτιάξει τα χαρτιά του. Μένουμε και μαζί για κάποιο διαστημα γιατί είχε θέματα. Κάποια στιγμή τον καλούν να πάει να

κάνει μια δουλειά σε ένα σπίτι. Πάει λοιπόν σε ένα σπίτι και αυτό το σπίτι είναι ενός πολιτικού αργήχου πολιτικού κομματος. Και αφού έκανε την δουλειά του που κράτησε καμια εβδομάδα. [...] Του λέει αυτός: "Ξερεις κάτι, προσπαθώ να κάνω τα χαρτιά μου, αλλά έχω διαφορα θεματα." Καλά του λέει [ο πολιτικός] "θα πας σε αυτό το γραφείο και θα κάνεις τη δουλειά σου" "Καλά του λέει αυτός." "Και μάλιστα," [λέει ο πολιτικός] θα τον πάρω εγω τηλέφωνο κατευθείαν. Πήγε αυτός σε αυτο το γραφείο. Του λει [ο υπάλληλος] "α παρα πολυ ωραια, με εχει παρει και ο πολιτικός τηλέφωνο, έλα εδώ σε έχω ετοιμο. Δωσε μου τα χαρτιά σου, πάρε αυτο τον αριθμό πρωτοκολλου είναι ό,τι πρεπει για σένα. Είσαι ταμάμ." "Εντάξει" λέει αυτός. Με παίρνει τηλέφωνο, μου λέει "ρε συ, δεσ τί έγινε. Σώθηκε" "Μπραβο, του λέω, προχώρα." [...] 07:31 [έρχεται στο σπίτι] και κάνει έτσι κ μου δείχνει "Να αυτο το χαρτί μου δώσανε" [...] Εγώ ξέρω ο αριθμός ταυτότητας μου σήμερα είναι ΑΚ 067274. Το ξερα απ' έξω. Και βλέπω, 07... Λέω "ρε συ, αυτό ειναι το δικό μου." [...] Ανοίγω το φάκελο και του δείχνω όλα τα χαρτιά [...] Μου λέει τώρα τί θα κάνουμε; Του λέω, τίποτα, δε κάνουμε απολύτως τίποτα. Θα περιμένουμε να ολοκληρωθεί η διαδικασία γιατί αν το κάνουμε τωρα, μπορεί αυτο να κολλήσει και τη δική σου διαδικασία και τη δική μου. Σε κάθε περίπτωση σε κάποιον απο τους 2 θα κολλήσει. Τωρα θα κάνουμε υπομονή. Εσένα σου έχουν δώσει γιατί είναι έτοιμος φάκελος, δε χρειάζεται να κάνεις τίποτα, δηλαδή τηρεί όλες τις προϋποθέσεις. Πράγματι, εγώ το ήξερα, τηρώ όλες τις προϋποθέσεις, τα πάντα. Απλά έπρεπε αυτοί να τραβήξουν το σωστό αριθμό. Σου πανε σε μια εβδομάδα, σε μια εβδομάδα. Πράγματι, σε μια εβδομάδα πήγε, του δώσανε, σε άλλη μια εβδομάδα πήγε ορκίστηκε, σε 15 μέρες πήρε τη ταυτότητα, τα πάντα, δηλαδή τελείωσε, του λέω "τώρα όμως, τώρα έχω την ευκαιρία. Τωρα εγώ μπορώ να πάω στην υπηρεσία, θέλω όμως μια χάρη, όχι φιλικά, επειδή ήταν έτσι η κατάσταση, δεν έκανα καμία κίνηση, γιατί αν έκανα την κίνηση, έχω κρατήσει όλη την αλληλογραφία σου, γιατί τα χαμε τα πραγματα μαζί. Θέλω να τη χρησιμοποιήσω." Μου λέει, δεν έχω πρόβλημα, γιατί να αποσυρουν τη ταυτότητα του, δε μπορούνε. Εγώ λοιπόν παίρνω την αλληλογραφία και πηγαίνω στην υπηρεσία Σταδίου 31 και λέω γεια σας, θέλω να ρωτησω τη πορεία του φακέλου μου [...]

Το 2009, ξεκίνησα να ασχολούμαι με τη πολιτική πιο ενεργά και με βρήκανε ξανα μπροστά τους το 2012, 2013. Επρεπε ο προϊστάμενος λίγο πριν συνταξιοδοτηθεί να υπογράψει και τη δική μου πολιτογράφηση. Και αυτός το θυμήθηκε, μου λέει εγώ ήμουνα το 2004. Γιατί αυτά τα πράγματα γινόντουσαν και γινόντουσαν πολύ συχνά. Εγώ όταν πήγα να ασχοληθώ με αυτό το θέμα, διαπίστωσα ότι υπήρχαν μερικές εκατοντάδες χιλιάδες, ειδικά με όσους καταγόντουσαν από την Αλβανία, εν μία νυκτί, κάποιοι τους βαφτίζανε Βορειοηπειρώτες, ομογενείς, με φάκελο άλλων. Παίρναν το δικό σου το φάκελο, τον έδιναν σε μένα [...] και μετά σου λέγανε πήγαινε ξανα στην Αλβανία να μου φέρεις το φάκελο σου. 14:17

Εγώ που δεν επρεπε γινόμουνα, εσύ που σουν οκευ, ε ξαναφέρτον τον φάκελο, εντάξει, τον έφερνες. Υπήρχαν πάρα πολλά σημαδια διοικητικής διαφθοράς στο ελληνικό δημοσιο με αυτά τα θέματα. Πάρα πολλά. Θυμάμαι το 2008, από την τότε υπηρεσία, εκείνη τη χρονική περίοδο, τα γραφεία εξυπηρέτησης μεταναστών ανήκαν στους δήμους, στο Δήμο Αθηναίων, οι οποίοι παραλαμβαναν το φάκελο, τον έστελναν στις αποκεντρωμένες διοικήσεις, η αποκεντρωμένη διοίκηση τα ξανάστελνε με τις απαντησεις στο γραφειο διασύνδεσης του δήμου, τα γραφεία μετανάστευσης και εσενα σου διναν την άδεια διαμονής. Κάποια στιγμή λοιπον, απο το γραφεί

του δήμου, έχουν χαθεί 2000 άδειες γιατί εσύ πηγαίνεις με το διαβατήριό σου και σου κολλάγαν την άδεια διαμονής μέσα στο διαβατήριό. Έχουν χαθεί εγκεκριμένες άδειες. Δύο φορές. Τα πουλάγανε, είχε ένα κόστος το οποίο, τα πουλάγανε δύο υπάλληλοι και μάλιστα τη τρίτη φορά που έγινε, το περιστατικό πιάσαν τους υπαλλήλους. Ξέραν ότι με το όνομα σου κυκλοφορούσαν δύο διαβατήρια [...]

Τί αλλάζει με την ιθαγένεια

Πολλά πράγματα αλλάζουν, δεν είναι μονοδιάστατα. Καταρχάς, παύεις να έχεις το άγχος της ανανέωσης, δεύτερον επιτέλους μπορείς να μη δουλεύεις, να πεις ότι για ένα μήνα δε θα δουλέψω. Μπορώ να μπω ταμείο, μπορώ να κάνω πράγματα που δεν είναι συνδεδεμένα με την άδεια διαμονής, δηλαδή δε θα βάλω τα παιδιά μου σε μια περιπέτεια.

Είμαι σίγουρος ότι ο συνειδητοποιημένος άνθρωπος ακόμα και στα απλα καθημερινά πράγματα, στο πώς συμπεριφέρεται στον άνθρωπο του, στη σχέση του, είναι άλλος άνθρωπος. Είναι διαφορετικά να συζητάς, να έχεις μια σχέση άντρας ή γυναίκα με το σύντροφο σου, γνωρίζοντας τις λεκτικές συνέπειες ενός πράγματος. Κάθε δύο χρόνια πρέπει να ανανεώσω την άδεια παραμονής μου, αυτό το πράγμα τί σημαίνει; Σημαίνει αγχη, γκρίνιες, καβγάδες, γιατί λογικό είναι και ο άλλος αγχώνεται, ρε παιδί μου, να μαζέψουμε αυτά τα ρημαδο-ένσημα. Να έχουν τα παιδιά μας μια κανονική με τα χαρτιά τους. Αντε να πάμε να τα ανανεώσουμε, άντα να πάμε να τα κάνουμε, χίλια πράγματα. Πώς θα ταξιδέψω στο εξωτερικό; Οι άδειες διαμονής κάνανε πέντε χρόνια για να... δηλαδή έκανες αίτηση και σου λεγε, ένα χρόνο αν ήταν 12 μήνες χωρίς την άδεια διαμονής στα χέρια σου έλεγες όκευ, εγώ έχω κάνει 4 χρόνια με την ειδική βεβαίωση, δε μπορείς να ταξιδέψεις. Οχι ότι ήθελα, αλλά πες ότι ήθελα, δε μπορείς. Πάρα πολλά πράγματα.

Από την αλλη, ως άνθρωπος απελευθερώνεσαι από πολλά δεσμά για να μπορέσεις να είσαι και πραγματικά δημιουργικός. Από την αλλη, θα σου έλεγα ένα πολύ κωμικό πράγμα το οποίο, από προσωπική εμπειρία, τα κράτη στο εξωτερικό τα έχουν λυσει γιατί οι κοινωνίες τους είναι δομημένες διαφορετικά. Ότι στην Ελλάδα, η χώρα δεν είναι έτοιμη ακόμα και κοινωνικά να διαχειριστεί τον άνθρωπο που περνάει αυτή τη φάση. Εγώ βλέπω τα παιδιά εδώ πέρα 15 χρόνια που τους βοηθάμε να μπουν στην διαδικασία της να πάρουν ελληνική ταυτότητα, που αλλάζουν τα παιδιά, πολλές φορές και προς το χειρότερο γιατί, αυτό το ξαφνικό, δεν έχω τίποτα, δε φοβάμαι να κυκλοφορήσω στο δρόμο και να με πιάσουν, πριν είχες το φοβο έλεγες θα με σταματήσει η αστυνομία γιατί ο αστυνομικός θα σε σταματήσει και θα σου πει πάμε μεχρι το τμήμα, γιατί δε μπορεί να διαβάσει την άδεια διαμονής σου γιατί έχει φθαρεί, γιατί έτσι. Οχι ότι και σήμερα, εμένα και σήμερα αρκετές φορές με σταματάνε και μου λένε "ελα στο τμήμα για να διαπιστώσουμε τη ταυτότητα σου." "Εντάξει, πάμε" Πόσο θα κάνεις; Θα κάνεις μισή ώρα να το εξακριβώσεις; μια μέρα; Ε όποτε και να είναι αυτό θα τελειώσει αλλά το διαβατήριό, μπορεί να σου κάνει διοικητική απέλαση. Πέντε μήνες μέσα, με τη ταυτότητα δε μπορεί να σου κάνει κατι. Μόνο να σε ταλαιπωρήσει. Αυτό λοιπόν, υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι που δε μπορούν να το διαχειριστούν. Άνθρωποι που δεν έχουν κοινωνική παιδεία, δηλ δεν έχουν ενταχθεί στις κοινωνικές δράσεις, να παλέψουν για τα δικαιώματα, απλά νιώθουν μονίμως έναν φόβο, μη εκείνο μη το άλλο και ξαφνικά. Το κυριότερο που βλέπω, πάνε προς την άλλη πλευρά που είναι πολύ αντιδραστικά, δηλ βλέπω ανθρώπους που τους κάνουν έλεγχο, και κατευθείαν λένε στον

αστυνομικό γιατί με κοιτάς; Έχουν δίκιο έχουν και άδικο όμως. Οτι οκει, πριν φοβόσουν, τώρα μπορείς να κρατήσεις μία ισορροπία, να πεις εντάξει. Αστον να κάνει κ αυτόν τη δουλειά του και εγώ απλα θα φύγω. Βιάζομαι να πάω όπου θελω. Απλά πολλοί άνθρωποι δε μπορούν να το διαχειριστούν αυτό. Και αυτό έχει τη κοινωνική του διάσταση και είναι λογικό.

Τα συναισθήματα για την Ελλάδα

Δε θεωρώ ότι έχω δώσει στη χώρα γιατί δε θα ήμουνα αυτός που είμαι αν δεν ήμουνα εκεί. Το μόνο πράγμα που με ενοχλεί είναι ότι δεν καταφέραμε μετά από πολλές προσπάθειες να πεισουμε το πολιτικό σύστημα ότι είμαστε μέρος και δεν εννοώ όλοι οι μεταναστες, αυτοι που μπορούν, είμαστε μέρος της αλλαγής αυτής της κοινωνίας, οι μετανάστες είναι το ΟΧΙ, αν θελεις να αλλάξεις... Επειδή η Ελλάδα είναι, όπως και όλα τα Βαλκάνια, έχουν πολύ βαθιές ρίζες, που είναι αδύνατο να στρίψουν κάτι προς το καλύτερο, για να γίνει αυτό το πράγμα πρέπει να ρθει το ζιζάνιο, αν δεν έρθει το ζιζάνιο 23:25 να μπολιάσει αυτό που είσαι για να σε κάνει καλύτερο, δε θα γίνει ποτέ όσο καλό όσα καλά φρουτα και να βγάζεις θα είναι αυτό το μονίμως το ίδιο. Αλλά αν θέλεις ένα διαφορετικό μήλο απο αυτο που ξέρεις αλλά εξίσου καλό, μπορούνε, είναι οι άνθρωποι μεταναστευτικής καταγωγής δεν είναι μετανάστες. Είναι μέρος αρκεί το πολιτικό σύστημα να το αντιληφθεί αυτο το πράγμα. Πρεπει αυτοι που μπορούν να τους δοθεί αυτή η δυνατότητα.

Θεσμικός ρατσισμός και αλλαγές στο μέλλον: όραμα για το μέλλον, τί πρέπει να αλλάξει

Τα παιδιά του είναι δύο αγοράκια 8 και 9. Σίγουρα τα παιδιά μας θα βιώσουν μια κατάσταση που έχει να κάνει με αυτό το πράγμα. Είναι συνδεδεμένα η πολιτικο-κοινωνικο-οικονομική κατάσταση. [...] [Η Ελλάδα] έχει επιλέξει το χειρότερο από καθε μοντελο. [...] Τα χειρότερα χαρακτηριστικά της Δανίας να τα βρίσκεις στην Ελλάδα. Εδώ πέρα έχουμε 360 μέρες ήλιο που και στη ψυχολογια πρέπει να είναι κάτι καλύτερο, να σε βοηθάει να γίνεις καλύτερος. [...] Δηλ η Ελλάδα που έχει αυτά τα χαρακτηριστικά να έχει ψηλότερα ποσοστά ρατσισμού, που η Ελλάδα δεν είναι και μια χώρα η οποία ιδεολογικά είναι τοποθετημένη σε αυτό το κομμάτι, στο ακροδεξιό. Και η Ελλάδα έχει μεγαλύτερα ποσοστά από ότι έχει η Γερμανία, η Γαλλία, η Σουηδία. [...] Δηλ η Ελλάδα δε θα έπρεπε να χει πανω απο το 2%, κοινωνικά στο πεδίο, δε μιλάμε για το πώς ψηφίζουνε.

Δηλ μπαίνει ένας ελεγκτής στο λεωφορείο ακομα και σήμερα και θα ελέγξει 10 ανθρώπους, οι 8 είναι εμφανώς μεταναστευτικής καταγωγής για να μη πω οι 10, οι 8, οι 6. Αυτό είναι ένδειξη για το πως η κοινωνία ... Αν όμως εγώ πάρω, παιρνω 100 ελεγκτές, οι 50 είναι μεταναστευτικής καταγωγής, θελω να ναι μαύροι, κίτρινοι, πράσινοι, γκει, λεσβίες, αυτούς θέλω και θέλω να κάνει μπαμ, να φαίνεται από χιλιόμετρα. Θελω να μου ερθει η αλλη με τα τατου, βαμμένη κτλ να το βλέπω να χαίρομαι και να λέω αυτή, αυτή να έρθει να με ελέγξει γιατί δε θα με διαχωρίσει. Οταν ο αλλος μπαίνει μεσα στο λεωφορειο για να ελέγξει, στο τρενο και κοιτάει "ποιον να κατεβάσω;" Με ποιο κριτήριο; Αυτό είναι ένας θεσμικός ρατσισμός μας αρεσει δε μας αρεσει. Αυτή είναι η χώρα, δε μπορεί να αλλάξει αν το κράτος θεσμικά πει εγώ θα το σπάσω αυτό. Θα πρέπει να μουν πιο ενεργά οι κοινότητες στη διαμόρφωση αυτης της νεας πολιτικής, να μουν οι άνθρωποι, πρέπει να ναι κραυγαλέο, να παρω εσένα και τον σύζυγο σου και να πω, τους βλέπετε αυτούς τους δυο; Αυτό θέλω ρε παιδάκι μου. Οχι εμενα που πηγα και πηρα μια Ελληνίδα. Αυτό

θελω, γιατί το μελλον της χωρας είναι ενας ανθρωπος ο οποίος ήρθε από τη Βουλγαρία, με ο,τι ιστορία έχει η χωρα με την Βουλγαρία. Πάλεψε, τα κατάφερε και έχει έναν σύντροφο που ... είπανε ότι μας άρεσε η Θεσσαλονίκη. [...] Μπορεί αυτό το πράγμα να το πετύχουμε;

Interview 10 (with Nikos)

Πώς έφτασε η οικογένεια του στην Ελλάδα

Γεννήθηκα στην Ελλάδα, από γονείς μετανάστες που ήρθαν στην Ελλάδα να σπουδάσουν στα τέλη του 1970. Μαζί με τις άλλες δύο αδερφές μου. Οι γονείς μου επέλεξαν την Ελλάδα για σπουδές, γιατί ως γνωστό τότε σε πάρα πολλούς Νιγηρίους μετανάστες και δη Αφρικανούς, η Ελλάδα για αυτούς ήταν ένας προορισμός για σπουδές λόγω του ότι η εκπαίδευση είναι δωρεάν. Οπότε ήρθαν κάνοντας αίτηση σε πανεπιστήμιο και μπήκαν με σπουδαστική βίζα στη χώρα. Ο πατέρας μου σπούδασε ΜΜΕ στην Αθήνα και νομική στη Θεσσαλονίκη, η μητέρα μου σπούδασε σε ένα ιδιωτικό... και μετά στο ΠΑΠΕΙ. Είναι και οι δύο κάτοχοι 2 πτυχίων και ο λόγος αυτός γιατί όταν έρθεις στην Ελλάδα για σπουδές και αφού περατώσεις τις σπουδές σου, έχεις την υποχρέωση να φύγεις, την οποία οι γονείς μου, αφού ήρθαν στην Ελλάδα, δημιούργησαν οικογένεια κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, όντας νέοι, ένας τρόπος να παρατείνουν τη παραμονή τους στην Ελλάδα και να έχουν νόμιμο στάτους, καθεστώς ήταν να παρατείνουν τις σπουδές τους. Και όταν τελείωσαν στο πρώτο πτυχίο, έπρεπε να ξεκινήσουν και δεύτερες σπουδές. [...] Και επειδή μέχρι και τις αρχές του 2000 υπήρχε νομοθετικό κενό, δεν υπήρχε [...] νομιμοποίησης, [...] οπότε ο μοναδικός τρόπος να είναι κάποιος νόμιμος στην Ελλάδα είναι να σπουδάξει. [...] Οι γονείς μου δυστυχώς και οι 2 δε βρίσκονται στη ζωή αλλά ναι ζούσαν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα.

Η απόκτηση της ιθαγένειας

Θα ήμουν τρισευτυχισμένος [αν την είχα πάρει στα 25 χρόνια]. Μπορεί να μην ήμουνα εδώ, να ήμουν δισεκατομμυριούχος. Μπορεί να ήμουνα δε ξέρω και εγώ τί.

Εγώ για την ιθαγένεια κατάφερα να κάνω αίτηση το 2018. Ενώ υπήρχε ο νόμος 38/38 από το [...] Αλλά εγώ κατάφερα, όχι κατάφερα μόνο αλλά επέλεξα κιόλας να καταθέσω το 2018. Από αρχές 2018 μέχρι τέλος 2021 εκκρεμούσε η αίτηση μου η οποία και εξετάστηκε και εγκρίθηκε και εν τέλει πήρα το 2022 την ελληνική ιθαγένεια.

Το 2010, από το πρώτο νόμο, δεν κατάφερα να κάνω αίτηση για πάρα πολλούς γραφειοκρατικούς λόγους που υπήρχαν τότε με μένα, υπάρχουν και τώρα με άλλα παιδιά. Έχει να κάνει κυρίως με την εξακρίβωση των στοιχείων στη ληξιαρχική πράξη γέννησης, σε σχέση με τα σχολεία που έχει πάει και έχει κάνει, γιατί εγώ έκανα αίτηση και δήλωση για την ιθαγένεια με τις διατάξεις του σχολείου και όχι πολιτογράφηση. Είναι δύο διαφορετικές διαδικασίες. Η μία είναι η πολιτογράφηση, που είναι για τους ενήλικες και αφορά ανθρώπους που μακρόχρονα ζουν στην χώρα και η άλλη διαδικασία είναι με τη λεγόμενη δεύτερη γεννιά, εφόσον έχουν γεννηθεί ή και έχουν μεγαλώσει στην Ελλάδα και έχουν πάει σε ελληνικά σχολεία ή ελλ. πανεπιστήμιο.

Υπήρχαν κάποιες αντικειμενικές δυσκολίες, το 2010 με 2012 που ίσχυε ο νόμος, πριν το πάγωμα του Σαμαρά και μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Εκείνο το διάστημα εγώ είχα κάποιες αντικειμενικές δυσκολίες ως προς το, κάποια ονόματα που θέλανε διόρθωση στη ληξιαρχική πράξη, στο διαβατήριο. Οπότε χρειαζόντουσαν [...] με μια διαδικασία που έχει να

κάνει με δικαστήριο [...] Που τα δικαστήρια τότε πήγαιναν έξι μήνες με δύο χρόνια, που μπορούσε να φτάσει μια διαδικασία [...] δηλαδή να πάω εγώ στο δικαστήριο και σύμφωνα με τα έγγραφα που θα προσκόμιζα θα γινόταν με εισαγγελική εντολή θα διορθωνόταν και η ληξ. πράξη γέννησης μου στην Ελλάδα. Επειδή ήταν η πρώτη χώρα που κάναμε όλη αυτή τη διαδικασία τίποτα δεν ήταν γνωστό σε κανένα. Οπότε ήμασταν όλοι στο χάσιμο και στο ψάξιμο, εξού και οι πάρα πολύ λίγες αιτήσεις τότε το 2010 με το νόμο 38/38 γιατί υπήρχε πάρα πολύ ψάξιμο, πάρα πολύ χάσιμο, δικαστήρια, κάποιοι έπρεπε να ξεκαθαρίσουν κάποια ζητήματα και μετά ήρθε 2 χρόνια μετά η κυβέρνηση του Σαμαρά, το πάγωμα και μετά η απόφαση του Συμβ. της Επικρατείας το οποίο έκρινε αντισυνταγματικές συγκεκριμένες διατάξεις που αφορούσαν τη 2η γενιά και έτσι πέρασε ένα διάστημα από το 2012 μέχρι το 2015 που ήρθε ένας άλλος νόμος που αυτή τη φορά με άλλη κυβέρνηση. Ο πρώτος νόμος το 2010 ήταν με το ΠΑΣΟΚ, και μετά η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ που δεν είναι ότι, ουσιαστικά σαν να επανέφερε κάπως το νόμο του ΠΑΣΟΚ με λίγες διαφοροποιήσεις, για να μπορεί τελοσπαντων να εναρμονίζονται και να συμμορφώνονται με την απόφαση του Συμβ. της Επικρατ. και την αιτιολογία τους.

Καταλαβαίνεις ότι όλο αυτό το διάστημα, έχω φτάσει στο 2015. Όταν για μένα έχει ξεκινήσει ένας προσωπικός αγώνας, 15 χρόνια νωρίτερα, δηλαδή από τις αρχές του 2000 εγώ είχα μπει σε μια διαδικασία να αρχίζω να προβληματίζομαι και να ψάχνομαι γιατί εγώ δεν είμαι ισότιμος πολίτης στη χώρα στην οποία γεννήθηκα και μεγάλωσα. Έτσι κάπου εκεί στα μέσα του 2000, το 2006, δημιούργησα για πρώτη φορά την άτυπη ομάδα που λεγόταν 2nd generation για να μπορέσουμε να διεκδικήσουμε το δικαίωμα στην ιθαγένεια.

Που κάποια χρόνια μετά έγινε το Gen2.0 [...] όλα αυτά τα χρόνια ήταν τα χρόνια της αναζήτησης, της καμπάνιας, της ενημέρωσης, της ευαισθητοποίησης γύρω από τη λεγόμενη 2η γενιά. Ξεκίνησα 18, 19 χρονών για να φτάσουμε στο 2010, στο 2015 που πλέον εγώ στα 30 μου 34, έχοντας πολύ έντονη δράση και σαν οργάνωση αλλά και σαν Νίκος στο κομμάτι του advocacy και πλέον έχοντας και μετά από advocacy και lobbying αρκετές πιέσεις ως προς το πώς εγώ θα αν είχα εγώ κάποιο ενδιαφέρον να πολιτευθώ με οποιοδήποτε κόμμα κτλ αλλά προφανώς αυτό δεν ήταν προτεραιότητα μου, κάτι που ήθελα, αλλά όταν εγώ είχα φτάσει το 2015 σε μια ηλικία που ήμουν 33-34, που πλέον προτεραιότητα μου δεν ήταν να πολιτευτώ ούτε να κάνω μια αίτηση που θα με στείλει θα με βάλει σε μια διαδικασία, στρατιωτική θητεία, κτλ τα κρατάμε αυτά, αλλά ως ο βασικός λόγος που εγώ δεν έσπευσα να κάνω την αίτηση είναι ότι επειδή εγώ είχα πολύ έντονη παρουσία και με τον οργανισμό, πιέζοντας και κυβερνήσεις και πολιτεία, βρέθηκα πολλές φορές στη δύσκολη θέση να μου προτείνουν να επισπεύσουν το αίτημά μου. Που θεώρησα ότι αυτό θα επηρέαζε άμεσα τον τρόπο που δουλεύω. Και δε θα μπορούσα να ασκώ με τον ίδιο τρόπο την πίεση στη πολιτεία όπως το έκανα. Οπότε ήταν ένας λόγος που με άφηνε λίγο πιο πίσω γιατί ξεκάθαρα είχα τηλεφωνήματα "δώστε του την ιθαγένεια να τελειώνουμε με αυτό μπας και το βουλώσει και τελειώσει η ιστορία. Μας τα χει πρήξει." Και επειδή οι αιτήσεις των αδερφών μου είχαν προηγηθεί, χωρίς να έχω μεσολαβήσει, οι αιτήσεις τους επισπεύθηκαν μόνο και μόνο επειδή έχουμε το ίδιο επίθετο. Εγώ βλέποντας το αυτό, δε ήθελα κάποιος να με έχει υποχέριο του και να λέει ότι είτε εμείς του δώσαμε ιθαγένεια, γιατί κακά τα ψέμματα, αυτή είναι η τάση. Όταν κάποια στιγμή αποφασίζει ή η πολιτεία ή οποιοσδήποτε να πάρεις την ελλην. ιθαγένεια, η επικοινωνία

είναι ότι εμείς τον κάναμε Έλληνα. Η επικοινωνία σήμερα, το πώς επικοινωνούμε, το πώς έχει πάρει ο Αντετοκούνμπο την ιθαγένεια είναι ότι όταν εμείς αποφασίσαμε να τον κάνουμε Έλληνα. Και κανένας δε μιλάει ότι ήταν δικαίωμα του, ήταν και υποχρέωση της πολιτείας.

Καλό θα είναι να μπορέσεις να διατηρήσεις την αυτονομία σου και την ανεξαρτησία σου για να μπορέσεις να μιλάς και να πάρεις θέση ανοιχτά σε πράγματα τα οποία οφείλεις να κάνεις. Εγώ αυτό ήθελα να κάνω χωρίς να νιώθω ότι με φυμώμουν και ότι δεν έχω το δικαίωμα να μιλάω. Ελεύθερος άνθρωπος γεννήθηκα με ή χωρίς ελλήν. ιθαγένεια και ελεύθερος είπα ότι θα παραμείνω. Και να μπορώ να κοιτάω και τον εαυτό μου στο καθρέυτη και τους συνεργάτες μου εδώ στο γραφείο χωρίς να έχω να ακούσω ή να πρέπει να ασχοληθώ με διάφορες φωνές που λένε, "α" γιατί κατά διαστήματα πολλά έχουν ακουστεί. Ότι "α, ο Νίκος μοιράζει ιθαγένειες γιατί έχει δόντι, έχει τα μέσα." Αλλά χωρίς να ξέρει κανένας ότι ο ίδιος δεν έχει ιθαγένεια. [...] και χαίρομαι πάρα πολύ γιατί θεωρώ ότι είναι αν έχω χειριστεί κάποια πράγματα καλά στη ζωή μου είναι τα θέματα για την αίτηση της ιθαγένειας μου γιατί όντως τους πήρε 4 χρόνια για να βγει η ιθαγένεια, όπως δηλαδή βγήκε όλων των υπολοίπων χωρίς καμία απολύτως διάκριση για το ποιος είμαι, το έργο, αν ασκώ επιρροή ή όχι. Αν εγώ δε μπόρεσα να πάρω ιθαγένεια στους έξι μήνες που προβλέπεται από το νόμο και πήρα μετά από 4.5 χρόνια πώς επηρεάζω και βγάζει η Μαρία, ας πούμε, ιθαγένεια σε δύο μήνες. Κάτι το οποίο προφανώς δε στέκει και εγώ ήθελα με το τρόπο μου να δώσω απάντηση σε αυτό, γιατί πολλά έχουν ακουστεί, δε βγήκα ποτέ να πω κάτι αλλά χαίρομαι που είχε αυτή την έκβαση.

Τα οικονομικά κριτήρια

[Τα οικονομικά κριτήρια] αφορούν μονάχα τη πολιτογράφηση και όχι της 2ης γεννιάς.

Ισότιμος πολίτης/ρατσισμός

Όπως σου είπα, γεννήθηκα και μεγάλωσα στην Αθήνα. Για τουλάχιστον 16, 17, τα πρώτα 16, 17 χρόνια της ζωής μου δε πίστευα ότι είχα καμία απολύτως διαφορά σε σχέση με τους φίλους μου ή τους συμμαθητές μου και αυτό με έκανε πάντα να νιώθω άνετα μέσα στο περιβάλλον στο οποίο ζω και μεγαλώνω. Όμως όταν μεγαλώνεις και έρχεσαι αντιμέτωπος με το θεσμικό ρατσισμό και τη διάκριση, εκεί αντιλαμβάνεσαι πόσο διαφορετικός είσαι με όλους τους υπόλοιπους.

Ξεκινώντας από τα χρόνια του σχολείου και των σπουδών μου, που δεν είχα πάντα την επιλογή να επιλέξω πού θα σπουδάσω, πόσο θα σπουδάσω, κτλ. Όπως είχαν πολλοί συμμαθητές μου και συμφοιτητές μου. Δεν είχα την επιλογή πότε και αν θα πάω Εράσμους ή όχι γιατί ενίοτε δε μπορούσα να ταξιδέψω, γιατί δεν είχα και χαρτιά όντως γεννημένος και μεγαλωμένος στην Ελλάδα. Εκεί στα σκάει και καταλαβαίνεις ότι δεν... όταν ας πούμε λέγαμε εκεί στα 17, που υπάρχει αυτή η αναμπουμπούλα με τα αγόρια και λέει "α, περνάω περιοδεύων" και είναι το χαρτί που έρχεται και όλοι λένε "εγώ πάω να παρουσιαστώ, πάω να πάρω αναβολή" και εσύ δεν έχεις κάποια αναβολή να πάρεις, δεν έχεις κάποιο χαρτί να σου έρθει. Και λες γιατί δε μου ήρθε το χαρτί, επειδή είμαι μαύρος ας πούμε ξέρω γω; Ή για κάποιο άλλο λόγο; Σε αυτή την ηλικία, πολλά μπορούν να περάσουν από το μυαλό σου αλλά όχι απαραίτητα ότι υπάρχει ένας θεσμικός ρατσισμός που σε περιμένει να σε αγκαλιάσει με το που ενηλικιωθείς. Οπότε αυτό που στην ουσία άρχισα να νιώθω είναι ότι μεγαλώνω σε μία χώρα και πόλη στην οποία ενώ νιώθω απόλυτα ισότιμος δε [...] Μεγαλώνεις, σπουδάζεις με χρήματα του ελληνικού δημοσίου 23:05 και φτάνεις

σε μια ηλικία και ένα επίπεδο που δε μπορείς να ασκήσεις το επάγγελμα σου. Να σου πω ότι ο πατέρας μου, σπούδασε στην Ελλάδα νομική, και δε μπορούσε να ασκήσει το επάγγελμα γιατί δε μπόρεσε ποτέ να λάβει την ελλην. ιθαγένεια οπότε δε μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα της δικηγορίας γιατί ως γνωστό, προϋπόθεση να ασκήσει κάποιος το δικαίωμα του δικηγόρου είναι να έχει την ελλην. ιθαγένεια για να μπορέσει να γραφτεί στο δικηγορικό σύλλογο.

Οπότε καταλαβαίνεις ότι όταν ένας νέος άνθρωπος που γεννιέται, μεγαλώνει και σπουδάζει νομική ή ιατρική ή αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός δε μπορεί να ασκήσεις το επάγγελμα του επειδή προϋποθέτει να είσαι Έλληνας πολίτης, καταλαβαίνεις ότι αυτό και μόνο δε σε βάζει σε μια ισότιμη θέση απέναντι σε άλλους. Μπορεί να είσαι και ο καλύτερος επιστήμονας. Επίσης, το να δημιουργείς, να είσαι ενεργός πολίτης σε μια πόλη και να μην έχεις ούτε σε επίπεδο αυτοδιοικητικών εκλογών να επιλέξεις το δημοτικό σου σύμβουλο ή το δήμαρχο ή ακόμα και να έχεις το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι είναι κάτι που αυτόματα δε σε κάνει ισότιμο σε καμία περίπτωση.

Οι κοινωνικές συναναστροφές, η καθημερινότητα ως παιδί και μετά

Ήταν ανέμελα [τα πρώτα 16 χρόνια της ζωής μου] αλλά σε καμία περίπτωση άνετα.

Εγώ ήμουν στην αθωότητα του έφηβου και εκεί έμεινα, δεν ήθελα να αναλύσω για το πώς είναι να μεγαλώνεις έφηβος σε μια γειτονιά και σε σχολείο που ο μοναδικός μαύρος ήμουν εγώ. Οπότε ανέμελα είναι ως προς την εφηβεία και όσον αφορά ένα παιδί που πάλεψε μόνος του να καθιερωθεί και να κερδίσει την αγάπη και το σεβασμό των συμμαθητών του και της γειτονιάς. Με ό,τι μέσο είχε να το κάνει αυτό. Αν είναι να μπούμε σε αυτή τη κουβέντα, προφανώς και τίποτα δεν ήταν δεδομένο, προφανώς και γινόταν ένας έξτρα αγώνας της καθιέρωσης στη συνείδηση των συμπολιτών μου και των συναθλητών μου και των συνομήλικων μου και των συμμαθητών μου. Αλλά εγώ απλά έμεινα κυρίως στα χρόνια και στη περίοδο που με τους φίλους μου, παιδιά που μεγαλώσαμε μαζί που μέσα από κει δε το βιώνεις τόσο πολύ ως καθόλου. Γιατί πήγα σε ένα σχολείο σε ένα δημοτικό που ήμουν όλα τα 6 χρόνια. Πήγα σε ένα γυμνάσιο, λύκειο που ήμουν όλα τα χρόνια εκεί. Προφανώς και έξω από το κλειστό κύκλο υπήρχαν διάφορα που γινόντουσαν. Προφανώς και στη προ-εφηβεία, άκουγα διάφορα και συμβαίναν διάφορα αλλά εγώ έπρεπε κάπως με ένα τρόπο να καθιερωθώ ή να επιβάλλω τους όρους μου ή τα όρια μου πώς θέλω να με αντιμετωπίσουν. Αυτό γινόταν είτε με το ξύλο είτε με μπινελίκια είτε με τσακωμούς πάντως γινόταν και θεωρώ ότι είμαι από τους τυχερούς που μπόρεσα έστω με αυτά τα μέσα να είμαι πάρα πολύ αγαπητό παιδί στο σχολείο και δεν είχα αυτά τα ιδιαίτερα προβλήματα. Και όπως σου έλεγα, εγώ μέχρι εκεί τα θεωρώ τα ανέμελα. Απ' έξω από το σχολείο είναι που ξεκινάει [...] Μπορεί άλλα παιδιά, συνομήλικοι μου εκτός σχολικού περιβάλλοντος να αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα στο σχολικό περιβάλλον ή στη γειτονιά ή οπουδήποτε. Τί να σου πω ότι πήγαινα διακοπές με φίλους μου και δεν είχε τύχει ποτέ να γίνω αντικείμενο χλευασμού και γινόμενα από αλλού; Ακούω άλλους συνομήλικους μου να μεγαλώνεις και να έχεις γεννηθεί στην Ελλάδα και να είσαι 15 χρονών και να σου λένε "πω, πόσο καλά τα μιλάς τα ελληνικά" να σαι 25 χρονών "πω, πολύ καλά τα μιλάς τα ελληνικά" να σαι 35 χρονών και να σου λένε "πωπω, πόσο καλά τα μιλάς τα ελληνικά." Και να λες "ναι και τα δικά σας καλά ακούγονται" και να φτάνεις στα 40 σου και να έχεις ακόμα την ίδια αντιμετώπιση. Αυτά είναι πράγματα τα οποία υπήρχαν, υπάρχουν ακόμα,

πλέον μπορώ να πω ότι έχει αλλάξει ο τρόπος που κάνω εγώ interaction με το κόσμο. Δε ξέρω πώς μπορεί να είναι να είσαι έφηβος τώρα, θέλω να πιστεύω ότι πολύ πιο διαφορετικά.

Η δική του οικογένεια

Έχω ένα γιο 12 χρονών, και μπαίνει σε αυτή τη φάση. Είναι mixed race [...] Πάντα οι μιγάδες είχαν μια διαφορετική αντιμετώπιση ήταν πιο ήπιο γιατί πάντα υπάρχει στο πίσω μέρος του μυαλού, α μπορεί και να είναι μισός δικός μας.

Προφανώς με απασχολεί αλλά εκεί έχουμε κάνει και εγώ και η μητέρα του ξεχωριστά αρκετή δουλειά πάνω σε αυτό και οφείλουμε να το κάνουμε ειδικά όταν εγώ έχω το know-how νομίζω ότι έχω ένα λόγο παραπάνω να το κάνω, αλλά ναι και ξέρεις όπως σου έλεγα έξω από το σχολείο, εγώ τώρα το παιδί μου δε το φοβάμαι [...] 34:31

Εγώ είχα τους πιο ανορθόδοξους τρόπους για να επιβάλλω και βάλω τα όρια μου. Και δε νομίζω ότι υπάρχει σε μια άγρια κοινωνία στην οποία ζούμε δε νομίζω ότι υπάρχει πιο ορθόδοξος τρόπος. Εγώ θυμάμαι ότι έπρεπε να γίνει μια μανούρα στο σχολείο ή να πλακωθώ έψαχνα αφορμή να γίνει μπροστά σε όλους και να γίνει γνωστός ο λόγος, και έπρεπε να φροντίσω να μη χάσω αυτή τη μάχη. [...] Και έτσι εγώ να μπορώ να βγαίνω στο προαύλιο καμαρωτός, να καμαρώνουν οι φίλοι μου για μένα. Τώρα που έχουμε μεγαλώσει μπορεί να δεις κάτι τέτοιο στη φυλάκη και να πεις "κοίτα να δεις ρε."

Μεγάλωσα στη Κυψέλη, Κάτω Πατήσια. Στη Πλατεία Αμερικής ήμουν εγώ, ήμουν λίγο Κυψέλη, λίγο Κάτω Πατήσια.

Τί αλλάζει με την ιθαγένεια

Το συναίσθημα μου όταν είδα ότι βγήκε το ΦΕΚ και πήγα στην αστυνομία, στο ληξιαρχείο στο δημοτολόγιο για να κάνω αυτά, ήταν μια αγγαρεία, κάτι που απλά έπρεπε να διεκπεραιώσω. Εάν δεν ήταν λόγω της δουλειάς μου, μπορεί να είχα βάλει κάποιον να μου το κάνει. Είχα μια άρνηση αλλά ήθελα να το ζήσω εγώ ο ίδιος. Η αλήθεια είναι ότι από τότε που πήρα τη ταυτότητα δε τη ξαναπήρα ποτέ μαζί μου, ενώ την άδεια παραμονής πάντα την είχα μαζί μου. Η ταυτότητα είναι για το σπίτι. [αυτό δείχνει και μια άνεση] Ναι, το είχα ξεπεράσει αυτό τα τελευταία δέκα χρόνια να σου πω την αλήθεια, είτε είχα την άδεια παραμονής μαζί μου είτε όχι, το χα ξεπεράσει γιατί ξέρεις τί; Είχα κουραστεί πολλές φορές να πρέπει να αποδείξω σε κάποιον το ποιος είμαι. Αν επειδή είμαι μαύρος είμαι εγκληματίας ή όχι. Είχα βαρεθεί να μπαίνει κάποιος στο γραφείο, να με βλέπει στο διάδρομο του γραφείου και να νομίζει ότι είμαι ο καθαριστής ή ο διερμηνέας. Και κάπως το φέρνει ότι "α, είναι ο διευθυντής, το αφεντικό εδώ." Είχα βαρεθεί και είχα κουραστεί ότι πρέπει να αποδεικνύεις ότι έχεις ένα στάτους, είσαι [...] Ήθελα απλά ο κόσμος να μπορεί να έρχεται σε αυτό το συμπέρασμα από μόνος του χωρίς να του δώσω μασημένη τροφή. Έχω βαρεθεί να προσπαθώ να αποδείξω ότι και ένας μαύρος μπορεί να είναι διευθυντής σε ένα γραφείο, μπορεί να είναι υπάλληλος σε τράπεζα, [...] έχω βαρεθεί να φοράω φόρμα και να βγαίνω έξω και να με ρωτάνε, "πού παίζεις;" σε ποια ομάδα; Νομίζω σε έχω ξαναδεί, παίζεις στην τάδε ομάδα. Μα, εγώ είμαι, δεν είναι άλλος. Πρώτα από όλα είναι όλοι οι μαύροι ίδιοι και 2ον όλοι οι μαύροι είναι αθλητές. Οπότε το είχα βαρεθεί όλο αυτό το πράγμα. Ξέρεις, δε θέλω να καθορίζει το τυπικό καρτελάκι το ποιος είμαι, αν είμαι Έλληνας ή όχι. Ας μάθουμε σαν κοινωνία να περιπένουμε να μπορεί να είναι οποιοσδήποτε και οτιδήποτε.

Οπότε δεν είναι ο λόγος αυτός, δεν είναι ότι είμαι πιο άνετος τώρα, για αυτό έχω παρατήρει τη ταυτότητα. [...] επειδή έχω μεγάλη μηχανή με έχουν σταματήσει νεοσύλλεκτοι αστυνομικοί [...] περίμενα να έρθει η κοπέλα μου τότε και περίμενα. Και με σταματάνε και μου λένε "πού τη βρήκες τη μηχανή εσύ;" 42:17 Είναι στο όνομα σου; Κοιτάει τα χαρτιά ότι είναι στο όνομα μου: "παιδιά έχει και μηχανή, έχει λεφτά..." Λέω "να σου πω, μώρτη, σου πέρασε ποτέ από το μυαλό ότι εγώ μπορώ να βγάλω πέντε φορές τα 600 που βγάζεις εσύ κάνοντας τον αστυνομικό;" "Σου πέρασε" λέω "από το μυαλό;" "Σου πέρασε από το μυαλό ότι εγώ θα μπορούσα να μαι ξέρω γω..." Και έπρεπε να έρθω σε αυτή τη θέση να προσβάλλω αστυνομικούς. Επειδή δε μπορούσαν να δουν τίποτα πέρα από έναν μαύρο ο οποίος μόνο χαμαλοδουλειά θα μπορούσε να κάνει. "Και έχεις δίκιο, που σκέφτεσαι ότι υπάρχουν μαύροι που δε θα κάνουν, δε θα μπορούσαν να κάνουν τη δουλειά σου γιατί μπορεί και εγώ να μην ήθελα να πέσω τόσο χαμηλά εκεί που είσαι." Και όλο αυτό τώρα γίνεται με 20αρηδες αστυνομικούς. Οπότε, δεν είναι θέμα άνεσης, το να μη κουβαλάω τη ταυτότητα μαζί μου, είναι ότι έχω βαρεθεί και κουρασθεί να αποδεικνύω ότι δε πουλάω σιντι, δε πουλάω ναρκωτικά, δεν είμαι σερβιτόρος. Και αν είμαι τίποτα από όλα αυτά, υπάρχει λόγος. Επίσης, είναι και αυτές οι δουλειές που κάποιος πρέπει να τις κάνει. [...] πρέπει να τις κάνει μαύρος, αν θα πρέπει να τις κάνει λευκός, αν θα πρέπει να τις κάνει δε ξέρω ποιος άλλος, κάποιος θα τις κάνει.

Από αυτά που είπα βγαίνει αυτό το συμπέρασμα ότι πήρα την ελλην. ιθαγένεια, τί άλλαξε; Τί άλλαξε όταν μου λέγανε "και αν πάρεις την ελλην. ιθαγένεια, θα τελειώσουν τα βάσανα σου." Λέω, ξέρετε, παίρνοντας την ελλην. ιθαγένεια, δε παύει κάποιος να είναι μαύρος. Ούτε εσύ θα βλέπεις έναν μαύρο στο δρόμο και θα λες "καλώστο το παλικάρι, καλώς το κορόνι, καλώς το καρντάσι." Κανένας δε το λέει, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση που είμαστε σαν χώρα. Δε τελειώνουν τα προβλήματα, δε πάψω στα μάτια του λευκού, του Έλληνα ή οποιουδήποτε άλλου να είμαι μαύρος, είτε είμαι με αμερικάνικο διαβατήριο, καλά αν είσαι με αμερικάνικο διαβατήριο αλλάζουν πολλά, αλλά με βουλγάριο, με αλβανικό, δεν αλλάζει. Παραμένεις ένας μαύρος και θα αντιμετωπίζεσαι ως μαύρος όχι ως Έλληνας.

Η Αλβανία είναι ευχή και κατάρα μαζί το ότι πολύ εύκολα μπορούν να μετατρέψουν τα ονόματα τους σε ελληνικά, μπορούν πολύ εύκολα, να εξαλείψουν τελοσπάντων όσοι μπορούν, τη προφορά τους. Να χαθούν στο γενικότερο whiteness και να κρύψουν τη ταυτότητα τους. Έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν. Πόσο, αρχαία ελληνικά να μιλάω, στη καθαρεύουσα να μιλάω, δεν αλλάζει κάτι. Οπότε ναι, ως προς τί αλλάζει, όλα τα πρακτικά που σου είπα. Ότι θα μπορείς ίση συμμετοχή σε πολλά πράγματα. Θα μπορείς να ασκήσεις το επάγγελμα σου, χωρίς καμία διάκριση, εφόσον πληρείς τα κριτήρια -- θέλω να πιστεύω ότι υπάρχει αυτό. Ναι, θα μπορείς να ζεις ελεύθερος σε βαθμό που ζουν πολλοί [...] κατά τα άλλα δεν αλλάζει κάτι. Εμένα οι έννοιες μου και οι προτεραιότητες μου, δεν έχουν αλλάξει.

Οι σχέσεις με τη Νιγηρία/η γλώσσα

Με τη Νιγηρία δεν έχω πολλές σχέσεις, δηλαδή έχω πάει μόνο μια φορά το 2017, αλλά υπάρχει κάτι πάρα πολύ ιδιαίτερο, ότι μιλάω το ίδιο άπταιστα τη γλώσσα μας όπως μιλάω τα ελληνικά. Το άλλο ιδιαίτερο είναι ότι μεγάλωσα μέσα σε ένα σπίτι με την απόλυτη ισορροπία των 2 κουλτούρων, που σημαίνει ότι όταν λέγαμε ότι η μάνα μου, και οι δύο γονείς μου ήταν πολύ

καλές ενταγμένες προσωπικότητες στην Ελλάδα 49:39 , που πάντα είχαμε τη δυνατότητα να κάνουμε αυτό το switch, να πατάμε ένα κουμπί και να βρισκόμασταν στη Νιγηρία, στο Lagos, κάναμε ένα switch και ήμασταν Κρητικοί, Καλαματιανοί, Μανιάτες, ό,τι, Σερέοι. Ο πατέρας μου ήταν -- δε θα πω Φιλέλληνας -- αλλά του άρεσε πάρα πολύ η γλώσσα, ο πολιτισμός και είχε μάθει πάρα πολλούς ιδιωτισμούς. Μίλαγε με προφορά αλλά είχε, ήξερε ιδιωτισμούς [...] Οπότε είχαμε αυτή τη δυνατότητα να κάνουμε switch κάθε φορά και να είμαστε ξέρω γω, ξέρεις, όταν είχαμε μια πιο χαλαρή διάθεση μιλάγαμε ελληνικά. Όταν θέλαμε να κάνουμε μια πιο επίσημη διάθεση, μιλάγαμε Αγγλικά, γιατί μεγαλώσαμε ως 3γλωσσοι. Όταν θέλαμε να έχουμε μια πιο αυστηρή διάθεση, τότε οι γονείς μας θυμόντουσαν ότι είναι από τη Νιγηρία. Όχι, δε θα μεγαλώσεις εσύ όπως μεγαλώνουν εδώ τα ελληνόπουλα, εσύ είσαι Αφρικανός, εσύ είσαι Νιγηριανός και εμείς στην Νιγηρία έχουμε αυτές τις αρχές και τις αξίες. Οι οποίες είχαν [...] μέσα στο σπίτι. [51:14] Και οπότε ξέρεις, όταν μεγαλώνεις έτσι από μηδέν, είναι ένα καπέλο, που κάνεις έτσι το αλλάζεις, μεταμφιέζεσαι, κάνεις μια έτσι στροφή και είσαι άλλος. Και εγώ νιώθω τρομερά privileged ότι είχα το προνόμιο να κατέχω πολύ καλά σαν μία δύο διαφορετικές κουλτούρες.

Πολλές φορές πιάνω τον εαυτό μου ανάλογα με τη διάθεση μου, βγάζω αξίες και αρχές, από τις δύο διαφορετικές αυτές κουλτούρες και όλα αυτά μαζί με φέρνουν σε μια απόλυτη ισορροπία ως άνθρωπο ως μεγάλος. Θυμάμαι να σκέφτομαι στα ελληνικά και να μιλάω στα Γιουμπα, να σκέφτομαι και πάλι να μιλάω στα Αγγλικά, ξέρεις όλο αυτό, με όλη αυτή την άνεση. Αυτό, πολύ δύσκολο να το μεταδώσω στο γιο μου γιατί πρώτα από όλα έχω την άριστη σχέση με τη μητέρα του, δεν είμαστε μαζί, αλλά το να μην είσαι μαζί, και όταν είναι δεδομένο ότι πρόκειται για δύο διαφορετικές κουλτούρες και χώρες καταγωγής και καταβολές, είναι πολύ δύσκολο. Ενώ με τους γονείς μου ήταν εύκολο γιατί μιλάγανε και οι δύο την ίδια γλώσσα. Είχαν και οι 2 τρεις κοινές γλώσσες και μ αυτές τις τρεις κοινές γλώσσες μιλάγανε και [...] Ενώ με τη μητέρα [53:07] του έχουμε μιάμιση κοινή γλώσσα.

Γυρίσαμε τις σωρούς των γονιών μου στη Νιγηρία. 53:36 Και είναι κάτι που εγώ ήθελα να έχω, να έχω αυτούς τους δεσμούς γιατί ξέρεις, εμείς έχουμε αυτή τη κουλτούρα ότι μεγαλώνουμε πολύ αυτόνομα και ανεξάρτητα και αυτό το ότι θα είναι θαμμένοι οι γονείς μας στην Ελλάδα και θα χουμε μια σύνδεση με αυτούς, θα μπορούμε να επισκεπτόμαστε, δεν είναι κάτι το οποίο το χουμε έτσι στο μυαλό μας. Ίσα ίσα που λέγαμε ότι θα ναι μια αφορμή για να πηγαίνουμε και να επισκεπτομάστε. Και έτσι μεγαλώσαμε ανεξάρτητα όντα, δηλαδή από 18 χρονών με τις κλωτσιές από το σπίτι, πήγα δύο στενά παρακάτω, γιατί έτσι έχω μεγαλώσει.

Για τη δουλειά

Εγώ σπούδασα στο ΤΕΙ Αθήνας τεχνολογία ιατρικών οργάνων και έκανα στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Ευρωπαϊκή Ιστορία. Αυτό που κάνω εγώ σήμερα ήρθε στη πορεία. Δεν ήρθε ούτε με τις σπουδές μου, ήρθε με τα χρόνια της εμπειρίας. Ήταν ένα ταλέντο το οποίο εγώ δεν ήξερα ότι είχα ποτέ γιατί αν το ξέρα, θα το χα καλλιεργήσει από πολύ μικρός. [το ταλέντο] ας πούμε τώρα κατέχω πάρα πολύ καλά τα νομικά. Δηλαδή και είμαι και ο συντονιστής συνηγορίας, υπεύθυνος συνηγορίας, η Σωτηρία που έχεις μιλήσει μαζί της, έχω καταφέρει και έχω γίνει migration expert. Κάνουμε τα μαθήματα και τα σεμινάρια σε δικηγόρους. Είναι κάτι το οποίο κατάλαβα στη πορεία, ψάχνοντας μόνος μου, διαβάζοντας μόνος μου, έχοντας την ανάγκη πέρα

απο το να ανακαλύψω το πρόβλημα, έχοντας την ανάγκη να βρω και τη λύση και τη πρόταση και έτσι αποφάσισα ότι είναι αυτό που θέλω να κάνω. Και μετά αυτό το πιο οργανωτικό, που κάπως το χα απλά μετά έκανα το φόκους σε αυτό.

Ευχή για το μεταναστευτικό στην Ελλάδα

Νομίζω ότι σαν χώρα πλέον έχουμε ξεπεράσει το σοκ, έχουμε ξεπεράσει τα κόμπλεξ. Έχουμε ξεπεράσει πάρα πολλά πράγματα. Ήταν ευχή και κατάρα τα 8 χρόνια ΧΑ. Ήταν ευχή και κατάρα γιατί: κατάρα για τους ευνόητους λόγους αλλά η ελληνική κοινωνία χρειαζόταν αυτό το σοκ, αυτό το πράγμα που λέγαμε ότι υποβόσκει ένα πράγμα 58:24 βγήκε όλο αυτό στην επιφάνεια, το είδαν, το φάγανε, μας άρεσε δε μας άρεσε, το αποτέλεσμα το είδαμε και οπότε αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να συνεχίσουμε να το κοιτάμε και να το αφήνουμε σιγά σιγά πίσω μας. Μη νομίζουμε ότι έφυγε, τα βλέπουμε τώρα τί συζητάμε και τί γίνεται. Δεν έφυγε. Η ξενοφοβία, ο ρατσισμός και όλα αυτά τα ακραία στοιχεία και η ακραία ρητορική υπάρχει ακόμα εκεί έξω, έτσι; Γιατί υπάρχει και το κοινό του ακόμα, για αυτό υπάρχουν και αυτοί. Υπάρχουν τα αυτιά που τα ακούνε. Όμως, μέσα από αυτά που βιώνουμε σαν κοινωνία, πρέπει να διδασκόμαστε και αυτό να φαίνεται στη πράξη ότι διδασκόμαστε από αυτά. Οπότε, εγώ οραματίζομαι μια κοινωνία, μια χώρα, η οποία θα αντιμετωπίσει ανοιχτά, χωρίς κόμπλεξ, χωρίς σύνδρομο πολιτικά, χωρίς micropolitics, το φαινόμενο που λέγεται είτε είναι σχολικός εκφοβισμός, είτε λέγεται ρατσισμός, είτε λέγεται ξενοφοβία και να τα αντιμετωπίσουμε ακριβώς έτσι όπως είναι και να πάρουμε απόφαση ότι τα θέλουμε ή δε τα θέλουμε στη κοινωνία που μεγαλώνουν τα παιδιά μας. Αλλά όμως για να γίνει αυτό θα πρέπει να τα αποδεχθούμε και να μιλάμε ανοιχτά για αυτά. Από τότε που κλείσαμε τη ΧΑ στη φυλακή που λένε όλοι κανέναν δε αποκύρηξε, δεν αποτίναξε από πάνω του όλα τα υπόλοιπα κατάλοιπα που είχε αφήσει η ΧΑ. Τα χούμε ακόμα. Το επόμενο στάδιο είναι να κάνουμε [...] και να πούμε ότι τελειώνουμε σιγά σιγά με αυτούς και με αυτά που έχουν αφήσει. [...] Οπότε ναι, οραματίζομαι μια κοινωνία που θα μπορεί πλέον να μιλάει ανοιχτά για όλα.

Θα μπορεί να μιλάει για το ότι, επειδή έχω το πρότζεκτ, το Μανωλάδα Watch που πάμε στις αγροτικές περιοχές και παρακολουθούμε τους εργάτες γης που είχαν πυροβοληθεί τότε και παρακολουθούμε τις συνθήκες διαβίωσης και τέτοια. Ακόμα και εκεί, που είναι ένα τελείως περίεργο πράγμα, ακόμα και εκεί βλέπεις ότι ενώ δε τους θέλουν καθόλου, ούτε ζωγραφιστούς, αλλά τους έχουν απόλυτη ανάγκη. Ποιος θα μαζέψει τις φράουλες; Δε θα μαζέψει κανένας τις φράουλες, δε θα πάει ούτε ο Κώστας, ο Βασίλης, ο Μιχάλης να πάει να μαζέψει τις φράουλες. Και εκεί που τους πυροβολούσαν για να μη τους δώσουν τα μεροκάματα τους, έχουν αυξήσεις στα μεροκάματα γιατί θέλουν να δώσουν κίνητρο για να ρθουν, να μείνουν αλλά την ίδια στιγμή αφού τους έχουν δώσει αύξηση, μπορεί να εξαφανιστούν από προσώπου γης μόλις μαζέψουν τις φράουλες; Και να εμφανιστούς μόνο πάλι όταν... Δε μπορούμε να τα χουμε όλα. Πρέπει ως ενήλικοι να τα αντιμετωπίσουμε, να κάνουμε όλα αυτά που πρέπει να γίνουν. Τις νομιμοποιήσεις όπως πρέπει να γίνονται, σε όσους πρέπει να γίνονται. Η απόδοση και η απονομή της ιθαγένειας εγκαίρως για να μπορούμε να δημιουργούμε και να καλλιεργούμε αυτό το αίσθημα του ενεργού πολίτη. Δε μπορεί ο άλλος να μεγαλώνει μέχρι 40 χρονών με το στανιό, τί θα γίνει και αί στο διάολο πάω να φύγω.

Σκέφτηκα να φύγω πολλές φορές [από την Ελλάδα] αλλά επειδή είμαι ένας άνθρωπος που βρίσκω κίνητρο από τις δυσκολίες, όλοι έχουν φύγει, λακίσαν, γιατί να το κάνω; Γιατί, δε θεωρούσα ότι πρέπει να μαι και εγώ ένας από αυτούς που θα φύγουν οπότε ναι, καλώς ή κακώς βρίσκω κίνητρο μέσα από δυσκολίες και προκλήσεις.

Αλλαγή του συστήματος στην Ελλάδα

[...] Αν δεν έρθει σοκ, δεν έρχεται η αλλαγή. Πρέπει να σοκαριστούμε για να έρθει η αλλαγή. [αυτό που έγινε με τα τρένα σοκ ήταν] Δυστυχώς είμαστε μία χώρα που πρέπει να δουλεύει με σοκ. Ας είναι τεχνητό, παπ δύο καλώδια να ξυπνήσουμε. Ναι, να πήγαινε κάποιος στον υπουργό μεταφορών και να του λεγε ψέμματα ότι πέθαναν 57 άνθρωποι. Πρέπει σήμερα κάτι να κάνεις για να λυθεί αύριο και να πήγαινες την επόμενη μέρα και να του λεγες "μαλάκα πλάκα σου κάνω" αλλά τουλάχιστον έγινε κάτι. Το κακό είναι ότι επίσης έχουμε κοντή μνήμη και είμαστε ένας λαός που έχει μάθει και στη βολή του. Οπότε αν λίγο ξεχαστούμε και αν λίγο βολευτούμε, και κάπου εκεί [με το καλοκαιράκι] τα ξεχνάμε όλα.

Η κτήση της ιθαγένειας vs. visas from other countries

Ξέρεις ότι πήρα μεγαλύτερη περηφάνεια όταν πήγα στην αμερικάνικη πρεσβεία και ζήτησα, έκανα αίτηση βίζας για την Αμερική και εγκρίθηκε, έκανα για τον Καναδά και εγκρίθηκε, έκανα για την Αγγλία και εγκρίθηκε. Η περηφάνεια μου ήταν πολύ πολύ μεγαλύτερη από ό,τι όταν πήρα την Ελληνική ιθαγένεια. Γιατί αυτή η διαδικασία για μένα ήταν ότι εξετάστηκα, πέρασα επιτυχώς και μου δόθηκε αυτό που τελοσπάντων αιτήθηκα. Επί τόπου όμως με αντικειμενικά κριτήρια και δίκαιη, γρήγορη διαδικασία. Με την ελλην. ιθαγένεια δεν έγινε έτσι. Ξέρεις, μπόρεσα και απέδειξα στο Καναδά, στην Αμερική, στην Αγγλία και στο Μαρόκο, λέω τώρα τις βίζες που έχω πάρει, ότι είμαι ένας μαύρος ο οποίος έχει, τηρεί όλα τα κριτήρια που θα πρεπε να έχει για να πάρει αυτό που αιτείται. Και το έκανε.

Ο ρόλος της Ευρώπης

Θα σου πω γιατί βγαίνει από την εξίσωση η Ευρώπη γιατί πρώτα από όλα δε μπορείς να καταφύγεις στα ευρωπ. δικαστήρια για ζητήματα ιθαγένειας και όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά από οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα καθότι η απόδοση της ιθαγένειας είναι καθαρά εθνικό ζήτημα και αφορά τη χώρα. Αυτό βγάζει την Ευρώπη έξω από το τέτοιο για μένα. Ναι, είναι πολιτική βούληση, είναι θέση μιας κυβέρνησης, της πολιτείας να σου πει ότι εγώ θα το κάνω σκληρό και για αυτό υπήρχανε για δεκαετίες περίοδοι που δεν έκανε κάτι η χώρα και μετά υπήρχαν και περίοδοι που κάτι έκανε. Από κει και πέρα, εκεί που βγαίνουν τελείως οι θεωρίες συνωμοσίας για μένα είναι ότι εγώ όντας από μέσα και η καθημερινή μου τριβή με τη διοίκηση και το μονιτορινγκ που κάνουμε, αντιλαμβάνεσαι ότι όλο αυτό κυρίως οφείλεται στο αδιανόητο μέγεθος της βλακείας που μας δέρνει. [1:13:55]

[...] σε μια συζήτηση με τον Κωνσταντακόπουλο, ο οποίος είναι ο πιο ισχυρός Έλληνας εφοπλιστής. Ο οποίος έχει μια περιουσία 5 δις στην Ελλάδα. Και ο οποίος έχει φτιάξει και το Κώστα Ναβαρίνο. Και σε μια συζήτηση μαζί του μου λέει το ξέρεις ότι μου πήρε 20 χρόνια για να πάρω [άδεια για] το ΚΝ; Λέω "τί;" Λέει, 20 χρόνια. Τί 20 χρόνια του λέω ρε Βασίλη; 20 χρόνια μου πήρε. Λέω, πλάκα μου κάνεις τώρα; Όχι, στην οικογένεια μας λέει πήρε 20 χρόνια για να κάνουμε όλα τα χαρτιά για το ΚΝ. Τί δεν έχω τα μέσα; Ή δεν έχω τα λεφτά; Μου λέει, "είτε έχεις

μισό ευρώ στη τσέπη σου, είτε 5 είτε μηδέν είτε 5 δις, αμα είναι να σε γαμήσει η γραφειοκρατία η ελληνική, θα το κάνει."

Του έλεγα, κοίτα εγώ θα πάω εκεί και επειδή είμαι μαύρος δε θα με εξυπηρετήσουν και μου λέει όχι. Του λέω ρε μαλάκα Βασίλη, δεν είσαι μαύρος [...] Πάντα το context είναι διαφορετικό. Εντάξει, αλλά όμως, αν είναι να πέσεις πάνω στη βλακεία, όποιος και αν είσαι, είναι ανίκητη η βλακεία ακόμα και για τους δισεκατομμυριούχους.

Interview 11 (with Ntorana)

Εξετάσεις

Κανονικά το νομικό κομμάτι είναι με το μέρος μας, άσχετα που αυτοί δε το δέχονται. Γιατί κανονικά ο νόμος βγήκε τον Οκτώβριο του 2021, και εμείς δώσαμε εξετάσεις τον Μάιο του 2021. Δε το κυνηγάει κανένας και λέει, έτσι βγήκε ο νόμος άλλαξε, τελείωσε, δε μας νοιάζει. Αλλά είναι πολλά πράγματα στη μέση. Δίνεις τα δικαιολογητικά αλλά δε μου λες το ποσό και εγώ να βλέπω, εγώ αυτό το ποσό δε το έχω, πού πάω; Γιατί μου τα φάγανε τα 750 ευρώ. Τα 750 ευρώ όταν κάνεις την αίτηση και περιμένεις τη σειρά σου μέχρι να εξεταστείς, οι οποίες εξετάσεις τότε ήταν προφορικά. Επειδή εμένα δεν είχε φτάσει η σειρά μου προφορικά, για αυτό κάνανε σαν Πανελλαδικές εξετάσεις. Μπαίναμε, ήμασταν 20 άτομα σε μια αίθουσα και ήταν όλα γραπτώς. Δηλαδή, ήταν εξετάσεις γραπτώς και μετά ήταν προφορικά με κάποιους που μας ακούγαν, μας ρωτάγανε πώς ήταν η ζωή μας εδώ, πώς ήρθαμε, αν μας αρέσει να καθόμαστε, δηλαδή τί σας άρεσε και κάτσατε και δεν ξαναφύγατε; Πολλά. Το οποίο εγώ και αυτό το πέρασα με άριστα. Δηλαδή εγώ τις εξετάσεις τις πέρασα με 98%. Λογικά.

Η αίτηση

Την αίτηση την έκανα το 2017.

Πληρώσαμε 750 ευρώ για την αίτηση και περιμέναμε τη σειρά μας, όπως ξέρεις. Επειδή είχε μεγαλώσει πολύ το νούμερο για μας γιατί είχαν μπει και οι άλλοι οι οποίοι πληρώσαν πιο λιγότερα από μας 550, οι υπόλοιποι, νομίζω ότι αυτοί πληρώσαν παράβολο για να δώσουν εξετάσεις, δηλαδή πάνω κάτω το ίδιο ποσό γιατί εμείς δε πληρώσαμε παράβολο για την εξέταση που κάναμε. Τώρα εγώ δε ξαναδίνω πια εξετάσεις, το χω πάρει το πιστοποιητικό. Ισχύει για πάντα. Απλώς όταν θα κάνω την αίτηση πρέπει να πληρώσω άλλα 200. Στην ουσία το ίδιο είναι. [η αίτηση το 2017, τις εξετάσεις της έδωσα το Μάιο του 2021]

Η απόφαση/η απόρριψη

Τον Οκτώβριο αλλάζει ο νόμος και απάντηση μας δίνουν το Μάρτη του 2022. Απορρίπτεται.

Τα αποτελέσματα [των εξετάσεων] τα πήρα εντός ενός μήνα. Με το που παίρνω το αποτέλεσμα, μου στέλνουν τα δικαιολογητικά για να καταθέσω πάλι τα χαρτιά από την αρχή. Και τους λέω, ο φάκελος μου είναι μέσα και μου λένε εμένα "για να μη ψάχνουμε, να μας τα ξαναστείλεις πάλι από την αρχή." Ναι, λέω εγώ, τα ξαναστέλνω, ότι είναι βεβαίωση εργοδότη, για τόσα χρόνια που ήμουν, πολλά, τα έχω τα δικαιολογητικά σε μειλ. Το μόνο, που δεν είναι πρόσφατο, γιατί πρέπει να πάω στη πρεσβεία μου, στη χώρα μου, να πάρω πιστοποιητικό, ληξιαρχική πράξη γάμου, το οποίο δεν είναι πρόσφατο. Πρέπει να πάω πάνω, να το φέρω, να το μεταφράσω, είναι πολλά. Θα μου πάρει πολύ χρόνο. Μου λένε "εντάξει αν είναι σε ισχύ ο γάμος

σου." Λέω εγώ, ναι, δεν έχει μεταβληθεί τίποτα, είναι το ίδιο. "Ωραία" λέει, "στείλε μας πάλι αυτά που έχεις. Ό,τι έχεις στο σπίτι." Το οποίο αυτά είναι τα χαρτιά που είχα καταθέσει το 2017. Όχι, έστειλα ακριβώς τα ίδια [δε μου ζήτησαν να ξαναμεταφράσω].

Γιατί δεν έχει μεταβληθεί η οικογενειακή μου κατάσταση, οπότε δε χρειαζόταν. Μόνο τα καινούρια έβγαλα, εκκαθαριστικά που μου ζητάγαν από το 2012 έως το 2021. Βεβαίωση εργοδοτών για τα τόσα χρόνια που ήμουν, τα μισθωτήρια που ζω του σπιτιού. Όλα αυτά από την αρχή. Τα εκκαθαριστικά τα είχα ξανακαταθέσει, για αυτό τους είπα όλα αυτά που μου ζητάτε τα έχετε μέσα στο φάκελο μου. Τίποτα καινούριο δε ζητάνε, απλώς τα εκκαθαριστικά είναι μέχρι το 2017, που είχε γίνει η αίτηση. Θέλανε από το 2012 μέχρι τώρα, δεν είναι ούτε ένα εκκαθαριστικό μηδέν. Έχω κάνει κάθε χρόνο και μέχρι του 2017, μέχρι του 2018, το εκκαθαριστικό μου ήταν 7,5 με 8 χιλιάδες. Από το 2018, μείωσα την εργασία μου, δεν ήθελα πια να δουλεύω πολλές ώρες, δουλεύω 5 με 6 ώρες. Τόσο με 4ωρη-5ωρη σύμβαση. Το οποίο μου βγαίνει γύρω στις 5,5 χιλιάδες το πολύ.

Και μου λένε ότι απορρίπτεσαι γιατί το εκκαθαριστικό είναι πάρα πολύ χαμηλό. Έχω πάει στα γραφεία, ζήτησα τη διευθύντρια και λέω "συγγνώμη, μου ζητήσατε τα δικαιολογητικά, σας τα έφερα εξαρχής. Όταν με φωνάξατε να δώσω τις εξετάσεις, στα δικαιολογητικά αυτά μου στείλατε, δεν έπρεπε να αναφέρετε κάπου το ποσό; Για πιο λόγο έπρεπε να διαβάζω εγώ; Ναι μεν είναι καλό, πήρα το πιστοποιητικό ότι το χω, δε θα το ξαναδώσω. Αλλά ποιος ο λόγος; Εγώ για αυτό έκανα όλο αυτό [...] για να πάρω την ελληνική ταυτότητα." Και ξέρεις τί μου απαντάει; "Γιατί φαγώθηκες να πάρεις την ελληνική ταυτότητα;" Λέω εγώ: "Με συγχωρείτε, τα ίδια δικαιώματα δεν έχουμε; Και εσύ που είσαι Έλληνας πολίτης και εγώ. Ό,τι πληρώνετε, πληρώνω. Ποιος ο λόγος να μην το έχω; Και το δίνετε σε ανθρώπους που δεν ξέρουν να μιλάνε, δεν έχουν χρόνια εδώ." "Εγώ," λέω "έχω γεννήσει το παιδί μου εδώ, το έχω μεγαλώσει εδώ." Ήταν δύο φορές σημαιοφόρος. Ποιος ο λόγος να μη το πάρω; Έχω κάτι μειονεκτικά; Ποιος ο λόγος και με απορρίπτεται δηλαδή για να γίνεις Έλληνας πρέπει να έχεις μεγάλη φορολογική δήλωση; Με συγχωρείτε.

Όχι, μου λέει, το βλέπω ότι μιλάτε πολύ καλά ελληνικά, είστε γνώστης, βλέπουμε και το πιστοποιητικό με τί βαθμολογία το έχεις πάρει κτλ. Τότε λεώ; Μου λένε ότι απορρίπτεσαι γιατί και τα τελευταία 3 χρόνια που δε δούλεψε κανένας ήταν και ο Κοβιντ στη μέση, μου ζητάτε φορολογική δήλωση μεγάλη. Ποιος δούλεψε και δε δούλεψα εγώ; Πες μου έναν. Εγώ καταρχάς με το νόμο το προηγούμενο. Γιατί πρέπει εγώ να με εξετάζετε με το νόμο τώρα; Ο νόμος βγήκε τον Οκτώβρη, εγώ έχω δώσει τις εξετάσεις μου το Μάιο. Μου λέει, δεν αλλάζει τίποτα. Δεν αλλάζει τίποτα και είμαστε στο περίμενε.

Η απόρριψη έγινε το Μάρτιο του 2022, δηλαδή σχεδόν ένα χρόνο μετά. Δηλαδή έδωσα όλα τα δικαιολογητικά μου, περιμένοντας πότε θα με φωνάξουν για να ορκιστώ, γιατί αυτό ήταν το αμέσως μετά, και δεν ήταν να ορκιστώ, ήταν απόρριψη.

Δηλαδή εκείνη την ημέρα όταν το διάβασα το μιλ, έχω πάθει εγκεφαλικό. Λέω, είμαστε σοβαροί; Μετά από ένα μήνα μου έστειλαν την απόρριψη και σε γράμμα γιατί μου στείλαν πίσω τα χαρτιά που είχα καταθέσει. Το φάκελο μου μου τον έστειλαν πίσω και απορρίπτεσαι για αυτό το λόγο. Και έχεις δικαίωμα μετά από ένα χρόνο να ξανακαταθέσεις. Και πηγαίνω πάλι, και λέω

εγώ, "ποια δικαιώματα θα έχω εγώ; Δηλαδή θα αλλάξουν τα ένσημα μου που θέλετε τα τελευταία πέντε χρόνια; Κοροϊδεύετε το κόσμο; Με συγχωρείτε.

Ε, φυσικά [γιατί τα 200 θα τα πάρουν όταν ξανακαταθέσεις]. Και μπορούν να σου βρουν και κάτι πάλι για να ξαναδώσεις και να ξαναδώσεις. Εγώ της είπα εκείνη την ημέρα, "καταρχάς εκεί στη θέση που κάθεστε," λέω, "επειδή σε πληρώνω εγώ κάθεσαι. Άμα δεν ήμουν εγώ, εσύ δε θα καθόσουν εκεί. Ή θα ήσουν άνεργη ή ποιος ξέρει τί θα ήσουν." "Σε παρακαλώ πολύ μου λέει." "Όχι γιατί έτσι είναι η αλήθεια. Άμα δεν είμαστε εμείς οι μετανάστες, εσύ δε θα ήσουν εδώ." "Εμένα τα 700 ευρώ είναι το μηνιάτικο μου. Δε μου το χαρίζει κανείς. Και δεν είναι μόνο αυτό," λέω, "είναι και η ψυχολογία που μας κάνετε. Με έβαλες να διαβάζω, να σπάζω το κεφάλι μου, που αν σε ρωτήσω εσένα, ούτε εσύ δε τα ξέρεις. Και εγώ με ανάγκασες να τα μάθω. Και τί ήταν το αποτέλεσμα; Έπρεπε να εξηγηθείτε από τη αρχή, ότι ο νόμος είναι έτσι, δίνεις εξετάσεις, άμα τα περνάς, είναι αυτά τα δικαιολογητικά, αυτά τα ποσά και τελείωσε."

Η εγκύκλιος ναι βγήκε, αλλά ήταν του 2018. Δηλαδή, εγώ έχω γιατί μου το έστειλε μία που δουλεύει σε δικηγορικό γραφείο.

Δεν έχω δικηγόρο. Γιατί και ο δικηγόρος τί θα μου κάνει; Μόνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μόνο εκεί 11:46 είναι οι νόμοι αυστηροί και θα πουν κάτσε, ο νόμος βγήκε τότε, αυτή έχει καταθέσει τότε. Μόνο αν φτάσεις τόσο ψηλά.

Εγώ είχα δεκαετίας χαρτιά και επειδή τώρα δεν έχω πολλά ένσημα, μου έδωσαν 3ετίας. Μου το κάνουν ακόμα πιο χαμηλό, τα πήρα πρόσφατα πάλι.

Αυτά κάνουν δυστυχώς και τα βιώνουμε κάθε μέρα.

Τα οικονομικά, όπου οι εργοδότες (και η κυβέρνηση το ξέρει) δεν αφήνουν τους εργαζόμενους να εργαστούν για να πάρουν αυτά τα ένσημα.

Ναι, εγώ πρέπει οπωσδήποτε να πάω πίσω [σε full time δουλειά]. Να σου πω κάτι; Έτσι όπως έχει γίνει με τη Κυβέρνηση, δε βάζει κάποιος 8ωρη, δε τους συμφέρει, όλοι δηλώνουν 6ωρη, 5ωρη, 4ωρη και κάθεσαι 8 ώρες. Ας πούμε εγώ στο μαγαζί δουλεύω 7:30 με 1:30. Υπάρχει περίπτωση και 2 να φύγω, πληρώνεται υπερωρία. Τα ένσημα μου τόσο είναι. Είμαι πενήνήμερη, 5ωρη γραμμένη. Δηλαδή θα μου βγει 6 με 6,5 χιλιάδες. Πάλι δε τα συμπληρώνω γιατί ο άλλος μου ζητάει 9 χιλιάδες. Πώς θα τα κάνω εγώ αυτά; Γιατί το πρόβλημα είναι ότι αυτοί σου λένε ναι μεν είσαι παντρεμένη, αλλά το δικό σου θέλουμε. Όχι κοινό με τον άντρα σου. Αυτός έχει τα δικά του εγώ είμαι μόνο το δικό σου.

Ο άντρας μου δεν έχει [υπηκοότητα], όχι ούτε η κόρη μου.

Στη κόρη μου τα έχω καταθέσει τώρα πρόσφατα και μου είπε ο δικηγόρος ότι σε δύο χρόνια, δηλαδή της κόρης μου τα έκανα με δικηγόρο, για μένα τα έχω κάνει πάντα μόνη μου. Εντάξει, εύκολα ήταν αυτά αλλά δεν είχα χρόνο για τρέξιμο. Σε δύο χρόνια μου πε, μου χει δώσει και τον αριθμό φακέλου. 24 Γενάρη τα χει καταθέσει.

Πιστοποιητικό γέννησης, από τη πρώτη δημοτικού έως τώρα πρώτη λυκείου χαρτί από το σχολείο, ασφαλιστική ικανότητα, μισθωτήριο [μου ζήτησαν] και άδεια παραμονής σε ισχύ. Γιατί αν δεν έχει άδεια παραμονής δεν υπάρχει περίπτωση. Και επειδή έχει δεκαετίας μαζί μου, για αυτό τη δεχτήκανε. Γιατί έχουν και άλλους νόμους. Άμα δεν έχει 5ετίας ή 10ετίας ο γονιός, βάση νόμου δε το παίρνεις. Όταν θα κλείσει 18. Άλλες χαζομάρες.

[το κάνουν] Και για να σου τρώνε τα λεφτά, απλά μαθηματικά, κάθε 3 χρόνια εγώ της τρώω λεφτά αυτηνής από 200, 300 ευρώ. Ποιος ο λόγος να της το δώσω; Εγώ θα χάσω πολλά. Άμα δίναμε σε όλους τους ξένους ελληνική ταυτότητα, τότε τί θα φάνε οι υπόλοιποι που δουλεύουν εκεί; Πώς θα λειτουργήσει;

Η άφιξη στην Ελλάδα

Για αυτό γίνεται όλο αυτό, αλλά τουλάχιστον να το πάρουν αυτοί, εμείς ήμασταν σε αυτή, εφόσον με ανάγκασες να καταθέσω, γιατί πρέπει να κάνεις ολόκληρο, γιατί είναι πολλά τα συν, έχω παιδί εδώ, γεννημένο, πάει σχολείο, δηλαδή το μέλλον μου εδώ είναι, εγώ δε θα παρατήσω το παιδί μου και θα φύγω, να πάρω τη ταυτότητα και να φύγω. Το παιδί εδώ, μεγαλώνει, πάει σχολείο, τα πάντα.

Εγώ όταν έχω πρωτοέρθει, επειδή μου άρεσε, δηλαδή τα ελληνικά, εξαρχής, να φανταστείς με το που έχω έρθει, μπήκα σε ελληνομάθεια, έκανα δύο χρόνια ελληνομάθεια. Ήρθα το 2001 και μέσα σε 3-4 μήνες μιλούσα κανονικότατα.

Η γλώσσα

Και όταν έλεγα ότι έχω 4-5 μήνες στην Ελλάδα, μου έλεγαν μήπως είσαι 4-5 χρόνια και το μπερδεύεις. Αποκλείεται να μιλάς τόσο καλά ελληνικά. Μα εγώ είχα θέληση, το μαθα και να γράψω και να διαβάσω και να μιλάω. Εντάξει, όταν πήγα στην ελληνομάθεια, δε πήγα με αυτό το σκεπτικό. Πήγα με την έννοια ότι θα κάνω παιδί αύριο μεθαύριο να το βοηθήσω με τα μαθήματα. Για αυτό μπήκα και μου άρεσε. Και ήταν και αυτό η πρώτη ερώτηση, με το ακούνε ότι έχεις προφορά και δε μιλάς σωστά: "από πού είσαι;" Κατάλαβες, και ήταν λίγο με χτύπαγε κάπως.

Η άφιξη στην Ελλάδα

Μόνη μου ήρθα. Εγώ έχω έρθει στον αδερφό μου διακοπές σαν επισκέπτης. Εγώ έχω την αδερφή μου στη Γερμανία που ζει εκεί από το 1992. Και μας είχε στείλει πρόσκληση. Είχα δώσει 'πανελλήνιες' και πέρασα σε μια πόλη που δεν ήθελα να πάω. Ήθελα στα Τίρανα, από κει που είμαι. Και λόγω οικονομικού και όλα αυτά. Μας έστειλε πρόσκληση η αδερφή μου, μία που δε πέρασες φέτος στη σχολή και να θες να πας του χρόνου, έλα μαζί με τους γονείς μια βόλτα στη Γερμανία. Άμα κάθесαι εδώ και κάνουμε κάτι κάθесαι και δε γυρνάς πίσω. Εμένα τότε οι Γερμανοί δε μο δώσανε βίζα, δώσανε μόνο στους γονείς μου. Με βάλανε σε ερωτήσεις διάφορες απο κει και από δω, φοβηθήκανε ότι αυτή θα φύγει και θα μείνει, μιλάμε τώρα πριν 23 χρόνια. Και επειδή μου λέει η μάνα μου δεν γίνεται να κάθесαι μόνη σου στην Αλβανία, πήγαινε στον αδερφό σου μέχρι να γυρίσουμε εμείς. Ο αδερφός μου ζει εδώ στην Ελλάδα από το 1990. [δεν έχει πάρει υπηκοότητα, μόνο τα παιδιά του] 20:49 Γιατί η κόρη είναι 23 ετών και το χει κάνει και ο γιος 18. Γεννημένα εδώ. Στο γιο το δώσανε γιατί στέλνουνε χαρτί να το πάνε φαντάρος, έχουν άλλα συμφέροντα αλλά στη κόρη όταν ήταν 20 το πήρε [την ταυτότητα]. Η νύφη μου τα είχε καταθέσει σαν χαρτιά απλώς επειδή ήταν αυτό λόγω όπως έχω εγώ δεν έδωσε καν εξετάσεις, ποιος ο λόγος λέει; Αφού θα με κόψουν. Δηλαδή εμείς είμαστε αυτοί που καηκάμε, οι πρώτοι γιατί δεν ξέραμε, μας τα βγάλαν στην πορεία. Γιατί άμα θα ξέραμε εξαρχής, όπως τα ξέρουν αυτοί που δώσαν για 2η φορά, ήταν ενημερωμένοι, όποιος πήγε ήξερε, ενώ εμείς οι πρώτοι είμαστε στα τυφλά, δεν ήξερε κανένας. Και εκεί που έδωσα εγώ εξετάσεις, ήταν πολλές που ήταν άνεργες μέσα

στο σπίτι. Πάρα πολλές, από τους 300 μπορεί να ήταν οι 50 που είχαν αυτά που θέλανε αυτοί; Αλλά δυστυχώς μας τα είπαν στο πιο μετά.

Επειδή γνώρισα το σύζυγο, το Μάιο, που ετοιμαζόμουν να φύγω γιατί γυρνούσαν και οι γονείς μου. Γνώρισα το σύζυγο, κάτσε κάτσε κάτσε κάτσε και δε ξαναγύρισα πίσω. Και ήταν καλοκαιρινός έρωτας και έγινε για πάντα. Ο άντρας μου είναι 47 χρονών και έχει έρθει 15 χρονών εδώ. Και δεν έχει ελληνική ταυτότητα. Μεγάλωσε εδώ. Εντάξει, σχολείο κτλ δε πήγε, είχε έρθει μόνος του εκείνα τα χρόνια, έμενε σε ένα χωριό της Θήβας πολλά χρόνια [τα πρώτα έξι χρόνια μέχρι τα 22 του]. Και μετά ήρθε Αθήνα. Μιλάει άριστα ελληνικά, τα πάντα, δεν.

Εμένα δε με πειράζει που έδωσα εξετάσεις γιατί καλό είναι να ξέρεις κάποια πράγματα. Αυτό εγώ δεν είχα κανένα θέμα. Δε γίνεται μόνο στην Ελλάδα αυτό, γίνεται παντού, ας πούμε και η αδερφή μου που έχει γερμανική ταυτότητα, κάποιες εξετάσεις έδωσε, απλώς δεν ήταν τόσο δύσκολες σαν εμάς.

Τα περισσότερα [απαντήσεις] τα βρήκα στην εγκυκλοπαίδεια. Επίσης ήταν πολλά πράγματα που τα ήξερα από εκείνη. Είχα βάλει στην άκρη και είχα πολλά βιβλία της ιστορίας από τη τρίτη δημοτικού. Μαρία μου, για αυτό και εγώ έπαθα εγκεφαλικό όταν είδα "απορρίπτεται". Λέω εγώ ήμουν ένα μήνα, είχε γίνει το κεφάλι μου καζάνι. Καθόμουν όλο το απόγευμα να διαβάζω, να τα βρω, τα έβρισκα, τα έγραψα σε τετράδιο, δηλαδή προετοιμασία και μετά να τα μάθω. Και τώρα δεν είμαστε πια σε ηλικία να τα θυμόμαστε, δεν είμαστε πια 15.

Οι ερωτήσεις όλες όλες ήταν 300, που περιλαμβάνει την ιστορία, τη γεωγραφία, πολιτικά και πολιτιστικά. Εμένα, το πιο πολύ που με ζόρισε ήταν τα πολιτικά. Τί είχε γίνει στο τότε; Τί σημαίνει ο ΟΑΕΔ; Τί σημαίνει το ΕΣΥ; Τί διαφορά έχει η υπηκοότητα από την ιθαγένεια με την ομογενείς και αλλογενείς;

Υπηκοότητα και ιθαγένεια

Όχι δεν είναι το ίδιο, την υπηκοότητα τη παίρνω εγώ που είμαι ξένος ενώ την ιθαγένεια τη παίρνει αυτός που έχει ήδη ρίζες από την Ελλάδα. Μπορεί να έχει γιαγιά, παππού. Ενώ την υπηκοότητα, εγώ ας πούμε έχω, υπηκοότητα αλβανική ή εθνικότητα. Απλώς πήρα την υπηκοότητα την ελληνική. Ενώ αυτός που έχει την ιθαγένεια. Γενικότερα επειδή είμαστε εμείς που είμαστε Αλβανοί, Αλβανοί και παίρνουμε την υπηκοότητα την ελληνική. Ενώ αυτοί που έχουν ήδη ρίζες από την Ελλάδα, έχουν ήδη την ιθαγένεια.

Ο προ-πάππους της μαμάς μου είναι από την Κόνιτσα, που έμεινε με τον πόλεμο, αλλά δεν μπορώ να το αποδείξω. [...] [27:55]

Η πολιτογράφηση

Η πολιτογράφηση είναι το πρώτο βήμα που γίνεται στην αρχή. Ας πούμε, πάμε και κάνουμε την αίτηση, το πρώτο πράγμα που γίνεται είναι η πολιτογράφηση, η πολιτογράφηση γίνεται, πάω εγώ μαζί με δύο Έλληνες μάρτυρες και υπογράφουν αυτοί ότι και εγώ σαν Έλληνας δέχομαι να πάρει ελληνική ταυτότητα, έχει αυτό το συν έχει αυτό το συν. Ο μάρτυρας με ελληνική ταυτότητα. Έλληνας Έλληνας, δε μπορεί εσύ που ήσουν Αλβανός και πήρες την ελληνική ταυτότητα να έρθεις να μου υπογράψεις, αυτό δε το επιτρέπουν, πρέπει να είσαι Έλληνας γέννημα θρέμμα. Είναι το πρώτο βήμα που γίνεται. Αυτό κάνεις πρώτα και μετά περίμενες, σαν το βλάκα

σαν εμένα για να μου έρθει η ώρα να με εξετάσουν και οι εξετάσεις με εξετάσαν και πήρα τον πούλο που λέει ο λόγος.

Περίμενα μπας και αλλάξει η κυβέρνηση και γίνεται κάτι. Προς το παρόν δε μπορείς να κάνεις τίποτα. Και δικαστικώς να πήγαινα, ας πούμε η ανιψιά μου που έχει πάρει ελληνική ταυτότητα δούλευε σε δικηγορικό γραφείο που είναι με τα χαρτιά. Και μου λέει ο ίδιος ο δικηγόρος, δε θέλω λεφτά να δώσεις, να πληρώσουμε τα δικαστήρια, άμα είναι ακόμα οι δεξιόι, δε μπορείς να κάνεις τίποτα γιατί είναι ο νόμος ο δικός τους. Θα σου πουν, έτσι είναι ο νόμος, τί θα αλλάξεις, τί ψάχνεις εσύ; Εγώ μου λέει [ο δικηγόρος] να πάμε και στο κάνω, ανοίγουμε θέμα αλλά τσάμπα λεφτά. Γιατί μου έλεγε και η Λάλε, εγώ θα το ανοίξω έτσι για το γαμώτο, δεν είναι ότι θα κερδίσω κάτι. Αλλά εγώ αυτό της είπα, αφού το άνοιξες, συνέχισέ το μέχρι το τέλος. Πήγαινε μέχρι και στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Μπορεί να αλλάξει και η κυβέρνηση. Με αυτό που έγινε [το τρένο] δε νομίζω να πάρουν τις ψήφους, αλλά είναι και βλάκες αυτοί. Δυστυχώς.

Τις πρώτες μέρες. Κοίτα αυτό δυστυχώς το ζεις, το ξεχνάς, γιατί έχεις κτίσει μια οικογένεια εδώ, εγώ έχω αγοράσει σπίτι, έχω πολλά, δε μπορώ να το διαγράψω επειδή δε μου δώσαν ελληνική ταυτότητα, απλώς προσπαθώ με το κάθε τρόπο να κάνω τα χαρτιά μου κάθε φορά που γίνεται ανανέωση, να μη μου λείπει τίποτα, να μη τα χάσω.

Γραφειοκρατία

Ας πούμε εγώ τώρα όταν πήγα να κάνω την ανανέωση της άδειας παραμονής, πριν πολλά χρόνια δεν είχα βγάλει το ελληνικό δίπλωμα και με πιάσαν με το αλβανικό και με πήγαν τότε αυτόφωρο. Γιατί έτσι ήταν ο νόμος. Εντωμεταξύ εγώ μόλις είχα γραφτεί, πήρα χαρτί από τη σχολή οδηγών, απλώς δεν έχω δώσει ακόμα εξετάσεις και ήμουν ελεύθερη. Και τί μου κάνουν εμένα. Μου φέρνουν ένα χαρτί από το τμήμα αλλοδαπών και μου λένε θέλουμε την απόφαση δικαστηρίου που είχες πιαστεί για πλαστογραφία μετά χρήσεως κατά συρροή. Μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι, λέω εγώ τί είναι αυτό; Τρέχω στα δικαστήρια μόνη μου γιατί λέω ο δικηγόρος θα μου φάει τα λεφτά και μπορεί να μη κάνει και τίποτα. Παίρνω το χαρτί όπως το είχα, γιατί τότε το δικαστήριο δεν έγινε. Την επόμενη χρονιά, επειδή έγινε η αναβολή, μου λένε του χρόνου έτσι γινόταν, πήγαινες με το δίπλωμα και σε αθώωνανε. Εγώ και με το δίπλωμα που πήγα μου έλεγαν δεν ασχολιόμαστε πια με αυτά τα θέματα, έχουμε κλείσει, δε κάνουμε πια δίκη για τα διπλώματα γιατί δεν είναι κάτι το σοβαρό, έτσι το επιλέξαμε. Και δεν έγινε το δικαστήριο. Και εγώ τότε δεν έδωσα και πολύ σημασία. Ο αστυνομικός μέσα στο τμήμα είχε γράψει ότι είναι πλαστό, το γνωρίζει [33:14] Και λέω τί γίνεται; Και πηγαίνω τον ψάχνω το φάκελο μου μέσα, με εξυπηρέτησαν πάρα πολύ. Ήτα πολύ καλοί, τουλάχιστον έπεσα σε καλούς ανθρώπους και λέω θέλω ένα πιστοποιητικό να αποδεικνύεται ότι εγώ δεν έχω κάνει κανένα δικαστήριο [...] Και μου βγάλαν αυτό το χαρτί και πήγα και τους το έστειλα και λέω, φοβήθηκα, κάτσε να πάω να δω αν έχω καθαρό ποινικό μητρώο. Γιατί θα βρεθώ στο τέλος εγκληματίας, μετά από 18 χρόνια μιλάμε. Που εγώ τα έχω ανανεώσει τα χαρτιά μου συνέχεια. Έχει γίνει το 2003, και μου το ζητάνε τώρα. Δηλαδή όλο αυτό έγινε [για την τριετή άδεια, τώρα] μετά την απόρριψη, εκεί με αποτελειώσανε.

Ήμουν δύο εβδομάδες, έτρεχα από κει από δω. Εγώ πήγα στα δικαστήρια στην Ευελπίδων πήρα αυτό το χαρτί και λέω παιδιά θέλω την δικογραφία. [34:45] Στη δικογραφία έχουν γράψει 3 μήνες φυλάκιση και λέω πότε έχουν γίνει όλα αυτά και εγώ δεν ξέρω; [...] εφόσον αυτά δε τα έχω

κάνει, πώς έχουν γραφτεί όλα αυτά; Άντε βρες Αλβανό και γράψε; Τί είναι όλα αυτά [...] Μου χάλασαν εντελώς την ψυχολογία. 18 χρόνια αφήσατε έναν εγκληματία να φτιάξει πλαστά χαρτιά; Και εγώ είμαι ελεύθερη και τώρα το θυμηθήκατε; [...] Δώστε μου να το κάνω φωτοτυπία γιατί το χω στο σπίτι όλα αυτά. Να έχω κάποια απόδειξη, κάτι. Και όλα αυτά, και τη βεβαίωση που έστειλα σε αυτούς, όλα αυτά τα έχω και στο σπίτι γιατί λέω αύριο μεθαύριο ποιος ξέρει τί θα γίνει.

Το συναισθηματικό κομμάτι

Γιατί είχα και τη ψυχολογία, εγώ ήμουν δύο εβδομάδες με το που μου έλεγες... Γιατί όλοι με ρωτούσαν τί έγινε τη πήρες; Και λέω παιδιά μη παίζεις με το πόνο μου, έτσι και έτσι. Σε όποιον το έλεγα μου έλεγε "τί σημασία έχει τι εκκαθαριστικό κάνεις;" Λέω να τα πείτε στο κύριο Βορίδη, ο κύριος Βορίδης τα ξέρει αυτά, εφόσον δε κολλάει κανένας ένσημα, ζητάνε ένσημα. Ποιος; αφού πάνε και δουλεύουν σε δημόσια και δεν έχουν ένσημα, θα έχω εγώ; Και δεν είναι ότι είχα κάποιο εκκαθαριστικό μηδενικό. Αλλά να έχεις σπίτι στο όνομα σου και να σου κάνουν αυτά, όχι δεν είναι σωστά. Δύο φορές πήγα εκεί πέρα, δύο φορές τσακώθηκα.

Η γλώσσα

Δε μ'αρέσει δηλαδή γιατί δεν είναι ωραίο να σαι ρατσίστρια. Αλλά έρχεται ένας Πακιστανός με ελληνική ταυτότητα και δεν ξέρει ελληνικά. Λέω, "βλέπετε που δίνετε ελληνικές ταυτότητες; Αυτός δε ξέρει ελληνικά." Φαντάσου, του είχαν δώσει την ελληνική ιθαγένεια, είχε πάρει την ταυτότητα και λέει: "εγώ θέλω βγάλει κόρη μου." Δεν ήξερε καν. Και της λεγανε, σου έχουμε δώσει ένα χαρτί, [...] 37:18 γιατί το παίρνουν αυτομάτως τα παιδιά από σενα. [...] 37:28 Και λέω, το βλέπετε που τα δίνετε; Που δεν ξέρει καν ελληνικά; Άμα τον ρωτάς για την ιστορία του τόπου σας δε γνωρίζει. Εγώ τα ξέρω όλα όμως.

Το συναισθηματικό κομμάτι

Μόνο τη ψυχολογία; Εμένα μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι άμα ανοίγουμε τέτοιες συζητήσεις. Εμένα με πόνεσε πάρα πολύ γιατί ασχοληθήκα τόσο πολύ, ήθελα να το περάσω με άριστα. Υποτροφία λέω εγώ έπρεπε να μου δώσετε, όχι τη ταυτότητα, με όλα αυτά. Σπουδάζω το παιδί μου, λέω, εγώ τη σπρώχνω να διαβάσει. Και πού θα πάει το παιδί μου λέω και θα σπουδάσει και θα δουλεύει; Εδώ στην Ελλάδα δε θα κάτσει; Ποιος ο λόγος; Καλά το παιδί θα το πάρει επειδή είναι γεννημένο εδώ, εγώ για πιο λόγο; Εγώ δεν έκατσα πίσω της; Και τη σπούδασα και τη σπουδάζω; Ποιος τα πληρώνει όλα αυτά;

Η εμπειρία της κόρης της

[38:46] η κόρη μου είναι στο κόσμο της, τα παιδιά είναι άλλο. Για παράδειγμα, φύγανε διακοπές τα αγγλικά της και δε μπορούσε να φύγει γιατί είχε αλβανικό διαβατήριο. Με βίζα [για την Αγγλία] 40:12.

Η Αλβανία

Δε με ενδιαφέρει πολύ από κει [αν θα μπει στην Ευρώπη η Αλβανία] επειδή η ζωή μου από τα 18 και μετά, που πιστεύω ξεκινάει η ζωή είναι άλλο το... Δεν έχω κάτι μόνο η νοσταλγία μου είναι στα παιδικά μου χρόνια. Εγώ δεν έχω κανένα, από παρέα, είναι όλοι έξω. Οι γονείς μου ήταν ένα διάστημα εδώ και τώρα είναι εκεί. Επειδή έρχονται [οι γονείς μου] μπορεί δύο φορές το χρόνο, δε πηγαίνω. Έχω να πάω από το 2010. Εγώ αν πάω δε θα γνωρίζω το σπίτι μου λέει η μαμά μου. Έχουν γίνει τόσες αλλαγές. Καμία σχέση. Έχουν αλλάξει, είναι 13 χρόνια.

Αριστερά και δεξιά κόμματα: Ελπίδα είναι ο ΣΥΡΙΖΑ

Σε ένα περίμενε είμαι συνέχεια. Το περιμένω μου είναι τώρα αυτή τη στιγμή, περιμένω πώς και πώς και ρωτούσα συνέχεια πότε θα γίνουν εκλογές μπας και γίνει κάτι να αλλάξει κάτι. Δε περιμένω ας πούμε, για μας το καλό είναι να το πάρει το ΣΥΡΙΖΑ γιατί μας έχει στηρίξει σαν ξένοι σε ξένο τόπο. Ας πούμε το Α21 που είναι ένα επίδομα για τα παιδιά, όταν ήταν με το Σαμαρά, που το πήρε μετά ο Τσίπρας μας το έδωσε γιατί όταν έχω κάνει εγώ την αίτηση μου έχουν πει δε το δικαιούσαι γιατί το παιδί σου δεν έχει ελληνική ιθαγένεια, μπορεί να είναι γεννημένο εδώ, αλλά δεν έχει ελληνική ιθαγένεια, καμία σχέση. Λέω εγώ, "με συγχωρείτε, όλα τα παιδιά το ίδιο είναι, εδώ δεν είναι γεννημένο;" Μου λέει "έτσι είναι. Άμα έχεις εσύ ελληνική ταυτότητα θα έπαιρνε." Ενώ ο Τσίπρας μας έδωσε και αναγκαστικά το συνέχισε και ο Μητσοτάκης, δε μπορούσε να το κόψει. 42:52 Επίδομα παιδιού κάθε μήνα. Αλλά είναι ψίχουλα. Ας πούμε εμένα, επειδή το μεγάλωσα λίγο το εκκαθαριστικό λόγω για την ελληνική ιθαγένεια, εκεί που βάζανε 70 ευρώ, τώρα μου βάζουν 40 [το μήνα]. Επειδή μεγάλωσα το εκκαθαριστικό, έγινα πλούσια τώρα, από το 5,500 που είχα το εκκαθαριστικό και το έκανα 6000, μου το κόσψανε. [43:21]

Το συναισθηματικό κομμάτι

Ο θυμός δε φεύγει ποτέ, εγώ μετρώ συνέχεια αυτό το γιατί; Γιατί δηλαδή να μας το απορρίπτεις εφόσον έχουμε πολλά συν. Δε μπορείς να το δώσεις σε κάποιον που δε ξέρει ελληνικά, δεν έχει παιδιά εδώ, δεν έχει περιουσία εδώ. Είναι κάποια κομμάτια που εμένα αυτό με έχει θυμώσει πολύ.

Αυτό με έχει στεναχωρήσει πολύ ότι σαν εμένα τότε απορρίφθηκαν πολλοί. Γιατί άμα έχεις σύμμαχο γιατί κανένας δε βγαίνει γιατί φοβούνται μη τους καίνε και τα άλλα τα χαρτιά. Καταλάβεις; Και αυτός ο φόβος έχει μείνει που μιλούσα αριστερά και δεξιά, παιδιά να ξεσηκωθούμε πόσο είμαστε 100, 200, 50, 30 άτομα. Αυτό δεν είναι δίκαιο και όλοι κάνανε πίσω. Εγώ δε γίνεται λέω να κάνουμε πίσω γιατί αυτό είναι ένα πράγμα που το δικαιούμαστε. 44:55 Δεν είναι κάτι που μας το δωρίζουν είναι κάτι που το δικαιούμαστε. Κάνουμε τόσο κόπο, είμαστε πολλά χρόνια, δεν είναι ότι είμαστε 3 χρόνια και δώστο μου. Είναι πολλά, υπάρχουν οικογένειες που τα παιδιά τους είναι 30 χρονών. Έχουν μια ζωή εδώ, εδώ μεγαλώσανε τα παιδιά.

Η αδερφή της στη Γερμανία

[Η αδερφή μου στη Γερμανία τη πήρε] σε δέκα χρόνια νομίζω. 45:37 [...] Ας πούμε η αδερφή μου δεν έχει ένσημα, έχει ασχοληθεί, είναι καλλιτέχνης, [...] ότι έχει κάνει μόνη της, συναυλίες, [...] Δηλαδή η ασφάλεια καλύπτεται από τον άντρα της. Για αυτό λέω, δε νομίζω να τα κοιτάνε αυτά. Είναι γεννημένα τα παιδιά εκεί. [...] Έχω 11 χρόνια διαφορά με την αδερφή μου και 14 με τον αδερφό μου.

Τί θα αλλάξει με την υπηκοότητα

Εμένα θα ναι πολύ μεγάλη χαρά. Πρώτον, γιατί δυστυχώς εδώ στην Ελλάδα, μου έχει τύχει πολλές φορές, όταν βγάζω το αλβανικό διαβατήριο αλλάζουν ύφος και το έχω ακούσει πολλές φορές "α, από την Αλβανία είσαι; Δε σου φαίνεται." Λέω εγώ "δε θα το γράφω στο μέτωπο." Πρώτον, δεύτερον λέω "όπως φαίνεται βλάχος που έρχεται στην Αθήνα, έτσι φαίνεται και ο Αλβανός που μεγαλώνει στη πόλη και δεν είναι από το χωριό. Όλοι αυτοί που φαίνονται και μοιάζουν είναι όλοι χωριάτες, όπως φαίνεται και ο βλάχος εδώ. Έτσι είναι και αυτοί, είναι ο

βλάχος της Αλβανίας." Και πόσοι Αλβανοί που δε φαίνονται και δε μοιάζουν. Εμείς είμαστε έχουμε μεγαλώσει σε πόλη, είμαστε μεγαλωμένοι αλλιώς. Εγώ έχω μεγαλώσει στη πρωτεύουσα, δεν έχω καμία σχέση. Μεγάλωσα με αρχές, μεγάλωσα με μόρφωση, κουλτούρα για αυτό δε φαίνομαι. Δεν έχει να κάνει αυτό, ο άνθρωπος έχει να κάνει. Δηλαδή το χω... πιο πολύ, δηλαδή, το θέλω και για αυτό το λόγο. Γιατί έχεις άλλη άνεση, το δείχνεις διαφορετικά. Δεν είναι ότι ντρέπομαι από κει που είμαι, δε με νοιάζει, είμαι περήφανη εγώ από κει που είμαι. Δεν έχω τέτοιο θέμα αλλά είναι αυτός ο λόγος, σε κοιτάνε με άλλο μάτι, έχεις άλλη περηφάνεια με λίγα λόγια με την ελληνική ταυτότητα. Μόνο αυτό.

Μου έχει τύχει να το κρύψω για το λόγο ότι πάνω σε κουβέντα ακούω ότι "α ο Αλβανός ο ένας, ο άλλος." Και μαζεύεσαι, δε λες από που είσαι, δε μιλάς και δε το συνεχίζεις. Από πού είσαι; Από τη Κόνιτσα. Α, γιατί έχεις μια περίεργη προφορά από κει. Και μένουμε εκεί. Δε το συνεχίζω, δε το κουβεντιάζω. Αλλά υπήρχουν και περιπτώσεις που έχουν πιαστεί στα λόγια. Ποιος ο λόγος, δεν είναι όλοι οι άνθρωποι το ίδιο. Εγώ έχω οικογένεια, έχω παιδί, δηλαδή τη μόρφωση του παιδιού εγώ της τη δίνω. Δε το κερδίζει μόνη της. Αλλά υπάρχουν και αλβανικές οικογένειες που τα παιδιά τους έχουν πάρει το κακό δρόμο. Δεν είμαστε το ίδιο όμως. Άλλο το παιδί μου, άλλο το παιδί του και άλλο εγώ άλλο ο άλλος. Έχει τύχει πολλές φορές που έχω γίνει και ρατσίστρια με τους Αλβανούς. Άμα έρχονται στο μαγαζί, είναι θέμα κουλτούρας, αυτοί οι βλάχοι που δε ξέρουν να μιλάνε, δε ξέρουν να σέβονται και δε μιλάω καν. Απλώς τους εξυπηρετώ και δε λέω α, και εγώ απο κει είμαι να σας βοηθήσω. Και πολλές φορές έχει τύχει που δε σέβονται το χώρο εργασίας. Γιατί πολλές φορές έχω ακούσει: "έλα, εσύ θέλεις να το παίζεις ελληνίδα." Δε θέλω να το παίζω ελληνίδα. "Δε μιλάς ποτέ αλβανικά." Καταρχάς εγώ δε μιλάω αλβανικά γιατί και στο σπίτι μου δε μιλάμε αλβανικά για το λόγο ότι επειδή ο άντρας μου είναι βόρειος και μιλάει πολύ βαριά αλβανικά και δε καταλαβαίνω πολλές λέξεις. Και αυτός έχει έρθει μικρός και του είναι πιο εύκολο. Και τώρα και με το παιδί, εγώ θέλω να γνωρίζει. Πολλές φορές της μιλάω αλβανικά και μου το γυρνάει ελληνικά. 51:30 Και μου λέει: "γιατί μου μιλάς αλβανικά;" Για να μάθεις, ποτέ δε ξέρεις αύριο μεθαύριο. Έχεις ξαδέρφια που δε ζουν στην Ελλάδα, στην Αμερική, στην Ιταλία, που δε ξέρουν τα ελληνικά. Τα παιδιά της αδερφής μου ξέρουν μόνο γερμανικά. Ελάχιστα ελληνικά. [51:56] [...]

Για μένα αν πάρω την υπηκοότητα θα είναι μεγάλο όνειρο [για πρώτη φορά μαλακώνει ο τόνος της φωνής της, γελάει, και λάμπει] απλησίαστο μου φαίνεται αλλά... 52:09 θα το βλέπω και θα λέω τί έγινε; Αυτό δεν είναι θέμα ευχής, είναι τί θα γίνει τώρα με τις εκλογές.

Όνομα και θρησκεία

Το επώνυμο είναι Γιάκας. Ο άντρας μου είναι καθολικός, εγώ είμαι ορθόδοξη. Βασικά εγώ είμαι μισή μισή. Η μάνα μου είναι ορθόδοξη. Εμείς με το Τούρκο γίναμε μουσουλμάνοι. Σε μας υπήρχαν μόνο Χριστιανοί ορθόδοξοι και καθολικοί πριν να ρθει ο Τούρκος. Μετά γίνανε μουσουλμάνοι το οποίο είναι ο πατέρας μου. [53:01] [...] η γιαγιά μου η Ασημίνα ελληνική καταγωγή. [...] Η γιαγιά μου τη φώναζε [τη μάνα μου] Φωτεινή και αυτός τη φώναζε Φάτιμα. Ούτε ο πατέρας μου έχει πάει ποτέ σε τζαμί και οι δύο στην εκκλησία [...]

Η κόρη μου είναι βαπτισμένη Μαρία - Τερέζα, το όνομα της πεθεράς μου. [...] [54:08] Και εγώ Θεοδώρα είμαι βαπτισμένη [54:15] παρόλο που βαπτίστηκα εδώ μεγάλη, γιατί τότε δεν

υπήρχε με το Χότζα, έκανα κατήχηση ένα μήνα και μετά με βάπτισαν, έχω μάθει και της εκκλησίας. Πού να τα πω στο κύριο Βορίδη. Και να φανταστείς του έχω στείλει και μήνυμα στα σόσιαλ, παντού, αλλά δεν έχει διαβαστεί πουθενά. Προσωπικό, στη σελίδα δεν έχω γράψει γιατί είναι και πολλοί άλλοι και δε μ' αρέσει να μπω σε κουβέντες σε βρισιές το ένα το άλλο γιατί αρχίζουν τέτοια. Θέλω να τα αποφύγω αυτά. Δύο που έχει δικά του Ινσταγκραμ, στο Τγουίτερ, αδιάβαστα, όλα. Δε ξέρω αν τα διαχειρίζεται αυτός.

Και στη Τατιάνα Στεφανίδου έστειλα και στο Καλημέρα Ελλάδα έστειλα για να με καλούν και στο Έθνος. Κανένας δεν ανταποκρίθηκε γιατί είναι κάτι κατά του νόμου, φοβούνται. Και έναν δημοσιογράφο που δουλεύει στο ΟΠΕΝ, και του έλεγα "ρε Γιάννη δε μπορείς να ανοίξεις ρε παιδί μου να κάνουμε κάτι, να βγω να μιλήσω στη τηλεόραση;" "Ναι θα δούμε" Και του λέω μετά στα ίσια, "Πες μου ότι δε μπορείς, δε γίνεται και τελείωσε, δε θα χαλαστούμε για αυτά." "Επειδή είναι κρατικό δε μπορείς να κάνεις κάτι, δηλαδή δε μπορούμε να το ανοίξουμε σαν θέμα, είναι ένα θέμα που δε διαφέρει και πολύ. Επειδή δε παίρνουν οι ξένοι ελληνική ταυτότητα; So what?" Εμένα με ενοχλεί, τον άλλο τί τον νοιάζει; Ξέρεις με πόσους Έλληνες μιλάω που δε ξέρουν ότι εμείς πληρώνουμε τα λεφτά; Δε γνωρίζουν ότι εμείς τα κάνουμε όλα τα χαρτιά με χρήματα. Νομίζουν ότι απλώς καταθέτουμε και γεια σας.

Το όνομα

Και εγώ που είναι Χίσκου πάλι το ίδιο. Το μόνο που εγώ είμαι Ντοράνα. Είναι Ντοράνα στα χαρτιά. Στη ταυτότητα θα είναι Ντοράνα αλλά εγώ αυτό σκεφτόμουν όταν καλή ώρα έκανα όνειρα ότι θα πάρω τη ταυτότητα εκείνη την ημέρα που θα πάμε να ορκιστούμε θα τους ρωτήσω τί γίνεται να βάλω το βαπτιστικό μου όνομα. Που ονειρευόμουν, κάθε μέρα έβλεπα το τηλέφωνο και έλεγα πότε θα με καλέσουν, πότε θα με καλέσουν. Και έτσι τυχαία, [...] 58:08 μπαίνω στο φάκελο μου και βλέπω απόρριψη και μου πέφτει το τηλέφωνο από τα χέρια. Λέω δε μπορεί, αυτό που βλέπω. Και μου λέει ο άντρας μου τί έπαθες; Και λέω εγώ με έχουν απορρίψει, μου λέει αποκλείεται. "Ωρίστε, διάβασε" του λέω.

ΥΡΕΣ εκεί μπαίνεις και το παρακολουθείς.

Περιμένουμε μπας και γίνει καμιά αλλαγή στη κυβέρνηση, αλλά δε ξέρεις και οι επόμενοι που θα ρθουν αν θα αλλάξει ο νόμος. Μπορεί να βγάζουν άλλα χειρότερα αλλά δε το ξέρεις ποτέ γιατί δυστυχώς αυτοί οι νόμοι συνεχίζουν. Ο μόνος που τα άλλαξε ήταν ο Τσίπρας. Γιατί έχουν πάρει πάρα πολύ Αλβανοί ελληνική ταυτότητα και με μηδέν εισόδημα.

[59:42] [...] όποιος ήταν διαβασμένος, με μηδέν εισόδημα πήρε, έχω πολλές περιπτώσεις.

Τα ένσημα

Έχω ένσημα από το 2002 [για σύνταξη]. [1:00:19] Στην αρχή για να κάνεις άδεια παραμονής θέλαν γύρω στα 100 ένσημα ενώ τώρα το έχουν πάει με εκκαθαριστικό. Τότε δε ζητάγαν εκκαθαριστικό, ζητάγαν ένσημα. Τα μετράγανε [1:00:44] όπως είναι στην εφορία τώρα για να πάρεις επίδομα πρέπει να έχεις 125 ένσημα, αυτοί θέλαν 150 ένσημα παλιά παλιά. Εγώ μέχρι τώρα πρέπει να χω γύρω στα 5000, 6000 ένσημα συνολικά. [...] Μπορούσα να δουλεύω δωρη και μου κολλάγαν ένσημα 5ωρη αλλά δεν έδινε κανείς σημασία. Δεν έδινε βάση να ζητήσω οπωσδήποτε φουλ ταίμ γιατί δεν ήξερα. [...]

Ε καλά ξέρεις πολλές φορές τώρα που είναι οι εκλογές που ψηφίζεις που κάνεις και ένας που μοίραζε να ψηφίσουμε, μου λέει που ψηφίζετε και του λέω εγώ δε ψηφίζω καθόλου. Επειδή είσαι του Μητσοτάκη, του λέω σήκω και φύγε. Γιατί μου λέει έχεις τόσο θυμό; Και του λέω έτσι και έτσι. Δυστυχώς μου λέει έχεις δίκιο αλλά τους νόμους δε τους βάζουμε εμείς. Το θέμα είναι, του λέω, ότι σαν εσένα, εσύ που είσαι της περιοχής, άμα μαζέψετε και άλλους 7 και πάτε το μήνυμα στη Βουλή μπορεί να γίνει κάτι. Αλλά και εσύ το ακούς τώρα και αύριο το ξέχασες. Αυτό είναι το κακό, λέω. Και τώρα μου ζητάς να σε ψηφίσω; Δεν έχω εγώ τα κριτήρια να σε ψηφίσω δυστυχώς για αυτό το λόγο γιατί δε μαζεύεται κανένας και μιλάει.

[...] Και γράφω εγώ ανάρτηση ότι σαν αυτή την οικογένεια [που είναι εδώ 30 χρόνια και δε πήραν υπηκοότητα] είναι πολλοί, δεν είναι οι μόνοι. Αλλά το θέμα είναι να γίνει γενικό το θέμα και να ξεσηκωθούμε όλοι. Όχι να πάρετε συνεντεύξεις και να το γράψετε στο σαιτ σας. 1:04:17 [...] Αλλά δύο, η μία Αθήνα και η άλλη Θεσσαλονίκη δε γίνεται. Καμία ανταπόκριση παρόλο που έστελνα εκεί στο σαιτ να μαζευτούμε.

Βγάζουν λεφτά από τους μετανάστες (για αυτό δε δίνουν υπηκοότητες)/ΣΥΡΙΖΑ

Είναι τρέλα να μη πάρουμε εμείς που το δικαιούμαστε. 1:05:15 Δηλαδή εγώ όλα τα λεφτά μου και τη περιουσία μου εδώ [...] Στο κράτος και εγώ σαν ξένος υπήκοος που είμαι όση αντικειμενική αξία έχει το σπίτι πλήρως 12,000 στην εφορία για το σπίτι που αγόρασα εκτός από τα λεφτά που αγόρασα το σπίτι + 12,000 στην Εφορία σαν ξένος υπήκοος. [...] Και μιλάμε το σπίτι το έχω αγοράσει το 2010, δηλαδή τόσα χρόνια έχω σπίτι δικό μου, πού τα έδωσα εγώ αυτά τα λεφτά και μου λες ότι δεν έχεις εισόδημα. Τα λεφτά που πήγαν; Δε πήγαν στο κράτος; Εσείς δε τα φάγατε; Οποια κυβέρνηση και να ήταν τότε. Για αυτό με πιάνει τρέλα. Και λέω, συγγνώμη τόσα λεφτά και δε ξέρουμε τί θα γίνει. Είμαστε σταντ μπαι σε όλα, να δούμε τί θα βγει, τί θα αλλάξει, τί θα κάνει. Εγώ συνέχεια ρωτούσα πότε έχουμε εκλογές πότε έχουμε εκλογές και λέω πάλι καλά 9 Απριλίου να πλησιάζουν μπας και φεύγει.

Και ξέρεις τί μου είπε ένας υπάλληλος εκεί στα γραφεία που πήγα με την ελληνική ιθαγένεια. Ξέρεις μου λέει εμένα γιατί το χουν σταματήσει και βάλαν αυτούς τους όρους γιατί μου λέει εμένα, μπράβο μιλάς πολύ καλά ελληνικά και είναι κρίμα να μη το πάρεις γιατί αυτές τις ερωτήσεις τις έχω δει και έχω πάθει τη πλάκα της ζωής μου που είμαι Έλληνας και δε τα ξέρω. "Γιατί," μου λέει εμένα, "πήραν όλοι ελληνική ταυτότητα ξεσηκώσαν όλα τα λεφτά από τις τράπεζες, οι Αλβανοί" μου λέει εμένα, "και φύγαν από τη χώρα". "Και για αυτό" μου λέει εμένα "σαν βάζουν δύσκολα εσείς που είστε εδώ γιατί φοβούνται μη φύγετε. Δε θέλουν να φύγετε." Γιατί έχουν φύγει όλοι οι Αλβανοί, όλοι. Δεν υπάρχει. Είναι πολλοί ελάχιστοι αυτοί που έχουν μείνει, μόνο εμείς που δεν έχουμε. "Για αυτό" μου λέει, "τα έχει κάνει ζόρικα τα πράγματα. Να το ξέρεις" μου λέει εμένα "αυτό." "Δε ξέρω αν θα αλλάξει" μου λέει εμένα "με την άλλη κυβέρνηση" γιατί μάλλον αυτός πρέπει να ταν χρόνια εκεί οποιαδήποτε κυβέρνηση, ήταν πολύ καλός. Μου εξήγησε. Ένας απλός υπάλληλος επειδή με άκουσε εμένα που τσακώθηκα με τη διευθύντρια κτλ. και την ώρα που έφευγα με πιάνει στη πόρτα και μου λέει "σε άκουσα, λυπάμαι," μου λέει εμένα "γιατί μιλάς άριστα ελληνικά. Καταρχάς εγώ νόμιζα στην αρχή ότι ήσουν Ελληνίδα. Μόνο όταν έλεγες για το χαρτί για την ιθαγένεια κτλ λέω δεν είναι δυνατόν, δε γίνεται." Και λέω "και που μιλάω άριστα ποιος ο λόγος; Μιλάω άριστα για τον εαυτό μου, για να μπορώ να εξυπηρετηθώ για να μου

μιλάνε πιο όμορφα." Γιατί γενικότερα αν πας σε μια δημόσια υπηρεσία και δε ξέρεις ελληνικά η πρώτη, το πρώτο πράγμα που θα σου πει ότι δε το κατάλαβες. Δε καταλαβαίνεις. "Γιατί εγώ," λέω, "έχει τύχει πολλές περιπτώσεις για να τσακωθώ για αυτό το λόγο." Ότι τί δε καταλαβαίνω, ελληνικά δε μιλάμε; Μια χαρά καταλαβαίνω, εσύ δε ξέρεις να το εκφράζεις αυτό που θες να πεις.

Γραφειοκρατία

1:19:00 τα χαρτιά αυτά μου έχουν σπάσει τα νεύρα γιατί είναι πολύ μεγάλη ταλαιπωρία. Ο ένας μεγάλος λόγος είναι αυτός, να πάρω την ελληνική ταυτότητα να σωθώ. Ζητάνε 1002 χαρτιά λες και τί θα κάνουμε. Εγώ τώρα ας πούμε που ήτανε να ανανεώσω και μου ζητάγανε την τέτοια που μου ήρθε το χαρτί, λέω εγώ με κάψανε που με κάψανε με την ελληνική ταυτότητα θα με αφήσουν και χωρίς χαρτιά τώρα. Είχα τρελαθεί, ανάθεμα την μέρα που δεν έφυγα από την Ελλάδα [αναφορά στην Αγγλία όπου μένει η οικογένεια του αδερφού του άντρα της]. Και μου λεγε ο άντρας μου, δε στο λεγα; Εσύ εδώ, αγαπάω την Ελλάδα, εδώ θα μείνω. Κάτσε και φάτα τα μούτρα σου (γελάει). Την αγαπάω την Ελλάδα, τί να κάνω; Δε μπορώ να φύγω. Εδώ μεγάλωσα. Εδώ έχω τις παρέες μου, έχω τα πάντα. Και δεν είναι ωραίο να ξεκινάς πάλι από το μηδέν. Εδώ έχω χτίσει ολόκληρη... έχω χτίσει τα πάντα και είμαι 40. Τότε όταν ήρθα ήμουν 18. Είναι άλλο πράγμα. Να ξεκινήσω τώρα στα 40 νέα ζωή από το μηδέν; Είσαι σοβαρός; Ούτε καν. Θέλω την ελληνική ταυτότητα να μαι παντού, να μην έχω θέματα. Τί φέρε το ένα, φέρε το άλλο, με τα χαρτιά μας έχουν σπάσει τα νεύρα. Πλήρωσε αυτό, πλήρωσε αυτό. Άστα.

Interview 12 (with Yonous)

Εισαγωγικά

Εγώ ήρθα αιτών άσυλο, όπως έχουν έρθει εκατομμύρια άνθρωποι που αναγκάζονται να φύγουν, δεν ήθελα να φύγω εγώ από τη χώρα μου. Σπούδαζα για γιατρική, είχα τελειώσει την γιατρική, έγινε το μπαμ, ήρθαν οι Ταλιμπάν, τότε ήταν η πρώτη φορά που ήρθαν Ταλιμπάν και έτσι αναγκάστηκα που έφυγα. [αυτό έγινε] το 1997 αλλά έφτασα εδώ το 2001. Δηλαδή, κοίτα οι πρόσφυγες έτσι φεύγουν. Δε φεύγουν, είναι πολύ δύσκολο να αφήσεις το σπίτι σου, ιδιαίτερα όταν έχεις σπουδάσει και έχεις κάποιες κοινωνικο-πολιτικές δράσεις, δηλαδή έχεις ένα όραμα για το τόπο σου. Και όταν γίνεται κάτι πας στο διπλανό χωριό. Μετά πας πιο μακριά, σε άλλη χώρα, περιμένεις να γυρίσεις. Και έτσι τελικά απογοητεύεσαι και αποφασίζεις να πας κάπου. Και έτσι φανταστείτε το 97 που έφυγα εγώ το 2001 έφτασα εδώ. Αυτή η 4-5 χρόνια διαδρομή ήμουν φαντάσου στο Πακιστάν, μετά πήγα στο Ιράν, μετά γύρω Τουρκία, άντε να γυρίσω, δε γίνεται, μετά από απόφασισα ήρθα εδώ. Και από εδώ επιχείρησα να γυρίσω πίσω αλλά τελικά δεν έγινε με όλα αυτά που συμβαίνουν αλλά τώρα πια εδώ όταν μένεις τόσα χρόνια, μισή ζωή μου είμαι εδώ τώρα πια, ριζώνεσαι δηλαδή είναι η οικογένεια σου, τα παιδιά σου εδώ, το έχω κάνει πατρίδα μου. Είναι η γυναίκα μου και τα παιδιά μου εδώ.

Όχι, [δεν είναι Ελληνίδα η γυναίκα μου] είναι Αφγανή, την έφερα μετά είναι άλλη διαδικασία. Η μαμά του παιδιού μου δεν έχει υπηκοότητα ακόμα, ήρθαν το 2005 αυτοί. Χώρισα με τη γυναίκα μου αλλά το παιδί μου πρόλαβε στο τσακ και τη πήρε με τη νομοθεσία επειδή ήταν κάτω των 18 πήρα εγώ και τη πήρε. Δηλαδή μόλις πήρα εγώ, μετά από 2 εβδομάδες γινόταν 18 και δε θα έπαιρνε, ευτυχώς ο γιος μου πήρε και σπουδάζει τώρα. Το παιδί μου έφτασε εδώ πέντε χρονών.

Τα πρώτα χαρτιά: Άσυλο

Καταρχήν ζήτησα άσυλο. Ήταν πολύ δύσκολο να ζητήσεις άσυλο εδώ γιατί γραφείο ασύλου δεν υπήρχε. Η αστυνομία έκανε όλη τη δουλειά στη Γαδά. Ούτε κανένα σύστημα υποδοχής υπήρχε, εμείς κοιμόμασταν στο πάρκο, Πεδίο του Άρεως, εκεί κοιμόμασταν. Ούτε γνωρίζαμε ΜΚΟ που βοηθάει. Πηγαίναμε κάθε μέρα στην αστυνομία, η αστυνομία μας έλεγε "φύγετε" αυτή η λέξη "μαλάκα" συγγνώμη από κει έμαθα, αυτό που μας φώναζε αυτή τη λέξη. Λέγαμε τί είναι αυτό που κάθε μέρα μας λέει (γελάει). Και έτσι επιμονή, μετά από τρεις μήνες νομίζω κατάφερα, μου πήραν δαχτυλικά αποτυπώματα και μου δωσαν ένα χαρτί ότι μέσα σε ένα μήνα πρέπει να φύγω από την Ελλάδα. Αυτό ήταν. Μόνο καταγραφή και χαρτί να φύγεις. Μετά πάλι εγώ έκανα αίτηση, νομίζω μετά από 6-7 μήνες, κατάφερα και έκανα αίτηση ασύλου, πήρα την κάρτα ασύλου που έλεγε ότι είσαι "αιτών άσυλο" και με αυτό έμεινα 4 χρόνια, το ανανέωνα κάθε 6 μήνες. Το καλό είναι ότι με αυτό, έχεις δικαίωμα στην εργασία, στην εκπαίδευση, υγεία, είσαι αιτών διεθνούς προστασίας, βάση διεθνών νόμων. Για αυτό η Ελλάδα ακολουθεί αυτό, δε θα μπορούσε να κάνει κάτι άλλο. Το 2004 αναγνωρίστηκα ως πρόσφυγας, κανονικά πήρα άδεια παραμονής. Και αυτό μη νομίζετε ότι ήταν εύκολο. Φανταστείτε, 6 χιλιάδες άτομα είχαν κάνει αίτηση ασύλου, 11 άτομα πήραν άσυλο και εγώ ήμουν ένας από αυτούς. Δηλαδή, είναι ένα αριθμό τζόκερ που βγήκε για μένα.

Ναι, με συνεντεύξεις. Εμένα δε με νοιάζει, εγώ τρίτη μέρα δούλευα. Πήγα στους Γιατρούς του Κόσμου, μετά από 4 μήνες δούλευα στη Κεντρική Κλινική Αθηνών ως νοσηλεύτης. Έχω χρόνια εμπειρία στο πεδίο της μάχης, να κόψω, να ράψω, έχω κάνει πολύ δουλειά. Όταν πήγα εκεί σαν απλός εργάτης πήγα, όταν είδαν τη δουλειά μου μου λέει "α γνωρίζεις" και σιγά σιγά μπήκα. Αλλά για μένα η δουλειά αφού δεν ήρθα για δουλειά εδώ, δε με νοιάζει για δουλειά, είχα και λεφτά εγώ πράγματα, δεν ήμουν ότι δεν είχα λεφτά. Και εγώ πήγα κατευθείαν θυμάμαι στο Υπουργ. Δημόσιας Τάξης τότε ήταν, βρήκα ένα φίλο μου που γνώριζα από τους γιατρούς του κόσμου και λέω εγώ δεν πρόκειται να περιμένω έξι μήνες, τόσα χρόνια, ο κόσμος έλεγε ότι δέκα χρόνια περιμένεις για να σου απαντήσουν. Έτσι ήταν, 10 χρόνια - 12 χρόνια, ο κόσμος περίμενε να περάσει συνέντευξη και να πάρει απάντηση από την αστυνομία αν αναγνωρίζεσαι ή όχι. Εγώ είπα ότι δεν πρόκειται να κάνω αυτό γιατί δε γίνεται έτσι, δε μπορώ να μείνω έτσι. Ή θα γυρίσω πίσω ή θα πάω σε άλλες χώρες. Δεν ήρθα για δουλειά, επειδή έχω δουλειά θα καθίσω εδώ. Μετά πήγαμε κατευθείαν στο Υπουργ. Δημόσιας Τάξης, θυμάμαι στο γραφείο 7 ή στο ισόγειο ήταν εκεί, ήταν ένας ταξίαρχος, δε ξέρω τί ήταν. Μόλις πήγαμε, καλός ήταν αυτός. Λέει "τί θέλετε;" Λέω θέλουμε να ρωτήσουμε τί έγινε. Θέλω να περάσω συνέντευξη. Μου λέει: "τί θέλεις εσύ να περάσεις συνέντευξη; Τώρα στη χώρα σου είναι Αμερική. Τώρα θα πάρεις αρνητική εσύ, δε θα σου δώσουν άσυλο." Σπούδαζα τότε, πήγαίνα στα ΤΕΙ, δούλευα. Τους είπα δουλεύω, σπουδάζω. Μου λέει "αυτά έχεις, θα χάσεις και αυτά γιατί θα πάρεις αρνητική."

Λέει "πήγαινε όπως είσαι." Εγώ λέω τη τελική απάντηση θέλω να μου δώσεις την αρνητική, δε με νοιάζει, να γνωρίζω τί γίνεται για να αποφασίσω τη ζωή μου. Μου λέει: "έτσι θες;" Λέω "ναι." Λέει "φέρε το φάκελο του σε έναν αστυνομικό." Δίνει τη κάρτα μου. Φέρνει το φάκελο μου μέσα από χιλιάδες φακέλους κάπου τα βρήκε ένας αστυνομικός μετά από μισή ώρα, δε ξέρω υπόγειο πήγε, που πήγε. Τα άνοιξε και μου λέει "έλα την άλλη εβδομάδα," Τετάρτη,

θυμάμαι, "για τη συνέντευξη." Πάω στο δικηγόρο και λέω την άλλη εβδομάδα και δε πιστεύανε. Και μου λέει: "δε γίνεται, δε προλαβαίνω την άλλη Τετάρτη, θα πάρουμε αναβολή." Λέω "θα χάσω αυτό" και μου λέει, όχι θα πάρουμε αναβολή. Πήρε αναβολή μια εβδομάδα όντως και πήγα εκεί εντάξει εγώ επειδή είχα κοινωνικό-πολιτικές δράσεις στα κινήματα φοιτητών παρόλο που ήμουν μικρός... [ΤΟΝ ΔΙΑΚΟΠΤΩ ΚΑΙ ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΘΕΜΑ]

Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Εδώ σπούδασα ιατρικών εργαστηρίων γιατί τα χαρτιά μας δεν αναγνωρίζονται -- είναι άλλη ιστορία όταν πήγα υπουργείο παιδείας, φαντάσου τότε ήταν και δε γνώριζαν φαντάσου, ο υπάλληλος που ήταν, ήταν μια κυρία πάω κάνω εγγραφή, μου λέει από πού είστε, λέω από το Αφγανιστάν, μου λέει πες τη χώρα σου, λέω Αφγανιστάν, όχι μου λέει πες τη χώρα σου, λέω Αφγανιστάν, μου λέει Αφγανιστάν είναι η χώρα; Λέω, ναι η χώρα, μου λέει "α εγώ νόμιζα ότι είναι πόλη του Πακιστάν" Τότε δεν ήταν γνωστό το Αφγανιστάν εδώ, μετά τον Αλ Κάιντα έγινε το Δίδυμο Πύργο μας έκανε καλό εντός εισαγωγικών (γελάει). Έτσι εγώ είχα βαθμολογίες από κει αλλά επειδή είμαστε πρόσφυγες δε μπορούμε να φέρουμε εδώ χαρτιά από το Υπουργείο. Άνοιξε το φάκελο μου, τακ έκλεισε έτσι και έβαλε ένα αριθμό 10. Δε μπορούμε να καταλάβουμε, με αυτή τη βαθμολογία όπου μπαίνεις. Μπήκα γιατρικών εργαστηρίων, πάλι καλό ήταν (γελάει). Όχι (δε το τελείωσα) Πήγα κάποια στιγμή, ντάξει, δεν ήταν κάτι να σπουδάσω. Καταρχήν δεν ενδιαφέρομαι καθόλου τη γιατρική. Αναγκαστικά πήγα και στο Αφγανιστάν γιατί στο πόλεμο μόνο οι γιατροί έχουν δουλειά, οι άλλοι είναι ή έξω, στο δρόμο είναι οι μηχανικοί. Για αυτό επέλεξα ιατρική, εδώ άφησα εντελώς τη ιατρική γιατί δε μ'αρέσει σαν επάγγελμα. Δε μπορούσα να αντέξω άλλο και έφυγα.

Εισαγωγικά

Εγώ το 1974 έχω γεννηθεί. 27 ή 28; [ήρθα]

Τα πρώτα χαρτιά: Άσυλο (συνέχεια της αφήγησης)

Πάμε με το δικηγόρο στη συνέντευξη, ήταν μια επιτροπή 9 άτομα, Ύπατη Αρμοστεία, αστυνομικοί, από το δικηγορικό σύλλογο, κάτι τέτοιο. Όλοι γύρω γύρω και με ρωτάγαν γιατί ήρθα από το Αφγανιστάν. Εντάξει, είχα τα χαρτιά μου τί είχα κάνει, λέω αυτά είναι αυτά αυτά αυτά. Περίπου δύο ώρες πέρασαν, ενώ δέκα λεπτά κάναμε συνέντευξη ο κόσμος περνούσε, ήταν μάλλον ενδιαφέρον και για την επιτροπή η δική μου υπόθεση, όταν τους εξηγούσα ότι δουλεύω, κάνω ράνω. Λέω, "δε θέλω εγώ δουλειά, δεν έχω έρθει για δουλειά εδώ. Ούτε, δε μου λείπουν. Εγώ χρειάζομαι, πραγματικά ζητάω άσυλο, δε θέλω τίποτα άλλο. Αν δικαιούμαι καλώς, αν δε δικαιούμαι φεύγω," έτσι τους είπα (γελάει). Και όντως μετά από κανένα μήνα πήγα στο αλλοδαπών κανονικά προετοιμασμένος ότι θα πάρω την απορριπτική και φεύγω. Ήδη είχα κανονίσει το ταξίδι μου ότι φεύγω. Δε ξέρω πού πήγαινα, σε άλλες χώρες. Δηλαδή σκεφτόμουν να πάω στις Σκανδιναβικές χώρες. Πάω, θυμάμαι τότε ήταν το τμήμα Αλλοδαπών κάπου στο Αιγάλεω, κάπου εκεί. Και πάω εκεί, η αστυνομία φέρνει το φάκελο μου, γιατί πήγα για ανανέωση, είχε τελειώσει αυτό το 6 μήνες, σου δίνανε την απάντηση σου. Και μου λέει "έχεις φέρει φωτογραφία;" Λέω τί φωτογραφία, μου λέει "έχεις αναγνωριστεί" και λέω "ορίστε;" και μου λέει "ναι, να η κάρτα σου είναι έτοιμη, φέρε φωτογραφία." Λέω, "πω, είναι κάτι σαν ξαφνικά σου λένε ότι ζεις."

Δηλαδή δε μπορείτε να φανταστείτε εσείς, δηλαδή για μας. Εμείς ποτέ στη ζωή μας δεν είχαμε ταυτότητα. Ποτέ δεν είχαμε διαβατήριο. Ποτέ δεν έχουμε περάσει κανένα σύνορο με χαρτιά δηλαδή φαντάσου. Τόσες φορές φαντάσου, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ιράν, όλα αυτά κάτω από συρματοπλέγματα, όλα αυτά. Βλέπαμε την αστυνομία και τρέχαμε, ακόμα και τώρα δηλαδή φαντάσου, με πιάνει ένα άγχος χωρίς να το θέλω. Ταξιδεύω πάρα πολύ τώρα Αμερική, Αυστραλία, παντού πάω αλλά έχω μπροστά στην αστυνομία έχω ένα φόβο, ακόμα δε το έχω ξεπεράσει αυτό. Και μου λέει "ναι, έχεις αναγνωριστεί" και τρέχοντας πάω να φέρω φωτογραφία. Δεν είχα τίποτα. Και θυμάμαι, πήγα εκεί στο δρόμο κάποιος έβγαζε φωτογραφίες για τους ανθρώπους που έβγαζαν χαρτιά ένα μικρό μαγαζάκι -- ξέρεις αυτή είναι μία πάλι εκμετάλλευση των μεταναστών. Και αμέσως εκεί βγάζω φωτογραφία, εκεί με έβλεπε περίεργος αυτός θυμάμαι ο φωτογράφος, μου λέει "πολύ χαρούμενος είσαι." Λέω χαρούμενος ξέρεις πήρα άσυλο. Μου λέει "πλάκα κάνεις". Και αυτός καταλάβαινε. Λέω "ναι έχω πάρει άσυλο".

Η άφιξη της οικογένειας του

Έτσι πήρα. Μετά είχα αμέσως να κάνω αίτηση να φέρω την οικογένεια μου, τη γυναίκα μου. Αν και είχα χωρίσει από τη γυναίκα μου, επειδή ήταν το παιδί μου ήθελα να τους φέρω οπωσδήποτε επειδή. Στο Ιράν. Κανονικά είχαμε χωρίσει. Και έτσι έκανα αίτηση να έρθουν εδώ. Όχι, είπα ότι είμαστε παντρεμένοι, στα χαρτιά παντρεμένοι, αλλιώς δε μπορούσα να τους φέρω. Εδώ κάναμε αίτηση με το δικαστήριο και χωρίσαμε. Δε μας ζήτησαν χαρτιά επειδή ήμασταν πρόσφυγες. Ήρθαν το 2005, δηλαδή μετά από λιγότερο από ένα χρόνο ήρθαν. Γιατί τότε, η περίπτωση η δική μου ήταν εξαιρετική, δηλαδή ήταν μια εξαίρεση, η Ύπατη Αρμοστεία έτρεξε για μας, πήγα κατευθείαν μετά στο Υπ. Δημ. Τάξης. Τότε ήταν μετά κάποιος Φλωρίδης ΠΑΣΟΚ ήταν μετά, πήγα σε αυτόν κατευθείαν με μια φίλη μου και μετά πήρε κάποιος τηλέφωνο μου κάνε, είχα κάνει μια κοινωνική δικτύωση πάρα πολύ καλή, γιατροί όλοι πέρναν τηλέφωνο από την πρεσβεία, αμέσως δηλαδή ήρθε [η γυναίκα μου] με το παιδί μου που ήταν 5 χρονών.

Πήγα και στο Ιράν μου έδωσαν ένα ταξιδιωτικό έγγραφο, πρώτη φορά στη ζωή μου είχα δηλαδή ένα χαρτί στο χέρι και διαβατήριο, βίζα, το ειδικό διαβατήριο του πρόσφυγα. Τώρα είναι μπλε, παλιά ήταν μπλε σκούρο αλλά ήταν πολύ μεγάλο, περίπου τόσο, πολύ μεγάλο, ήταν με στυλό και φωτογραφίες με συραπτικό ήταν πάνω.

Η γλώσσα

Οι συνεντεύξεις [για το άσυλο] ήταν στα ελληνικά γιατί εγώ θυμάμαι έφτασα Σεπτέμβριο εδώ, έμεινα μέχρι τέλος του χρόνου, μετά πήγα τον Νοέμβριο στου Ζωγράφου στη Φιλοσοφική Σχολή, έκανα αίτηση για ελληνικά μαθήματα και τον Απρίλιο Μάιο πήρα το χαρτί από κει. Έμαθα τα ελληνικά, επίσης καθημερινά δούλευα και στο νοσοκομείο με τους συναδέλφους είχα μάθει, και πήγαινα και ΤΕΙ φαντάσου, αυτοί, έμεινε αυτή η επιτροπή, νομίζω ψυχολογικά πιο πολύ τους έπεισα ότι να μου δώσουν οκευ. Δηλαδή όταν μου είπαν "χρειάζεσαι μεταφραστή;" λέω "όχι." Μου λέει "μιλάς ελληνικά;" Λέω "ναι, μιλάω ελληνικά δεν έχω πρόβλημα" και μίλησα κανονικά ελληνικά. Νομίζω όλα αυτά δούλεψαν γιατί μου δώσαν άσυλο γιατί όλοι παίρνουν αρνητική, όλοι, όλοι. Από το Αφγανιστάν μόνο εγώ πήρα, μόνο εγώ, δε πήρε κανένας σε αυτή τη χρονιά. Έτσι ήταν.

Η αίτηση για την ιθαγένεια

Κανονικά, όταν παίρνεις άσυλο, μετά από 3 χρόνια ή 5 χρόνια έχεις δικαίωμα να κάνεις αίτηση για ιθαγένεια. Εγώ για πολλούς λόγους δεν έκανα, πρώτον δεν πίστευα ότι εγώ μπορώ να πάρω την ελληνική υπηκοότητα. Παρόλο που λέω ασυνείδητα, χωρίς να ψάξω μου φαινόταν ότι ήταν αδύνατον, πολύ δύσκολο δηλαδή να πάρεις. Και 2ον μετά πήγα, θυμάμαι 2009 πήγα να κάνω αίτηση και ήταν 1500 ευρώ το παράβολο. Και δεν πήρα, λέω δε θα δώσω 1500 ευρώ. Και πραγματικά με στεναχώρησε πάρα πολύ, 1500 να κάνω μόνο αίτηση; Και δε ξέρεις, μου λέγανε ότι πάει 5 - 7 χρόνια, το ένα το άλλο, λέω γιατί να δώσω; Και μετά 2014 έκανα αίτηση εγώ. Το διαβατήριο του πρόσφυγα έληγε όταν έληγε και η άδεια παραμονής.

Κάθε πέντε χρόνια ήταν. Δεν είχα πρόβλημα [να ανανεώνω] επειδή είχα πάρα πολλές δράσεις με αυτό πήρα βίζα για την Αμερική, είχε τόση ισχύ αυτό που δεν ένιωθα εγώ πρόβλημα με αυτό κανένα. Το μόνο που δε μπορούσα ήταν να πάω στο Αφγανιστάν.

Τα ταξίδια και τα βραβεία λόγω δράσης ενάντια στη ΧΑ

[Τα ταξίδια] ήταν με τη δουλειά. Για παράδειγμα, είχα ένα βραβείο από την Αμερική, από κει μου έχουν στείλει πρόσκληση να πάω να πάρω το βραβείο, οι Human Rights Watch. [Βραβέυτηκα] ως υπερασπιστής δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά του ρατσισμού και μισαλλοδοξίας. Είχα καθημερινά εδώ επιθέσεις, επιτέθηκαν Χρυσανγίτες τα γραφεία μας, εγώ πήγα και άνοιξα το γραφείο στον Άγιο Παντελεήμονα, δίπλα στα γραφεία τους. Για να τους αντιμετωπίσεις, πρέπει να είσαι εδώ λέω, μη πας μακριά. Εγώ ήμουν πολύ (γελάει) λίγο ακραίος ήμουν. Όχι να τσακωθώ, για παράδειγμα, εγώ άνοιξα Άγιο Παντελεήμονα που όλοι μου έλεγαν είστε τρελοί. Λέω "όχι, δεν είμαστε κομμάτι αυτής της κοινωνίας;" Όσο φεύγεις από το πρόβλημα σημαίνει ότι δε μπορείς να κάνεις τίποτα. Πρέπει να είσαι κοντά να τους δείξεις ότι είσαι και πήγαμε ανοίξαμε μαθήματα ελληνικών, ιατρούς, κάναμε πράγματα, φαντάσου η πολυκατοικία που νοικιάσαμε πρώτη φορά κάνανε όλη η πολυκατοικία ένα χαρτί καταγγελία να μας διώξουν "δε θέλουμε αυτούς εδώ." Μετά που πήραμε εμείς θυμάμαι ότι κατεβαίνανε και ερχόνταν και καθόνταν μαζί μας και λέγανε "τί καλοί άνθρωποι είσαστε." Τώρα αυτή είναι νική για μένα. Ή για παράδειγμα όταν κάνει επίθεση η ΧΑ, δε χρειάστηκε εγώ να τρέξω να φωνάξω. Η πολυκατοικία έτρεξε να βοηθήσει, η αστυνομία να ρθει να πάει από δω από κει, αυτό ήταν για μένα πάρα πολύ καλά. Δε με νοιάζει εμένα, εντάζει πόσα χτυπήματα έχουμε φάει, τόσο πολύ, τη Χρυσή Αυγή. Έτσι και αυτό όλα αυτά επειδή κάναμε πάρα πολύ έτσι ερευνητές ήρθαν από το Human Rights Watch εδώ για επιθέσεις της ΧΑ που κάνανε ρεπορτάζ. Κανονικά τους έστειλα σε μια γυναίκα που ήταν θύμα επίθεσης, κάναν συνέντευξη, επιτέθηκαν η ΧΑ εκεί πάνω τους (γελάει). Ήταν πολλά ζητήματα που ανοίξαν εδώ και έτσι για αυτό πήραμε το βραβείο και πολλές άλλες δράσεις που κάναμε σχετικά με το άσυλο στην Ευρώπη, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο πήγαμε για το Δουβλίνο. Κάναμε πάρα πολλές προσπάθειες.

Έτσι όταν πήγα στη πρεσβεία της Αμερικής είχα ραντεβού να πάρω βίζα. Η κυρία, θυμάμαι, φώναξαν το όνομα μου και εγώ δίνω αυτό το ταξιδιωτικό έγγραφο και μου λέει "εσύ θες βίζα;" Λέω ναι, δε κοιτάει καθόλου, παίρνει ένα χαρτί και γράφει απόρριψη, λέει "δε δίνουμε βίζα σε αυτόν" πετάει μου λέει "φύγετε". Λέω, "ευχαριστώ, δε θέλω βίζα εγώ." Φεύγω, δε με νοιάζει. Μετά όταν ήρθα σπίτι, πήρα τηλέφωνο στην Αμερική, είπαν "όχι, εμείς θα πάρουμε βίζα." Την άλλη μέρα με παίρνουν από τη Πρεσβεία τηλέφωνο, "έλα έχει γίνει ένα λάθος." Και πάω εκεί,

πάλι λέω δε πρόκειται να μου δώσουν. Θυμάμαι ένας ήταν από τη μία κυρία, δε ξεχνάω ποτέ ήταν από την Αλβανία, το παιδί του ήταν στην Αμερική, ήθελε να πάει και δε του δωσαν βίζα. Έκλαιγε, λέει θέλω να πάω στον εγγονό μου. Λέω κοίτα δε δώσαν σε αυτήν που έχει κάθε λόγο, λέω εμένα θα μου δώσουν βίζα; Αυτό ήταν το 2015. Και μετά έρχεται κάποιος με φωνάζει, μου λέει ναι, θα σου δώσουμε βίζα και μου έδωσαν για δέκα χρόνια.

[25:34]

Η αίτηση για την ιθαγένεια

Η αίτηση ήταν καταρχήν πόσα χρόνια είσαι εδώ, έπρεπε να έχεις λέγανε διαρκής διαμονή πέντε χρόνια. Αυτό φαινόταν από τις άδειες παραμονής, ήμουν 14 χρόνια, 13 χρόνια ήμουν, δεν είχα πάει πουθενά μόνιμα, δηλαδή εδώ ήμουν στην Ελλάδα. Ήταν εισόδημα κριτήριο, εγώ δούλευα όταν ήρθα από την εβδομάδα που μπήκα εδώ. Από τον Απρίλιο του 2002, δούλευα κανονικά με ΙΚΑ και μισθό. Ζήταγαν, ένα είχα φόβο, γιατί ζητάγαν πιστοποιητικό γεννήσεως, που εμείς δεν έχουμε. Ούτε ταυτότητα έχουμε. Φαντάσου, όταν πήρα την υπηκοότητα εδώ, πήγα στη Πρεσβεία του Αφγανιστάν και μου λέγανε δεν είσαι Αφγανός, δε μπορούσα να αποδείξω ότι είμαι Αφγανός και πλήρωσα 500 ευρώ, χρημάτισα, έστειλα κάποιον στο Αφγανιστάν να πάει να ψάξει να με καταγράψει στο αρχείο για να ρθει μια βεβαίωση εδώ και να πάρω Αφγανική ταυτότητα να πω ότι είμαι και Αφγανός. Δεν έχουμε πιστοποιητικό γεννήσεως και αυτό είναι μέχρι τώρα πρόβλημα. Εγώ είχα το άγχος αλλά μετά μου λένε ότι δε χρειάζεται ευτυχώς. Μόνο την απόφαση από το Υπουργείο χρειαζόταν που με αναγνωρίζανε ως, αυτή η απόφαση του 2004 δηλαδή, που είχα αναγνωριστεί. Αυτό το είχα, αυτά δε χάνω ποτέ, ακόμα και τώρα όταν τα βλέπω λέω είναι μεγάλης αξίας.

Και αυτό έδωσα. Θυμάμαι ήταν απίστευτη η αίσθηση. Πρώτα πρέπει να πας στο Δήμο, εκεί δύο Έλληνες πρέπει να γίνουν μάρτυρες ότι θα γίνεις καλός Έλληνας, κάτι τέτοιο. Ο φίλος μου που τώρα ήρθε, αυτός ήδη είχε υπηκοότητα και κάποιος άλλος, νομίζω ο Παπαγιαννάκης. Αυτοί υπογράψανε, μια βεβαίωση από κει πήρα, όλα αυτά τα χαρτιά μάζεψα. Όλα αυτά χειρόγραφα. Την αίτηση τη συμπλήρωσα ονлайн εγώ αλλά πρέπει να το κατεβάσεις σαν πιντιεφ να γράψεις πάνω. Εγώ το έκανα μόνος μου δηλαδή αυτά. Όταν πήγα εκεί μου λένε "α, σου τα έχει κάνει δικηγόρος;" Λέω, τί δικηγόρος; Εγώ το κανα. "Γνωρίζεις;" μου λένε. "Βέβαια γνωρίζω". Ξαφνιάστηκε και αυτή η κυρία. Μου λέει "μπράβο, μπράβο" θυμάμαι. Έτσι ήταν και τότε το οικονομικό κριτήριο [όπως τώρα που λένε 6,500 ευρώ το χρόνο]. Υπήρχε ένα όριο, δε θυμάμαι τί όριο ήταν. Υπήρχε ότι πρέπει οπωσδήποτε να έχεις φορολογική δήλωση συνεχόμενα για τόσα χρόνια. Δεν ήταν ότι πόσα να έχεις σε εισόδημα, ήταν να έχεις φορολογική δήλωση. Φορολογική δήλωση εγώ πήγα αλλά είχα εισόδημα, αυτό το βασικό εισόδημα είχα, αλλά δε κοιτάγανε όντως. Θυμάμαι ότι όταν ανοίγανε, δε κοιτάγανε πόσο είναι το εισόδημα, απλά πρέπει να είναι φορολογική δήλωση.

Απλά άφησα εκεί πολύ απογοητευμένος και πάλι γιατί μου λέγαν δε θα πάρεις παίρνει χρόνια. Και όντως, πέρασε χρόνος, είχα ξεχάσει εντελώς ότι είχα κάνει αίτηση και κάποια στιγμή ήρθε ένας φάκελος, που είχα αλλάξει τόσα σπίτια. Α, ήρθε μετά μας έλεγαν ότι πρέπει να παρακολουθήσουμε ονлайн -- βάζαμε το κωδικό στο Υπουργ. Εσωτερικών ιθαγένεια -- πατάγαμε μετά έλεγαν τη πορεία αίτησης. Αυτό μετά από κάποιο χρόνο, μετά το είδαμε ότι αυτό γίνεται.

Και έτσι παρακολουούθησα. Μετά πηγαίναμε σε ένα γραφείο στη Σταδίου και δηλώνουμε τη διεύθυνση μας, κάθε φορά που άλλαξα σπίτι πήγαινα εκεί, αυτοί πάλι μου έδιναν αριθμό πρωτοκόλλου ότι ναι άλλαξα διεύθυνση. Δηλαδή, παρακολουθούσα όλες τις νομοθεσίες βήμα βήμα να μη λείπει τίποτα. Και όντως δεν έλειπε τίποτα. Ήταν βασανιστικό όταν μου είπαν να έρθω για συνέντευξη και όποιον ρώταγα μου έλεγε ο καθένας διαφορετικά τί ρωτάνε γιατί σε ρωτάνε... έπρεπε να γνωρίζεις τα πάντα, πολιτισμό, γεωγραφία [τότε δεν υπήρχαν ερωτήσεις]. Εγώ είχα βρει ένα βιβλίο, κάποιες ερωτήσεις, κάποιος μου έδωσε, αλλά δεν ήταν σίγουρο [ότι θα πέσουν απο κει ερωτήσεις]. Αυτό διάβαζα διάβαζα διάβαζα αυτό. Αλλά πριν από μένα ένας φίλος μου που πήγε σε συνέντευξη ακόμα δεν έχει πάρει αυτός. Από αυτόν ρωτήσανε το δρόμο που έμενε, ήταν Σαπφούς και λένε τί είναι η Σαπφούς, πες μας και αυτός δεν ήξερε. Αλλά είχα απίστευτο άγχος, λέω τί θα με ρωτήσουν. Το καλό είναι ότι είμαι πολυλογάς, μιλάω πάρα πολύ και δεν αφήνω πολύ τους άλλους να μιλάνε. Είχα αυτή την αίσθηση, μου είχε πει και ένας άλλος, "κοίτα, όταν πας εκεί προσπάθησε να μιλήσεις πολύ, να τους απασχολήσεις. Μην αφήσεις να σε ρωτήσουν πολύ αλλιώς γιατί η ώρα περνάει, αν τους δώσεις χρόνο αυτοί σίγουρα θα σου κάνουν ερωτήσεις που δε ξέρεις." Αυτό το είχα στο νου μου και όντως δούλεψε πάρα πολύ, πράγματι. Γιατί με όλα αυτά που τους έδειξα και αυτοί μου είπαν "α έχεις καταφέρει πολλά". Λέω ναι είμαι ΤΕΙ, είμαι νοσοκομείο δουλεύω, ήδη το είχαμε στήσει αυτό το φόρουμ, είμαι στο φόρουμ κάνω αυτά, είμαι στην Ευρώπη, είχα εκλεγεί [ως ΔΣ] στο ευρωπαϊκό φόρουμ μετανάστευσης στις Βρυξέλλες, είχα χαρτιά. Και όταν, όλοι αυτοί ακούγανε και εγώ πάλι προσπαθούσα να βρω να πω. Νομίζω μου κάναν 3 ερωτήσεις. Το ένα ήταν πες μας πώς είναι το πολιτικό σύστημα της Ελλάδος. Πόσες εκλογές υπάρχουν, και εκεί θυμάμαι ότι ξέχασα τις ευρωπαϊκές εκλογές. [...] [34:11] Με ρώτησαν τί πολίτευμα έχουμε, θυμάμαι τις ερωτήσεις, μετά μου είπαν μία ερώτηση ακριβώς όπως είχαν ρωτήσει το φίλο μου.

Ο δρόμος που έμενα ήταν Διγενή Ακρίτα. Και μου λέει τί είναι Διγενή Ακρίτα, αλλά το πας γιατί είχα ακούσει αυτό το είχα διαβάσει πάρα πολύ, τώρα όμως δε θυμάμαι, πραγματικά δε θυμάμαι. Ε μα κανείς, ούτε Έλληνας ξέρει αυτό. Όταν τους είπα αυτό, "α εντάξει, αυτός είναι..."

Η συνέντευξη έγινε το τέλος του 2017. Μετά άλλο χρονοβόρο διαδικασία, απίστευτο, περιμένεις την απάντηση για συνέντευξη. Κάθε εβδομάδα πήγαινα εκεί, Υπατείας 6, στο Θησείο [στο γραφείο ιθαγένειας] και ρώταγα αν έχω απάντηση και μου έλεγαν θα ρθει στο σπίτι σου, θα ρθει στο σπίτι σου. Τελικά ήρθε ένα χαρτί που έλεγε ότι ναι, πέρασες. Δηλαδή όλα είναι μαρτύριο, δηλαδή όλη αυτή η διαδικασία πραγματικά είναι μαρτύριο. Μπορεί για μένα να είναι τόσο έντονα αυτά γιατί πρώτη φορά είχα μια ελπίδα ότι όχι μόνο θα έχω χαρτί σαν Αφγανός, θα είχα ένα χαρτί που θα είμαι Ευρωπαίος Έλληνας. Μπορεί για μένα να ήταν πολύ λαχτάρα.

Η απόκτηση της ιθαγένειας

Τη πήρα το Δεκέμβριο του 2018.

Αυτό που αλλάζει, γενικά στη ζωή σου σου δίνει μια άλλη αυτοπεποίθηση, σου δίνει μια αίσθηση ότι, ελεύθερος, ελευθερία, σε όλα. Δεν έχεις αυτή τη ταλαιπωρία, να πας ανανέωση χαρτιών και σου ζητάνε ένα χαρτί και δεύτερο χαρτί και το ένα και το άλλο. Αυτά τελείωσαν, ήταν απίστευτο, πάρα πολύ σημαντικό. Εμένα με ενδιαφέρει πάρα πολύ το κομμάτι το πολιτικό δικαίωμα. Δηλαδή, φανταστείτε όταν το 2018, μόλις το Δεκέμβριο αναγνωρίστηκα, το

Φεβρουάριο ήταν, γιατί το 2019 γίνονταν εκλογές, ήταν τοπικές εκλογές, περιφερειακές. Ήταν οι εθνικές, οι ευρωπαϊκές, όλες οι εκλογές ήταν εκεί. Και είχα όνειρο, πωπω φέτος, λέω, θα πάω να ψηφίσω. Τί ωραία θα ναι και πράγματι πώς περίμενα.

Υποψηφιότητα στις εκλογές

Το Φεβρουάριο χτυπάει τηλέφωνο, καταρχήν με παίρνει υποψήφιος του ΣΥΡΙΖΑ μου λέει ότι θέλω να είσαι στο ψηφοδέλτιο του δήμου για εκλογές. Α, λέω μια χαρά, μου άρεσε, πάω εκεί. Πάω εκεί, κάνουμε σχέδιο όλα αυτά, έρχομαι σπίτι. Έρχεται τηλέφωνο από το γραφείο του Προέδρου και λέει θέλουμε να είσαι στο ψηφοδέλτιο υποψήφιος στις ευρωπαϊκές εκλογές για ευρωβουλή. Πωω λέω τώρα τί θα κάνω [δε μπορείς να είσαι και στα δύο]. Άφησα αυτό και πήγα στις ευρωπαϊκές εκλογές και ήμουν υποψήφιος και έτρεχα φαντάσου, τώρα είχα πάρει την υπηκοότητα, μπορούσα να ψηφίσω, ήμουν και υποψήφιος. Όλα ήταν για μένα σαν να ζω όνειρο.

[38:44]

[για τις εκλογές] Αυτό ήταν πολύ καλό. Εντάξει εγώ περίμενα 4-5 χιλιάδες άτομα να με ψηφίσουν. Πράγματι, είχα πάρα πολύ καλή υποδοχή από την κοινωνία. Μετά πήρα πάνω από 20 χιλιάδες ψήφους. Εντάξει ήταν άλλη εμπειρία αυτή, ήταν απίστευτο. Έβλεπα και αυτά τα ρατσιστικά στοιχεία, για π.χ. στο αεροδρόμιο στη Μυτιλήνη, είχαμε πάει για εκλογές, μιλάγαμε στο δημαρχείο, είχε μαζευτεί κόσμος, "ψηφίστε!" (γελάει). Δεν είμαι κομματικός αλλά μ' αρέσουν αυτά.

Ρατσισμός

Έρχομαι στο αεροδρόμιο ήταν μια κοπέλα και αυτή ήταν υποψήφιος, πέρασε, εγώ ήμουν από πίσω του και ξαφνικά με σταματάει ο ασφαλίτης και μου λέει "συγγνώμη η κάρτα σου". Εγώ δίνω τη ταυτότητα, μου λέει "έλα στην άκρη." Η κοπέλα περνάει, δεν έχουμε επικοινωνία, νόμιζε ότι πάω τουαλέτα, κάτι έγινε. Με πάει σε ένα γραφείο, εγώ, το προσέχω, δε με νοιάζει γιατί σταμάτησε εμένα, όλα είχα στο νου μου να δω τί κάνει. Γιατί κατάλαβα ότι μάλλον με περνάει σαν να είμαι διακινητής, είναι; τί είναι; Και κάθομαι εκεί και αυτός μου μιλάει αγγλικά. Εγώ του δίνω την ταυτότητα ελληνική και αυτός μου μιλάει αγγλικά και εγώ μιλάω ελληνικά. Τόσο δε του κόβει ότι εγώ μιλάω ελληνικά, ξέρω ελληνικά. Παίρνει τους αστυνομικούς και λέει: "Έχω έναν εδώ, η φάτσα του είναι πάρα πολύ γνωστή, κοίτα τη λίστα μπορεί να είναι από τους διακινητές." Έκλεισε και μου λέει περίμενε. Ήρθαν δύο αστυνομικοί είχαν ένα βιβλίο Α4 πολύ βαρύ, κάθισε δίπλα μου, εδώ έχει φωτογραφίες και ονόματα των διακινητών. Ένα ένα κοιτάει εμένα, όποιος είναι Μοχάμεντ και δεν έχει μαλλιά το φέρνει κοντά μου (γελάει). Ήταν απίστευτο, εγώ κοίταγα με πολύ γέλιο πραγματικά. Και μετά ο αστυνομικός λέει ότι δεν έχει καμιά σχέση με μας αυτός και έρχεται ο άλλος αστυνομικός μου λέει "συγγνώμη" -- μετά άρχισε να μιλάει ελληνικά -- "συγγνώμη, πολύ σε έχω δει πολύ." Εγώ βγάζω τη κάρτα μου τη προεκλογική, "δε βρήκες τίποτα, αλλά τουλάχιστον να με ψηφίσεις" λέω. Και μου λέει "τώρα κατάλαβα, σε έχω δει πολύ στο φεισμπουκ."

[πολλές ψήφοι χρειάζονται για να μπει στην Ευρωβουλή] νομίζω ο τελευταίος είχε πάρει 48 χιλιάδες.

Η άφιξη στην Ελλάδα και το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων

Εγώ όταν ήρθα κοιμόμουν στο Πεδίο του Άρεως. Μία εβδομάδα κοιμήθηκα εκεί. Εκεί ήταν περίεργα για μένα τα πράγματα. Εγώ καταρχήν είχα αναγνωριστεί πολιτικός πρόσφυγας στο Καναδά. Η οικογένεια μου είναι παντού. Ο μπαμπάς μου ήταν στη Ρωσία πρόσφυγας, αυτή τη στιγμή η μαμά μου και μία αδερφή μου και ένας αδερφός μου είναι στην Αυστραλία, μία αδερφή μου είναι στην Αμερική. Μία είναι στο Πακιστάν, όταν λέω εκεί, έχουν και υπηκοότητα. Εγώ όταν μπήκα στην Υπατη Αρμοστεία πρώτα στο Ιράν, εκεί γινόταν χαμός, πήγα στην Τουρκία, στην Τουρκία εκεί κανονικά είχα αναγνωριστεί από τον Καναδά, ήταν οι θείοι μου, και περιμέναμε κανονικά να μας δώσουν χαρτί, βίζα Καναδά και να μας μεταφέρει εκεί. Εγώ πραγματικά στην Τουρκία έμαθα ότι η Ελλάδα είναι δίπλα. Όταν σπουδάζεις γιατρική, πρώτη μέρα όταν κάθεσαι στη καρέκλα της γιατρικής, σου μαθαίνουν τον όρκο του Ιπποκράτη και ορκίζεσαι στο τέλος. Και διαβάζεις επιστήμονες και φιλοσόφους και τα ελληνικά φάρμακα. Και τώρα στο Αφγανιστάν αν πας στις μεγάλες πόλεις, στο πεζοδρόμιο στήνουν ένα πανάκι και πάνω βάζουν αλοιφές, φωνάζουν "ελληνικό φάρμακο, ελληνικό φάρμακο". Ήταν πολύ έντονο είχαμε ακούσει και εγώ στο μυαλό μου είχα ότι Ελλάδα μπορεί να είναι μια χώρα σε κάποιο γωνία, είναι αδύνατο να πας εκεί, Δημοκρατία από δω, δηλαδή για μας ήταν πολύ σημαντικό η Δημοκρατία όταν δεν έχεις κάτι. Που στο κίνημα που κάναμε δικαιώματα των γυναικών και όλα αυτά, διαβάζαμε, λέγαμε... Εκεί είναι χώρα. Και όταν έμαθα εκεί ξαφνιάστηκα γιατί βγήκα από το ξενοδοχείο, πάω βλέπω πάρα πολλούς Αφγανούς, "τί κάνετε;" "προετοιμαζόμαστε να πάμε στην Ευρώπη". Λέω "πώς πάτε;" "Έχουν βρει οι διακινητές μια διαδρομή μέσω θάλασσας με βάρκες". Πρώτη φορά τότε, 2001, ο κόσμος ερχόταν. Και λέω πώς; "Με βάρκα πάμε στην Ελλάδα". Γιουνάν. Λέω πού είναι Γιουνάν; Μου λέει, εδώ είναι ναι με βάρκα πάμε εκεί. Εδώ είναι Ελλάδα; Λέω "Ελλάδα είναι εδώ;" Μου λέει "ναι". Και ξαφνικά λέω, γιατί εγώ δε πάω Ελλάδα. Λέω κοίτα που σκεφτόμουν την Ελλάδα και είναι δίπλα, τί θέλω εγώ στο Καναδά, λέω, πάω στην Ελλάδα. Και μετά πάω πίσω, φίλοι μου οικογένεια και λέω παιδιά εγώ πάω στην Ελλάδα. Λέει: "τί;" Λέω δίπλα είναι, εγώ πάω Ελλάδα, δε πάω πουθένα αλλού. Μου λένε "τί τρελός είσαι; τί λες τώρα; Πάμε Καναδά". Λέω "όχι, τελείωσε." Έτσι εγώ θυμάμαι ότι πήγα μετά βρήκα διακινητές γιατί φοβόμουν πάρα πολύ τη θάλασσα, δεν είχα δει ποτέ στη ζωή μου τη θάλασσα. Πάω βρίσκω το διακινητή και λέω, "πώς πάνε οι άνθρωποι;" Λέει αγοράζετε μόνοι σας, ήταν, το διασωσιστικό που φοράς και μετά όλοι αγοράζετε και ένα φουσκωτό και με αυτό μπαίνετε στη θάλασσα και δε ξέρω σε πόσες ώρες μου πε ότι πάτε και μετά φτάνετε σε νησί. Λέω, αποκλείετε, εγώ έχω περάσει, έχω σωθεί από τις φυλακές των Ταλιμπάν και όλα αυτά, δε διακινδυνεύω τη ζωή μου εδώ, θέλω να πάω ζωντανός στην Ελλάδα.

Ήταν 100 δολάρια να περάσεις τη θάλασσα και 2100 δολάρια έδωσα εγώ σε έναν διακινητή και μου έφτιαξε διαβατήριο που ήμουν Τούρκος. Δύο μέρες έκανα άσκηση να μάθω το όνομα μου, ήταν άλλο όνομα και επίθετο, μητέρα, πατέρα και όλα αυτά. Μας φέρανε σε ένα πλοίο, πάρα πολλά άτομα, τουριστικό, πάρα πολύ καλό πλοίο. Στην αρχή μας βάλανε, [όλοι μέσα ήταν πρόσφυγες], απίστευτο μας φέρανε πρώτα με κάτι βάρκες με γρήγορη μηχανή μέσα στη θάλασσα και μέσα σε 30 ώρες μας έφερε κάπου Ελευσίνα, δε ξέρω. Κάποια στιγμή μας βάλανε στο μηχανοστάσιο, μετά ανεβήκαμε πάνω, ήταν απίστευτο, νομίζω ερχόταν κάποιος έλεγχος, μετά μας

κατέβαζε κάτω, κάτι γινόταν. Είχε μια σημαία, περίεργη. Μας πήγανε μετά στα σπίτια των διακινητών, άλλη ιστορία μετά. Και έτσι ήρθα στην Ελλάδα.

Οπότε με αυτή την αίσθηση εγώ ήρθα στην Ελλάδα -- ευρωπαϊκή χώρα, δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα και όλα αυτά. Και ήρθα στο πάρκο και βλέπω μια απίστευτη κατάσταση. Κάθε μέρα πρωί στις 11.15-11.30 ερχόταν οι Χρυσανγίτες 3-4 άτομα, αστυνομία εκεί και άρχισαν να βαράνε τους ανθρώπους. "Φύγετε! Πρέπει να φύγετε όλοι". Μετά ερχόταν κόσμος, φέρνανε φαγητά, ρούχα, δίνανε, τηλεόραση ερχόταν "γιατί ήρθατε;" Και ήταν πολύ προβληματικό για μένα, γιατί είναι έτσι; Γιατί δε ρωτάει ο κόσμος; Γιατί ο κόσμος νομίζει εμείς μόνο πεινάμε και φέρνει φαγητό; Δηλαδή όλα αυτά θυμάμαι, ... παιδιά, πάμε να οργανωθούμε να μιλήσουμε στη τηλεόραση να πούμε ότι δε θέλουμε φαί και τέτοια, θέλουμε άσυλο, πώς θα βρούμε. Θυμάμαι ANT1 ήταν που μίλησα εγώ πρώτα. Με ρώτησαν ότι "πώς είναι η κατάσταση εδώ;" Εγώ είπα "κοίτα, εδώ μας φέρνουν φαγητό, αυτά είναι καλά αλλά εμείς δεν ήρθαμε για αυτό. Εμείς είμαστε αιτών άσυλο, άσυλο θέλουμε πού είναι γραφείο ασύλου;" Και θυμάμαι ήταν μια κοπέλα: "όχι όχι πες μας τί κάνουν οι Έλληνες εδώ, σας βοηθάνε;" Λέω μας βοηθάνε αλλά δεν είναι σημαντικό για μας αυτό. Και έτσι άρχισαν και άλλοι να με στηρίζουν και εγώ έγινα ο... οργανώσαν έτσι σιγά σιγά σιγά. Κανονικά απο κει αρχίσαμε την Αφγανική κοινότητα και σιγά σιγά κάναμε τη κοινότητα μεγάλη. Οργανώσαμε όλα αυτά.

Η επίσημη Αφγανική κοινότητα έγινε το 2003. Και μετά είδαμε ότι και οι άλλοι έχουν πρόβλημα, Σομαλοί, Σουδανοί. Ήταν οι επιθέσεις των ΧΑ είχαν ξεκινήσει. Και μετά κάναμε συναντήσεις με άλλες κοινότητες μαζί, μιλάγαμε τί πρέπει να κάνουμε. Και έτσι, τυχαία, ένας Σομαλός, πήρε τηλέφωνο μας λέει "να μη το βάλουμε ένα όνομα;" Λέω "πες το" Λέει "Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων". Έτσι που πίναμε καφέ. Και λέω ναι. Και μετά το βράδυ εγώ ψάχνω στο ίντερνετ βρήκα αυτό το σήμα που έχουμε, ότι είναι ελεύθερο. Αυτό μας εκφράζει. Και έτσι έγινε το ΕΦΠ από τότε, 2004 πρώτη εκδήλωση κάναμε και ανακοινώσαμε επίσημα ότι έχουμε το ΕΦΠ, Παγκόσμια Ημέρα Πρόσφυγα ήταν. Ήρθανε κάποιοι δημοσιογράφοι, ήταν πάρα πολλοί πρόσφυγες στη Πλατεία Κουμουνδούρου. Αυτό τώρα είναι πολλές κοινότητες μέλη. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι πιο πολύ το κομμάτι της συμμετοχής των μεταναστών σε όλα τα επίπεδα μέσα στη κοινωνία. Αυτά είναι σημαντικά για μας. Δεν έχουμε υπηρεσίες.

Αυτά είναι τραγικά [Έλληνας εξ αίματος] Φυσικά και το βιώνω, όχι μόνο εγώ, στην Ευρώπη γενικά υπάρχει αυτό το πράγμα. Εγώ πιστεύω ότι η ελληνική υπηκοότητα δεν αλλάζει τίποτα σε σένα, από τη στιγμή που έχεις άλλο χρώμα, άλλο όνομα, φαίνεσαι. Ό,τι και να κάνεις, είσαι ξένος, πραγματικά είσαι ξένος. Αλλά πολλές φορές λέω, δε χρειάζεται να προσπαθείς. Γιατί πρέπει εγώ να προσπαθώ να γίνω οπωσδήποτε σαν Έλληνας; Είμαι Έλληνας αλλά είμαι και Αφγανός. Αλλά αυτή είναι ιστορία μου αυτό κρατάω εγώ και έτσι ζω στην κοινωνία και η κοινωνία πρέπει να με αποδεχτεί έτσι (χτυπάει το χέρι στο τραπέζι). Και εγώ αποδέχομαι αυτή τη κοινωνία, είναι η πατρίδα μου, έτσι. Δε θέλω ποτέ αυτή τη πατρίδα που έχουμε επιλέξει να προσπαθήσει να αλλάξει τον άλλο, να είναι ο άλλος αφρικανός; να είναι αμερικανός; να είναι έλληνας; να είναι ευρωπαίος; Αλλά εδώ είμαστε πολίτες αυτής της χώρας. Εντάξει σοκαρίστηκα

κάποια στιγμή όταν άκουσα ότι Έλληνας γεννιέσαι, αυτά τα πράγματα μου φαίνονταν και γελοία, λέω τί είναι αυτά;

Εγώ τα ίδια αισθήματα που έχω για το Αφγανιστάν έχω για αυτή τη χώρα. Τί εννοώ; Δηλαδή, αν αυτή τη στιγμή φεύγω από δω από την Ελλάδα, πραγματικά θα μου λείπει αυτή η χώρα όπως μου λείπει το Αφγανιστάν, αυτό είναι σίγουρο. Αλλά δεν έχει κάνει λίγο, δηλαδή, δεν έχω πάρει λίγα από την Ελλάδα. Μπορεί να είναι πολύ διαφορετικά για μένα που δεν είχα χαρτιά, δεν είχα άσυλο δηλαδή για πρώτη φορά παίρνω άσυλο εδώ, πρώτη φορά χαρτί, παρόλα τα προβλήματα εννοείται, παντού είναι προβλήματα. Και είναι δική σου ευθύνη πρέπει να αγωνίζεσαι για να αλλάξεις, να κάνεις πράγματα. Αλλά αυτά που έχω πάρει από αυτή τη χώρα δεν είχα φανταστεί ποτέ στη ζωή μου, αυτή είναι η πραγματικότητα. Άσυλο είναι το πρώτο, το πρώτο για μένα που πουθένα δεν είχα ήλιο στο κόσμο.

Στο Αφγανιστάν πήγα το 2021. Μετά από 20 χρόνια. Πήγα στο χωριό μου, από όπου είχα φύγει το 1994 είχα επισκευθεί για δέκα μέρες γιατί το 1991 έφυγα για πρώτη φορά απο κει, ήταν πόλεμος. Φαντάσου, εγώ για σπουδές μου έφυγα από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα. Και 3-4 χρόνια δε γνώριζα τί γινόταν εκεί και κάναμε με επιστολές κάποιες επικοινωνίες και μετά έχασα εντελώς την επικοινωνία όταν γύρισα μετά από 4 χρόνια στο χωριό πήγα βρήκα το σπίτι δεν ήταν η οικογένεια μου είπαν ότι φύγανε πρόσφυγες σε άλλες χώρες. Τώρα έχω πιο πολύ επικοινωνία με την οικογένεια μου, τότε δεν είχα καθόλου.

Τα πολιτικά κόμματα δε μ αρέσουν εμένα αλλά εννοείται είμαι πιο κοντά στο ΣΥΡΙΖΑ, εννοείται δε μπορώ να είμαι με τον Βορίδη και τον Γεωργιάδη και τον άλλο... αλλά δεν είχα κομματική ταυτότητα ότι είμαι. Εγώ έχω μπει πολλές φορές στα κρατιτήρια στο Αφγανιστάν 59:40 όχι επειδή έχω κάνει κάτι αλλά για αυτές τις φασαρίες που κάνω (γελάει) [κοινωνικά ζητήματα ενεργός]. Και πολλές φορές το λέω ότι μου λείπει αυτή η ζωή που είχα στο Αφγανιστάν ήταν πολύ έντονο ζωή που η ζωή δεν είναι πόσα λεφτά έχεις, η ζωή είναι όταν βλέπεις ότι αγωνίζεσαι για το όνειρο σου αυτό σ αρέσει όπου και αν είναι αυτό. 1:00:04 Έχεις μια ελπίδα ότι κάνεις πράγματα, αυτή είναι ζωή. Και έτσι πολλές φορές μου λείπει, πράγματι μου λείπει η ζωή στο Αφγανιστάν και όλα αυτά. Και τώρα εδώ.

Τώρα γράφουμε ένα βιβλίο, έχει τελειώσει, κάνουμε διορθώσεις με ένα συγγραφέα, και θα το εκτυπώσουμε σε αγγλικά και ελληνικά, από τη ματιά του Γιονούς τί σημαίνει το Αφγανιστάν, το χωριό, η ζωή, εκεί τα προβλήματα, πόλεμος, εμφύλιος, εισβολές από τη Ρωσία, προσφυγιά. Και ιδιαίτερα θέματα γυναικών είναι πάντα το όνειρο μου και πρέπει να κάνω κάτι στο Αφγανιστάν.

[1:02:43] έχω ένα φίλο και του λένε ότι η επιχείρηση δε μετράει στο εισόδημα, αν είναι δυνατόν.